

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra politologie

Diplomová práce

2019

Bc. Alice Randáková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra politologie

Migrace jako téma krajských voleb 2016

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Alice Randáková

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 2.1.2019

Bc. Alice Randáková

Bibliografický záznam

RANDÁKOVÁ, Alice. *Migrace jako téma krajských voleb 2016*. Praha, 2019. 197 s.
Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologie.
Katedra Politologie. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.

Rozsah práce: 318 987 znaků včetně mezer.

Anotace

Předkládaná diplomová práce se zabývá tématem migrace v krajských volbách 2016. Toto v českém prostředí nově rezonující téma se začalo objevovat u politických subjektů napříč politickým spektrem. Autorka se ve své práci zaměřuje na čtyři kraje: Jihomoravský, Moravskoslezský, Plzeňský a Ústecký. V rámci těchto územních celků se věnuje tématu migrace jak ve volbách 2016, tak ve volbách 2012, aby bylo zřejmé, zda je migrace skutečně novým tématem nebo se v českém politickém prostoru objevovalo již v předchozích volbách. Autorka se ve své práci zaměřuje i na problematiku voleb teorie prvního a druhého řádu, kdy zároveň zkoumá roli stranického centra a periferie v rámci krajských voleb 2012 a 2016 ve výše zmíněných územních celcích. Svůj výzkum podporuje dotazníkovým šetřením. Celá práce je řešena ve dvou rovinách. První je teoretická část, kde se autorka zaměřuje na vymezení pojmu migrace, její druhy. Vysvětluje zde také teorii voleb prvního a druhého řádu. Následující, praktická část již pracuje s jednotlivými politickými programy, články a volebními výsledky. Hlavním cílem práce je zodpovědět otázku, zda byla migrace jedním z hlavních témat krajských voleb 2016. Dalším cílem je definovat, zda se jedná o nové téma, a zda se objevovalo napříč všemi definovanými kraji.

Annotation

This diploma thesis aims on the migration as a topic of regional election in 2016. This topic became resonating in Czech environment and appeared at several political subjects across the political spectrum. The author focuses on four regions in this thesis: South-Moravian, Moravian-Silesian, Plzeň region and Ústecký region. In respect of these territorial units the author aims on topic of migration, considering election 2016 as well as 2012, in order to clarify if the topic of migration is entirely new or it has already shown up in the czech political environment in previous election. The author aims on the first and second order election problematics in the thesis and also studies the role of the party's center and periphery in the regional election 2016 and 2012 in the territorial units mentioned above respectively. The author supports the research with a survey. The thesis consists of two levels. First is teoretical part, where the author defines the concept of migration, its kinds, etc. The author also explaines the theory of first and second order

election. Following practical part operates with individual political programs, articles and election results. Main goal of the thesis is to answer the question if the migration was one of the main topics of regional election 2016. Another goal is to define if it was entirely new topic and if it apperaed across the all selected regions.

Klíčová slova

Migrace, Imigrace, Nelegální migrace, Krajské volby 2012, Krajské volby 2016, Teorie voleb prvního řádu, Teorie voleb druhého řádu, Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj, Plzeňský kraj, Ústecký kraj.

Keywords

Migration, Immigration, Illegal migration, Regional election 2012, Regional election 2016, Theory of the first order election, Theory of the second order election, South-Moravian region, Moravian-Silesian region, Plzeň region, Ústecký region.

Title

The migration as a topic of regional election 2016

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla především poděkovat vedoucímu této práce, doc. PhDr. Michelu Perottinovi, Ph.D. za jeho cenné rady, podněty, připomínky a v neposlední řadě i trpělivost. Můj veliký dík patří i dalším vyučujícím za vědomosti, které jsem díky jejich přednáškám získala. Poděkovat bych také chtěla svým přátelům a rodině za jejich neutuchající podporu. Obzvláště pak své drahé matce za poskytnuté zázemí a optimismus.

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra politologie

Migrace jako téma krajských voleb 2016

Projekt diplomové práce

Řešitel práce: Bc. Alice Randáková

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.

Akademický rok: 2016/2017

Výběr tématu

Diplomová práce s názvem Migrace jako téma krajských voleb 2016 se věnuje krajským volbám, které v České republice proběhly 7. – 8.10. 2016. Bylo zvoleno zaměření na jedno konkrétní volební téma, kterým je migrace. Toto téma rezonuje v médiích i v české společnosti a dotýká se téměř všech evropských států. Vyjadřuje se k němu řada politiků a některé strany toto téma zařadily i do svých politických a volebních programů. Proto bude velmi zajímavé tento fenomén pozorovat nejenom na celostátní úrovni, například v rámci parlamentních voleb 2017, ale právě z pohledu krajských voleb, ve kterých mohli voliči hlasovat pro strany s jasně profilovaným antiimigračním programem, ačkoliv se toto téma České republiky bezprostředně netýká.

Kombinace několika faktorů, jako je například nestabilní situace na Blízkém východě, rozšíření vlivu organizace samozvané Islámský stát, demografické změny, vojenské konflikty, náboženský, etnický i ekonomický útlak části obyvatel, absence ochrany hranic EU i „převaděčský byznys“, jsou hlavními důvody rapidního zvýšení počtu migrantů přicházejících do Evropy. Nastalé migrační vlny způsobily mnoha evropským státům komplikace, například v otázce začlenění osob z jiného kulturně-ekonomického prostředí a jejich etablování v evropské společnosti, která prochází svými vlastními problémy. Zároveň se jedná o otázku bezpečnosti, konkrétně vyvstalou hrozbu teroristických útoků, ke kterým už v některých evropských zemích došlo.

V migračních vlnách můžeme nalézt několik druhů migrantů. Mnozí z nich jsou uprchlíci, kteří prchají před válkou a tragickou situací ve své zemi. Jsou mezi nimi ale i ekonomičtí migranti, kteří zneužívají situace a stěhují se do Evropy za lepšími podmínkami a využívají sociální systémy vyspělých zemí jako je Německo, Francie, či Velká Británie. Tito migranti pocházejí z odlišného ekonomicko-kulturního prostředí. Někteří se nechtějí integrovat do evropské společnosti a přizpůsobit se jejímu řádu, jiní se naopak integrují, pracují a vytvářejí hodnoty, které jsou pro evropskou společnost prospěšné. Situace je tak komplikovaná a je velmi obtížné migranty takto rozdělovat.

V českém prostředí je téma migrace velmi často skloňováno s muslimským vyznáním, avšak náboženství, potažmo islám, není definičním prvkem, který by jednoznačně identifikoval současného migranta v rámci zmíněných migračních vln.

Česká republika je pro migranty většinou tzv. tranzitní zemí, odkud směřují dál do zemí s příznivější sociální politikou. Na druhou stranu v České republice v současnosti žijí

lidé ze států jako je Ukrajina, či Vietnam, kteří se do společnosti začlenili, pracují zde a sociální politika státu nebyla prioritním důvodem proč do ČR migrovali.

Problematika migrace přímo zasahuje do celé řady tradičních politických problémů. Například může mít vliv na sociální systém, zdravotnictví, školství, bezpečnostní politiku státu potažmo kraje a může též narušit vztahy s ostatními státy i Evropskou unií.¹

Pro účely diplomové práce byly předběžně vybrány čtyři kraje České republiky (Plzeňský, Ústecký, Moravskoslezský a Jihomoravský).² Plzeňský kraj byl zvolen, protože se jedná o příhraniční oblast, kudy by v případě změny hlavní trasy využívané migranty vedla náhradní cesta do Bavorska. Bavorsko, které je díky vstřícné německé migrační politice nejvíce zasaženo migrační vlnou s Plzeňským krajem přímo sousedí. Na území Plzeňského kraje se také nachází detenční zařízení pro nelegální migranty-Balková.

Ústecký kraj byl vybrán z podobných důvodů jako Plzeňský, ale kromě toho existuje zajímavá situace v Teplicích. Toto multikulturní lázeňské město celoročně navštěvují hosté z muslimských zemí. Ti si zde dokonce kupují i stavební parcely, domy, na obchodech jsou nápisy v arabštině a koupit zde běžně mohou i rituálně připravené maso halal.

Moravskoslezský kraj byl vybrán také pro svou polohu, sousedí totiž na severu s Polskem a na východě se Slovenskem, což jsou mimo jiné země, které se ostře vymezily proti kvótám Evropské unie na přerozdělování uprchlíků. V tomto kraji bude velmi zajímavé zkoumat postavení migrační problematiky ve volebních kampaních ve srovnání s jinými specifickými tématy kraje, jako je vysoká nezaměstnanost ve spojení s těžebním průmyslem, kauzou OKD.

Posledním krajem, kterému se práce věnuje, je Jihomoravský kraj. V tomto kraji byli opakovaně policií zadrženi migranti, kteří se pokoušeli dostat přes území České republiky dále do západní Evropy. Díky své poloze se kraj nachází ve strategické pozici pro převádění zejména ekonomických migrantů dále do ekonomicky atraktivnějších zemí. Jedna z oblíbených tras prochází jihomoravským městem Břeclav, kde policisté během jediného dne zadrželi téměř tři desítky migrantů.

¹ Postoj členských států EU k řešení migračních vln se různí a díky tomu vznikají spory uvnitř i vně Evropské unie. Například kvůli kvótám na přerozdělování migrantů. Proti nim vystupují i země tzv. Visegrádské čtyřky.

² Autorka zvažuje rozšíření práce o další kraj v případě, že při svém výzkumu zjistí mimořádně zajímavé okolnosti pro svou práci.

Zamýšlená metoda

Autorka se chce věnovat konkrétním politickým subjektům, kandidujícím v příslušných krajích. Na základě teorie voleb prvního a druhého řádu chce následně porovnat, na kolik jsou v rámci volebního programu dané strany upřednostňována celostátní témata a upozaděována krajská, vytvářená jednotlivými krajskými organizacemi. Autorka si proto klade za cíl nejenom zkoumat volební programy a další materiály kandidujících aktérů v krajských volbách 2016, ale chce se pokusit provést rozhovory s konkrétními kandidáty, nebo i politiky z centrálního vedení dané strany. Prostřednictvím historického exkursu do předchozích krajských voleb chce také zjistit, zda téma migrace rezonovalo nějakým způsobem i v těchto volbách a můžeme v něm spatřovat určitý vývoj, nebo se jedná o zcela nový fenomén.

Výzkumné otázky

Byla migrace jedním z hlavních témat krajských voleb 2016?

Bylo téma migrace v krajských volbách novým fenoménem?

Objevilo se téma migrace ve všech krajích nebo se jednalo o téma specifické pro konkrétní oblast?

Osnova

1. Úvod
2. Definice migrace
3. Plzeňský kraj
 - a. Krajský kontext
 - b. Krajské volby 2016
 - I. politické subjekty kandidující v Plzeňském kraji v krajských volbách 2016
 - II. komparace krajského programu kandidujících aktérů s centrálním politickým programem strany
4. Ústecký kraj
 - a. Krajský kontext

- b. Krajské volby 2016
 - I. politické subjekty kandidující v Ústeckém kraji v krajských volbách 2016
 - II. komparace krajského programu kandidujících aktérů s centrálním politickým programem strany
- 5. Moravskoslezský kraj
 - a. Krajský kontext
 - b. Krajské volby 2016
 - I. politické subjekty kandidující v Moravskoslezském kraji v krajských volbách 2016
 - II. komparace krajského programu kandidujících aktérů s centrálním politickým programem strany
- 6. Jihomoravský kraj
 - a. Krajský kontext
 - b. Krajské volby 2016
 - I. politické subjekty kandidující v Jihomoravském kraji v krajských volbách 2016
 - II. komparace krajského programu kandidujících aktérů s centrálním politickým programem strany
- 7. Komparace témat jednotlivých krajů
- 8. Závěr

Předběžný seznam literatury

ANO. *Program do krajských voleb* [online] 12.9.2016. Dostupné z:

<http://www.anobudelip.cz/cs/volby/program-do-krajskych-voleb>

BALÍK, Stanislav. *Krajské volby 2012*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. ISBN 978-80-210-6641-0.

MAŠKAŘINEC, Pavel, BLÁHA, Petr, ed. *Krajské volby 2012 v Ústeckém kraji*. Ústí nad Labem: grafický design PROTEBE live, 2013. ISBN 978-80-7414-623-7.

CABADA, Ladislav a VODIČKA, Karel. *Politický systém České republiky. Historie a současnost*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-893-7

ČSSD. *Jaké jistoty prosadíme ve vašem kraji?* [online] 15.9.2016. Dostupné z:

<https://www.jistotycssd.cz/kraj/jihomoravsky>

ČSSD. *Jaké jistoty prosadíme ve vašem kraji?* [online] 15.9.2016. Dostupné z:

<https://www.jistotycssd.cz/kraj/moravskoslezsky>

ČSSD. *Jaké jistoty prosadíme ve vašem kraji?* [online] 15.9.2016. Dostupné z:

<https://www.jistotycssd.cz/kraj/plzensky>

ČSSD. *Jaké jistoty prosadíme ve vašem kraji?* [online] 15.9.2016. Dostupné z:

<https://www.jistotycssd.cz/kraj/ustecky>

ČSSD. *Krajské volby 2016* [online] 20.9.2016. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/volby-2016/krajske-volby-2016/>

JSME PRO KRAJ [online] 16.9.2016. Dostupné z: <http://www.jsmeprokraj.cz>

KDU – ČSL. *Srostlí s krajem* [online] 10.9.2016. Dostupné z: <http://srostliskrajem.cz>

KDU – ČSL. *Srostlí s krajem* [online] 10.9.2016. Dostupné z: <http://srostliskrajem.cz/msk>

KDU – ČSL. *Staráme se o jižní Moravu* [online] 15.9.2016. Dostupné z:

<http://www.kdujiznimorava.cz>

Koalice pro Plzeňský kraj [online] 20.9.2016. Dostupné z:

<http://www.koaliceproplzenskykraj.cz/>

Krajské volby 2016 [online] 9.10.2016. Dostupné z: <http://www.krajskevolby2016.cz>

KSČM. *Volby 2016* [online] 8.10.2016. Dostupné z:

<http://mskraj.kscm.cz/article.asp?thema=7269&category=>

MAREŠ, Miroslav, Lubomír KOPEČEK, Pavel PEČÍNKA a Věra STÝSKALÍKOVÁ.

Etnické menšiny a česká politika. Analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. 139 s. Politologická řada. ISBN 80-7325-050-0.

ODS. *Kandidáti do krajského zastupitelstva* [online] 20.9.2016. Dostupné z:

<http://www.ods.cz/region.jihomoravsky/volby-2016/krajske/kandidatni-listina>

ODS. *Volby 2016. Kandidáti do krajského zastupitelstva* [online] 20.9.2016. Dostupné z:

<http://www.ods.cz/region.moravskoslezsky/volby-2016/krajske/kandidatni-listina>

ODS. *Volby 2016. Kandidáti do krajského zastupitelstva* [online] 20.9.2016. Dostupné z:

<http://www.ods.cz/region.plzensky/volby-2016/krajske/kandidatni-listina>

ODS. *Volby 2016. Kandidáti do krajského zastupitelstva* [online] 20.9.2016. Dostupné z: (<http://www.ods.cz/region.ustecky/volby-2016/krajske/kandidatni-listina>)

SPD. *Základní všeobecný krajský program* [online] 15.9.2016. Dostupné z: <http://spd.cz/zakladni-vseobecny-krajsky-program>

ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1876-6.

TOP 09. *Krajské volby 2016. Volby do zastupitelstev krajů 7. a 8. října 2016* [online] 20.9.2016. Dostupné z: <http://www.top09.cz/volby/2016-krajska-zastupitelstva/>

Úsvit-Národní Koalice. *Krajské volby 2016. Kandidátní listiny jednotlivých krajů* [online] 18.9.2016. Dostupné z: <http://www.usvitnarodnikoalice.cz/krajske-volby-2016/krajske-volby-2016-jihomoravsky-kraj/>

Úsvit-Národní Koalice. *Krajské volby 2016. Kandidátní listiny jednotlivých krajů* [online] 18.9.2016. Dostupné z: <http://www.usvitnarodnikoalice.cz/krajske-volby-2016/krajske-volby-2016-moravskoslezsky-kraj/>

Úsvit-Národní Koalice. *Krajské volby 2016. Kandidátní listiny jednotlivých krajů* [online] 18.9.2016. Dostupné z: <http://www.usvitnarodnikoalice.cz/krajske-volby-2016/krajske-volby-2016-plzensky-kraj/>

Úsvit-Národní Koalice. *Krajské volby 2016. Kandidátní listiny jednotlivých krajů* [online] 18.9.2016. Dostupné z: <http://www.usvitnarodnikoalice.cz/krajske-volby-2016/krajske-volby-2016-ustecky-kraj/>

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10.-13.10. 2016* [online] 24.9.2016. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/kz2012/kz?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10.-13.10. 2016* [online] 24.9.2016. Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/kz2016/kz?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>

Obsah

1.	Úvod	8
2.	Teoretická část	9
2.1.	Teorie voleb druhého řádu	10
2.1.1.	Šest dimenzí voleb druhého řádu	12
2.1.2.	Revize teorie	15
2.1.3.	Volby druhého řádu v České republice	16
2.1.3.1	Volby do krajských zastupitelstev v České republice	17
2.2.	Migrace	19
2.2.1.	Teorie push a pull faktorů	21
2.2.2.	Druhy migrace	22
3.	Výběr zkoumaných krajů	22
4.	Jihomoravský kraj	24
4.1.	Charakteristika Jihomoravského kraje	24
4.2.	Krajské volby v roce 2012	25
4.2.1.	Charakteristika krajských voleb 2012	25
4.2.2.	Program kandidujících subjektů	26
4.2.3.	Kandidující subjekty	26
4.2.3.1.	ČSSD	26
4.2.3.2.	KSČM	27
4.2.3.3.	ODS	28
4.2.3.4.	TOP 09 a Starostové pro Jihomoravský kraj	28
4.2.3.5.	Strana Zelených	28
4.2.3.6.	Česká pirátská strana	29
4.2.3.7.	Strana práv občanů Zemanovci	29
4.2.3.8.	Strana svobodných občanů	29
4.2.3.9.	Suverenita – Blok Jany Bobošíkové – Změna pro jižní Moravu	30
4.2.3.10.	Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska)	30
4.2.3.11.	Folklor i Společnost	31
4.2.4.	Další kandidující subjekty	31
4.2.5.	Výsledky krajských voleb 2012	31
4.2.6.	Tabulka výsledků krajských voleb 2012	32
4.2.7.	Proces utváření vládnoucí koalice	34
4.3.	Krajské volby v roce 2016	34

4.3.1.	Charakteristika krajských voleb 2016	34
4.3.2.	Program kandidujících subjektů	36
4.3.3.	Kandidující subjekty	36
4.3.3.1	ANO 2011	36
4.3.3.2.	KDU – ČSL	37
4.3.3.3.	ČSSD	38
4.3.3.4.	KSČM	39
4.3.3.5.	ODS	39
4.3.3.6.	Koalice TOP 09 a Žít Brno	40
4.3.3.7.	Starostové pro Jižní Moravu	41
4.3.3.8.	Koalice hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura a Strany práv občanů	41
4.3.3.9.	Koalice Strany Zelených a České pirátské strany	42
4.3.3.10.	Koalice Svobodní a Soukromníci	43
4.3.3.11.	Moravané	44
4.3.3.12.	Úsvit s Blokem proti islamizaci	44
4.3.3.13.	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska	46
4.3.3.14.	Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net	46
4.3.3.15.	Národní demokracie	47
4.3.3.16.	Konzervativní strana	48
4.3.4.	Další kandidující subjekty	48
4.3.5.	Výsledky krajských voleb 2016	49
4.3.6.	Tabulka výsledků krajských voleb 2016	50
4.3.7	Proces utváření vládnoucí koalice	51
5.	Moravskoslezský kraj	52
5.1.	Charakteristika Moravskoslezského kraje	52
5.2.	Krajské volby v roce 2012	53
5.2.1.	Charakteristika krajských voleb v roce 2012	53
5.2.2.	Program kandidujících subjektů	54
5.2.3.	Kandidující subjekty	54
5.2.3.1.	ČSSD	54
5.2.3.2.	KSČM	56
5.2.3.3.	ODS	56
5.2.3.4.	KDU – ČSL	57

5.2.3.5.	Strana práv občanů Zemanovci	57
5.2.3.6.	TOP 09 a Starostové pro Moravskoslezský kraj	58
5.2.3.7.	Strana Zelených	58
5.2.3.8.	Česká pirátská strana	59
5.2.3.9.	DSSS – Stop nepřizpůsobivým	59
5.2.3.10.	Sdružení nezávislých kandidátů	59
5.2.3.11.	Suverenita – Blok Jany Bobošíkové pro Moravskoslezský kraj	60
5.2.3.12.	Protest – nevolím parlamentní strany	61
5.2.3.13.	Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net	61
5.2.3.14.	Národní socialisté – levice 21. století	61
5.2.4.	Další kandidující subjekty	62
5.2.5.	Výsledky krajských voleb 2012	62
5.2.6.	Tabulka výsledků krajských voleb 2012	63
5.2.7.	Proces utváření vládnoucí koalice	64
5.3.	Krajské volby v roce 2016	64
5.3.1.	Charakteristika krajských voleb v roce 2016	64
5.3.2.	Program kandidujících subjektů	66
5.3.3.	Kandidující subjekty	66
5.3.3.1.	ANO 2011	66
5.3.3.2.	ČSSD	67
5.3.3.3.	KSČM	68
5.3.3.4.	KDU – ČSL	69
5.3.3.5.	Koalice hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura a Strany práv občanů	70
5.3.3.6.	ODS	71
5.3.3.7.	Starostové a nezávislí	72
5.3.3.8.	TOP 09	72
5.3.3.9.	Česká pirátská strana	73
5.3.3.10.	Nezávislí	73
5.3.3.11.	Úsvit s Blokem proti islamizaci	74
5.3.3.12.	Koalice Svobodní a Soukromníci	75
5.3.3.13.	DSSS – Imigranty a islám v ČR nechceme!	76
5.3.3.14.	Změna pro lidi	76
5.3.3.15.	Moravané	77

5.3.3.16. Ne ilegální imigraci – peníze raději pro naše lidi	77
5.3.3.17. Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net	77
5.3.3.18. Sdružení pro republiku – Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska	77
5.3.3.19. Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska)	77
5.3.3.20. Národní demokracie	77
5.3.4. Další kandidující subjekty	78
5.3.5. Výsledky krajských voleb 2016	78
5.3.6. Tabulka výsledků krajských voleb 2016	79
5.3.7. Proces utváření vládnoucí koalice	81
6. Plzeňský kraj	81
6.1. Charakteristika Plzeňského kraje	81
6.2. Krajské volby v roce 2012	82
6.2.1. Charakteristika krajských voleb 2012	82
6.2.2. Program kandidujících subjektů	83
6.2.3. Kandidující subjekty	83
6.2.3.1. ODS	83
6.2.3.2. ČSSD	84
6.2.3.3. TOP 09 a Starostové pro Plzeňský kraj	84
6.2.3.5. Sdružení pro náš kraj	85
6.2.3.6. Česká pirátská strana	86
6.2.3.7. Sdružení neustraněných	86
6.2.3.8. Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net	86
6.2.4. Další kandidující subjekty	86
6.2.5. Výsledky krajských voleb 2012	87
6.2.6. Tabulka výsledků krajských voleb 2012	87
6.2.7. Proces utváření vládnoucí koalice	88
6.3. Krajské volby v roce 2016	89
6.3.1. Charakteristika krajských voleb 2016	89
6.3.2. Program kandidujících subjektů	90
6.3.3. Kandidující subjekty	90
6.3.3.1. ANO 2011	90
6.3.3.2. ČSSD	91

6.3.3.3.	ODS	91
6.3.3.4.	KSČM	92
6.3.3.5.	Starostové a Patrioti s podporou Svobodných a Soukromníků	92
6.3.3.6.	TOP 09	93
6.3.3.7.	Koalice hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura a Strany práv občanů	94
6.3.3.8.	Koalice pro Plzeňský kraj	94
6.3.3.9.	Česká pirátská strana	95
6.3.3.10.	Úsvit s Blokem proti islamizaci	95
6.3.3.11.	PRO Zdraví a Sport	96
6.3.3.12.	Dělnická strana sociální spravedlnosti – Imigranty a islám v ČR nechceme!	97
6.3.3.13.	Ne ilegální migraci – peníze raději pro naše lidi	98
6.3.3.14.	Národní demokracie	98
6.3.3.15.	Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net	98
6.3.4.	Další kandidující subjekty	99
6.3.5.	Výsledky krajských voleb 2016	99
6.3.6.	Tabulka výsledků voleb	100
6.3.7.	Proces utváření vládnoucí koalice	101
7.	Ústecký kraj	101
7.1.	Charakteristika Ústeckého kraje	101
7.2.	Krajské volby v roce 2012	102
7.2.1.	Charakteristika krajských voleb v roce 2012	102
7.2.2.	Program kandidujících subjektů	102
7.2.3.	Kandidující subjekty	103
7.2.3.1.	KSČM	103
7.2.3.2.	ČSSD	103
7.2.3.3.	Severočeši.cz	104
7.2.3.4.	ODS	104
7.2.3.5.	Hnutí PRO! Kraj	105
7.2.3.6.	TOP 09 a Starostové pro Ústecký kraj	105
7.2.3.7.	DSSS – Stop nepřizpůsobivým	106
7.2.3.8.	SNK Evropští demokraté a Strana zdraví, sportu a prosperity	106
7.2.3.9.	Česká pirátská strana	107

7.2.3.10. Národní socialisté – levice 21. století	107
7.2.3.11. Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net	107
7.2.3.12. Občané městu, město občanům	107
7.2.4. Další kandidující subjekty	108
7.2.5. Výsledky krajských voleb 2012	108
7.2.6. Tabulka výsledků krajských voleb 2012	109
7.2.7. Proces utváření vládnoucí koalice	110
7.3. Krajské volby v roce 2016	111
7.3.1. Charakteristika krajských voleb v roce 2016	111
7.3.2. Program kandidujících subjektů	111
7.3.3. Kandidující subjekty	111
7.3.3.1. ANO 2011	111
7.3.3.2. KSČM	112
7.3.3.3. Koalice hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura a Strany práv občanů	113
7.3.3.4. ČSSD	114
7.3.3.5. ODS	115
7.3.3.6. Úsvit s Blokem proti islamizaci	116
7.3.3.7. KDU – ČSL	117
7.3.3.8. JsmePRO! Kraj 2016	118
7.3.3.9. Koalice Česká pirátská strana a Strana Zelených	118
7.3.3.10. Starostové a Nezávislí	119
7.3.3.11. TOP 09	119
7.3.3.12. Dělnická strana sociální spravedlnosti – ne imigrantům, proti nepřizpůsobivým, pro pořádek!	120
7.3.3.13. Severočeši.cz	121
7.3.3.14. Nový Sever	122
7.3.3.15. Ilegálním imigrantům ne – peníze raději pro naše děti	122
7.3.3.16. Ne ilegální migraci – peníze raději pro naše lidi	123
7.3.3.17. Sdružení pro republiku – Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska 124	
7.3.3.18. Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net	125
7.3.4. Další kandidující subjekty	125

7.3.5. Výsledky krajských voleb 2016	125
7.3.6. Tabulka výsledků krajských voleb 2016	126
7.3.7. Proces utváření vládnoucí koalice	127
8. Dotazníky	128
8.1. Metodologie dotazníku a základní informace	128
8.2. Vyhodnocení získaných dat	128
8.2.1. Rozložení respondentů dle politické příslušnosti	129
8.2.2. Důležitost témat krajských voleb	130
8.2.3. Téma migrace v krajských volbách	131
8.2.4. Vztah mezi centrem strany a krajskými organizacemi	132
9. Shrnutí	134
9.1. Jihomoravský kraj	135
9.1.1. Krajské volby v roce 2012	135
9.1.2. Krajské volby v roce 2016	136
9.2. Moravskoslezský kraj	137
9.2.1. Krajské volby v roce 2012	137
9.2.2. Krajské volby v roce 2016	138
9.3. Plzeňský kraj	140
9.3.1. Krajské volby v roce 2012	140
9.3.2. Krajské volby v roce 2016	141
9.4. Ústecký kraj	142
9.4.1. Krajské volby 2012	142
9.4.2. Krajské volby 2016	143
9.5. Dotazníky	144
10. Závěr	146
11. Summary	149

1. Úvod

Tato diplomová práce se zabývá krajskými volbami konanými v roce 2016 a konkrétně se zaměřuje na jedno volební téma, migraci. Toto téma se v roce 2016 začalo objevovat v českém politickém prostoru v důsledku „*migrační krize*“, která doléhala na evropské státy a rezonovalo napříč českou společností. Proto se k tomuto tématu vyjadřovalo mnoho politiků na parlamentní i krajské sféře, věnovala se mu média a některé politické subjekty toto téma využily i v rámci kampaně krajských voleb. Cílem této práce je odpovědět na výzkumnou otázku, zda byla migrace jedním z hlavních témat krajských voleb 2016.

Aby bylo možné odpovědět na druhou výzkumnou otázku této práce, zda je migrace skutečně novým fenoménem, je v této práci věnována značná pozornost i krajským volbám v roce 2012. Program kandidujících stran v těchto volbách je podroben zkoumání, zda už v rámci tehdejší kampaně nedocházelo k používání antiimigračních témat.

Vzhledem k tomu, že mnohdy dochází k různění mezi politickými tématy důležitými pro jednotlivé územní celky a celostátními tématy, je v tomto případě na místě se zaměřit na problematiku voleb prvního a druhého řádu. Centrální politika strany totiž může mít na některé problémy odlišný názor než krajské organizace. Důležité je také upozornit na to, že co může být velkým tématem pro krajské organizace, to není prioritním tématem strany v celonárodním měřítku. To může platit i o problematice migrace.

Pro účely této diplomové práce byly vybrány čtyři kraje, ve kterých bude problematika migrace a teorie voleb prvního a druhého řádu podrobně zkoumána, a to jak v krajských volbách v roce 2012, tak i v krajských volbách v roce 2016. Jedná se o kraj Jihomoravský, Moravskoslezský, Plzeňský a Ústecký. Každý z uvedených územních celků byl vybrán z jiného důvodu.

Jihomoravský kraj byl vybrán proto, že na jeho území byli migranti zadrženi policií. Prochází jím totiž jedna z tras, kudy migranti míří do dalších evropských zemí. Moravskoslezský kraj byl zvolen z důvodu, že tento kraj má mnoho svých vlastních závažných politických témat a bude zajímavé vidět, jak se ve srovnání s nimi kandidující subjekty zaměřily na téma migrace. S tím souvisí třetí výzkumná otázka této práce, zda se

téma migrace objevilo ve všech krajích, nebo bylo specifické jen pro určitou oblast. V neposlední řadě je třeba upozornit na to, že tento kraj hraničí se státy, které se proti příchodu migrantů na své území jasně vymezily. Plzeňský kraj byl vybrán díky své poloze blízko německých hranic. Hned za nimi se nachází Bavorsko, které je příchodem migrantů zasaženo. Na území Plzeňského kraje můžeme nalézt i uprchlické tábory pro migranty. Poslední, tedy Ústecký kraj, byl pro účely této práce zvolen nejen kvůli své geografické poloze, ale především díky multikulturnímu lázeňskému městu Teplice. Zde se objevují nápisy v arabštině, lázeňští hosté si zde kupují domy a mezi místními obyvateli a návštěvníky místních lázní již došlo k několika konfliktům.

Z důvodu získání potřebných dat pro tuto práci budou prozkoumány politické programy stran kandidujících v krajských volbách 2012 a 2016 v příslušných krajích. Hledání bude probíhat i v dalších informačních zdrojích, volebních novinách, webových stránkách, článcích i sociálních sítích. Následně budou v práci uvedeny i jednotlivé volební výsledky. Díky tomu bude zřejmé, zda se strany, které do svého programu zařadily téma migrace, dostaly do krajského zastupitelstva nebo to pro voliče důležité nebylo.

Aby bylo pro tuto práci získáno co nejvíce relevantních dat, budou všem krajským organizacím, vedením stran a hnutí, či výrazným osobnostem kandidujících subjektů zaslány dotazníky s prosbou o jejich vyplnění. Jedna z kapitol této práce pak bude věnována jejich vyhodnocení. Díky tomu, že všichni respondenti dostanou stejný dotazník, bude možné použít kvantitativní metodu a získaná data převést do zajímavých grafů, na kterých budou demonstrovány výsledky tohoto průzkumu.

Data získaná v průběhu výzkumu v jednotlivých krajích budou dále zpracována za využití komparativní případové studie. Ke srovnání dojde jak na úrovni jednotlivých krajů, kde bude cílem se zaměřit na rozdíl mezi krajskými volbami 2012 a 2016, tak i mezi jednotlivými kraji. Zajímavé bude vidět tyto výsledky v porovnání s výsledky voleb a také s výsledky dotazníkového šetření.

2. Teoretická část

Teoretická část předložené diplomové práce se zabývá třemi hlavními sférami. V první části je představeno stěžejní teoretické východisko celé diplomové práce – teorie voleb druhého řádu, tzv. *Second-order Election – SOE*. Tato teorie byla prvně zmíněna

v práci Karlheinzem Reifem a Hermannem Schmittem v roce 1980.³ V českém prostředí se teorii voleb druhého řádu věnuje zejména Pavel Šaradín, který teorii využívá k analýze voleb v České republice.⁴ Mezi další takové autory patří i Vlastimil Havlík a Libor Hoskovec.⁵

Mezi volby druhého řádu lze zařadit všechny mimoparlamentní volby, které probíhají v parlamentním systému. Volbami prvního řádu, tzv. *First-order Election – FOE*, se rozumí parlamentní volby v parlamentních systémech⁶ a prezidentské v prezidentských a poloprezidentských systémech. O hlavních rozdílech mezi volbami prvního a druhého řádu pojednává první podkapitola teoretické části práce.

Druhá část teorie se věnuje pojmu migrace, na který je veden důraz v analýze volebních programů v krajských volbách roku 2016. Je zde nastíněna *teorie push and pull faktorů*, kterou je možno aplikovat při analýze volebních programů politických stran v kontextu migrace a pomáhá rozlišit chápání migrace danou stranou.

Poslední oddíl teorie této práce je věnován krajským volbám v České republice, jejich zavedení do volebního systému České republiky, volební metodě, přepočtu hlasů na mandáty a celkovému systému voleb do krajských zastupitelstev.

2.1. Teorie voleb druhého řádu

V roce 1979 představili Reif a Schmitt model, na základě, kterého vysvětlují rozdíl ve volební účasti a ve volebních ziscích stran na regionální, národní a evropské úrovni. Tento model byl vystavěn na základě analýzy voleb do Evropského parlamentu v roce 1979. Jednalo se o první přímé volby do této instituce. Později autoři s analýzou pokračovali v dalších volbách a své teze rozšiřovali a upřesňovali.⁷

³ REIF, Karlheinz a Hermann SCHMITT, 1980. *Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the analyses of European Election Results*. European Journal of Political Research [online]. 8 (1) [cit. 2018-04-17]. DOI: 10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x. ISSN 0304-4130. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x>.

⁴ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 30-50. ISBN 978-80-244-1876-6.

⁵ HAVLÍK, Vlastimil a Libor HOSKOVEC. Krajské volby v České republice v kontextu konceptu voleb druhého řádu. Analýza vybraných aspektů voleb do krajských zastupitelstev v letech 2000-2008. *Evropská volební studia*, Brno: ISPO FSS MU, 2009, roč. 4, č. 1, s. 22-47. ISSN 1801-6545.

⁶ V bikamerálních parlamentech volby do dolní komory parlamentu.

⁷ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 11. ISBN 978-80-244-1876-6.

Autoři se domnívají, že národní aréna je v evropských státech nejdůležitější, a to především z mocenského hlediska. Volby do ní přímo přispívají k sestavování vlád, a proto je považují politické strany i veřejnost za volby nejdůležitější. Ostatní volby, například do krajských zastupitelstev, kterým se věnuje i předkládaná práce, jsou naopak považovány za méně důležité. Autoři je označují jako volby druhého řádu. Základní rozdíl spočívá v tom, kolik moci je ve hře. Základním východiskem nižších voleb není přímo exekutivní moc. Z tohoto hlediska je zjevné, že jsou volby do krajských zastupitelstev volbami druhého řádu. Podle obou autorů však není možné jednotlivé typy voleb (prvního a druhého řádu) oddělit. Záležitosti z arény prvního řádu ovlivňují chování ve volbách druhého řádu, i když se týkají úplně něčeho jiného. Voliči jsou při volbě ovlivňováni národními tématy či celkovým ideovým profilem strany. Velmi důležitá je situace v první aréně, a to především v momentě, když se konají volby druhého řádu.⁸ Vliv je ovšem vzájemný. Úspěch strany ve volbách nižších (SOE) může straně pomoci k zisku hlasů a následných mandátů ve volbách hlavních. To platí jak o stávajících stranách, tak nově vzniklých subjektech, které původně vznikly pouze pro regionální úroveň. Na nižší úrovni se mohou utvářet nové stranické elity velkých národních stran, které mohou později uspět na národní úrovni.⁹

Volby druhého řádu mohou být označeny za takzvané volby ověřovací. Výsledek voleb ukazuje na to, jak si subjekty, které byly úspěšné ve volbách prvního řádu, vedou ve vykonávání exekutivní moci. Je to součástí tzv. cyklického vzorce, kdy podpora vládnoucích stran zhruba po dvou letech ve volbách druhého řádu klesá. Voliči se takto mohou vymezit vůči stávající administrativě.¹⁰

⁸ REIF, Karlheinz a Hermann SCHMITT, 1980. *Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the analyses of European Election Results*. European Journal of Political Research [online]. 8(1), s. 3-10 [cit. 2018-04-17]. DOI: 10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x. ISSN 0304-4130. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x> a LINEK, Lukáš. *Volby do Evropského parlamentu 2004 - analýza volební účasti a stranické podpory v České republice*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, Sociologické studie, 2004. s. 1-8. ISBN 80-733-0065-6.

⁹ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 12. ISBN 978-80-244-1876-6.

¹⁰ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 33. ISBN 978-80-244-1876-6.

2.1.1. Šest dimenzí voleb druhého řádu

Ve své stěžejní práci „*Nine second-order national elections – A conceptual framework for the analysis of European election results*“¹¹ z roku 1979 autoři Reif a Schmitt, na základě analýzy voleb do Evropského parlamentu, definovali šest konkrétních dimenzí, pomocí kterých lze analyzovat volby druhého řádu a jejich korelace s volbami vyššími, tedy volbami prvního řádu.¹²

Hlavní dimenzí pro volby druhého řádu je tzv. „*the less-at-stake dimension*“¹³. Z této dimenze vyplývá hlavní předpoklad voleb druhého řádu, tj. v *SOE* se hraje o „méně“ než ve volbách prvního řádu. Jak je již zmíněno, hlavním východiskem není přímo exekutivní moc, přesto je stále o co hrát. Díky tomuto lze předpokládat, že volební účast bude v *SOE* nižší než v *FOE*, protože voliči těmto volbám nevěnují tolik pozornosti a nepřikládají jim velký význam.¹⁴ Dalším důvodem může být unavenost voličů z četnosti voleb.¹⁵

Volební kampaň je v porovnání s národními volbami méně propracovaná a nízký zájem médií informovanost voličů neposiluje. Dalším předpokladem je vyšší šance pro úspěch menších a nových stran.¹⁶ Voliči mohou přesněji vyjádřit svůj názor a je zde vyšší pravděpodobnost, že nebudou kalkulovat s volebními průzkumy a dají svůj hlas straně, která přesněji koresponduje s jejich přesvědčením. Voliči se ve volbách nižšího řádu budou chovat méně racionálně právě z důvodu, že se nerozhoduje o národních zájmech a podíl na moci je menší. Dále lze předpokládat vyšší podíl odevzdaných

¹¹ REIF, Karlheinz a Hermann SCHMITT, 1980. *Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the analyses of European Election Results*. *European Journal of Political Research* [online]. 8(1), [cit. 2018-04-17]. DOI: 10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x. ISSN 0304-4130. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x> a LINEK, Lukáš. *Volby do Evropského parlamentu 2004 - analýza volební účasti a stranické podpory v České republice*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, Sociologické studie, 2004. s. 1-8. ISBN 80-733-0065-6.

¹² REIF, Karlheinz a Hermann SCHMITT, 1980. *Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the analyses of European Election Results*. *European Journal of Political Research* [online]. 8(1), [cit. 2018-04-17]. DOI: 10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x. ISSN 0304-4130. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x>.

¹³ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 32. ISBN 978-80-244-1876-6.

¹⁴ Tamt.

¹⁵ Příkladem může být právě Česká republika, kde od roku 2018 do roku 2026 proběhnou minimálně jedny volby ročně. Celkově voliče čeká 15 voleb během devíti let.

¹⁶ REIF, Karlheinz a Hermann SCHMITT, 1980. *Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the analyses of European Election Results*. *European Journal of Political Research* [online]. 8(1), s. 8-9 [cit. 2018-04-17]. DOI: 10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x. ISSN 0304-4130. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x>.

neplatných hlasů, kdy si voliči dovolí vyjádřit nesouhlasit se současnou politickou situací a zároveň kalkulují, že v těchto volbách to nebude mít zásadní dopad na fungování samotného státu, jako kdyby tento nesouhlas vyjádřili v *FOE*. S tím souvisí další předpoklad, který byl zmíněn již výše, a to propad volebního výsledku vládnoucí strany či stran. Jedná se o tzv. ověřovací volby a autoři předpokládají, že podpora stran klesne zhruba po dvou letech jejich vládnutí v tzv. *midterm* období, které často spadá právě do období, kdy se konají volby druhého řádu.¹⁷

Druhou, neméně podstatnou, dimenzí je tzv. „*the specific-arena dimension*“¹⁸. Každé volby na nižší úrovni jsou sami o sobě specifické. Vždy vítěz získá určitou pravomoc, kterou mu volby přinesou. A právě v této moci se volby odlišují a přístup politických subjektů se tím pádem liší volby od voleb.¹⁹ Jinak se chová strana, pokud jde o volby do Evropského parlamentu, kdy se nemůže spolehnout na svůj program a může být do značné míry velmi obecný²⁰, protože míra konsenzu na půdě parlamentu je značná, a jinak se chová politický subjekt, pokud jde o více personalizované volby například do krajských zastupitelstev. Ty jsou voliči blíže než Evropský parlament a programové sliby z politické kampaně se straně mohou prosazovat snadněji a volič si výsledky může lépe zkontrolovat. Dále se v případě regionálních voleb volič rozhoduje na základě osobností, které kandidují a poté až na základě politické strany či hnutí, které tyto osobnosti zaštiťují. Je zde kladen větší důraz na personalizaci voleb, protože volené orgány jsou lidem blíže a lépe se s nimi identifikují.

Tzv. „*the institutional-precendural dimension*“²¹ se zaměřuje na odlišnosti různých

¹⁷ REIF, Karlheinz a Hermann SCHMITT, 1980. *Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the analyses of European Election Results*. European Journal of Political Research [online]. 8(1), s. 8-9 [cit. 2018-04-17]. DOI: 10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x. ISSN 0304-4130. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x>. a ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 12. ISBN 978-80-244-1876-6.

¹⁸ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 32. ISBN 978-80-244-1876-6.

¹⁹ REIF, Karlheinz a Hermann SCHMITT, 1980. *Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the analyses of European Election Results*. European Journal of Political Research [online]. 8(1), s. 10 [cit. 2018-04-17]. DOI: 10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x. ISSN 0304-4130. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x>.

²⁰ Program se bude opírat o základní ideologická východiska politické strany a její hlavní zaměření, ale specifitějším programovým bodům se strana vyhne, aby měla větší prostor pro interpretaci vzniklých konsenzů v rámci nadnárodních koalicí na půdě parlamentu.

²¹ REIF, Karlheinz a Hermann SCHMITT, 1980. *Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the analyses of European Election Results*. European Journal of Political

volebních systémů, které se pro volby používají.²² Rozmanitost přináší rozdílné volební účasti a samotné jednání politických aktérů. Je vždy nutné brát v potaz právě volební systém, který určuje například i volební kvorum a systém volebního přepočtu hlasů na mandáty, které ovlivňují výsledky voleb.

Prostředí politické kampaně je vyhraněna zvláštní dimenze, „*the Campaign dimension*.“²³ Role volební kampaně v *SOE* je významnější a strany musí koncentrovat své úsilí, aby se dostaly do podvědomí voličů, protože zájem médií a v důsledku voličů je zde nižší než ve volbách prvního řádu. I přes nutnost vést kampaň účinněji, náklady na kampaň jsou pro celonárodní strany ve volbách druhého řádu výrazně nižší. O to více musí být mobilizována strana uvnitř a její členové jsou nuceni vyvinout větší úsilí bez vyšší finanční podpory, jaké se jim dostane v *FOE*. Strany musí kampaň správně zacílit. Témata na regionální úrovni se stávají specifitější.

Poslední dimenze, tzv. „*the main-arena-political chase*“²⁴, se věnuje přímé korelaci mezi *SOE* a *FOE*. Ztráta hlasů v nižších volbách nemusí být důsledkem jen volebních cyklů, ale také přirozené redistribuci hlasů a je nutno brát v potaz právě vztah mezi ziskem ve *FOE* a *SOE*.²⁵

Z těchto šesti dimenzí vychází základní charakteristiky teorie voleb druhého řádu, s kterými přišli po roce 1980 autoři Reif a Schmitt. Volby druhé řádu přináší nižší volební účast, více šancí pro malé a nově vzniklé strany, zvýšené procento neplatných hlasů, propad podpory vládní nebo vládních stran. Voliči se rozhodují podle osobností až pak podle stran, významnější role volebních kampaní k upoutání ztracené pozornosti voličů.²⁶

Research [online]. 8(1), s. 12 [cit. 2018-04-17]. DOI: 10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x. ISSN 0304-4130. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x>.

²² Tamt.

²³ Tamt., s. 13.

²⁴ REIF, Karlheinz a Hermann SCHMITT, 1980. *Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the analyses of European Election Results*. European Journal of Political Research [online]. 8(1), s. 14 [cit. 2018-04-17]. DOI: 10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x. ISSN 0304-4130. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x>.

²⁵ Tamt.

²⁶ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 33-34, ISBN 978-80-244-1876-6.

2.1.2. Revize teorie

K návratu k teorii a jejímu přezkoumání došlo v roce 1984, kdy autor prvotní teorie Karlheinz Reif analyzoval další volby do Evropského parlamentu, které se konaly v roce 1984. Studie „*National electoral cycles and European election 1979 and 1984*“²⁷ je více zaměřena na volební cykly a upřesnění předešlých hypotéz. Kampaň ve volbách nižšího stupně je kombinací programů z arény zájmu *SOE*, ale svou nezaměnitelnou roli zde hrají i národní témata, typická pro arénu národní.

Rozdílná volební účast u *SOE* reflektuje důležitost voleb, podle toho, jak ji vnímají samotní voliči. Účast je vyšší u regionálních a komunálních voleb, se kterými se voliči snadněji identifikují než s volbami do nadnárodních institucí, které jsou voličům vzdálené. Úspěch velkých národních stran je v *SOE* prokazatelně nižší v porovnání s úspěchem nových, menších stran. Výsledky stran vládnoucí strany v *SOE* jsou ovlivněny křivkou popularity v tzv. volebních cyklech.²⁸

V dalších pracích se Reif zabývá detailněji právě volebními cykly a považuje za chybu, že v předchozích pracích opomíjel jev, který nastává přibližně v jednom roce po národních volbách (*FOE*). Toto období je nazýváno jako „*honeymoon*“ – líbánky. Euforie ze zisku moci na národní úrovni se přenáší i do voleb nižších a strana posiluje ve svých preferencích.²⁹

Detailněji se tímto konceptem zabývá autor André Freire. Ten vymezuje celkem tři volební stádia (cykly). Prvním z nich je již výše zmíněné období „*honeymoon*“, které trvá do jednoho roka od voleb. Následuje tzv. *midterm* cyklus, který je vymezen od 13. až do 36. měsíce. Posledním cyklem je pak *later term*. Jedná se o období, které trvá od 37. měsíce do 48 měsíce po volbách.³⁰

²⁷ REIF, Karlheinz. (1984). National Electoral Cycles and European Elections 1979 and 1984. Electoral Studies – ELECT STUD. 3. 244-255. 10.1016/0261-3794(84)90005-2.

²⁸ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 34, ISBN 978-80-244-1876-6.

²⁹ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 33, ISBN 978-80-244-1876-6.

³⁰ FREIRE, André. 2004. Second-Order Elections and Electoral Cycles in Democratic Portugal,. *South European Society and Politics* 9 (3): 54–79. DOI: 10.1080/1360874042000271861.

2.1.3. Volby druhého řádu v České republice

V následující podkapitole bude využita základní teorie Reifa a Schmitta na prokázání teorie voleb druhého řádu v České republice, konkrétně na případě voleb do krajských zastupitelstev, kterým se předložená práce věnuje. Budou zde využity dimenze, podle kterých autoři původní teorie hodnotili, zda se jedná o volby prvního nebo druhého řádu a jejich vztah mezi nimi.

Dominantní dimenzí je tzv. *less-at-stake dimension*. Hlavní premisou je menší získaný podíl na exekutivní moci v případě nižších voleb a s tím spojená nižší volební účast v nich v porovnání s volbami vyššími. Účast občanů ve volbách dokazuje jejich zájem o konkrétní volby. Pokud je ve hře něco nižšího, menší „moc“, v očích voličů jde o méně důležité volby. Jejich účast se snižuje oproti volbám, kde jde o hlavní exekutivní moc. U těchto voleb je pravidelně vyšší voličská účast. Když porovnáme volební účast u voleb do Poslanecké sněmovny od roku 2006 a ve stejném období volební účast u voleb do zastupitelstva krajů je evidentní rozdílná volební účast. Průměrná volební účast v parlamentních volbách je ve sledovaném období 61, 8475 %.³¹ Průměrná účast u voleb do krajských zastupitelstev dosáhla pouze 37, 25 %.³² Z uvedených údajů lze předpokládat, že v českém prostředí jsou volby do krajských zastupitelstev volbami druhého řádu.

V případě druhé dimenze v hodnocení voleb druhého řádu hraje stěžejní roli specifická volební arény. V tomto bodě nelze pochybovat, že volby v rámci krajů jsou specifické a jsou na rozmezí voleb do Poslanecké sněmovny České republiky, které zahrnují hlavně celorepubliková témata a témata regionálních voleb, kde se mohou voliči nejlépe ztotožnit s programem stran a tyto kampaně jsou dělané na míru regionu. V tomto

³¹ Volby.cz: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 02.06. – 03.06.2006* [online]. [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ> a Volby.cz: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010* [online]. [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ> a Volby.cz: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013* [online]. [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ> a Volby.cz: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS)* [online]. [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>.

³² Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17.10. – 18.10.2008 – Územní přehledy o volební účasti* [online]. 2008 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2008/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20081017> a Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Územní přehledy o volební účasti* [online]. 2012 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20121012> a Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Územní přehledy o volební účasti* [online]. 2016 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

bodě nelze pochybovat o tom, že krajské volby představují pro strany svou specifičností výzvu v tvorbě programu a nelze se zaměřit pouze na celorepubliková témata jako v případě voleb prvního řádu.

V České republice se na různých úrovních vládnutí používá zcela odlišný volební systém. V případě voleb do Poslanecké sněmovny je použit podobný systém jako v krajských volbách s jedním výrazným rozdílem. Ve volbách v krajích je použita při sčítání hlasů modifikovaná d'Hondtova metoda, zatímco ve volbách do Poslanecké sněmovny ČR se používá klasický d'Hondt.³³

V případě dimenzí o volební kampani a korelací mezi volbami prvního a druhého řádu lze z výše uvedeného předpokládat, že krajské volby v českém prostředí jsou volbami druhého řádu. Specifičnost kampaně stejně jako vynaložené finanční prostředky jsou podstatně rozdílné od voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

2.1.3.1 Volby do krajských zastupitelstev v České republice

Zřízení vyšších územně samosprávných celků bylo prvním zásahem a změnou ústavy od jejího přijetí v roce 1992. K ustanovení krajů došlo přijetím ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územně samosprávných celků a změnou ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, který stanovil názvy a vymezení nově vzniklých krajů pomocí výčtu okresů. Tato rozhodnutí přinesla změny v hlavě VII Ústavy ČR, konkrétně v čl. 99 a čl. 100.³⁴ K platnosti těchto změn a skutečnému zavedení krajů v praxi došlo ke dni 1. 1. 2000 a první volby do krajských samospráv proběhly 12. 11. 2000. Krajské volby jsou provázány s volbami do Senátu, které se využívají k zjednodušení administrativy a jako ulehčení pro voliče. Volby do jedné třetiny Senátu jsou svázány s krajskými volbami, které zároveň probíhají v polovině funkčního období obecných samospráv, během kterých se volí další jedna třetina horní komory Parlamentu ČR.

Výše zmíněné zákony zřídily 14 samosprávných krajů, ve kterých probíhají volby do krajských zastupitelstev každé 4 roky. Výjimku tvoří hlavní město Praha, kterému byl

³³ ČSÚ. ČSÚ: *Metody pro přepočítání hlasů na mandáty* [online]. 2018 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepocet_hlasu_na_mandaty.

³⁴ Ústava České republiky. *Listina základních práv a svobod: podle stavu k 21.10.2002*. Ostrava: Sagit, 2002. ISBN 8072083279.

přiznán statut kraje i obce, ale krajské zastupitelstvo pro Prahu se volí během komunálních voleb do jednotlivých městských částí. V praxi to znamená, že během komunálních voleb v Praze, voliči vybírají zastupitele do své městské části i do zastupitelstva hlavního města Prahy.

Aktivní i pasivní volební právo v krajských volbách je určeno stejně jako v ostatních volbách v republice. Hranici tvoří dosáhnutí věku 18 let a voliči musí mít nahlášený trvalý pobyt na území daného kraje.

Volby do krajských zastupitelstev se řídí podle zákona r. 130/2000 Sb., o volbách do krajských zastupitelstev a o změně některých zákonů, ve znění dalších předpisů. Pro krajské volby byl vybrán volební systém poměrného zastoupení s využitím vázané kandidátní listiny. Jako volební obvod se vždy považuje celé území kraje. Velikost krajského zastupitelstva, de facto počet zastupitelů, se odvíjí od velikosti daného kraje. V dnešní době se počet zastupitelů pohybuje mezi 45-65 mandáty pro kraj.³⁵ Kandidatura je umožněna politickým stranám, hnutím či jejich koalicím.

Pro přepočítání hlasů na mandáty se využívá d'Hondtova metoda, která využívá modifikovaný d'Hondtův dělitel. Jedná se o přepočítání pomocí volebního dělitele, který je v tomto případě pozměněný od původního d'Hondtova dělitele. Změna je provedena u prvního dělitele v řadě, kdy je 1 nahrazena za 1,42. Zbytek číselné řady je již shodný.³⁶ Modifikace volebního dělitele by měla zabezpečit, že se do krajského zastupitelstva nedostanou strany s pouhým jedním mandátem a celkově d'Hondtova metoda upřednostňuje větší, voličsky úspěšné, strany.

Klauzule pro získání mandátů byla stanovena na 5 % a nerozlišuje, zda strana kandiduje sama nebo v koalici. Voliči je umožněno využít až 4 preferenční hlasy a během redistribuce mandátů v rámci strany mají přednost kandidáti, kteří získali minimálně 10 % přednostních hlasů.³⁷ Propojení zmíněného přepočítání a volební klauzule nastavena na 5 %, je pro malé strany takřka nemožné obsadit první mandát. V případě obsazení prvního mandátu je získání druhého již snadný.

³⁵ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 26-27. ISBN 978-80-244-1876-6.

³⁶ CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. s. 195-196. ISBN 978-80-7367-548-6.

³⁷ CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. s. 317. ISBN 978-80-7367-548-6.

2.2. Migrace

Pojem migrace vychází z latinského *migratio*, které doslova znamená přesouvat něco nebo někoho. Pokud bychom chtěli definovat pojem migrace, můžeme vycházet z definice pojmu „migrant“ podle definice užívané Mezinárodní organizací pro migraci, která se stala v roce 2016 součástí Organizace spojených národů a její působnost je tedy globální. „*Migrant*“ je velmi všeobecné slovo, které označuje kohokoliv, kdo opouští nebo opustil domov z různých důvodů. Tento proces označujeme slovem „migrace“. Je to člověk, který se stěhuje za prací, za studiem, z rodinných nebo jiných důvodů. V případě, že se stěhuje v rámci země, můžeme o něm mluvit jako o vnitřním migrantovi. Pokud však jde o případ odchodu za hranice, můžeme ho označit za mezinárodního migranta.“³⁸

V současné době se o migraci dá hovořit jako o sociálním fenoménu, který se díky zvýšenému propojení světa v důsledku masivního rozvoje moderních technologií a komunikačních kanálů stává společenským tématem a prostřednictvím těchto médií se přenáší i do sociálně společenské roviny a následně se promítá i do roviny politické a ekonomické.

Migrace může být vnímána společností pozitivně i negativně. Především negativního vnímání je pak využito v hojné míře v politické rovině, kdy je migrace využívána jako „strašák“ společnosti a politická strana si klade za úkol své voliče před migrací varovat a vyvolávat tak často umělý strach z tohoto fenoménu. Přesně na toto reaguje autor Russell King ve své knize Atlas lidské migrace, kde doslova píše: „*Když se debata o lidské migraci dostane až do extrému, začne se hovořit o potenciálně neblahých důsledcích imigrace, v nichž budou původní obyvatelé „zavaleni“, „zahlceni“ či „přemoženi“ imigranty. Je nicméně překvapivé, že 97 procent lidské populace na Zemi žije a umírá ve stejné zemi, v níž se narodí. Pouhá 3 procenta mají tendenci či potřebu „vykořenit se“ a přizpůsobit se životu jiného národa.*“³⁹

Migraci lze považovat za základ celé evoluce lidstva. Díky migraci dochází k rozvoji. Přináší totiž technologický i společenský rozvoj. K stěhování a přesídlování obyvatel po celé planetě dochází již od vzniku civilizací. Prvotní migrační vlnu můžeme

³⁸ ŠTEVULOVÁ, Zuzana. *Uprchlíci a migrace: Dojmy a pojmy*. Euractiv [online]. 23.10.2017 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/opinion/uprchlici-a-migrace-dojmy-a-pojmy/>.

³⁹ KING, Russell, *Atlas lidské migrace*. Praha: Mladá fronta, 2008, s. 185, ISBN 978-80-204-1706-0.

spatřit již při velkém stěhování národů, kdy se o velkých civilizacích nedá mluvit. Přesídlování vedlo ke vzniku moderní společnosti, došlo díky ní k přechodu od venkovského života k městskému v návaznosti na průmyslovou revoluci. Dalším krokem již nebyla migrace uvnitř jednoho státu, ale migrace mezinárodní, kdy obyvatelé přesídlovali za prací, za lepšími podmínkami do nově objevených často zámořských kolonií nebo migrace během války, kdy někteří vojáci zůstávali na místě bojů, kde zakládali rodiny.⁴⁰

Migrační vlny dopomohly také boji za lidská práva obyvatel státního celku. V důsledku nově příchozích obyvatel se chtěli původní obyvatelé vůči nim vymezit a být zvýhodněni. Tím došlo k vymezení na „my a oni“. Příkladem může být Velká francouzská revoluce. Když byli všichni poddaní králi, byli si původní i nově příchozí rovni a neměli vůli se vymezovat vůči sobě navzájem. To se po revoluci změnilo a touha odlišení logicky vzrostla. Najednou se společnost dělila na občany a ty druhé, ale bez těch „druhých“ by nebylo těch „prvních“, tedy občanů.⁴¹

Až do této doby se migrace zakládá převážně na ekonomických faktorech, kdy se migranti stěhují za lepšími ekonomickými podmínkami. To se mění v období velkých světových válek, kdy je znatelný posun od ekonomických faktorů k politickým. V návaznosti na vznik nových státních útvarů a masivním nárůstem poválečné migrace se v těchto státech vytváří nové politiky na ochranu státu před migranty. Zde je možno vysledovat prvotní známky moderních politických programů proti migraci a uprchlictví. V této době vznikají také první organizace na podporu a pomoc migrantů.⁴²

V moderní době je povědomí o migraci posíleno nástupem sdělovacích prostředků, propojeností světa. Mezinárodní organizace, které spojují na různých úrovních národní státy, usnadňují pohyb obyvatel uvnitř těchto organizací a vytváří jednotné podmínky pro migranty, kteří chtějí do této oblasti vstoupit. Je nutné si uvědomit, že migrace není jen ze zemí z jiných kontinentů, ale také přesídlování obyvatel v rámci jednoho státu či jednoho kontinentu či společenství. V současné době se migrace často spojuje právě jen

⁴⁰ KAHOUNOVÁ, Lucie. Migrace jako sociální fenomén [online]. Praha, 2012, s. 13-14, [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/109076/>. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce PhDr. Jana Duffková, CSc.

⁴¹ Tamt., s. 14.

⁴² Tamt., s. 15-16.

s migrací ze zemí, kde je politická nestabilita, kde probíhají politické převraty či ozbrojené konflikty.

V konečném shrnutí faktory, které ovlivnily celkově migrační trendy, se vyvíjely od migrace z nedostatku obživy, které můžeme nazvat biologické faktory, přes válečné a náboženské faktory, až k ekonomickým a politickým. V dnešní době je migrace podmíněna převážně ekonomickými a politickými faktory.

2.2.1. Teorie push a pull faktorů

Teorii *push* a *pull* faktorů můžeme zařadit do kategorie neoklasických teorií. Teorie se snaží analyzovat důvody, proč se jedinec rozhodne přesídlit ze země svého původu do nové. Tato teorie se zaměřuje na faktory tzv. *push* a *pull*.⁴³

Push faktory jsou takové, které jedince nutí či motivují k odchodu ze země. Mohou být nazvány jako negativní faktory. Patří sem zejména politická a ekonomická situace země, válečný konflikt a ohrožení samotné bezpečnosti jedince, nízká pracovní nabídka a osobní důvody jako předchozí odchod části rodiny do zahraničí.⁴⁴

Naopak faktory *pull* jsou ty, pomocí kterých pobízí stát jedince, aby přesídlil právě tam. Jsou to pozitivní faktory pro daného jedince a často až tyto pobídky způsobí rozhodnutí k přesídlení. K migraci totiž nemohou stačit pouze negativní faktory, ale jedinec racionálně vyhodnocuje právě tyto *push* a *pull* faktory a na základě jich se rozhoduje o své budoucnosti.⁴⁵ Můžeme zde spatřit podobnost s teorií her, kdy se jedinec na základě racionality rozhoduje a chce dosáhnout maximalizace svého zisku.

Faktory, které zmiňuje právě tato teorie, často využívají politické subjekty ve své politické kampani. V analýze, kterou provádí tato práce jsou nápomocny právě tyto faktory v kampaních stran a uskupení identifikovat a porovnávat jednotlivé body politických kampaní sumarizovat. Zaměřují se politické subjekty pouze na *pull* faktory nebo berou v úvahu i *push* faktory, které nutí obyvatelstvo migrovat?

⁴³ KAHOUNOVÁ, Lucie. Migrace jako sociální fenomén [online]. Praha, 2012, s. 20, [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/109076/>. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce PhDr. Jana Duffková, CSc.

⁴⁴ Demografie.cz, 2005. *Migrace*. [online]. Praha, 2004-2014 [cit. 2018-04-17]. Dostupný z: http://www.demografie.info/?cz_migrace=&PHPSESSID=dccb9f08e8cd6c53567572514dcb43d1.+ISSN+1801-2914.

⁴⁵ Tamt.

2.2.2. Druhy migrace

Při posuzování druhů migrace vždy záleží na úhlu pohledu dané země. Klasickým rozdělením migrace je rozlišení na imigraci a emigraci. Imigrace neboli přistěhovalectví je situace, kdy přicházejí do státu noví obyvatelé z jiné země a v nové zemi se usídlí. Naopak emigrace je odchod stávajících obyvatel ze země svého původu. Důvody imigrace i emigrace jsou ve většině případů stejné a jsou již zmíněny výše – náboženské, politické a ekonomické.⁴⁶

V kontextu předložené diplomové práce je nutné zmínit ekonomickou pracovní migraci a uprchlictví. Tyto dva pojmy jsou v dnešní době v kontextu tzv. „migrační krize“ v Evropě skloňovány nejčastěji. Uprchlík žádá v cílové zemi o azyl a ke svému přesídlení je donucen negativními faktory výchozí země, tzv. *push* faktory. V tomto případě jedinec nehledí na *pull* faktory země a jeho prioritou je osobní záchrana. Často se nejedná o trvalou migraci, ale dočasnou.

Na rozdíl od něj ekonomický migrant na základě své racionality vyhodnocuje svůj zisk v rámci výše zmíněné teorie. Tento případ migrace je dnes ve světě ten nejrozšířenější a jedná se o trvalou migraci, tj. jedinec neuvažuje o návratu do země svého původu. A na rozdíl od uprchlictví záleží zcela na racionalitě daného jedince.⁴⁷

U ekonomických migrantů jsou převažující jenom *pull* faktory, tedy motivující faktory cílové země a jejich ekonomická výhodnost a *push* faktory nejsou tak zásadní jako v předchozích případech. Tito přistěhovalci jsou často ekonomicky neaktivní a pouze zneužívají pobídky a systém cílové země. Právě na tuto skupinu se zaměřují politické programy stran, které využívají migraci jako jednu z hlavních tezí svých kampaní. Využívají tak přirozeného strachu obyvatel země.

3. Výběr zkoumaných krajů

V následujících čtyřech kapitolách se tato diplomová práce bude zabývat vybranými krají, a to v abecedním pořadí (Jihomoravský, Moravskoslezský, Plzeňský,

⁴⁶ Neviditelný pes. *ČESKO: Imigrace, emigrace a argumentační fauly*. [online]. 2015 [cit. 2018-04-17]. Dostupný z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/cesko-imigrace-emigrace-a-argumentacni-fauly-fms-p_spolecnost.aspx?c=A151222_172433_p_spolecnost_wag.

⁴⁷ KAHOUNOVÁ, Lucie. *Migrace jako sociální fenomén* [online]. Praha, 2012, s. 23-34, [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/109076/>. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce PhDr. Jana Duffková, CSc.

Ústecký). Jak už bylo nastíněno v úvodu této práce, každý kraj byl vybrán ze specifických důvodů.

Jihomoravský kraj byl zvolen kvůli článkům, které upozorňovaly na pohyb migrantů na území tohoto územního celku. Při namátkových kontrolách policisté objevili tři osoby syrské národnosti ve vlaku v Břeclavi. Na dalšího Syřana, kterému bylo teprve 15 let narazili v Mikulově.⁴⁸ Z médií je známý i incident, kdy policisté na Jižní Moravě zastavili auto, ve kterém se nalézali čtyři Syřané a jeden Turek, převaděč. Nalezené osoby neměly žádné dokumenty, ani víza. Nakonec se zjistilo, že Syřané již požádali o azyl ve Slovinsku, kam byli vráceni na základě tzv. *dublinského řízení*. To jasně určuje, že osoby musí být navraceny do země, která s nimi vede azylové řízení.⁴⁹ Největší událostí spojenou s tématem migrace však bylo zastavení vlaku, ve kterém cestovalo více než 200 migrantů.⁵⁰

Moravskoslezský kraj je oproti tomu krajem, který má velmi mnoho interních problémů. Například nezaměstnanost, OKD, nízké mzdy. Bude zajímavé pozorovat kontrast mezi politickými programy v tomto a jiných krajích.

Plzeňský kraj byl také vybrán z toho důvodu, že na jeho území došlo k zadržení migrantů. Policisté na Domažlicku narazili na 26 Afghánců v dodávce, kteří neměli všechny potřebné doklady. Řidič dodávky a spolujezdec z místa zásahu policie utekli. Patnáct osob se nakonec prokázalo afghánským pasem, u ostatních bylo zjištěno, že pochází z Pákistánu. Tyto osoby již požádaly o azyl v Maďarsku a Bulharsku, kam měly být převezeny. Následně došlo i ke komické události, kdy občané Plzeňského kraje

⁴⁸ ČTK. *Policie zesílila kontroly hranic, hlídá 20 přechodů s Rakouskem a zadržela pět běženců*. EuroZpravy.cz [online]. 10.10.2015 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/domaci/armada-a-policie/133806-policie-zesilila-kontroly-hranic-hlida-20-prechodu-s-rakouskem/>.

⁴⁹ TRÁVNÍČEK, Václav. *Policie zadržela v Hatích čtyři Syřany mířící do Německa. Řídil Turek*. Idnes.cz: Brno a jižní Morava [online]. 25.2.2016 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/muzi-zadrzeni-u-hranic-prevadeci-hrozui-vezeni-fr4-/brno-zpravy.aspx?c=A160225_120323_brno-zpravy_tr.

⁵⁰ ČTK. *Ve vlaku v Břeclavi zadrželi více než dvě stovky migrantů*. Novinky.cz [online]. 1.9.2015 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/379243-ve-vlaku-v-breclavi-zadrzeli-vice-nez-dve-stovky-migrantu.html>.

zavolali policii na autobus indických turistů.⁵¹ Na území Plzeňského kraje se také nalézají uprchlický tábor pro migranty, Balková.⁵² V neposlední řadě byl tento kraj zvolen z důvodu své geografické polohy, kdy sousedí s Bavorskem, které je migrační vlnou zasaženo.

Ústecký kraj byl zvolen především kvůli multikulturalismu, který se objevuje v lázeňském městě Teplice. Toto město je navštěvováno turisty z celého světa, nicméně největší podíl mezi nimi zaujímají Arabové. Nalézají se zde i muslimská modlitebna. Kromě toho má v okolí Teplic vzniknout arabská kolonie. O stavební parcely projeví zájem Kuvajťané, Libyjci, Saúdové. Mezi Araby a místními obyvateli také dochází k rozepřím.⁵³

4. Jihomoravský kraj

4.1. Charakteristika Jihomoravského kraje

Jihomoravský kraj je se svou rozlohou necelých 7 200 km² čtvrtým největším krajem České republiky. V kraji žije 1 175 025 občanů,⁵⁴ přičemž právo volit má asi 950 tisíc obyvatel.⁵⁵ Hustota osídlení je 163 obyvatel na km² a jedná se tak o třetí nejhustěji obydlený kraj. V Jihomoravském kraji se nachází 637 obcí, z toho měst je pouhých 49. Území se skládá ze sedmi okresů: (Brno-město, Brno-venkov, Blansko, Břeclav, Hodonín, Vyškov a Znojmo).⁵⁶ Nejobydlenější je Brno-město s počtem voličů

⁵¹ PETŘÍKOVÁ, Petra. Zadržení migranti už měli požádáno o azyl. Kdosi poslal policii i na Indy. *Idnes.cz: Plzeňský kraj* [online]. 22.4.2016 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/turisti-indie-bezenci-migranti-policie-kontrola-autobus-pe6-/plzen-zpravy.aspx?c=A160422_091822_plzen-zpravy_pp.

⁵² JANOUŠ, Václav. *Česko čeká víc uprchlíků. Vnitro už opět najímá zaměstnance do Balkové*. *Idnes.cz* [online]. 7.3.2016 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/balkova-se-pripravuje-na-uprchliky-due-/domaci.aspx?c=A160306_101525_domaci_pku.

⁵³ VANČOVÁ, Anička. *Muslimské ženy v hábitech, ověšené zlatem, cupitající dva kroky za mužem, restaurace s arabskými názvy, lidské výkaly na chodnicích. Teplice zažívají arabský nájezd*. *Krajské listy: Ústecký kraj* [online]. 28.8.2014 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <https://www.krajskelisty.cz/ustecky-kraj/okres-teplice/6230-muslimske-zeny-v-habitech-ovesene-zlatem-cupitajici-dva-kroky-za-muzem-restaurace-s-arabskymi-nazvy-lidske-vykaly-na-chodnicich-teplice-zazivaji-arabsky-najezd.htm>.

⁵⁴ Regionální informační servis. *Srovnání kraje s Českou republikou*. [online]. 2012 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/ustecky-kraj/kraj/>.

⁵⁵ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Jihomoravský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10>.

⁵⁶ Regionální informační servis. *Srovnání kraje s Českou republikou*. [online]. 2012 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/ustecky-kraj/kraj/>.

okolo 320 tisíc.⁵⁷ Největší je okres Znojmo s rozlohou 1590 km².⁵⁸

Krajský úřad sídlí v Brně na Žerotínově náměstí. Jelikož je Jihomoravský kraj jedním z větších krajů, do krajského zastupitelstva se každé čtyři roky volí 65 kandidátů. Maximální počet kandidátů na jeden politický subjekt je 70.⁵⁹ Do krajské rady je ze zastupitelstva na základě výsledku voleb vybráno vždy 11 členů, přičemž jeden radní, většinou lídr vítězné strany, je hejtman, pět jsou náměstci hejtmána a zbylých pět členů jsou radní. V současné době v Jihomoravském kraji vládne koalice vítězné ANO 2011, České strany sociálně demokratické a TOP 09 s podporou Starostů a Žít Brno.⁶⁰

4.2. Krajské volby v roce 2012

4.2.1. Charakteristika krajských voleb 2012

Volby do krajského zastupitelstva Jihomoravského kraje se uskutečnily 12. a 13. října 2012. Součet všech kandidátních listin činil 1 223. Kandidovalo 23 subjektů. Plné kandidátky, tedy všech 70 osob na kandidátce, mělo 7 z nich. Kromě velkých stran jako je ODS, ČSSD, KDU – ČSL, koalice TOP 09 a STAN nebo KSČM, měly 70 osob na svých kandidátkách i malé, politické, mimoparlamentní subjekty jako Národní socialisté Jiřího Paroubka nebo Suverenita – Blok Jany Bobošíkové. Naopak nejméně představitelů na kandidátní listině, měla Republikánská strana Československa Miroslava Sládka, která měla pouhých šest kandidátů. Dalšími méně zastoupenými stranami byl Pravý Blok s 13 kandidáty, Strana soukromníků ČR s 15 kandidáty. Česká pirátská strana a Koruna česká byly zastoupeny po 19 kandidátech.⁶¹

Nejstarším kandidátem byl ve věku 89 let MUDr. Bernard Franta ze strany Moravané. Nejmladší byli čtyři studenti ve věku 18 let: za Věci Veřejné Patrik Blažek,

⁵⁷ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10 – 13.10.2012 (okres Brno – Město)*. [online] 2012 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10&xnumnuts=6202>

⁵⁸ Krajská správa ČSÚ v Brně: *Charakteristika okresu Znojmo* [online]. 2016 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_znojmo.

⁵⁹ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Jihomoravský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=10>

⁶⁰ Portál Jihomoravského kraje: *Členové rady* [online]. 2018 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <https://m.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=324444&TypeID=1>.

⁶¹ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10 – 13.10.2012 – Počet kandidátů podle kandidátních listin*. [online]. 2012 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz15?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.

za Národní socialisty Pavel Šotkovský, za Stranu svobodných občanů Jan Tichý a KDU – ČSL Pavel Horáček.⁶² Z hlediska pohlaví využilo aktivního volebního práva 26, 41 % žen a 73, 59 % mužů. Ze všech kandidátů do krajského zastupitelstva bylo 59, 85 % straníků a 40, 15 % bez stranické příslušnosti.⁶³

4.2.2. Program kandidujících subjektů

Subjekty kandidující v krajských volbách 2012 v Jihomoravském kraji se zabývaly především klasickými politickými tématy. Od zdravotnictví, po lepší komunikaci s občany, sociální služby a financování kraje. Téma migrace se neobjevilo ani u jediného subjektu. Objevilo se zde pouze téma bezpečnosti, to však souviselo spíše s prevencí kriminality, drog, vyloučenými lokalitami. Většina politických programů necílila přímo na lokální problémy Jihomoravského kraje. Byly buďto psané velice obecně, nebo byly společné i pro další kraje.

4.2.3. Kandidující subjekty

4.2.3.1. ČSSD

ČSSD byla velkým adeptem na vítězství. Měla výhodnou pozici nejen kvůli tomu, že byla v Poslanecké sněmovně v té chvíli v opozici, ale také díky tomu, že kraj vedla již čtyři roky a byla dobře informována o jeho problémech. Na všechny ostré narážky soupeřů mohla v kampani reagovat tak, že práci na problematice pouze započala, avšak ještě ji nedokončila. Pokud nějaká jiná strana po ní kraj převezme, bude muset začít zase od začátku, což řešení ještě prodlouží.

O tématech migrace ČSSD ve svém programu bohužel nic neměla. Věnovala však jednu z kapitol programu bezpečnosti. Sociální demokraté chtěli zefektivnit a posílit integrované záchranné složky kraje, hlavně policii a hasičský záchranný sbor. Dále slíbili investice do prevence kriminality. Ty měly řešit sociálně patologickou prevenci u hráčů,

⁶² Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10 - 13.10.2012 – Nejstarší a nejmladší kandidáti – Jihomoravský kraj.* [online] 2012 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz121?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10&xstrana=0&xv=1>.

⁶³ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10 - 13.10.2012 – Kandidáti dle politické příslušnosti – Jihomoravský kraj.* [online]. 2012 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10&xstrana=0&xv=1>.

přítomnost policistů v parcích nebo na nebezpečných ulicích.⁶⁴

Jak je vidět, program byl opravdu hodně obecný a málo konkrétní. S trochou nadsázky by bylo možné konstatovat, že by byl aplikovatelný i na jiný kraj. Všechny problematiky uvedené v programu, jako vzdělání, zdravotnictví, zaměstnanost, sociální politika nebo zemědělství, nebyly dále rozvedeny a chyběly také návrhy na konkrétní opatření. Z tohoto důvodu je pravděpodobné, že zde má hlavní roli centrum strany a krajská organizace zřejmě neměla možnost program doplnit a zařadit do něj konkrétní problémy kraje.

To souvisí i s teorií voleb prvního a druhého řádu. ČSSD ve svém volebním materiálu zmínila témata, která nebyla v zásadě rozdílná od těch, které prosazovala na celostátní úrovni. Propagační materiál měl i podobný vzhled. V parlamentní verzi programu byl na úvodu článek tehdejšího předsedy ČSSD, Jiřího Paroubka. V krajské lídra kandidátky, Michala Haška. Volební materiál pro krajské volby 2012 s Jihomoravským krajem měl oproti materiálu pro parlamentní volby 2010 velice jednoduchou grafickou podobu. To nasvědčuje tomu, že pro ČSSD jsou prioritou volby prvního řádu a volby druhého řádu z nich čerpají. Dle teorie voleb prvního a druhého řádu voliči mohou „potvrdit“ vítězství strany z voleb prvního řádu v následných volbách druhého řádu. Právě tento fenomén se v tomto případě potvrzuje, protože ČSSD vyhrála v Jihomoravském kraji jak parlamentní volby 2010, tak krajské volby 2012.⁶⁵

4.2.3.2. KSČM

Komunisté se v krajských volbách zaměřili na standardní témata jako je zdravotnictví, kultura, vzdělávání, sport, rozvoj kraje a zkvalitňování života. Zajímavé je, že na konci programu jsou vysvětlivky pojmů pro voliče.⁶⁶

Migrace se nedotýkalo ani jedno z témat. Program komunistů obsahoval jen

⁶⁴ ČSSD: *Volební program ČSSD pro Krajské volby 2012. Jak dál v krajích v letech 2012–2016* [online] 2016 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://www.cssd.cz/data/files/cssd_manifest_2012-kraje.pdf.

⁶⁵ ČSSD: *Velký volební program ČSSD pro volby 2010. Program změny a naděje: Lepší budoucnost pro obyčejné lidi* [online]. [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_velky2010.pdfv. a ČSSD: *Volební program ČSSD pro Krajské volby 2012. Jak dál v krajích v letech 2012–2016* [online] 2016 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://www.cssd.cz/data/files/cssd_manifest_2012-kraje.pdf.

⁶⁶ KSČM. *Volební program do KZ Jihomoravského kraje*. [online]. 2018 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <http://old.kscm.cz/volby-a-akce/krajaska-zastupitelstva4/kandidatni-listiny-do-krajских-zastupitelstev-2012/jihomoravsky-kraj/mudr-vojtech-adam/67472/volebni-program-do-kz-jihomoravskeho-kraje>.

několik málo krajských specifikací, například v otázce dopravy. Program jinak působil velmi obecně. Ani témata prosazovaná ve volbách prvního a druhého řádu se nelišila, jen byla v některých bodech více konkrétní. Je zde jasně patrná hlavní role centra strany a menší vliv krajské centrály.

4.2.3.3. ODS

Občanští demokraté program pro volby 2012 ze svých webových stránek již stáhli. Informace byly proto hledány na Facebooku, kde bylo zjištěno, že krajská buňka Jihomoravského kraje nemá na této sociální síti ani svou vlastní stránku. Program strany nebyl zaslán ani na opakovanou žádost. Z těchto důvodů nebylo možné se program ODS zabývat. V návaznosti na toto zjištění není možné posoudit ani vztah mezi centrem strany a krajskou periferií. Zároveň není možné se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu.

4.2.3.4. TOP 09 a Starostové pro Jihomoravský kraj

Rozpočtová politika, zdravotní péče, sociální politika, doprava, životní prostředí, i to jsou body z programu TOP 09. Program byl opravdu velice podrobný, ale o migraci nebo bezpečnosti v něm žádné informace nebyly.⁶⁷ Ve skutečnosti se však jednalo o obecná témata, do kterých krajská organizace pravděpodobně neměla možnost znatelně zasáhnout. S tím souvisí i témata voleb prvního a druhého řádu. I u této strany dochází k tomu, že jsou v rámci voleb druhého řádu prosazována témata z voleb prvního řádu.

4.2.3.5. Strana Zelených

Zelení se tradičně věnovali ekologickým tématům, decentralizovaným zdrojům energie, ale také budování obchvatů, či zlevnění MHD.⁶⁸ Jejich program již ve veřejných zdrojích k dispozici nebyl, ale podařilo se ho pro účely práce najít na webových stránkách, které mapují volební programy politických stran. Podle všeho se tématu migrace vůbec nevěnovali. Z důvodu absence programu není možné se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu a vztahu mezi centrem strany a krajskými organizacemi.

⁶⁷ TOP 09: *Volební program: TOP 09 a Starostové pro Jihomoravský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-07-28]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/jihomoravsky-kraj/volby/archiv/krajske-volby-2012/volebni-program/>.

⁶⁸ MACH ONDŘEJ, Martin. *Krajské volby 2012: Jihomoravský kraj*. Ekolist.cz [online]. 25.9.2012 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2012-jihomoravsky-kraj>

4.2.3.6. Česká pirátská strana

Tato politická strana neměla v krajských volbách 2012 specifický program pro každý kraj, ale měla jeden společný pro všechny kraje. Program byl poměrně hodně obsáhlý. Věnoval se například financování kraje, které chtěli Piráti zprůhlednit, lepší městské služby, zajistit lepší přístup k informacím, docílit jednodušší komunikace s úřady.⁶⁹ Problematiky migrace se jejich program nedotkl. V neposlední řadě je třeba říci, že program Pirátů byl zjevně pevně stanoven a jak už bylo zmíněno, byl společný pro všechny kraje. Je zde tedy jasná hlavní role centrály strany a podřízenost jednotlivých krajských organizací. Přitom v se v této době Česká pirátská strana věnovala pouze volbám druhého řadu (ve volbách prvního řadu kandidovala až v roce 2017).

4.2.3.7. Strana práv občanů Zemanovci

Zemanovci ze svých webových stránek program již stáhli, jejich Facebook začal fungovat až po krajských volbách 2012. Informace o jejich programu byly získány na webových stránkách, které zveřejňují programy jednotlivých účastníků voleb. Po prostudování těchto dat bylo zjištěno, že Zemanovci se v krajských volbách 2012 zabývali běžnými krajskými tématy jako je zaměstnanost (chtěli u každého města průmyslový areál, který by přinášel lidem práci), doprava, budování protipovodňových systémů atd.⁷⁰ Na téma migrace vůbec neupozorňovali a neměli ho v programu. Z důvodu absence volebního programu nebylo možné se zabývat teorií voleb prvního a druhého řadu.

4.2.3.8. Strana svobodných občanů

Šestibodový program Svobodných voličům nabízel efektivnější krajské hospodaření, zavedení lidového webu, daňovou autonomii kraje, méně byrokracie a zprůhlednění krajských zakázek.⁷¹ Tématu migrace se však program vyhýbal. Struktura programu neobsahuje témata vyloženě pro Jihomoravský kraj, pouze obecně rozvedená témata. Je tedy důvod se domnívat, že se jedná o univerzální politický program, který by bylo možné aplikovat i na jiné kraje. Z tohoto důvodu je možné inklinovat k tomu, že byl

⁶⁹ Pirátská strana: *Společný program pro krajské volby 2012* [online]. 2012 [cit. 2018-03-5]. Dostupné z: <https://wiki.pirati.cz/volby2012/program>.

⁷⁰ MACH ONDŘEJ, Martin. *Krajské volby 2012: Jihomoravský kraj*. Ekolist.cz [online]. 25.9.2012 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2012-jihomoravsky-kraj>

⁷¹ Svobodní – Jihomoravský kraj. *Krajské volby 2012* [online]. 30.8.2012 [cit. 2018-03-5]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/svobodni.brno/photos/a.431083073605215.95725.281590928554431/431083223605200/?type=3&theater>.

vytvořen centrem strany a periferie, v tomto případě krajská organizace Svobodných, do něj neměla prostor zasáhnout. Na druhou stranu v rámci témat pro volby prvního a druhého řádu měli Svobodní témata vyloženě pro krajské volby, která byla zaměřená na obecné krajské potřeby. Z toho je patrné, že volby druhého řádu pro ně byly pravděpodobně stejně důležité, jako volby prvního řádu.

4.2.3.9. Suverenita – Blok Jany Bobošíkové – Změna pro jižní Moravu

Tento kandidující subjekt se zabýval hlavně kamionovou dopravou, kterou chtěl ze silnic přesunout na železnice a energetikou.⁷² K nelegální migraci se však koalice nevyjadřovala. Program tohoto politického subjektu byl opět obecný a mohl by platit pro všechny kraje. Z toho vyplývá, že se jednalo o program, který byl pevně stanovený vedením koalice a kraje na něj neměly vliv. Vzhledem k tomu, že stručné informace o programu subjektu pochází z webových stránek, které poskytují shrnutí programů jednotlivých volebních kandidátů, není informace o programu Suverenity kompletní. Z tohoto důvodu není možné se plnohodnotně zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu.

4.2.3.10. Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska)

Tato strana působí v českém prostředí již nějakou dobu a je nejznámější tím, že chce v České republice opět zavést království – konstituční monarchii. Volební program pro krajské volby se již nepodařilo dohledat, nicméně na internetových stránkách tohoto subjektu je k dispozici obecný program, který byl vydán roku 2011.⁷³

Jak již bylo zmíněno, hlavním cílem strany je nenásilný návrat k českému království v podobě konstituční monarchie. V programu nemají nic než toto téma. Lze zde najít otázky ochrany památek a kulturního dědictví, ochrany přírody a podpory církvi.⁷⁴

K otázce migrace nelze najít žádné stanovisko. Jejich program zároveň nenese žádná krajská specifika, a proto se dle mého názoru jedná o centralisticky řízenou stranu. Z důvodu absence volebního programu také není možné se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu, i když je možné se domnívat, že vzhledem k hlavní myšlence strany

⁷² MACH ONDŘEJ, Martin. *Krajské volby 2012: Jihomoravský kraj*. Ekolist.cz [online]. 25.9.2012 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2012-jihomoravsky-kraj>

⁷³ Koruna Česká – monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska: *Obecný program* [online]. 2007-2018 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.korunaceska.cz/program/obecny-program>.

⁷⁴ Tamt.

(zavedení konstituční monarchie), bude tento subjekt prosazovat tento bod ve všech volbách, kterých se účastní.

4.2.3.11. Folklor i Společnost

Politické hnutí Folklor i Společnost svůj dvoufázový program přímo orientovalo na Jihomoravský kraj. První část programu se věnovala folkloru a mezi své hlavní body zahrnovala zajištění podpory folklorním souborům, spolkům a sdružením provozujícím zájmové aktivity.

Druhá část, společnost, už byla poněkud rozsáhlejší a zahrnovala zdravotní a sociální péči, školství, dopravu a úsek s názvem Jihomoravský kraj a krajský úřad.⁷⁵ Migrační tematika se v programu neobjevila. Vzhledem k tomu, že Folklor i Společnost v jiném kraji nekandidoval. Proto je možné tvrdit, že program tohoto subjektu byl vytvořen cíleně pro Jihomoravský kraj. Z tohoto důvodu není možné se zabývat vztahovými rovinami mezi vedením strany a krajskými organizacemi ani teorií voleb prvního a druhého řádu.

4.2.4. Další kandidující subjekty

Věci veřejné, Konzervativní strana, Sdružení nestraníků, Nezávislí, Moravané, Dělnická strana sociální spravedlnosti, Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net, Nezávislí demokraté, Strana soukromníků České republiky, Národní socialisté – levice 21. století, Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska, KDU – ČSL. U těchto subjektů se nepodařilo získat jejich program pro krajské volby 2012 ve veřejných zdrojích. Subjekty, na které se podařilo získat alespoň kontakt, byly s žádostí o zaslání programu kontaktovány, bohužel bezvýsledně.

4.2.5. Výsledky krajských voleb 2012

Volební účast v Jihomoravském kraji činila 37, 76 %. Do urny tak z platných 954 117 voličů v seznamu vhodilo obálku pouze 359 562 občanů. Volby se ziskem 27, 01 % vyhrála ČSSD. Hned za ní byla KSČM s 18, 65 %, KDU – ČSL s 17 ,03 %, ODS s 9, 21 % a TOP 09 a Starostové s 5, 86 % hlasů. Z parlamentních stran obdržela nejhorší

⁷⁵ Folklor i Společnost. *Volební program. Folklor i společnost – politické hnutí* [online]. 2012. [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <https://folklor-i-spolecnost.webnode.cz/volebni-program/>.

výsledek politická strana Věci Veřejné, která získala pouze 0,41 % hlasů. Překvapivý zisk 3,86 % hlasů a na šestém místě v pořadí se umístilo relativně malé uskupení, Sdružení nestraníků, které sestavilo své kandidátky, kromě Jihomoravského kraje, i v kraji Středočeském a Plzeňském. S nejmenším ziskem hlasů, 276, ve volbách jako poslední skončila Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska.⁷⁶

Z celkového počtu 65 zastupitelů ČSSD, jako vítěz voleb, získala 23 křesel a byla tedy jasným aktérem, který bude utvářet koalici a následně krajskou radu. Další stranou, která získala hned druhý nejvyšší počet křesel, tedy 16, byli komunisté. V těsném závěsu za nimi byla se 14 křesly KDU – ČSL. Zbýlých 13 pozic radních si mezi sebe rozdělila ODS se 7 a TOP 09 a Starostové pro Jihomoravský kraj s 5 křesly.⁷⁷

Na základě tabulky je zřejmé, že většina voličů se rozhodla pro strany zastoupené v Parlamentu České republiky, které byly zvoleny ve volbách prvního řádu, tedy pro subjekty, které jsou nejvíce rozebírány v médiích. Zároveň je z volebního výsledku Sdružení nestraníků dobře vidět, že se někteří voliči nebojí dát hlas i menším subjektům, které kandidují pouze v několika krajích ve volbách druhého řádu.

4.2.6. Tabulka výsledků krajských voleb 2012

Pořadí	Číslo k. listiny	Politická strana/hnutí	Zisk hlasů	Zisk mandátů
1	60	ČSSD	27,01 %	23
2	43	KSČM	18,65 %	16
3	84	KDU – ČSL	17,03 %	14
4	70	ODS	9,21 %	7

⁷⁶ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Jihomoravský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10>.

⁷⁷ Idnes.cz: *Volby. Rozdělení křesel 2012* [online]. 2012 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2012.aspx?o=10&t=2>.

5	48	TOP 09 a STAN	5,86 %	5
6	3	Sdružení nestraníků	3,89 %	0
7	51	Strana Zelených	3,68 %	0
8	93	Česká pirátská strana	2,49 %	0
9	8	Strana práv občanů Zemanovci	2,45 %	0
10	26	Nezávislí	2,40 %	0
11	20	Moravané	1,75 %	0
12	77	Strana svobodných občanů	1,35 %	0
13	44	Suverenita – blok Jany Bobošíkové pro JMK	0,82 %	0
14	80	Dělnická strana sociální spravedlnosti	0,75 %	0
15	7	Pravý Blok	0,57 %	0
16	92	Nezávislí demokraté	0,49 %	0
17	30	Věci veřejné	0,41 %	0
18	82	Konzervativní strana	0,23 %	0
19	16	Strana soukromníků ČR	0,23 %	0
20	5	Koruna česká	0,21 %	0
21	22	Národní socialisté – levice 21. stol.	0,17 %	0

22	13	Folklor i Společnost	0,16 %	0
23	65	Republikánská strana Čech a Moravy	0,07 %	0

Zdroj: Volby.cz⁷⁸

4.2.7. Proces utváření vládnoucí koalice

Už od výsledků voleb a rozdělení křesel dle jejich výsledků ve volbách, bylo jasné, že bude v krajské radě znovu pokračovat koalice ČSSD a KDU – ČSL, která měla dohromady 37 radních. I tak ale ČSSD na čas přemýšlela o koalici s KSČM. Nakonec ale byla vytvořena minimální vítězná a ideově propojená koalice. Křesťanští demokraté přišli na úkor ČSSD o jeden post radního. Sociální demokraté tak získali hejtmána a dalších šest postů a KDU – ČSL náměstka hejtmána a zbylé tři pozice radních.⁷⁹

Část sociálních demokratů však i přes koalici ČSSD s KDU – ČSL chtěla být v užším ideovém spojení s komunisty, a proto byla uzavřena vzájemná dohoda o spolupráci. KSČM byla loajální ke koalici při jednáních na zastupitelstvu a za to měla právo být poradním hlasem v rady. Jako závdavek KSČM obdržela dva výbory: Pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost a kontrolní výbor.⁸⁰

4.3. Krajské volby v roce 2016

4.3.1. Charakteristika krajských voleb 2016

Za účelem zúčastnit se voleb v Jihomoravském kraji předložilo své kandidátní listiny 21 politických subjektů s celkovým počtem 1 157 kandidátů. V roce 2016 listiny sice představilo méně subjektů než o čtyři roky dříve, ale zároveň velký počet stran kandidoval v koalici. Jednalo se o sedm uskupení. Zelení a Piráti, Starostové a nezávislí společně se Starosty a osobnostmi pro Moravu, Úsvit – Národní koalice s Blokem proti

⁷⁸ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Jihomoravský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10>.

⁷⁹ BALÍK, Stanislav. *Krajské volby 2012*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. ISBN 978-80-210-6641-0. s. 226-7.

⁸⁰ Tamt.

islamizaci, Svoboda a hnutí Svoboda a přímá demokracie se Stranou práv občanů, Svobodní a Strana soukromníků České republiky, Republikánská strana s Patriots a Hnutí občanů Za Kraje, Dělnická strana sociální spravedlnosti společně s Národní frontou a TOP 09 s Žít Brno. Jak je vidět, stará koalice TOP 09 a Starostů se neobnovila a každý ze subjektů kandidoval s někým jiným.⁸¹

Plné kandidátky, tedy 70 uchazečů, odevzdalo osm politických stran. Kromě pěti parlamentních subjektů (ODS, KDU – ČSL, ČSSD, KSČM a ANO 2011), sestavily plné kandidátky i Moravané, Republikánská strana a koalice hnutí Svobody a přímé demokracie se Stranou práv občanů. Nejméně kandidátů, celkem dva, předložil Pravý Blok.⁸²

Subjektů, které kandidovaly pouze v Jihomoravském kraji, bylo pět. Konzervativní strana, strana Svoboda a síla, koalice Pirátů a Zelených, která byla zvláštní tím, že i přes relativní spolupráci stran v celorepublikovém měřítku, byla utvořena koalice pouze v Jihomoravském kraji. TOP 09 se oproti minulým volbám, kdy tvořila koalici se Starosty, rozhodla spojit se subjektem Žít Brno, které od roku 2014 s hnutím ANO 2011 vládlo magistrátu města Brna. Poslední subjekt, koalice STAN a Starostů a osobností pro Moravu, nabídl plnou kandidátku. Pro účel voleb, ale i po volbách, se oba subjekty rozhodly spojit a kandidovat pod společným názvem, Starostové pro Moravu.⁸³ Počet kandidátů bez politické příslušnosti činil 464 lidí, tedy něco málo přes 40 %.⁸⁴

Nejstarší osobou, která v krajských volbách v Jihomoravském kraji kandidovala, byla Eva Kalová (86 let), kandidující za subjekt Svoboda a síla. Nejmladší kandidátkou byla naopak ve věku 18 let studentka Věra Schupplerová z koalice Úsvit s Blokem proti islamizaci.⁸⁵

⁸¹ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 - 8.10.2016. Počty kandidátů podle kandidátních listin.* [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz15?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

⁸² Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 - 8.10.2016. Počty kandidátů podle kandidátních listin.* [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz15?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

⁸³ Tamt.

⁸⁴ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 - 8.10.2016. Kandidáti dle politické příslušnosti – Jihomoravský kraj.* [online] 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=10&xstrana=0&xv=1>.

⁸⁵ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 - 8.10.2016. Nejstarší a nejmladší kandidáti – Jihomoravský kraj.* [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz121?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=10&xstrana=0&xv=1>.

4.3.2. Program kandidujících subjektů

U krajských voleb v roce 2016 je dispozici již větší výběr ze stran, které splňují zaměření této práce: Migrace jako téma krajských voleb 2016. Jejich programy a kampaň budou rozebírány v pořadí dle jejich volebních výsledků. Důvodem, proč se tato problematika na rozdíl od krajských voleb 2012 do politických programů dostala může být i to, že Jihomoravský kraj je jedním z krajů, přes které vede železniční trať z Rakouska do Německa. Bylo zde totiž zachyceno několik nelegálních imigrantů.

4.3.3. Kandidující subjekty

4.3.3.1 ANO 2011

Politické hnutí ANO 2011 si za motto svého programu zvolilo: „*Ještě lepší místo k životu*“.⁸⁶ Mezi jeho hlavní body patřila bezpečnost obyvatel, péče o seniory, podpora rodin a sociálních služeb, fungující zdravotnictví, rozvoj školství a dopravy, podpora kultury, cestovního ruchu, volnočasových aktivit a péče o životní prostředí.⁸⁷

Právě bod týkající se bezpečnosti je pro tuto práci zajímavý. ANO 2011 mělo podobné plány jako ČSSD. Hnutí chtělo investovat do integrovaného systému a zabránit nekontrolovatelné migraci. Na rozdíl od ČSSD však chtělo činit konkrétní kroky. Například posílit cizineckou policii na území kraje nebo vyžadovat po státu důslednou evidenci migrantů prostřednictvím systému AFIS. V druhé fázi chtělo ANO přihlížet k názoru občanů na rovnoměrné rozdělování migrantů a bez jasné koncepce samozřejmě odmítalo přijmout a ubytovat jakékoli imigranty na území kraje. Neopomenuli ani bezpečnost v příhraničí. ANO chtělo také zavedení kamerových systémů ve vyloučených lokalitách.⁸⁸

Program ANO 2011 se tedy problematice migrace věnoval a navrhoval i konkrétní body řešení, co je zapotřebí pro bezpečnost občanů udělat. Obsahoval jak standartní politická témata, ale reagoval pružně i na nové téma jako je migrace. Program ANO byl rozhodně zaštitěn centrální grafikou a hesly krajských voleb 2016, ale vypadá to, že ho ovlivnila i krajská organizace, právě kvůli tématu věnovanému migraci, které se v jiných

⁸⁶ ANO Politické hnutí: Jihomoravský kraj: Volební program ANO pro Jihomoravský kraj [online] 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/jihomoravsky-kraj/makame/aktuality/novinky/jihomoravy-trapi-chybejici-uzemni-plan-29737.shtml>.

⁸⁷ Tamt.

⁸⁸ Tamt.

krajích neobjevovalo.

Z tohoto pohledu je patrné, že jsou pro hnutí ANO důležité jak volby prvního, tak i druhého volebního řádu. Dokládají to i specifická témata, která byla v Jihomoravském kraji prosazována. Zároveň je z hlediska voleb prvního a druhého řádu nutné upozornit na skutečnost, že hnutí ANO vyhrálo v Jihomoravském kraji krajské volby 2016⁸⁹ a parlamentní volby 2017⁹⁰. Jedná se tedy o podobnou situaci, jako v krajských volbách 2012 u ČSSD, kdy voliči „potvrdili“ svou volbu hned v následujících volbách.

4.3.3.2. KDU – ČSL

Heslo „*Staráme se o Jižní Moravu*“⁹¹ bylo obsaženo v každém bodě programu strany. KDU – ČSL zdůrazňovala, že je jí ctí, že se na fungování krásného Jihomoravského kraje podílí již 16 let. Mezi její hlavní témata patřila jak jinak než rodina a senioři, doprava, bezpečnost, zdravotnictví, cestovní ruch a rozvoj, zemědělství, školství, sport a věda a výzkum.⁹²

V bodě týkajícím se bezpečnosti došlo i na téma migrace. KDU – ČSL však považovala za populistické věnovat se pouze migrační krizi. Jejich prioritou proto bylo podporovat vytvoření aplikací, které by v případě nouze přímo lokalizovaly zraněného. Stejně jako ANO 2011 chtějí zavést kamerový systém do vyloučených lokalit a zvýšit počet policistů v ulicích.⁹³

Lidovci sice ve svém programu migraci zmínili, ale nenavrhli žádná konkrétní řešení, ani se problému hlouběji nevěnovali. Jejich program byl určitě tvořen s jihomoravskou krajskou organizací, byl i zveřejněn na webových stránkách KDU – ČSL Jihomoravský kraj. Z toho lze usoudit, že pro lidovce jsou důležité jak volby prvního, tak druhého řádu. Kladou důraz na krajské požadavky a na specifická témata pro jednotlivé volby.

⁸⁹ Rozdělení křesel: Jihomoravský kraj - konečné výsledky. Volby 2017 [online]. [cit. 2018-12-30]. ISSN Idnes.cz. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2016.aspx?t=2&o=10>.

⁹⁰ Výsledky voleb v Jihomoravském kraji: *Volby do Poslanecké sněmovny 2017 (konečné výsledky)*. Volby 2017 [online]. [cit. 2018-12-30]. Idnes.cz. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/poslanecka-snemovna-2017.aspx?t=celkove-vysledky&s=2&o=CZ064>.

⁹¹ KDU – ČSL Jižní Morava. *Volební program KDU – ČSL pro krajské volby v Jihomoravském kraji 2016*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.kdujiznimorava.cz/politika/>.

⁹² Tamt.

⁹³ Tamt.

4.3.3.3. ČSSD

ČSSD hned v úvodu své „*Vize pro kraj*“⁹⁴ zdůrazňovala, že jsou její politici dobře seznámeni s krajem a na rozdíl od ostatních kandidujících subjektů, jsou jejich výsledky práce vidět. Z hlediska programu se ČSSD věnovala zdravotnictví, kde chtěli zabránit rozprodeji nemocnic. Ve školství se zaměřili na vznik nových učebních oborů, aby se absolventi škol nemuseli stěhovat za prací ven z Jihomoravského kraje. Nevynechali však ani zemědělství a dopravu, kulturu⁹⁵ a další témata, která nebudou podrobněji rozebrána, protože se nevztahují k tématu této práce.

V části „*Nechci se bát ve svém kraji*“⁹⁶ sociální demokraté prohlašovali, že budou dále podporovat hasiče a záchranáře integrovaného systému a zároveň vyjadřovali nutnost kraje být připraven na mimořádné události jako přírodní katastrofy nebo migrační vlny. Jak konkrétně by měla připravenost vypadat však už nevedli. Pouze považovali za nutné pořádat preventivní opatření ve školách a seznamovat žáky s krizovými situacemi.⁹⁷

Program ČSSD se tedy problematikou migrace okrajově zabýval a reagoval tak na toto nové téma. Politická témata byla doplněna o konkrétní problémy Jihomoravského kraje, a proto je možné tvrdit, že tento program byl projednán s krajskou organizací, která ho mohla ovlivnit. Je tedy zřetelně vidět, že oproti minulým volbám, kdy ČSSD pouze přejímala témata z materiálů pro volby prvního řádu, se více zaměřila na konkrétní krajské problematiky. Z pohledu voleb prvního a druhého řádu a jejich témat je důležité, že ČSSD zařadila do svého programu krajská specifika a také nová témata a jen nečerpala z programu voleb prvního řádu. Přesto však neobhájila svou vedoucí pozici v Jihomoravském kraji z několika předchozích voleb. Situace se potvrdila i v následujících parlamentních volbách v roce 2017, kdy zaznamenala ČSSD velký odliv sympatií voličů a v rámci Jihomoravského kraje se umístila až na šestém místě.⁹⁸ Je tedy možné spatřovat souvislost mezi krajskými i parlamentními volbami a vládní krizí.

⁹⁴ ČSSD Jihomoravský kraj: Volební program ČSSD pro krajské volby v Jihomoravském kraji 2016: *Vize pro kraj*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.vyjstekraj.cz/vize-pro-kraj/>.

⁹⁵ ČSSD Jihomoravský kraj: Volební program ČSSD pro krajské volby v Jihomoravském kraji 2016: *Vize pro kraj*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.vyjstekraj.cz/vize-pro-kraj/>.

⁹⁶ Tamt.

⁹⁷ Tamt.

⁹⁸ Rozdělení křesel: Jihomoravský kraj - konečné výsledky. Volby 2017 [online]. [cit. 2018-12-30]. ISSN Idnes.cz. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2016.aspx?t=2&o=10>.

4.3.3.4. KSČM

KSČM na úvod popisovala, jak je soustava krajů důležitá pro fungování státu, a hlavně pro život občanů. Dále zdůrazňovala, jaké kroky zejména v komunikaci s lidmi a plnění volebního programu učinili komunističtí zastupitelé. Kromě podpory zásad územního rozvoje nebo rozvoje venkova a turismu, chtěli komunisté podpořit výstavbu důležitých dopravních staveb jako obchvaty měst Znojma nebo Břeclavi, nebo opravy a kvalitnější síť silnic druhých a třetích tříd.⁹⁹

Otázky migrace se program dotýká pouze heslovitě. Je v něm přímo uvedeno: „*NE nelegální migraci*“¹⁰⁰. Otázka bezpečnosti je pak podchycena slibem, že se KSČM zasadí o co nejefektivnější fungování integrovaného systému.¹⁰¹

Opět dochází k situaci, že i když tato politická strana migraci ve svém programu okrajově zmínila, není tato problematika více rozepsána. Nejsou uvedena ani konkrétní rizika, ani konkrétní řešení. Program KSČM však byl poměrně dobře zpracován přímo pro potřeby Jihomoravského kraje, takže do něj určitě musela svými názory zasahovat i místní krajská organizace. I u KSČM je tak možné spatřit to, že strana nečerpá jen z témat voleb prvního řádu, ale hledá i témata vhodná pro volby druhého řádu.

4.3.3.5. ODS

ODS měla pro následující volby taktiku narušit koalici ČSSD a KDU – ČSL s podporou KSČM, která podle slov lídra občanských demokratů, Jiřího Crhy vládla kraji již dost dlouhou dobu. Prvním krokem, který chtěla ODS ve vedení kraje udělat, byl podrobný audit všech smluv a fungování vedení, aby ke své úloze mohla přistoupit odpovědně a s čistým štítem. Občanská demokratická strana postavila svou kandidátku na povětšinou regionálních politicích.¹⁰²

Ve svých 10 bodech pro Jižní Moravu podle ODS občanští demokraté mimo jiné požadovali vytvoření efektivního plánu výstavby infrastruktury, stejně jako ČSSD a ANO

⁹⁹ KSČM Jihomoravský krajský výbor. *Náš program. Heslo pro volby do ZJMK*. [online]. 2018 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://jmkr.kscm.cz/cs/nase-strana/program>.

¹⁰⁰ KSČM Jihomoravský krajský výbor. *Náš program*. [online]. 2018 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://jmkr.kscm.cz/cs/nase-strana/program>.

¹⁰¹ Tamt.

¹⁰² PÁTEK, Michal: *Jihomoravská ODS představila volební program pro krajské volby*. ODS – Občanská demokratická strana. [online]. 2016 [cit. 22.04.2018]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/clanek/12345-jihomoravska-ods-predstavila-volebni-program-pro-krajske-volby>.

chtěli zabránit privatizaci zdravotnických zařízení nebo rozšířit komunikaci s firmami, které by chtěly investovat do Jihomoravského kraje. Z hlediska migrace ODS plánovala připravit Jihomoravský kraj na případnou vlnu migrantů a krizové okamžiky spojené s nekontrolovaným pohybem osob. Bez ohledu na to, že vláda v tomto ohledu postupuje nesystematicky a nekoordinovaně.¹⁰³

Stejně jako téměř všechny předchozí subjekty i ODS migrační tematiku ve svém programu měla. Nastínila voličům, že chce, aby byl Jihomoravský kraj v případě potřeby připraven na migrační vlnu, která by ho mohla zasáhnout. Nicméně opět neuvedla žádná konkrétní rizika s tím spojená, ani řešení toho problému. Vzhledem k tomu, že ODS na svou krajskou kandidátku umístila hlavně lokální politiky a vzhledem ke konkrétním návrhům řešení ostatních politických témat je možné tvrdit, že tento program byl tvořen v úzké spolupráci s jihomoravskou krajskou organizací ODS. Na základě těchto zjištění je možné tvrdit, že pro ODS byly tyto krajské volby, tedy volby druhého řádu, důležité a věnovala se intenzivně jejich přípravě ve spolupráci s jihomoravskou krajskou organizací. V programu se totiž nalézají i nová témata a body důležité pro občany v Jihomoravském kraji.

4.3.3.6. Koalice TOP 09 a Žít Brno

Koalice TOP 09 a Žít Brno označila svůj volební program za koncepci kraje 2.0, což mělo znamenat posun, či revoluci pro Jihomoravský kraj. Celý program tak neobsahuje hlavní okruhy a následné sliby, ale naopak je tvořen z různých konkrétních projektů, které by chtěla koalice v zastupitelstvu nebo radě prosadit. Jedná se o vize, jak proměnit zchátralé oblasti v parky, naslouchat co nejvíce občanům a realizovat jejich přání, zavést na zastávky technologii 21. století (např. WIFI připojení), obnovit sokolské dědictví, zkvalitnit železniční síť z Brna do Vídně a celkově zkvalitnit železnice na rychlostní koridory nebo zprůhlednit krajské finance.¹⁰⁴ Otázce migrace se koalice ve svém programu 2.0 bohužel žádným způsobem nevěnovala.

Jelikož toto spojení stran kandidovalo pouze v Jihomoravském kraji, je v jejich

¹⁰³ PÁTEK, Michal: *Jihomoravská ODS představila volební program pro krajské volby*. ODS – Občanská demokratická strana. [online]. 2016 [cit. 22.04.2018]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/clanek/12345-jihomoravska-ods-predstavila-volebni-program-pro-krajske-volby>.

¹⁰⁴ TOP 09, Žít Brno s podporou starostů: *Projekty, které máme v plánu* [online]. 2016 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.chtejmevic.cz/projekty.html>.

programu mnohem více zacíleno na konkrétní problematiku než např. u ČSSD, která ale, jak bylo uvedeno výše, se oproti minulým programům zase o něco více zlepšila a připomínala cíle vytvořené na míru pro Jihomoravský kraj. Mírou konkrétnosti se však stále nevyrovnala koalici TOP 09 a Žít Brno. Je proto zcela evidentní, že tento program byl velice úzce tvořen s lidmi, kteří v Jihomoravském kraji žijí dobře znají jeho problémy a snaží se najít jejich řešení. V tomto případě však není možné se zabývat problematikou voleb prvního a druhého řádu, protože tato koalice se zaměřila pouze na krajské volby.

4.3.3.7. Starostové pro Jižní Moravu

Program této koalice, pod kterou se skrývali Starostové a Nezávislí, byl velmi stručný. Jednalo se o tři body. Druhý bod zněl doslova: *„Bezpečný život v nejisté době je dobré umět se postarat o sebe i svoje blízké. Naučíme všechny, kdo budou mít zájem, jak se bránit, reagovat v krizových situacích a poskytnout pomoc.“*¹⁰⁵

Migraci, jakožto politickému tématu, se však program nevěnoval. O tom, co přesně bylo myšleno v druhém bodě programu a o tom, co to je nejistá doba, proti komu se máme bránit, můžeme jen polemizovat a domýšlet si. I když za tuto koalici kandidovali lokální politici, tak vzhledem k celkové nepropracovanosti programu je možné konstatovat, že není nějak spjat s Jihomoravským krajem, jediné názvem kandidátky a bylo by tedy klidně možné ho aplikovat i na jiný kraj. V tomto případě není možné aplikovat důsledně teorii voleb prvního a druhého řádu, jelikož se tato koalice zaměřila na krajské volby.

4.3.3.8. Koalice hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura a Strany práv občanů

Subjekty SPD a SPO postavily svůj program na čtyřech nosných tématech, která byla společná pro všechny kraje. Prvním společným tématem byla snaha o zastavení ilegální imigrace. SPD chtěla udělat z krajů bezpečné místo pro život a zastavit příliv islámských fanatiků. Podmínkou rozvoje je totiž pro stranu hlavně bezpečí. Dalším bodem byla podpora přímou volbou zvoleného prezidenta a rozšiřování tohoto způsobu voleb i na výběr hejtmanů, primátorů a starostů. Třetím tématem byl pak odpor proti Evropské unii, která svými kroky brání v rozhodování národním státům. Koalice chtěla podpořit konání

¹⁰⁵ Starostové a nezávislí: *Krajské volby 2016*. 2. [online]. 2016 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/regiony/jihomoravsky-kraj/krajske-volby-2016>.

referend, ve kterých se mají voliči sami rozhodnout, zda v ní chtějí setrvat nebo zda vystoupí. Posledním bodem byl slib, že kraj navrhne zákon o zrušení poplatků pro seniory České televizi, která špatně hospodaří s prostředky a k jejíž činnosti má strana mnoho výtek. Tento základní program byl pak doplněn o další politická témata, specifická pro daný kraj.¹⁰⁶

Migrace byla jedním z hlavních témat, kterým se tato koalice věnovala. Na voliče cílila i prostřednictvím kampaně v rámci které to bylo většinou právě téma ilegální imigrace, které měla na billboardech a plakátech.¹⁰⁷ Program byl pevně stanoven centrem koalice, byl ale doplněn o určitá krajská specifika, na která krajské organizace mohly mít vliv. Reálně byly propagovány jenom body společného programu, které byly dány centrem. Témata, se kterými tato koalice šla do voleb druhého řádu jsou však úplně stejně prosazována v národní aréně a také v rámci voleb druhého řádu.

4.3.3.9. Koalice Strany Zelených a České pirátské strany

Program koalice Strany Zelených a Pirátů byl rozdělen do 11 bodů. V prvním, nazvaném „otevřenost“, chtěla koalice v zastupitelstvu prosazovat větší transparentnost, která měla spočívat v pořizování přenosů z jednání a ve zveřejňování dokumentů a smluv zastupitelstva a rady. Dalšími tématy byla doprava, veřejná doprava, zemědělství, alternativní vzdělávání a vzdělávací kurzy pedagogů, které by měly u učitelů vzbudit větší radost k jejich povolání. Otázku zaměstnanosti chtěla koalice řešit pomocí podpory podnikatelského myšlení a začínajících podnikatelských projektů, které by se snažila podporovat i v jiných městech kraje než jen v Brně.¹⁰⁸

Z hlediska bezpečnosti požadovali Zelení a Piráti lepší hlídání koridorů, přes které se migranti v kraji pohybují, čehož by docílili zvýšením počtu bezpečnostních pracovníků ve vlacích a jiných dopravních prostředcích. Dále plánovali zapojit svoje stranické odborníky, kteří by ve spolupráci s policií a hasiči pracovali na dlouhodobé koncepci ochrany objektů strategického významu a jiných slabých míst v kraji.¹⁰⁹

¹⁰⁶ SPD-Svoboda a přímá demokracie. *Základní všeobecný krajský program*. [online]. [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/novinky/zakladni-vseobecny-krajsky-program>.

¹⁰⁷ Viz Příloha č. 1.

¹⁰⁸ Zelení a Piráti: *Volební program koalice Zelení a Piráti pro volby do Zastupitelstva Jihomoravského kraje v roce 2016*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.zeleniapirati.jmk.cz/program/>.

¹⁰⁹ Tamt.

Přímo migrantům byla věnovaná část bodu sedm, sociální služby. Kromě kvalitní a smysluplné sociální péče chtěla koalice připravit program, který by pomohl integrovat cizince, a aktivně se plánovali podílet na komunikaci s komunitami, které by uprchlíky přijímaly.¹¹⁰

Program koalice Zelených a Pirátů se tématu migrace dotkl hned v několika bodech. Nejenom, že na tento problém koalice upozorňovala, ale nabízela i řešení konkrétních rizik. Celý program byl sestaven jako kompromis ekologického a levicového smýšlení Zelených s důrazem na transparentnost, kterou požadovali Piráti. Nesetkáme se sice s mnoha konkrétními sliby, které by vyloženě pasovaly na Jihomoravský kraj, ale celý koncept cílí především na rozvoj občanské společnosti a komunikace politiků s občany. Proto byl tento program podle všeho vytvořen centrem koalice a nikoli krajskými organizacemi. V rámci aplikace teorie voleb prvního a druhého řádu by bylo možné hodnotit každý subjekt zvlášť, nikoli však koalici jako takovou. Je však jasně patrné, že každá ze stran ovlivnila program svými hlavními myšlenkami, které tyto strany prosazují i v rámci voleb prvního řádu.

4.3.3.10. Koalice Svobodní a Soukromníci

Mezi hlavní sliby této koalice patřil rozvoj podnikání, obrana práv a tradičních hodnot nebo snaha o nápravu dosud neužitečné krajské politiky. Strany chtěly být oponentem vládním stranám a jejich politice a prohlašovaly se za jasnou volbu pro pravicové voliče. Svobodní a Soukromníci byli přesvědčeni, že se vládní strany snaží vyhovět pouze velkým firmám a naopak malým podnikatelům a živnostníkům spíše škodí.¹¹¹

Migrační problematiku však program této koalice zcela opomenul. Program byl jasně centrálně stanoven a neřešil lokální potřeby Jihomoravského kraje, ale obecná celorepubliková témata. Z toho vyplývá, že tato koalice prosazovala body, kterým se věnuje jak ve volbách prvního řádu, tak i ve volbách krajských, tedy volbách druhého řádu. Témata těchto stran se neliší.

¹¹⁰ Zelení a Piráti: *Volební program koalice Zelení a Piráti pro volby do Zastupitelstva Jihomoravského kraje v roce 2016*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.zelenipirati.jmk.cz/program/>.

¹¹¹ Svobodní – Strana svobodných občanů: *Svobodní a Soukromníci jdou do krajských voleb společně i na Jižní Moravě*. [online]. 6.4.2016 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://www.svobodni.cz/clanky/svobodni-a-soukromnici-jdou-do-krajskych-voleb-spolecne-i-na-jizni-morave/>.

4.3.3.11. Moravané

Moravané svůj program pro krajské volby ze svých stránek již stáhli. Proto bylo učiněno rozhodnutí zaměřit se na jejich obecný program. V něm byla nalezena informace, která by byla aplikovatelná na problematiku migrace. Moravané ve svém programu uvádí, že chtějí zavést nelegální překročení státních hranic jako trestný čin.¹¹² Tuto skutečnost by bylo možné aplikovat na nelegální migraci, kdy dochází k ilegálním přechodům státní hranice. Hned v dalším bodě Moravané zmiňují, že jsou proti šíření xenofobních, či antisemitistických názorů, fašismu, komunismu ale i náboženskému fundamentalismu.¹¹³ Ten je opět spojován a skloňován v médiích právě ve spojitosti s islámem a migrací.

I když v programu Moravanů konkrétní téma migrace nenalezneme, tak z jednoho z jejich bezpečnostních bodů jasně vyplývá, že jsou proti nelegální migraci. V dalším bodě byl zmíněn i náboženský fundamentalismus. I když tyto problematiky dále nerozvádějí, naznačují voličům, že se proti migraci vymezují. Vzhledem k tomu, že se nepodařilo získat program pro Jihomoravský kraj, není možné s jistotou říci, jak velký vliv mají krajské organizace na Moravě na jeho podobu. Také není možné zaobírat teorií voleb prvního a druhého řádu

4.3.3.12. Úsvit s Blokem proti islamizaci

Program této koalice s názvem „*Hrdá a bezpečná země*“¹¹⁴ byl zaměřen výhradně na témata týkající se migrace a obrany národních hodnot. Mezi konkrétní body, které chtěla tato koalice prosazovat, patřilo posílení pohraniční policie, zastavení výstavby a zvětšování azylových domů nebo omezení multikulturních programů, které plánovala nahradit výchovou k národní hrdosti.¹¹⁵

V rámci kampaně vycházely této koalici noviny, které se jmenovaly „*Národní listy*“.¹¹⁶ Antiimigrační tematika je v nich vidět na první pohled. František Novák, lídr kandidátky Úsvitu s Blokem proti islamizaci v Jihomoravském kraji, má na první straně

¹¹² Moravané-politická strana: *Střípky z našeho programu* [online]. 2013 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.moravane.cz/domains/moravane.cz/o-nas/program>.

¹¹³ Moravané-politická strana: *Střípky z našeho programu* [online]. 2013 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.moravane.cz/domains/moravane.cz/o-nas/program>.

¹¹⁴ *Národní listy*. Jihomoravský kraj. *Hrdá a bezpečná země*. s 4. Tyneside, 2016.

¹¹⁵ Tamt.

¹¹⁶ Viz Příloha č. 2.

článek s titulkem: „*Setkání velvyslance USA a předsedy muslimských obcí ČR v Brně je zcela nepřijatelné*“.¹¹⁷

Ve volebních novinách přirovnával další kandidát Úsvitu s Blokem proti islamizaci současnou situaci k budhistickým 4 opicím, které dělají, že zlo nevidí, neslyší, nemluví o něm, ale přesto ho v kontrastu se čtvrtou opicí dělají. Dalším článkem lídra kandidátky, Františka Nováka, byl text s titulkem: „*Krve, slz a bolesti jsou v koránu moře!*“¹¹⁸, ve kterém po svém vykládal úryvky Koránu a doplňoval je tímto konstatováním: „*Islám zná jen tři alternativy. Zabít bezvěrce, zotročit bezvěrce, převrátit bezvěrce k islámu. Jiná možnost není.*“¹¹⁹

Na dalších stranách je například rozhovor s válečným veteránem, tehdejšími předsedou Úsvitu, Miroslavem Lidinským pod titulkem: „*Brusel je nám na nic, chceme ochranu hranic a referendum o vystoupení z Evropské unie*“.¹²⁰ Další rozhovor je s Tatjanou Festerling, bývalou mluvčí německé Pegidy (německá antiimigrační strana). Nechybí ani pozvánky na četné debaty v Jihomoravském kraji.¹²¹

Program Úsvitu s Blokem proti islamizaci se z velké části zabýval právě antiimigrační politikou. Koalice upozorňovala na problematiku spojenou s islámem, i když se mnohdy snažila některé věci spíše zveličit a vytvořit u lidí obavy. Program byl pevně stanoven centrem koalice a krajské organizace ho nemohly ovlivnit. Ve volebních novinách s názvem „*Národní listy*“ byly články, které byly pro všechny kraje stejné. Případně docházelo jen k drobným úpravám. Do novin však byly doplňovány články lidí z krajských organizací, kteří měli prostor se vyjádřit v kampani alespoň tímto způsobem. Z pohledu teorie voleb prvního a druhého řádu byla jak v národních, tak krajských volbách prosazována stále stejná témata a nedocházelo k zásadním rozdílům, či prosazování krajských specifik v rámci programu.

¹¹⁷ NOVÁK, František: *Setkání velvyslance USA a předsedy muslimských obcí ČR v Brně je zcela nepřijatelné*. Národní listy. Praha: Tyneside, 2016. s 1.

¹¹⁸ NOVÁK, František: *Krve, slz a bolesti jsou v koránu moře!*. Národní listy. Praha: Tyneside, 2016. s 2.

¹¹⁹ NOVÁK, František: *Krve, slz a bolesti jsou v koránu moře!*. Národní listy. Praha: Tyneside, 2016. s 2.

¹²⁰ *Brusel je nám na nic, chceme ochranu hranic a referendum o vystoupení z Evropské unie*. Národní listy. Praha: Tyneside, 2016. s 3.

¹²¹ Národní listy. *Jihomoravský kraj*. s 4. Tyneside, 2016.

4.3.3.13. Sdružení pro republiku – Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska

Republikánská strana již v úvodu svého programu, napsaného v souvislém textu, upozorňuje na to, že je krajská struktura v České republice velmi nepřehledná a na první pohled to vypadá, že politika na krajské úrovni není tak významná jako na celostátní. Strana v podstatě odmítá rozdělení republiky do krajů, protože je přesvědčena, že peníze vynaložené na jejich fungování jsou plýtváním.¹²²

Mezi hlavní priority koalice patří rozšíření referend, která by pro Českou republiku automaticky znamenala zrušení Senátu a vystoupení z NATO a Evropské unie. Další volební sliby jsou běžnými politickými tématy (inkluze, veřejná doprava, podpora vinařství). Jedním z hesel programu je sice „*Ne ilegální imigraci, všechny peníze pro naše občany*“¹²³, ale program se dále migraci nevěnuje.

Přesto, že se migrační tematika v programu objevila, není nijak rozvedena. Nejsou definována žádná rizika, což úzce souvisí s tím, že chybí i jakákoliv řešení. Jedná se tedy jen o politické heslo programu. Ten je ale naprosto zjevně zaměřen na Jihomoravský kraj. I když je první část obecnějšího charakteru, následují body, kde je přesně rozepsáno, jakých míst, či institucí se týkají. Tento program musel být psán ve spolupráci s lidmi z krajských organizací, kteří dobře znají Jihomoravský kraj a jeho palčivé problémy. Vzhledem k povaze této koalice však není možné se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu.

4.3.3.14. Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net

Strana Pravý Blok nevytvořila program přímo pro krajské volby v roce 2016 ani pro Jihomoravský kraj. Na svých stránkách má vyvěšeny pouze univerzální programové teze, které zastává již několik let. Mezi nejvýznamnější priority strany patří snaha o decentralizaci moci státu, tedy že by se na vykonávání moci měli více podílet kraje, obce, a hlavně přímo občané, kteří na to mají, kvůli placení daní, právo. Pravý Blok žádá

¹²² Republikánská Strana Československa: *Volební program Republikánské strany pro krajské volby do Jihomoravského kraje 2016 - Jihomoravský kraj*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.spr-rsc.cz/127-jihomoravsky-kraj.html>.

¹²³ Republikánská Strana Československa: *Volební program Republikánské strany pro krajské volby do Jihomoravského kraje 2016 - Jihomoravský kraj*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.spr-rsc.cz/127-jihomoravsky-kraj.html>.

zveřejňování smluv na internetu, možnost odvolat politiky nebo novou zdravotní a důchodovou reformu. Zajímavý je bod programu, který se věnuje občanství a to konkrétně, že občanství může být uděleno člověku pouze, pokud to schválí občané v obci ve veřejném referendu. Pravý Blok také po vzoru Švýcarska a USA požaduje zřídit domobranu a zavedení vojenské služby.¹²⁴

Problematiky migrace se program nedotýká. Jak vyplývá z výše uvedeného, program pro krajské volby 2016 v Jihomoravském kraji nebyl utvořen. Na webových stránkách jsou uveřejněny jen obecně platné teze strany, jejichž autorem je nepochybně přímo Petr Cibulka, předseda strany. I přes absenci krajského programu si tak troufám říci, že se jedná o centralizovanou stranu a program, kde o všem rozhoduje vedení strany. To souvisí i s teorií voleb prvního a druhého řádu, kdy tato strana prosazuje pořad stejná politická témata a nezáleží na tom, jakých voleb se to týká a kde kandiduje.

4.3.3.15. Národní demokracie

Program Národní demokracie v krajských volbách 2016 byl společný pro všechny regiony České republiky a dělil se do šesti bodů, které byly vždy uvozeny heslem pro kampaň. Jednalo se o hesla jako: „*Z tankodromů silnice*“, „*Levnější vodu*“ nebo „*Amerického brouka bylo dost*“.¹²⁵

Právě migrace a bezpečnosti se týkaly hned tři volební hesla. První z nich: „*Zaškrcení multi-kulti projektů!*“¹²⁶ požadovalo zrušení financování projektů, které se ve společnosti snaží propagovat toleranci a pochopení odlišných skupin obyvatel jiného vyznání, sexuální orientace nebo rasy. Hesla: „*Vlastní kvér je nutností!*“¹²⁷ a „*Domobrana je nadějí!*“¹²⁸ hlásala nutnost volného držení zbraní pro bezúhonné občany za účelem vlastní obrany a nevyhnutelnost občanské aktivity v případě, že by stát selhal a nemohl zaručit občanům bezpečí. Strana prohlašovala, že bude administrativně a materiálně podporovat skupiny obyvatel, které by se rozhodly v případě nouze bránit svoje

¹²⁴ Volte Pravý Blok: *Program*. [online]. 2002-2018 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: http://pravyblok.g6.cz/viewpage.php?page_id=1.

¹²⁵ NÁRODNÍ DEMOKRACIE – Oficiální stránky politické strany: *Národní demokracie: Program ND – kraje*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://narodnidemokracie.cz/program-nd-kraje/>.

¹²⁶ Tamt.

¹²⁷ Tamt.

¹²⁸ Tamt.

spoluobčany.¹²⁹

Jak je vidět, hlavní část programu byla věnována bezpečnosti občanů v nenadálých situacích a vize se vůbec netýkala sociální problematiky, zdravotnictví nebo vzdělání. V programu panuje zjevná antiimigrační tendence a také populismus. Program byl rozhodně tvořen vedením strany, neobsahuje v sobě jediný bod, který by byl vyloženě krajským tématem pro Jihomoravský kraj. To souvisí i s teorií voleb prvního a druhého řádu, kdy strana prosazuje stejná témata napříč arénami a volbami.

4.3.3.16. Konzervativní strana

Konzervativní strana měla stejný program již od roku 2011. Již v úvodu bylo jasné dáno najevo, že strana nesouhlasí s totalitarismy nacismu a komunismu a do stejné kategorie řadí i islámský fundamentalismus. Za cíl si dávala předávat moudrost předků novým generacím.¹³⁰

Z hlediska bezpečnosti chtěla strana docílit toho, aby každý právně bezúhonný občan mohl volně držet zbraň. Dále chtěla dbát na větší úctu bezpečnostních složek a z jejich řad nekompromisně vyloučit osoby spojené s komunistickým režimem.¹³¹ Problematiky migrace se program bohužel vůbec netýkal. Byla zde pouze zmínka o islámském fundamentalismu. Co tím ale strana myslela je možné si jen domýšlet, protože toto téma nebylo více rozvedeno. Ze struktury programu je také patrné, že je obecný a nezabývá se tématy Jihomoravského kraje. Program byl tedy vytvořen centrem strany bez spolupráce s lidmi přímo z kraje, kteří by ho měli ovlivnit a zahrnout do něj jihomoravská témata. I tato strana v rámci programu nerozlišuje, zda se jedná o volby prvního nebo druhého řádu.

4.3.4. Další kandidující subjekty

U následujících subjektů se nepodařilo dohledat program ve veřejně dostupných zdrojích a nepodařilo se ho ani získat prostřednictvím kontaktování jednotlivých krajských organizací, či vedení. Svoboda a síla, Dělnická strana sociální spravedlnosti – Imigranty

¹²⁹ NÁRODNÍ DEMOKRACIE – Oficiální stránky politické strany: *Národní demokracie: Program ND – kraje*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://narodnidemokracie.cz/program-nd-kraje/>.

¹²⁹ Tamt.

¹³⁰ Konzervativní strana: Program. *Konzervativní strana: Úvod* [online]. 2011 [cit. 2018-05-24]. Dostupné z: <http://www.konzervativnistrana.cz/program/podrobny-program.html>.

¹³¹ Tamt.

a islám v ČR nechceme!, Ne ilegální migraci – peníze raději pro naše lidi, Koalice Republikánů Miroslava Sládka, Patriotů České republiky a HOZK, Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska).

4.3.5. Výsledky krajských voleb 2016

Z platných 952 480 voličů se voleb zúčastnilo pouze 35, 84 %, tedy 350 183 občanů. Ve volbách zvítězilo hnutí ANO 2011 se ziskem 20, 84 %. Tento výsledek však nemohl dosáhnout na zisk ČSSD ve volbách v roce 2012, který činil o 7 % více.¹³²

Druhý nejvyšší počet, 54 914 hlasů, získala KDU – ČSL, která obdržela 15, 94 % hlasů. Na KDU – ČSL těsně ztratila ČSSD, se svými 15, 49 %. Oproti minulým volbám se sociální demokraté propadli téměř o 12 %. Stejně tak i KSČM se s 9, 69 % dostala na polovinu svého výsledku v krajských volbách v roce 2012. ODS se ziskem 8, 07 % zaznamenala propad pouze velmi malý, tedy okolo jednoho procenta. Nově vniklé koalice TOP 09 s Žít Brno stejně jako uskupení Starostové pro Jižní Moravu získaly každý přes 6 %, což byl velký úspěch, jelikož ve volbách o čtyři roky dříve dostala TOP 09 společně se Starosty pouze 5, 86 %.¹³³

Poměrně překvapivý byl volební výsledek i pro koalici Zelených a Pirátů, kteří dostali dohromady dokonce ještě méně hlasů než v předcházejících krajských volbách. Ze stran, které v programu cílily na imigraci, měla největší volební zisk Koalice SPD a SPO s 5, 66 %. S 0, 59 % následoval Úsvit s Blokem proti islamizaci. Další strany jako Dělnická, Republikánská nebo uskupení Ne ilegální migraci – peníze raději pro naše lidi, měly všechny pod půl procenta odevzdaných hlasů.¹³⁴

Do zastupitelstva Jihomoravského kraje bylo tedy zvoleno 65 zástupců z devíti různých politických subjektů nebo koalic. Za hnutí ANO 2011 bylo zvoleno 15 zastupitelů. KDU – ČSL v krajských volbách jako druhá nejsilnější strana získala 11 mandátů. Za ČSSD bylo do zastupitelstva zvoleno 11 kandidátů. KSČM ve volbách získala 7 mandátů. ODS za svůj zisk ve volbách získala 6 mandátů v zastupitelstvu.

¹³² Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Jihomoravský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=10>.

¹³³ Tamt.

¹³⁴ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Jihomoravský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=10>.

Koalice TOP 09 s ŽÍT Brno, Starostové pro Jižní Moravu a koalice SPD s SPO získaly všechny po čtyřech mandátech. Poslední skončila koalice Zelených a Pirátů, která získala pouze tři mandáty.¹³⁵

4.3.6. Tabulka výsledků krajských voleb 2016

Pořadí	Číslo k. listiny	Politická strana/hnutí	Zisk hlasů	Zisk mandátů
1	30	ANO 2011	20,84 %	15
2	24	KDU – ČSL	15,94 %	11
3	12	ČSSD	15,49 %	11
4	37	KSČM	9,69 %	7
5	2	ODS	8,07 %	6
6	87	Koalice TOP 09 s Žít Brno	6,67 %	4
7	23	Starostové pro Jižní Moravu	6,21 %	4
8	78	Koalice SPD a SPO	5,66 %	4
9	21	Zelení a Piráti	5,11 %	3
10	52	Koalice Svobodní a soukromníci	2,15 %	0
11	45	Moravané	1,53 %	0
12	43	Úsvit s Blokem proti islamizaci	0,59 %	0
13	75	DSSS – imigranty, islám nechceme!	0,48 %	0

¹³⁵ Idnes.cz: *Krajské volby 2016: Jihomoravský kraj-zvolení zastupitelé*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2016.aspx?t=3&o=10>.

14	70	SPR-RSČ M. Sládka, Patrioti, HOZK	0,44 %	0
15	67	Ne ilegální migraci – peníze pro lidi	0,29 %	0
16	19	Svoboda a síla	0,26 %	0
17	26	Koruna Česká	0,16 %	0
18	1	Pravý Blok	0,10 %	0
19	41	Národní demokracie	0,10 %	0
20	69	Konzervativní strana	0,08 %	0
21	81	SPR - REP.STR. Čech, Moravy, Slezska	0,03 %	0

Zdroj: Volby.cz¹³⁶

4.3.7 Proces utváření vládnoucí koalice

Vládnoucí koalice čtyř politických subjektů ANO 2011, ČSSD, Starostů pro Jižní Moravu a TOP 09 s Žít Brno byla sestavena bez větších komplikací již na konci měsíce října. Vítězná koalice měla v zastupitelstvu většinu 34 členů. Hejtmanem se stal kandidát za ANO, Bohumil Šimek. KDU – ČSL jako další straně připadlo křeslo jednoho náměstka a třech radních. Strana dostala na starost finance, majetek, investice, školství, sport, životní prostředí a regionální rozvoj. ČSSD jako další strana v koalici získala dva náměstky hejtmanů, dva radní a agendu dopravy, sociální a rodinnou politiku. STAN s TOP 09 získali po jednom náměstkovi. Do agendy Starostů patří Zásady územního rozvoje a TOP 09 s ŽÍT Brno školství, věda a výzkum.¹³⁷

¹³⁶ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Jihomoravský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=10>.

¹³⁷ ČTK. *Podepsáno. Jihomoravský kraj má novou koalici, počítá s hejtmanem Šimkem*. IDNES.cz: Brno a Jižní Morava [online]. 2017 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <https://brno.idnes.cz/jihomoravsky-kraj-ma>

5. Moravskoslezský kraj

5.1. Charakteristika Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj se nachází na severovýchodě České republiky, kde na severu hraničí s Polskem a na východě se Slovenskem. Svou rozlohou 5 427 km² je šestým největším krajem v rámci České republiky a procentuálně zabírá 6, 9 % její celkové rozlohy.¹³⁸ Počet obyvatel kraje se je přibližně 1 210 000. S tímto počtem obyvatelstva je Moravskoslezský kraj třetím nejlidnatějším krajem České republiky.¹³⁹

Největším městem kraje je statutární město Ostrava, kde také sídlí krajský úřad. V minulosti byl kraj rozdělen na 6 okresů (Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město). Okresy byly po roce 2002 nahrazeny obcemi s rozšířenou působností. Těchto obcí je v současné době celkově 22, včetně původních okresních měst. V kraji se v současné době nachází 300 obcí, včetně 42 měst. V rámci České republiky se jedná o kraj s nejmenším podílem sídelních měst. Vzhledem k vysokému počtu obyvatel v kraji je zde v rámci republiky nadprůměrná hustota zalidnění. V Moravskoslezském kraji je hustota zalidnění 223 obyvatel na km², zatímco celorepublikově je to pouze 134 obyvatel na km². V krajském městě žije přibližně celá čtvrtina obyvatel kraje. Vzhledem k nízkému počtu sídel, více jak 60 % obyvatel kraje žije ve městech nad 20 000 obyvatel. Více jak 74 % obyvatel žije ve městech nad 5 000 obyvatel a 85 % žije ve městech nad 2 000 obyvatel.¹⁴⁰

Do krajského zastupitelstva je voleno celkem 65 krajských zastupitelů a maximální počet kandidátů pro každý subjekt na kandidátní listině je 70.¹⁴¹ Stejně tomu tak je v Jihomoravském kraji. Rada kraje se skládá z 11 radních, včetně hejtmana. Hejtmanem se nejčastěji stává lídr vítězné strany. V současné době vede kraj koalice složená z ANO,

novou-koalici-dua-/brno-zpravy.aspx?c=A161026_133018_brno-zpravy_vh.

¹³⁸ Český statistický úřad: *Rozloha území, počet obyvatel, hustota obyvatelstva a počet obcí podle krajů a okresů k 1.1.2013* [online]. 2013 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20548153/130055140101.pdf/ec104fff-5b76-4f81-a3e4-ad32a4dfc330>.

¹³⁹ Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích – k 1.1.2017* [online]. 2017 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112017>.

¹⁴⁰ BusinessInfo.cz: *Charakteristika Moravskoslezského kraje* [online]. 2017 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/charakteristika-moravskoslezskeho-kraje-2171.html>.

¹⁴¹ Moravskoslezský kraj: *Zastupitelstvo kraje* [online]. 2018 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/verejna_sprava/zastupitelstvo-kraje-41268/.

KDU – ČSL a ODS, která má 36 mandátů v zastupitelstvu kraje. Hejtmanem kraje se stal neustraní kandidující za ANO, Ivo Vondrák.¹⁴²

5.2. Krajské volby v roce 2012

5.2.1. Charakteristika krajských voleb v roce 2012

Pro krajské volby v Moravskoslezském kraji konaných ve dnech 12. – 13.10. 2012 bylo v registrech uvedeno 1 011 801 oprávněných voličů. K volbám se z tohoto počtu dostavilo 33, 17 %, tedy 335 622 voličů. Platných hlasů během krajských voleb bylo odevzdáno 95, 58 %. Tento údaj se nevymyká celorepublikovému průměru, který byl 95, 65 % platných hlasů.¹⁴³

V krajských volbách do zastupitelstva Moravskoslezského kraje kandidovalo celkem 1 194 kandidátů v rámci 21 politických subjektů. Kandidující subjekty mohly navrhnout na kandidátní listiny až 70 kandidátů. Plné kandidátní listiny odevzdalo pouze 7 politických uskupení. Nejméně kandidátů nabídlo voličům uskupení Pravý Blok (17 kandidujících) a Strana svobodných občanů (14 kandidátů). Z jednadvaceti kandidujících subjektů 5 uskupení kandidovalo pouze v rámci Moravskoslezského kraje (TOP 09 a Starostové pro Moravskoslezský kraj, Protest – nevolím parlamentní strany, Sdružení nezávislých kandidátů, Koalice Konzervativní strany a Strany soukromníků ČR a Suverenita – Blok Jany Bobošíkové pro Moravskoslezský kraj).¹⁴⁴

Je nutné upřesnit, že jsou v této práci subjekty rozlišeny podle názvů kandidátek, které jsou specifické napříč kraji. Jako příklad je možné uvést Suverenitu – Blok Jany Bobošíkové nebo koalici TOP 09 a Starostů. Pokud srovnáme jejich kandidaturu v Jihomoravském a Moravskoslezském kraji, odlišují se tím, že název příslušného kraje daly tyto subjekty do názvu kandidátky. Tento faktor může velice pozitivně působit na voliče, protože kandidující subjekt působí více regionálně a volič se s ním proto více ztotožňuje.

Z pohledu složení kandidátních listin se Moravskoslezský kraj neodlišuje od

¹⁴² Moravskoslezský kraj: *Rada kraje* [online]. 2018 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/verejna_sprava/rada-kraje-42132/.

¹⁴³ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Územní přehledy o volební účasti* [online]. 2012 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.

¹⁴⁴ Tamt.

celorepublikového průměru. Průměrný věk kandidátů byl 45, 3 let (celorepublikový průměr byl 46, 12 let). Nejstarším kandidátem se v Moravskoslezském kraji stal kandidát Strany Zelených pan Zdeněk Pícek, kterému bylo v době kandidatury 87 let. Mezi nejmladší kandidáty můžeme zahrnout 5 mužů ve věku 18 let, kteří kandidovali na 22. a 38. místě kandidátní listiny Sdružení nezávislých kandidátů, na 35. místě kandidátky DSSS – Stop nepřizpůsobivým! a na 28. a 42. místě v rámci subjektu Hnutí na podporu dobrovolných hasičů a dalších dobrovolníků.¹⁴⁵ Ve volbách v roce 2012 bylo zastoupení kandidátů bez politické příslušnosti téměř 40 %.¹⁴⁶

5.2.2. Program kandidujících subjektů

Program kandidujících stran Moravskoslezského kraje byl v krajských volbách 2012 nejvíce zaměřen na nezaměstnanost a následně běžné problematiky jako je zdravotnictví, sociální péče, doprava, rozvoj kraje, školství a vzdělávání. Druhým nejvyzdvihovanějším problémem byl důraz na životní prostředí. V rámci bezpečnosti se strany zaměřovaly pouze na obecné řešení kriminality, podporu složek integrovaného záchranného systému apod. Je nutné také zmínit, že vzhledem k uplynutí delšího časového úseku od těchto voleb bylo poměrně složité některé programy stran dohledat.

5.2.3. Kandidující subjekty

5.2.3.1. ČSSD

ČSSD měla pro Moravskoslezský kraj program i heslo. Mottem programu se stal citát od Karolíny světlé: „*Lidé pochybují o tom, co říkáte, ale uvěří tomu, co děláte*“.¹⁴⁷ Dále kladli sociální demokraté důraz na dynamický vývoj kraje se zlepšující se ekonomickou situací. Program měl celkem devět hlavních bodů (např. ekonomika, doprava, vzdělávání, bezpečnost), které se dělily na další, podrobnější body. Ve všech

¹⁴⁵ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012: Nejstarší a nejmladší kandidáti – Moravskoslezský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz121?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=13&xstrana=0&xv=1>.

¹⁴⁶ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012: Kandidáti dle politické příslušnosti – Moravskoslezský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=13&xstrana=0&xv=1>.

¹⁴⁷ ČSSD Havířov: *Volební program ČSSD pro krajské volby 2012 v Moravskoslezském kraji* [online]. 2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <http://www.cssd-havirov.cz/1012-volebni-program-cssd-pro-krajske-volby-2012-v-moravskoslezskem-kraji/>.

bodech programu nechyběl ani zvláštní odstavec s titulem: „*Máme na co navázat*“¹⁴⁸, kde ČSSD prezentovala kroky, které k danému bodu svého programu již provedla.¹⁴⁹

Posledním bodem programu byla bezpečnost a veřejná správa, kde byla hledána problematika migrace. ČSSD v tomto bodě uvedla, že chce spolupracovat s policií, a také chce občany informovat o důležitých problémech kraje. Podporuje i zjednodušení veřejné správy a zavedení on-line formulářů.¹⁵⁰

Téma migrace se v programu neobjevilo. Vzhledem ke struktuře programu jako takového, je v něm jasný otisk vedení strany. Například grafická podoba programu byla centrálně daná. Některá témata však byla z důvodu svého detailního zpracování určité s krajskou organizací konzultována.

Z pohledu teorie voleb prvního a druhého řádu je jasné, že ČSSD ve volbách 2012 v Moravskoslezském kraji dokázala upozornit na krajské problémy, jejich řešení, a dokonce neváhala prezentovat kroky, které v tomto ohledu již podnikla. Z tohoto pohledu je tak patrné, že ČSSD se věnovala důsledně přípravě programu pro volby druhého řádu a nečerpala pouze z materiálů pro volby prvního řádu. Nutné je ale podotknout, že politická témata ČSSD pro volby prvního a druhého řádu nejsou diametrálně odlišná, naopak si jsou velice podobná. Na krajské úrovni jsou zpravidla jen konkrétněji rozvedena. Zajímavé z tohoto pohledu je, že v těchto volbách ČSSD potvrdila vedoucí pozici v rámci Moravskoslezského kraje, protože v tomto kraji vyhrála i v rámci parlamentních voleb 2010.¹⁵¹ Což v rámci teorie voleb prvního a druhého řádu dokládá, že volby druhého řádu jsou volby „potvrzovací“. V roce 2013, rok po krajských volbách, se konaly parlamentní volby, ve kterých ČSSD v rámci Moravskoslezského kraje opět potvrdila své vítězství.¹⁵²

¹⁴⁸ ČSSD Havířov: *Volební program ČSSD pro krajské volby 2012 v Moravskoslezském kraji* [online]. 2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <http://www.cssd-havirov.cz/1012-volebni-program-cssd-pro-krajske-volby-2012-v-moravskoslezskem-kraji/>.

¹⁴⁹ Tamt.

¹⁵⁰ Tamt.

¹⁵¹ Volby.cz. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010: Počty hlasů pro strany v % (z hlasů celkem za územní celek) [online]. [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2010/ps61?xjazyk=CZ&xv=2>.

¹⁵² Výsledky voleb v Moravskoslezském kraji: Volby do Poslanecké sněmovny 2013 (konečné výsledky). Idnes.cz: Volby [online]. [cit. 2019-01-02]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/poslanecka-snemovna-2013.aspx?t=celkove-vysledky&s=2&o=CZ080>.

5.2.3.2. KSČM

Komunisté chtěli zaujmou voliče osmibodovým programem. V jeho úvodu, který je zároveň prvním bodem zdůraznili, že jeho partnerská koaliční strana ČSSD se přímo podílela na bezproblémovém chodu kraje a také na funkčnosti sociálních a zdravotních služeb i integrovaného záchranného systému. KSČM zde také uvádí, že se Moravskoslezský kraj stal nejlepším krajem, co se týče čerpání dotací z EU.¹⁵³

Dalšími programovými body byly například zaměstnanost a ekonomický rozvoj kraje, životní prostředí, doprava, školství, veřejná správa. V programovém bodě věnovaném bezpečnosti a boji proti kriminalitě byla zmíněna podpora složek IZS, ve kterém chtěla KSČM podpořit bezpečnost obyvatel v kraji, ochranu jejich majetků a vymahatelnost práva. Zaměstnance IZS chtěli komunisté dále finančně motivovat. V Třinci, Bílovci a Ostravě-Jihu by měla vzniknout nová výjezdová centra IZS. Podporovat chtěli i organizace, které se věnují prevenci drogové závislosti a kriminality.¹⁵⁴

Migrační problematiku komunisté ze svého programu vynechali a vůbec se jí nevěnovali. Program komunistů byl poměrně dobře zpracován a je vidět, že bylo cíleno na krajské problémy, se kterými má KSČM jakožto strana, která se podílela na vedení kraje, zkušenosti. Je tedy patrné, že i v rámci teorie voleb prvního a druhého řádu komunisté zohlednili v krajských volbách prioritně témata specifická pro volby druhého řádu.

5.2.3.3. ODS

ODS svůj krajský program pro krajské volby 2012 z veřejných zdrojů stáhla. Na základě článků bylo ale zjištěno, že její program byl založen hlavně na nových tvářích, a to včetně jejího lídra Davida Sventka. V rámci svého programu se pak soustředili především na řešení problému nezaměstnanosti a také na podporu vzdělání.¹⁵⁵

V důsledku toho, že nebylo možné pracovat přímo s programem, je možné se jen domnívat, že problematika migrace v něm nebyla obsažena. Bohužel není možné aplikovat ani teorii voleb druhého a prvního řádu, definovat vztah mezi centrem a periferií strany.

¹⁵³ KSČM: *Volební program do KZ Moravskoslezského kraje* [online]. 23.8.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <http://old.kscm.cz/viewDocument.asp?document=5898>.

¹⁵⁴ KSČM: *Volební program do KZ Moravskoslezského kraje* [online]. 23.8.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <http://old.kscm.cz/viewDocument.asp?document=5898>.

¹⁵⁵ Aktuálně.cz: *Krajské volby 2012 - ODS v Moravskoslezském kraji* [online]. 15.10.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/politika/volby/krajske-volby-ods-v-moravskoslezskem-kraji/r-i:wiki:3217/>.

Jediné, na co je možné se v tomto ohledu zaměřit, je osobnost lídra. David Sventek, nový lídr ODS má za sebou působnost v Moravskoslezském kraji, takže není dosazeným lídrem vedením strany. To mluví ve prospěch role krajské organizace ODS a také ve prospěch voleb druhého řádu, kdy je díky moravskoslezským osobnostem patrný záměr působit více regionálně a zřejmě i prosazovat témata specifická pro tento kraj.

5.2.3.4. KDU – ČSL

KDU – ČSL stáhla ze svých webových stránek krajský program, ale v dalších veřejně dostupných zdrojích se podařilo opět najít článek, ze kterého byly získány následující informace. Lídrem kandidátky KDU – ČSL se stal Vít Slováček, starosta Českého Těšína. Ten se ucházel o post hejtmána. Na kandidátce KDU – ČSL byli zastoupeni jak straníci, tak i nestraníci, a to napříč všemi okresy Moravskoslezského kraje.¹⁵⁶

O tom, že by se KDU – ČSL zabývala migrací nebyla nalezena žádná informace. Vztah mezi centrem strany a periferií je možné posoudit jen tak, že na kandidátce byli kandidáti napříč všemi okresy kraje. Lídrem kandidátky byla místní osobnost. Z toho lze usoudit, že krajská organizace měla možnost ovlivnit podobu kandidátky a kandidáti nebyli dosazováni centrem strany. V tomto případě není možné se důsledně zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu, ale to, že byla kandidátka složena z regionálních osobností napříč krajem mluví pro fakt, že KDU – ČSL se na volby druhého řádu připravovala a zohledňovala krajské specifické problémy vhodné pro volby druhého řádu.

5.2.3.5. Strana práv občanů Zemanovci

I tato strana svůj program pro Moravskoslezský kraj z webových stránek stáhla, nicméně lze vycházet z článku nalezeném na internetu, pojednávajícím o novém předsedovi SPO v Moravskoslezském kraji, Martinu Schubertovi. Dle něj je na prvním místě spravedlivé a účelné vynakládání finančních prostředků, následně pak omezení korupce nebo podpora podnikání. Také zmiňuje úmysl omezit zneužívání podpor v nezaměstnanosti a omezit odchod mladých a vzdělaných lidí za prací mimo kraj. Považuje za nutné monitorovat zvýšený příliv problémových skupin a s tím spojený vznik

¹⁵⁶ Aktuálně.cz: *Krajské volby 2012 – KDU – ČSL v Moravskoslezském kraji* [online]. 15.10.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/politika/volby/krajske-volby-kdu-csl-v-moravskoslezskem-kraji/r~i:wiki:3369/>.

problémových lokalit.¹⁵⁷

Nelze však říct s jistotou, zda těmito problémovými skupinami myslí migranty. Proto není možné jasně určit, zda Strana práv občanů měla tematiku migrace ve svém programu již v roce 2012 nebo ne. Zároveň není možné určit ani vtaah mezi centrem strany a krajskou organizací. Ze slov nového předsedy lze pouze konstatovat, že se jedná o obecná politická témata, která mohou být stanovena vedením strany. To nasvědčuje faktu, že Zemanovci mají politická témata, která využívají pro všechny volby a nemají témata specifická pro volby druhého řádu. Prosazují témata pro národní arénu i v krajských volbách.

5.2.3.6. TOP 09 a Starostové pro Moravskoslezský kraj

Program této koalice pro Moravskoslezský kraj se také nepodařilo dohledat. Při pohledu na univerzální volební program pro všechny kraje lze vidět 10 základních bodů. Je patrné, že se strana chtěla zaměřit na transparentní a efektivní hospodaření kraje, s možná co nejmenším zadlužováním. Dále se zaměřují na snížení korupce, výhodnější a přísnější zadávání veřejných zakázek. Je tedy vidět, že strana nejvíce vsázela na efektivní rozpočtovou politiku.¹⁵⁸

Migrace jako téma krajských voleb v programu této koalice chybí. Jak bylo uvedeno výše, k dispozici byl společný program pro všechny kraje, který byl podle všeho stanoven centrem strany, protože neobsahoval žádné specifické krajské problematiky a platil obecně pro všechny kraje bez rozdílu. Objevovala se v něm témata, která TOP 09 prosazuje na národní úrovni. To nasvědčuje že pro ni byly prioritou volby prvního řádu a volby druhého řádu z nich pouze čerpaly.

5.2.3.7. Strana Zelených

Zelení ke krajským volbám pro kraj Moravskoslezský natočili spot s apokalyptickou tematikou uveřejněný na webové stránce YouTube. Ze spotu vychází

¹⁵⁷VIDIŠEVSKÁ, Alena. *Parlamentní listy: Mladý Zemanovec: Je to jasné. Prezidentem bude Miloš*. *Parlamentní listy.cz* [online]. 2.5.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/kauzy/Mlady-Zemanovec-Je-to-jasne-Prezidentem-bude-Milos-229632>.

¹⁵⁸ TOP 09: *Deset a jeden dobrý důvod, proč volit kandidáty TOP 09 a Starostů* [online]. 11.10.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/volby/archiv/2012-krajska-zastupitelstva/deset-a-jeden-dobry-duvod-proc-volit-kandidaty-top-09-a-starostu-11265.html>.

najevo snaha řešit problematiku globálního oteplování a ochrany životního prostředí. Lídrem kandidátky byla Pavla Brady, 1. náměstkyně Opavy.¹⁵⁹ Z toho lze usuzovat, že migrace se v programu této strany neobjevila. Z videa je pak patrné, že kraje měly možnost vlastní sebe prezentace a že za stranu kandidují místní osobnosti. Z tohoto pohledu měly krajské organizace možnost ovlivňovat volební kampaň a nebyla zde nekompromisně stanovena vedoucí úloha centra strany. Z důvodu absence programu Zelených není možné se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu. S ohledem na volební spot Moravskoslezského kraje lze ale usuzovat, že byla prosazována témata, která Zelení prosazují i v rámci voleb prvního řádu.

5.2.3.8. Česká pirátská strana

Piráti měli společný program pro krajské volby 2012, kterému byla pozornost věnována v kapitole zaměřené na Jihomoravský kraj.

5.2.3.9. DSSS – Stop nepřízřivobivým

Volební program pro Moravskoslezský kraj se ve veřejných informačních prostředcích nepodařilo dohledat a nebyl zaslán ani žádost pro účely této práce. Jedinou možností tak bylo vycházet z článku popisujícího zprávu ministerstva vnitra o extremismu v Česku. Nejpodstatnějším tématem strany je podle ní rasismus a v té době „*anticikánismus*“. V rámci tohoto tématu provozují toxickou kampaň, kterou se snaží strhnout na sebe co nejvíce pozornosti. Dělnická strana také budovala svou organizační strukturu, právě za účelem kandidatury v krajských volbách.¹⁶⁰ O tématu migrace však článek nepojednává. Z důvodu absence programu není možné se věnovat vztahu mezi centrem strany a krajskou „*periferií*“. Stejný problém nastává i v rámci aplikace teorie voleb prvního a druhého řádu.

5.2.3.10. Sdružení nezávislých kandidátů

Program strany, jejímž lídrem kandidátky pro Moravskoslezský kraj byla Sylva Kovačiková se nepodařilo ve veřejně dostupných zdrojích vyhledat. Nalezen byl jen článek

¹⁵⁹ Youtube.com: *Strana Zelených: krajské volby 2012 – Moravskoslezský kraj* [online]. 8.10.2012 [cit. 2018-05-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=9dJp2tJPEKU>.

¹⁶⁰ ŠTASTNÝ, Jiří: *Extremisté z DSSS chtějí do voleb, lidi budou vábit na anticikánismus*. Idnes.cz [online]. 13.2.2012 [cit. 2018-05-05]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/extremiste-z-dsss-chteji-do-voleb-lidi-budou-vabit-na-anticikanismus-1in-/domaci.aspx?c=A120213_200030_domaci_js.

pojednávající o nutnosti zlepšení zdravotnictví. Zmiňuje potřebu koordinace mezi krajskými a soukromými nemocnicemi a zdravotními pojišťovnami. Podporuje též prevenci a osvětu zdravého životního stylu. Více informací se k programu už nepodařilo najít.¹⁶¹

O tom, zda program tohoto subjektu obsahoval migrační problematiku, lze jen polemizovat. Pravděpodobně však nikoliv. Vzhledem k povaze tohoto subjektu a k tomu, že jejich kampaň cílila přesně na Moravskoslezský kraj a kandidáti si ji dělali sami, jak už to u nezávislých kandidátů bývá, lze předpokládat, že hlavní roli zde hrála krajská organizace. Témata, která Sdružení nezávislých kandidátů prosazovalo tak byla určena čistě pro účely voleb druhého řádu.

5.2.3.11. Suverenita – Blok Jany Bobošíkové pro Moravskoslezský kraj

K této politické straně se nepodařilo najít volební program pro Moravskoslezský kraj. Z tohoto důvodu byl na internetu vyhledán kontakt na paní Janu Volfovou, která byla statutární místopředsedkyní tohoto polického subjektu. Paní Jana Volfová pro účely této práce poskytla stručné vyjádření k tehdejšímu volebnímu programu a zároveň zodpověděla dotaz, zda se již v roce 2012 zabývali problematikou migrace. *„V rámci našeho programu jsme řešili především energetiku, byli jsme pro atomovou energii. Jak už napovídá samotný název strany, Suverenita, vždy nám šlo o tu naši národní suverenitu. Byli jsme důrazně proti Lisabonské smlouvě i proti přijetí eura. Právě v rámci své suverenity má každý stát právo rozhodovat o tom, kam směřuje a nikdo mu do toho nemůže mluvit. Takže již tehdy nám šlo o posílení vlasteneckého smýšlení a zachování naší vlastní státní suverenity. To přímo navazuje i na dnešní problém migrační krize.“*¹⁶²

Z toho vyplývá, že tematika migrace se ještě v programu Suverenity nevyskytovala, program byl však laděn ve jménu národní hrdosti a vlastenectví. To lze s nadsázkou považovat za předvoj programů zabývajících se dnes migrací. Program strany byl podle všeho zadán centrálně a krajské organizace ho nemohly ovlivnit. Z důvodu absence programu však není možné tuto skutečnost potvrdit a také není možné se zabývat teorií

¹⁶¹ CHLEBOUNOVÁ, Miroslava. *Krajské volby naposledy vyhrály třicetikorunové poplatky. Co to bude letos?* Moravskoslezský Deník.cz. [online]. 28.9.2012 [cit. 2018-03-8]. Dostupné z: <https://moravskoslezsky.denik.cz/z-regionu/krajske-volby-zdravotnictvi-je-zarukou-stavnatych-hadek-.20120927-pm5v.html>.

¹⁶² (ústní sdělení) [Volfová, Jana] [Praha] [cit. 2018-07-10].

voleb prvního a druhého řádu.

5.2.3.12. Protest – nevolím parlamentní strany

K tomuto kandidujícímu subjektu se nepodařil dohledat volební program a ani stručný přehled jeho bodů. Lídrem subjektu byl Karel Fiedler a subjekt měl dle předpokladu spíše povahu recese. Zajímavé však je, že Karel Fiedler v roce 2013 kandidoval za Úsvit přímé demokracie spd a stal se poslancem. V roce 2015 se stal členem tohoto hnutí a následně byl zvolen jeho místopředsedou.¹⁶³

Z hlediska programu není možné potvrdit, že by se v něm téma migrace objevilo. Pokud je na věc nahlíženo z pohledu, že Karel Fiedler byl místopředsedou Úsvitu, který se tematikou migrace zabýval intenzivně, naskytá se možnost ideového propojení v této tématice.

Program i kampaň tohoto subjektu byla tvořena lokálně, tedy „periferií“, což potvrzuje fakt, že tento subjekt nekandidoval v žádném jiném kraji, a navíc byla v jeho čele regionální osobnost, Karel Fiedler. Vzhledem k tomu je tedy jasné, že subjekt prosazoval témata pouze pro volby druhého řádu.

5.2.3.13. Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net

Tento subjekt neměl program přímo pro Moravskoslezský kraj a pozornost mu byla věnována již v části práce rozebírající krajské volby v Jihomoravském kraji.

5.2.3.14. Národní socialisté – levice 21. století

Program pro Moravskoslezský kraj nebo pro ČR se nepodařilo získat. Nalezena byla pouze zmínka o některých jeho bodech. V článku popisuje Jiří Paroubek, předseda strany, její priority, a to vylepšení politiky zaměstnanosti, zvýšení úrovně školství, zaměření se na bezpečnostní prevenci a potírání kriminality v problémových oblastech.¹⁶⁴ K otázce migrace v článku však nic nenajdeme. Z důvodu absence programu se lze jen

¹⁶³ Významné osobnosti: *Karel Fiedler* [online]. 9.11.2015 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://vyznamneosobnosti.cz/karel-fiedler/>.

¹⁶⁴ ČTK. *Strana Národní socialisté – levice 21. století představila program sociální integrace*. Romea.cz. [online]. 23.2.2012 [cit. 2018-03-8]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/strana-narodni-socialiste-levice-21-stoleti-predstavila-program-socialni-integrace>.

domnívat na základě informací, které jsou k této straně k dispozici, že program byl stanoven jejím centrem. Aplikace teorie voleb prvního a druhého řádu také není možná.

5.2.4. Další kandidující subjekty

K následujícím kandidujícím subjektům se nepodařilo najít žádné informace k programu krajských voleb v Moravskoslezském kraji. Programy nebyly zaslány ani krajskými organizacemi na žádost. Jedná se o tyto subjekty: Nezávislí, Komunistická strana Československa, Hnutí na podporu dobrovolných hasičů, Strana svobodných občanů, Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska, Moravané, Koalice Strany soukromníků České republiky a Konzervativní strany.

5.2.5. Výsledky krajských voleb 2012

Výsledky voleb do krajského zastupitelstva potvrdily silnou pozici levicových stran, které jsou zastoupeny na celorepublikové úrovni. Regionální strany v krajských volbách neuspěly a více jak 5 % zisku dosáhly jen strany s celorepublikovou působností, kromě Nezávislých. Do krajského zastupitelstva voliči vybrali z 21 možných politických subjektů pouze 5, které překročily požadovanou 5 % hranici. Nejvyššího zisku dosáhla ČSSD (27 % hlasů), následována KSČM, která získala 23 % hlasů. Třetí skončila ODS s 10 % volebním ziskem. Dále se do zastupitelstva dostala KDU – ČSL s 9 % hlasů a Nezávislí s 6 % hlasů. Celkových 65 mandátů pro zastupitele bylo rozděleno následovně: ČSSD 24 mandátů, KSČM 20 křesel, ODS 9 zastupitelů, KDU – ČSL 7 a Nezávislí 5 mandátů.¹⁶⁵

¹⁶⁵ Moravskoslezský kraj: *Historie voleb do zastupitelstva Moravskoslezského kraje* [online]. 2016 [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/verejna_sprava/historie-voleb-do-zastupitelstva-moravskoslezskeho-kraje.pdf.

5.2.6. Tabulka výsledků krajských voleb 2012

Pořadí	Číslo k. listiny	Politická strana/hnutí	Zisk hlasů	Zisk mandátů
1	60	ČSSD	27,40 %	24
2	43	KSČM	22,78 %	20
3	70	ODS	9,92 %	9
4	84	KDU – ČSL	8,60 %	7
5	26	Nezávislí	5,72 %	5
6	8	Strana práv občanů Zemanovci	4,56 %	0
7	86	TOP 09 a Starostové pro MSK	4,32 %	0
8	51	Strana Zelených	2,79 %	0
9	93	Česká pirátská strana	2,17 %	0
10	53	DSSS – Stop nepřizpůsobivým!	2,15 %	0
11	83	Komunistická str. Československa	2,05 %	0
12	54	Sdružení nezávislých kandidátů	1,58 %	0
13	25	Suverenita – Blok JB pro MSK	1,15 %	0
14	81	Protest – nevolím parlamentní strany	1,12 %	0
15	78	Hn.na podporu dobrovolných hasičů	0,86 %	0

16	7	Pravý Blok	0,76 %	0
17	77	Strana svobodných občanů	0,63 %	0
18	20	Moravané	0,58 %	0
19	27	Koalice KONS a SsČR	0,28 %	0
20	22	Národní socialisté – levice 21.stol.	0,26 %	0
21	65	Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska	0,21 %	0

Zdroj: Volby.cz¹⁶⁶

5.2.7. Proces utváření vládnoucí koalice

Na základě výsledků nadále pokračovala koalice z let minulých ve složení ČSSD a KSČM s hejtnem panem Miroslavem Novákem, který byl lídrem kandidátní listiny ČSSD. Rozložení hlasů v Radě kraje bylo s lehkou převahou ČSSD, jako vítězem voleb, 6 ku 5.¹⁶⁷

5.3. Krajské volby v roce 2016

5.3.1. Charakteristika krajských voleb v roce 2016

V porovnání s rokem 2012 se snížil počet voličů v registru na 997 893. Během 4 let došlo k úbytku registrovaných voličů o téměř 14 000. K volbám v roce 2016 přišlo 305 138 voličů a počet odevzdaných platných hlasů dosáhl 98,01 %. V porovnání s celorepublikovým průměrem se toto číslo nijak významně neliší.¹⁶⁸ Avšak ve srovnání s volbami v roce 2012 došlo k navýšení počtu platných hlasů přibližně o 2,5 %. Celková

¹⁶⁶ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Moravskoslezský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-03-8]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=13>.

¹⁶⁷ ČTK. *Politika stranou, spolupracujeme, vyzval kolegy nový hejtnem*. Moravskoslezský Deník.cz [online] 9.11.2012 [cit. 2018-03-8] Dostupné z: https://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/dosavadni-palasuvs-namestek-je-novak-novym-hejtnem-20121109.html.

¹⁶⁸ Celorepublikové procento platných hlasů bylo 98,31 %.

volební účast v Moravskoslezském kraji dosáhla 30, 58 %.¹⁶⁹ V porovnání se zbytkem republiky byla volební účast v Moravskoslezském kraji třetí nejnižší.¹⁷⁰

Ve volbách kandidovalo celkem 25 politických subjektů. V porovnání s rokem 2012 došlo k navýšení o 4 kandidátní listiny. Celkově tyto politické subjekty navrhly 1 279 kandidátů, tedy pouze o 85 kandidátů více než v předchozích volbách. Počet dostupných mandátů se v těchto volbách nezměnil. Ve hře bylo opět 65 křesel v zastupitelstvu a každý subjekt mohl na svou kandidátní listinu navrhnout maximálně 70 kandidátů. Této možnosti využily pouze 4 subjekty (ODS, KDU – ČSL, Dobrá volba a Nezávislí).

Mezi uchazeči o zastupitelské posty lze najít 4 subjekty, které kandidovaly pouze v Moravskoslezském kraji a je možno o nich tvrdit, že se jedná o regionální uskupení. Jedná se o subjekty: Pro region, koalice STAN a OSTRAVAK, Dobrá volba a Změna pro lidi.¹⁷¹ Je nutné zmínit, že tato regionální uskupení nedosáhla významných výsledků, podobně jako v minulých volbách. Úspěch zaznamenaly opět strany s celorepublikovou působností.

Z analýzy jednotlivých kandidátních listin vyplývá, že průměrný věk kandidátů byl 46, 59 let. Tento údaj se téměř shoduje s celorepublikovým věkovým průměrem, který byl pouze 0, 29 let vyšší. Nejstarším kandidátem byl pan Gustav Aulehla, který kandidoval na druhé pozici za uskupení Moravané a v době voleb mu bylo 85 let. Naopak nejmladší kandidát byl osmnáctiletý Petr Vilášek na kandidátní listině TOP 09 až na 61. místě.¹⁷²

Kandidátů bez politické příslušnosti bylo 46, 05 %.¹⁷³ I zde je vidět navýšení kandidátů bez politické příslušnosti v porovnání s rokem 2012 o téměř 7 %. Moravskoslezský kraj se nevymyká celorepublikovému průměru ani vzhledem k genderovému poměru kandidujících žen a mužů. Mužských kandidátů bylo ve volbách

¹⁶⁹ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Územní přehledy o volební účasti* [online]. 2016 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

¹⁷⁰ Nejnižší volební účast byla v Ústeckém kraji, následoval kraj Karlovarský.

¹⁷¹ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 - 8.10.2016. Počty kandidátů podle kandidátních listin.* [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz15?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

¹⁷² Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Nejstarší a nejmladší kandidáti – Moravskoslezský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz121?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=13&xstrana=0&xv=11>.

¹⁷³ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Kandidáti dle politické příslušnosti – Moravskoslezský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=13&xstrana=0&xv=1>.

v roce 2016 70, 05 %.¹⁷⁴ V porovnání s rokem 2012 došlo k nárůstu zastoupení žen na kandidátkách o 2, 56 %.

5.3.2. Program kandidujících subjektů

Vzhledem k tomu, že se v roce 2016 se začaly v médiích objevovat informace o migraci, reagovaly i některé strany v Moravskoslezském kraji na tuto problematiku a rozhodly se do svých programů zařadit i toto téma. Většina stran, obzvláště těch větších, se však tomuto tématu nevěnovala a zabírala se klasickými politickými tématy jako je zdravotnictví, či školství.

5.3.3. Kandidující subjekty

5.3.3.1. ANO 2011

Hnutí ANO ze svých webových stránek program pro krajské volby 2016 zaměřený na Moravskoslezský kraj již stáhlo. Nicméně byl nalezen programový souhrn na webových stránkách, které se zaměřují na programy jednotlivých stran.

Podle programového souhrnu se hnutí ANO 2011 zaměřovalo v Moravskoslezském kraji především na životní prostředí, kde zdůrazňovalo snížení emisí. Voličům slibovalo i nové zdroje pitné vody, budování čističek odpadních vod, ekologizaci veřejné dopravy.¹⁷⁵ Problematika migrace se v programu neobjevila. Vzhledem k tomu, že nebyl k dispozici přímo program, není možné plně určit nakolik byl stanoven vedením hnutí a nakolik byl ovlivněn krajskou organizací. Z toho samého důvodu není možné se zbývat teorií voleb prvního a druhého řádu. Hnutí ANO však potvrdilo své vítězství v rámci Moravskoslezského kraje i v parlamentních volbách, které se konaly v roce 2017.¹⁷⁶

¹⁷⁴ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Kandidáti dle věku a pohlaví – Moravskoslezský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz122?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=13&xstrana=0&xv=1>.

¹⁷⁵ MACH ONDŘEJ, Martin. *Krajské volby 2016: Moravskoslezský kraj – téma ovzduší už není tak silné jako v minulých volbách*. Ekolist.cz [online]. 29.9.2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2016-moravskoslezsky-kraj-tema-ovzdusi-uz-neni-tak-silne-jako-v-minulych-volbach>.

¹⁷⁶ Výsledky voleb v Moravskoslezském kraji: *Volby do Poslanecké sněmovny 2017 (konečné výsledky)*. Volby 2017 [online]. [cit. 2018-12-30]. Idnes.cz. Dostupné z <https://volby.idnes.cz/poslanecka-snemovna-2017.aspx?t=celkove-vysledky&s=2&o=CZ080>.

5.3.3.2. ČSSD

ČSSD stejně jako ANO stáhla svůj program krajských voleb ze svého centrálního webu i z webu moravskoslezské organizační jednotky. Opakovaně byla kontaktována ČSSD v Moravskoslezském kraji s žádostí o zaslání jejich programu pro krajské volby 2016, bohužel na ni nikdo neodpověděl a program nebyl zaslán. Opět bylo nutné pracovat s jinými zdroji.

Při jejich hledání byla nalezena velice zajímavá aktualita na webu ČSSD. Jedná se konkrétně o „*Stanovisko ČSSD k řešení migrační krize*“.¹⁷⁷ Bohužel není možné přesně definovat, ze kterého data tato zpráva je, protože je v ní uvedeno pouze 5. září a ani na webu ČSSD pod zprávou není uvedeno datum. Není tedy možné definovat, zda byla tato zpráva vydána před krajskými volbami, nebo až po nich.

ČSSD v tomto stanovisku sděluje, že žádná země EU nemůže problém migrace řešit sama, izolovaně, bez ostatních členských států EU. Naopak je zapotřebí, aby členské země spolupracovaly, pomáhaly těm uprchlíkům, kteří pomoc potřebují. Ty, kteří jsou poháněni jinými důvody, je zapotřebí ale posílat zpět. ČSSD chce problém migrace řešit efektivně, a proto chce v EU prosadit osm bodů. Prvním bodem je pomoc zemím, které se s migrační vlnou potýkají nejvíce a mají na svém území velké uprchlické tábory tak, aby byly zlepšeny podmínky života v nich. Druhým bodem je zajištění pomoci uprchlíkům v jejich mateřské zemi a také program prevence migrace. Dále chce ČSSD zachovat právo každé země na to rozhodnout se, jakému množství migrantů může pomoci. Vše musí být na bázi dobrovolnosti. Uprchlíky, které země přijme, je potřeba integrovat. Zároveň je nutné čelit rasistickým tlakům. Posledním bodem je společná bezpečnostní politika EU, která by měla být mnohem efektivněji a důsledněji řešena.¹⁷⁸

Migrační problematiku tedy ČSSD řeší. Není to však přímo v krajském programu, ale ve zvláštním stanovisku. Z důvodu stažení programu z veřejných zdrojů není možné určit, nakolik ho mohly ovlivnit krajské organizace a na kolik byl pevně stanoven centrem strany. Vzhledem k absenci programu není možné se zabývat ani teorií voleb prvního a druhého řádu. Těmito volbami však končí vedoucí pozice ČSSD v Moravskoslezském

¹⁷⁷ Viz Příloha č. 3.

¹⁷⁸ ČSSD: *Stanovisko ČSSD k řešení migrační krize* [online]. 2011-2018 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/ke-stazeni/propagacni-materialy/stanovisko-cssd-k-reseni-migracni-krize>.

kraji.¹⁷⁹ Pokud budeme pracovat s teorií voleb prvního a druhého řádu alespoň v tom smyslu, že krajské volby jsou volbami potvrzujícími, voliči již ČSSD tolik důvěry jako v několika předchozích volbách nedali. Souvisí to pravděpodobně i s vládní krizí, která v té době probíhala.

5.3.3.3. KSČM

Komunisté pro Moravskoslezský kraj vytvořili devítibodový program pod heslem: „*Budoucnost nám není lhostejná*“.¹⁸⁰ KSČM klade důraz na ekonomický rozvoj a zaměstnanost. Věnuje se i bezpečnostní problematice. V tomto bodě však neřeší migraci, ale podporu složek Integrovaného záchranného systému, dostavbu hasičských zbrojnic nebo prevenci drogové závislosti. Posledním bodem programu je pak veřejná správa a činnost zastupitelů. V tomto bodě programu KSČM slibuje větší zapojení občanů do politického dění, lepší reflektování požadavků občanů, které jsou předávány například prostřednictvím petic. V závěru programu je uvedeno, že se jedná o program otevřený všem občanům Moravskoslezského kraje.¹⁸¹

Program komunistů se sice nevěnuje migraci, ale alespoň chce usilovat o větší možnost ovlivňování politiky občany. To může souviset i s tím, že krajská organizační složka strany, která se dozajista podílela na volebním programu, protože obsahuje řadu konkrétností, chce do rozhodování v kraji zapojit více tamní obyvatele. Pokud se na program KSČM podíváme prostřednictvím problematiky voleb prvního a druhého řádu, je jasné, že se zde objevují krajská specifická témata. To dokládá fakt, že komunisté se snažili cílit na problémy Moravskoslezského kraje a nejednalo se o tlumočení bodů programu voleb prvního řádu. I u komunistů platí, že pokud by byly krajské volby volbami „potvrzujícími“, tak KSČM uhájila svou pozici z parlamentních voleb 2013 v rámci Moravskoslezského kraje.¹⁸²

¹⁷⁹ Volby.cz: Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Moravskoslezský kraj [online]. 2016 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=13>.

¹⁸⁰ KSČM Moravskoslezský kraj: *Náš program* [online]. 2018 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://mskraj.kscm.cz/cs/nase-strana/program>.

¹⁸¹ KSČM Moravskoslezský kraj: *Náš program* [online]. 2018 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://mskraj.kscm.cz/cs/nase-strana/program>.

¹⁸² Výsledky voleb v Moravskoslezském kraji: Volby do Poslanecké sněmovny 2013 (konečné výsledky). Idnes.cz: Volby [online]. [cit. 2019-01-02]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/poslanecka-snemovna-2013.aspx?t=celkove-vysledky&s=2&o=CZ080>.

5.3.3.4. KDU – ČSL

Lidovci vytvořili pro krajské volby 2016 dokonce speciální web, který se jmenuje „*Srostlí s krajem*“.¹⁸³ V rámci tohoto webu si můžeme přečíst centrální program strany pro krajské volby 2016. Jedná se o devět programových priorit, které v sobě zahrnují hlavní heslo programu, „*To chce silný kraj*“.¹⁸⁴ Program klade důraz na čas pro rodinu, vytvoření více pracovních míst pro rodiče, kde by byly částečné úvazky, aby se mohli věnovat dětem. Další bod klade důraz na opatření vedoucí ke stabilizaci podzemních vod a zamezení problémů s nárazovými povodněmi. Věnují se také problému se školkami i dopravou. Z bezpečnosti zmiňují, že je třeba sociálně patologickému chování mladistvých předcházet, ne je za jejich činy trestat.¹⁸⁵

Následně jsou zde uvedeny jednotlivé kraje i s lídry a popis konkrétních věcí, které se bude KDU – ČSL snažit zlepšit přímo v konkrétních územních celcích. V rámci Moravskoslezského kraje bude kladen důraz na podporu zaměstnanosti, podnikání, navýšení dotací na podporu sociálních služeb a jejich víceleté financování. V programu je zmíněn i důraz na bezpečnost, konkrétně na bezpečnější ulice i kraj.¹⁸⁶

Tématu migrace se však program lidovců nedotkl. Lze jen předpokládat, že téma bezpečnosti se objevilo v jejich programu kvůli migračním vlnám. Program obsahuje spíše obecná témata a působí dojmem jako by platil i pro ostatní kraje. Z tohoto důvodu je možné se domnívat, že nebyl tvořen ve spolupráci s moravskoslezskou organizační složkou a u KDU – ČSL má v rámci programu hlavní slovo centrála strany. Ani témata která lidovci prosazovali v rámci voleb druhého řádu v Moravskoslezském kraji nejsou nějak diametrálně odlišná od těch národních.

¹⁸³ KDU – ČSL: Tady je našich devět hlavních priorit pro krajské volby 2016: [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://www.srostliskrajem.cz/#hlavni-cile>.

¹⁸⁴ Tamt.

¹⁸⁵ KDU – ČSL: Tady je našich devět hlavních priorit pro krajské volby 2016: [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://www.srostliskrajem.cz/#hlavni-cile>.

¹⁸⁶ KDU – ČSL: Tady je našich devět hlavních priorit pro krajské volby 2016: [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://www.srostliskrajem.cz/#hlavni-cile>.

5.3.3.5. Koalice hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura a Strany práv občanů

Na facebookovém profilu SPD Moravskoslezského kraje byly nalezeny plakáty, které byly využívány v rámci kampaně. Na nich je převážně Tomio Okamura. Na některých z nich je i s Janem Velebou, předsedou SPO. Na plakátech se nejvíce objevují hesla jako: „Zastavíme nelegální migraci“¹⁸⁷, „Zastavíme diktát EU“¹⁸⁸.

Tomio Okamura s Janem Velebou natočili i video, ve kterém apelují na voliče, aby je podpořili ve společné koaliční kandidatuře napříč všemi kraji.¹⁸⁹ Na webových stránkách SPO byla zveřejněna společná krajská politická témata pro krajské volby. Hned prvním tématem je migrace. V tomto bodě je zmíněno, že koalice SPD a SPO má stejný postoj a názor jako prezident republiky Miloš Zeman. Doslova je v tomto bodě také uvedeno že „Svoboda a suverenita ČR jsou zásadním způsobem ohroženy“.¹⁹⁰ Dalším zajímavým politickým tématem je Ochrana území, tradic a společenských hodnot, kde koalice SPD a SPO odkazovala na to, že mezi základní hodnoty naší vlasti patří jazyk a také kultura, která patří k západní křesťanské kultuře.¹⁹¹

I další body programu v sobě nesou témata vážící se k problematice migrace. Konkrétně se jedná o bod osm, ve kterém je doslova napsáno „Zasadíme se o nulovou podporu nelegální imigrace v kraji. Naprosto odmítáme vnucované umístování nelegálních imigrantů do našich obcí“.¹⁹²

Lídr koalice SPD a SPO, Karel Sedláček, v rozhovoru pro Českou televizi uvedl, že právě problematika nelegální imigrace je to, co občany nejvíce trápí. SPD a SPO mají bezpečnost obyvatel ČR na prvním místě. Proto koalice odmítá umístění nelegálních

¹⁸⁷ Facebook: Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura Moravskoslezský kraj – SPD [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/SPDmoravskoslezsky/photos/a.898224840259029.1073741828.858027300945450/1084608748287303/?type=3&theater>.

¹⁸⁸ Facebook: Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura – SPD [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/hnutispd/photos/a.974781025886076/1171822166181960/?type=3&theater>

¹⁸⁹ Facebook: Tomio Okamura – SPD [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/tomio.cz/videos/1312215662122579/>.

¹⁹⁰ SPO Čechy: SPD SPO: Společná kampaň SPO a SPD [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://www.spocechy.cz/novinky/spolecna-kampan-spo-a-spd>.

¹⁹¹ SPO Čechy: SPD SPO: Společná kampaň SPO a SPD [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://www.spocechy.cz/novinky/spolecna-kampan-spo-a-spd>.

¹⁹² Tamt.

imigrantů na území Moravskoslezského kraje.¹⁹³

Program této koalice tedy rozhodně splňuje téma předkládané práce, migrace jako téma krajských voleb 2016, protože se migrace týkají skoro všechna politická témata tohoto subjektu. V rámci problematiky voleb prvního a druhého řádu je třeba konstatovat, že je zřetelné, že kampaň byla tvořena odshora, tedy centrem strany. Jednotlivé organizační složky tak do programu nemohly zasahovat, i když se do kampaně intenzivně zapojovaly (výlepy plakátů, kontaktní kampaň). I v krajských volbách byla prosazována témata, která SPD i SPO prosazují v národním měřítku. Jednalo se tedy o témata s jasnou rétorikou voleb prvního řádu. Specifická témata pro volby druhého řádu v kampani této koalice chyběla.

5.3.3.6. ODS

Hlavním mottem kampaně Občanských demokratů bylo: „*Vrátíme kraji prestiž!*“.¹⁹⁴ Souviselo to i s výzkumem, na který ODS odkazuje, ve kterém byl právě Moravskoslezský kraj vyhodnocen jako ten nejhorší pro život. To chtěla ODS změnit. Proto kladla důraz na zjednodušení celého systému veřejného prostoru. Program měl čtyři hlavní body (Zjednodušíme: Život v kraji, školství, krajskou dopravu, podnikání), které se dále podrobněji rozvedeny.¹⁹⁵

Vzhledem k tématu této diplomové práce bylo prioritně zacíleno na první programový bod: „*Zjednodušíme život v kraji*“.¹⁹⁶ ODS chtěla vrátit vojenskou posádku do kraje s dovětkem, že bez armády nelze dosáhnout trvalého bezpečí. Prestižní kraj totiž podle občanských demokratů musí mít armádu, protože dnes již není možné zajistit prosperitu bez zajištění bezpečí. Dříve byla snaha se armády v krajích zbavit, to je dnes ale jinak, a proto by i v Moravskoslezském kraji měla stabilně být právě armáda. V rámci sociální péče chce ODS pomáhat opravdu jen těm, kteří pomoc reálně potřebují. Ne těm,

¹⁹³ ČT24: *Chtějí váš hlas: Co slibují v Moravskoslezském kraji lídři, kteří se nedostali do debaty ČT?* [online]. 3.10.2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1925927-chteji-vas-hlas-co-slibuji-v-moravskoslezskem-kraji-lidri-kteri-se-nedostali-do>.

¹⁹⁴ ODS Moravskoslezský kraj: *Volby 2016 Program pro krajské volby* [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/region.moravskoslezsky/volby2016/krajske/program>.

¹⁹⁵ ODS Moravskoslezský kraj: *Volby 2016 Program pro krajské volby* [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/region.moravskoslezsky/volby2016/krajske/program>.

¹⁹⁶ Tamt.

kteří nechtějí pracovat a chtějí jen těžit z práce jiných lidí.¹⁹⁷

I když program ODS obsahoval body, které by byly na problematiku migrace aplikovatelné, jasně tento pojem v programu uveden nebyl. Z jeho obsahu vyplývá, že jeho vzor byl pravděpodobně stanoven centrálou strany. Obecná témata byla doplněná o přívlastek moravskoslezský a program hned vypadal cíleněji. Je ale znát, že s návrhy přišla i krajská organizace, protože některé body jsou hodně specifické. Z pohledu témat je vidět, že se zde objevují určité specifické body, které nejsou v rámci arény voleb prvního řádu prosazovány, a naopak byly prosazovány v rámci voleb druhého řádu (krajských voleb).

5.3.3.7. Starostové a nezávislí

Tato koalice se zaměřila na klasická krajská politická témata. Řešila ekologii, třídění odpadů, protipovodňová opatření, dopravu.¹⁹⁸ Tyto informace však nejsou přímo z jejích programu, ale ze souhrnného webu zabývajícím se politickými programy. Z oficiálních webových stránek koalice byl program odstraněn.

Informace o tom, že by se tato koalice zabývala problematikou migrace, nejsou k dispozici. Zároveň je nutné zmínit, že ze stejného důvodu není možné zhodnotit vliv centra a periferie na tvorbu volebního programu, i když se dá předpokládat, že u tohoto subjektu bude vliv periferie patrný. Ze stejných důvodů není možné se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu.

5.3.3.8. TOP 09

Program TOP 09 se zabýval běžnými tématy od zdravotnictví po školství, zemědělství, dopravu. Zvláštní pozornost byla věnována hlavně bodu týkajícího se bezpečnosti. TOP 09 v něm však chtěla zavést obecní policii, která by byla represivní složkou, nedávala lidem „botičky“, ale skutečně by řešila kriminalitu. O migraci však nebyla nalezena jediná informace. Lídrem kandidátky byl Herbert Pavera, dlouholetý starosta Bolatic. Jednalo se tedy o regionálně známou osobnost, kterých byla na kandidátce

¹⁹⁷ ODS Moravskoslezský kraj: *Volby 2016 Program pro krajské volby* [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/region.moravskoslezsky/volby2016/krajske/program>.

¹⁹⁸ MACH ONDŘEJ, Martin. *Krajské volby 2016: Moravskoslezský kraj – téma ovzduší už není tak silné jako v minulých volbách*. Ekolist.cz [online]. 29.9.2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2016-moravskoslezsky-kraj-tema-ovzdusi-uz-neni-tak-silne-jako-v-minulych-volbach>

TOP 09 celá řada.¹⁹⁹

Díky účasti regionálních osobností na kandidátce je vidět, že krajská organizace TOP 09 oplývá řadou v regionu známých lidí. Proto je škoda, že program TOP 09 není mnohem více konkrétní vzhledem k Moravskoslezskému kraji a působí velmi obecně, jako kdyby byl aplikovatelný i na jiný kraj. I přes účast regionálních osobností to vypadá, že vliv krajské organizace na podobu programu nebyl velký. Z hlediska témat pro volby prvního a druhého řádu je vidět, že několik bodů je prosazováno jen v tomto kraji, ale jiná témata se naopak neliší od témat z národní arény.

5.3.3.9. Česká pirátská strana

Program Pirátské strany byl stejný pro všechny kraje. Podrobněji se mu tato práce věnovala v kapitole věnované Jihomoravskému kraji. Měl celkem sedm bodů. Zabýval se finančními otázkami, školstvím, dopravou, lepší a jednodušší informovaností a chtěli také internet pro všechny.²⁰⁰ Migrace se jejich program netýkal. Program Pirátů byl stejný pro všechny kraje, což znamená, že byl centrálně stanoven vedením strany a příslušné krajské organizace ho nemohly ovlivnit. Většina bodů programu pak byla totožné s těmi, které jsou prosazovány ve volbách prvního řádu.

5.3.3.10. Nezávislí

Nalezen byl velice zajímavý rozhovor s „lídryni“ kandidátky Nezávislých pro Moravskoslezský kraj, paní Lianou Janáčkovou, která je starostkou Mariánských hor a Hulváků.²⁰¹ Článek je zajímavý hlavně vzhledem k tématu této diplomové práce, protože je věnován problematice migrace.

Paní Janáčková, která je podle autorky článku přirovnávána například k Martinu Konvičkovi nebo Tomáši Vandasovi, označuje migraci za celostátní, nikoli krajské téma. Na druhou stranu ale váhá s tím, že by mohl nastat problém, že pracovití lidé by

¹⁹⁹ TOP 09: *Krajské volby 2016: Volby do Zastupitelstva Moravskoslezského kraje 7. - 8. října 2016*. [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/moravskoslezsky-kraj/volby/archiv/krajske-volby-2016/>

²⁰⁰ Pirátská strana: *Společný program pro krajské volby 2016* [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://wiki.pirati.cz/volby/2016/program>.

²⁰¹ GABZDYL, Josef: *Migrace není moje téma pro krajské volby, ujišťuje Liana Janáčková*. Idenes.cz: Ostrava a Moravskoslezský kraj. [online]. 8.9.2016 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: https://ostrava.idnes.cz/migrace-neni-moje-tema-pro-krajske-volby-ujistuje-liana-janackova-pyv-/ostrava-zpravy.aspx?c=A160908_2271803_ostrava-zpravy_sme.

z Ostravska odcházeli a byli nahrazováni méně kvalifikovanými lidmi, kteří by do Ostravy dostali umístěnku.²⁰²

Program Nezávislých se bohužel nepodařilo získat ani najít ve veřejných zdrojích. Je pravděpodobné, že po konstatování „lídryně“ kandidátky by v něm ale stejně body věnující se migraci nebyly. Vzhledem k povaze a lokálnosti toho politického subjektu je však velmi pravděpodobné, že program byl zaměřen čistě regionálně, účelně pro volby druhého řádu, a tak na něj kandidáti Moravskoslezského kraje měli zásadní vliv.

5.3.3.11. Úsvit s Blokem proti islamizaci

Úsvit s Blokem proti islamizaci se držel svého centrálního krajského programu, který nesl pro všechny kraje název *Hrdá a bezpečná země*. Rezonovala v něm především snaha vystupovat proti nelegální imigraci, zavedení pohraniční policie, a také proti azylovým táborem v kraji.²⁰³ I další body tohoto programu byly shodné s jinými kraji a popisu tohoto programu byla pozornost věnována již v rámci kapitoly o Jihomoravském kraji a krajských volbách 2016.

Pro tuto diplomovou práci se podařilo získat volební noviny Úsvitu s Blokem proti islamizaci i pro Moravskoslezský kraj. Celé tyto noviny se nesou v antiimigračním duchu, stejně jako jihomoravské. V novinách jsou i zajímavé koláže, ve kterých vystupují jednotlivé osobnosti z kandidátky. Například báňský záchranář, Pavel Koruna, upozorňuje na přijetí 6 000 migrantů v koláži s expremiérem Bohuslavem Sobotkou. Exposlankyně Úsvitu za Moravskoslezský kraj, Olga Havlová, spolu s opozičním zastupitelem Úsvitu, Danielem Makayem, například chtěli písemné potvrzení, že v bruntálské nemocnici nebudou ubytováni žádní migranti.²⁰⁴

V rámci kandidátky koalice Úsvitu s Blokem proti islamizaci v Moravskoslezském kraji byly uvedeny osobnosti, které zde za Úsvit kandidovaly nebo ho alespoň podporovaly. Jedná se v první řadě o Dominiku Myslivcovou, známou především u teenagerů díky jejím „*video-blogům*“. Tato „česká Barbie“ kandidovala na třetím místě

²⁰² GABZDYL, Josef: *Migrace není moje téma pro krajské volby, ujišťuje Liana Janáčková*. Idnes.cz: Ostrava a Moravskoslezský kraj. [online]. 8.9.2016 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: https://ostrava.idnes.cz/migrace-neni-moje-tema-pro-krajske-volby-ujistuje-liana-janackova-pyv-/ostrava-zpravy.aspx?c=A160908_2271803_ostrava-zpravy_sme.

²⁰³ Národní listy. *Moravskoslezský kraj*. Tyneside, 2016.

²⁰⁴ Národní listy. *Moravskoslezský kraj*. s 3. Tyneside, 2016.

kandidátky. Zajímavé je, že i ona se věnovala problémům s nelegálními migranty a islámem. Podle tvrzení předvolebních novin, „*Národních listů*“, viděla mladá bloggerka situaci s muslimy v Teplicích, následně o tom natočila „*video-blog*“ a díky tomu začala komunikovat s Ivou Procházkovou, aktivistkou a jedničkou kandidátky Úsvitu s Blokem proti islamizaci v Ústeckém kraji a také Miroslavem Lidinským, předsedou Úsvitu.²⁰⁵ Došlo tedy i k zajímavému propojení mezi Moravskoslezským a Ústeckým krajem.

Další osobností, která s Úsvitem a Blokem proti islamizaci spolupracovala je známý ekonom Pavel Kohout. Ten měl v předvolebních novinách článek o eurodotacích.²⁰⁶ V těchto novinách měla článek i Alena Vitásková, bývalá šéfka ERU. Ta věnovala svou pozornost solární energii. Mimo to kandidovala za tento politický subjekt do Senátu.²⁰⁷

Úsvit s Blokem proti islamizaci měly migraci jako jedno z hlavních témat i v Moravskoslezském kraji. Migraci se věnovaly nejenom v programu, ale také v předvolebních novinách. Program byl však stejný pro všechny kraje a z toho je možné usoudit, že byl stanoven pevně centrem strany. Krajští kandidáti pak měli možnost sebe prezentace alespoň prostřednictvím článků v „*Národních listech*“, stejně jako kandidáti v Jihomoravském kraji. Z pohledu teorie voleb prvního a druhého řádu Úsvit s Blokem proti islamizaci prosazovaly stejná témata jako v národní aréně.

5.3.3.12. Koalice Svobodní a Soukromníci

V programu koalice těchto dvou stran se objevila např. produkce regionálních potravin nebo stavba obchvatů.²⁰⁸ Jejich konkrétní program pro Moravskoslezský kraj se nepodařilo ani získat, ani vyhledat. Z tohoto důvodu není možné s jistotou říci, zda strana měla nebo neměla migraci ve svém programu. Stejně tak není možné stanovit, zda byl program koalice ovlivněn krajskými organizacemi. Není ani možné se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu.

²⁰⁵ *Národní listy. Moravskoslezský kraj.* Dominika Myslivcová: Chceme růžovou, ne černou budoucnost. s 4 Tyneside, 2016.

²⁰⁶ *Národní listy.* Pavel Kohout: Svoboda je víc než eurodotace. *Moravskoslezský kraj.* s 6. Tyneside, 2016.

²⁰⁷ *Národní listy. Moravskoslezský kraj.* s 3. Tyneside, 2016.

²⁰⁸ MACH ONDŘEJ, Martin. *Krajské volby 2016: Moravskoslezský kraj – téma ovzduší už není tak silné jako v minulých volbách.* Ekolist.cz [online]. 29.9.2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2016-moravskoslezsky-kraj-tema-ovzdusi-uz-neni-tak-silne-jako-v-minulych-volbach>.

5.3.3.13. DSSS – Imigranty a islám v ČR nechceme!

Dělnická strana sociální spravedlnosti svůj program z veřejných informačních zdrojů stáhla a nepodařilo se ho získat ani po opakovaných urgencích. Proto této straně byla věnována pozornost v kapitole věnované Jihomoravskému kraji a bude jí věnována pozornost ještě v rámci dalších krajů, kterým se tato práce věnuje. Není tak možné se zabývat ani vztahem mezi centrem a periferií strany, ani teorií voleb prvního a druhého řádu.

5.3.3.14. Změna pro lidi

Toto hnutí se kromě slibu pozvednout Moravskoslezský kraj opět věnovalo migraci. Konkrétně odmítalo vybudování záchytných center pro migranty ve svém kraji. Mimo to se věnovalo klasickým krajským tématům jako je zaměstnanost a ekologie.²⁰⁹

V programu mělo celkem čtyři body, z nichž nejzajímavější byl hned ten první: „Bezpečí v kraji a migranti“²¹⁰. Pod heslem „Můj dům, můj hrad“²¹¹ hnutí tvrdilo, že se příchozí lidé musí přizpůsobit podmínkám příslušného státu. Podle tohoto hnutí je před přijímáním migrantů přednější tradiční rodina. Tento názor opírají o zodpovědnost před následujícími generacemi a jako příklad uvádějí slovenské Romy. Řešení podle Změny pro lidi spočívá v negativním postoji proti vytváření imigračních táborů v krajském zastupitelstvu.²¹²

Změna pro lidi téma migrace ve svém programu obsaženo má. Jak bylo uvedeno výše, tento politický subjekt kandidoval pouze v Moravskoslezském kraji a jedná se tak o typicky lokální politické uskupení, které není pod vlivem centrály politické strany a svůj program vytvářelo cíleně pro potřebu voleb druhého řádu.

²⁰⁹ ČT24: *Chtějí váš hlas: Co slibují v Moravskoslezském kraji lídři, kteří se nedostali do debaty ČT?* [online]. 3.10.2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1925927-chteji-vas-hlas-co-slibuji-v-moravskoslezskem-kraji-lidri-kteri-se-nedostali-do>.

²¹⁰ Změna pro lidi: *Krajský program 2016* [online]. 2016 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <http://zmenaprolidi.cz/volby-program/>.

²¹¹ Tamt.

²¹² Změna pro lidi: *Krajský program 2016* [online]. 2016 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <http://zmenaprolidi.cz/volby-program/>.

5.3.3.15. Moravané

Program pro krajské volby v Moravskoslezském kraji se bohužel nepodařilo získat na vyžádání ani dohledat. Obecnému programu již byla věnována pozornost v části práce, která byla věnována Jihomoravskému kraji.

5.3.3.16. Ne ilegální imigraci – peníze raději pro naše lidi

Tento politický subjekt neměl konkrétní politický program pro Moravskoslezský kraj. Obecnému programu již byla věnována dostatečná pozornost v části práce, která byla věnována Jihomoravskému kraji.

5.3.3.17. Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net

Pravý Blok neměl program pro Moravskoslezský kraj a obecným programem tohoto subjektu se tato práce zabývala v předchozí kapitole věnované Jihomoravskému kraji.

5.3.3.18. Sdružení pro republiku – Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska

Program této koalice pro Moravskoslezský kraj nebyl již k dispozici. Ani po opakované žádosti o jeho zaslání nebyl pro účely této práce získán. Tomuto kandidujícím subjektu byla věnována pozornost v kapitole věnované Jihomoravskému kraji.

5.3.3.19. Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska)

Tomuto kandidujícímu subjektu se věnovala kapitola o krajských volbách 2016 v Jihomoravském kraji. Vzhledem k tomu, že tato strana neměla program zaměřený na Moravskoslezský kraj, nebude zde dále rozebírána.

5.3.3.20. Národní demokracie

Národní demokracie nemá na svých webových stránkách program do krajských voleb 2016 a nebyl pro účely této práce zaslán ani na mou žádost. Informace o jejich programu byly nalezeny na webových stránkách České televize. Je zde uvedeno, že prioritním tématem pro Moravskoslezský kraj je bezpečnost a integrita státu. Důraz

je kladen také na výměnu dosavadních politických lídrů.²¹³

Na facebookových stránkách Národní demokracie byl nalezen program s názvem „Základy volebního programu za svrchovanou Českou republiku“²¹⁴, který má osm hlavních bodů. Kromě řekněme standardních volebních témat je osmý bod věnovaný bezpečnosti. Zde je uvedeno, že Národní demokracie prosazuje nulovou toleranci pro nelegální migraci. Zdůrazňují také, že pokud chce jakýkoliv cizinec pracovat na území ČR, je naprostou nutností, aby dodržoval naše zákony. V případě, že je dodržovat nebude, bude vyhoštěn ze země. V tomto bodě programu je zmíněno i právo šarija, které do České republiky nepatří. Národní demokracie chce také znovu zavést domobranu.²¹⁵

Národní demokracie se tématu migrace ve svém programu věnuje, její program koresponduje s tématem této práce. Zároveň je nutné říci, že program této strany je silně centralizovaný, nezaměřuje se konkrétně na problematiku Moravskoslezského kraje a mohl by tak být použitelný i pro jiný kraj. Proto je na místě se domnívat, že jej vytvořilo vedení strany a krajské organizace neměly možnost ho ovlivnit. V tomto případě je velice komplikované se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu, nicméně je z tohoto hlediska patrné, že strana prosazuje stejná témata napříč všemi volbami.

5.3.4. Další kandidující subjekty

K následujícím kandidujícím subjektům se nepodařilo získat žádné bližší informace o jejich programu a postoji k tématu migrace: Pro region, Romská demokratická strana, Komunistická strana Československa, Dobrá volba, Koalice Republikánů Miroslava Sládka, Patriotů České republiky a HOZK.

5.3.5. Výsledky krajských voleb 2016

Z 25 kandidujících subjektů dosáhlo 5 % hranice pouhých šest. Počet politických subjektů v zastupitelstvu kraje se v porovnání s předchozím funkčním obdobím zvýšil o jeden. Nově bylo do zastupitelstva kraje zvoleno hnutí ANO 2011 a koalice SPD a SPO. Naopak do zastupitelstva nebyl zvolen subjekt Nezávislí. Šedesát pět zastupitelských

²¹³ ČT24: *Chtějí váš hlas: Co slibují v Moravskoslezském kraji lídři, kteří se nedostali do debaty ČT?* [online]. 3.10.2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1925927-chteji-vas-hlas-co-slibuji-v-moravskoslezskem-kraji-lidri-kteri-se-nedostali-do>.

²¹⁴ Změna pro lidi: *Krajský program 2016* [online]. 2016 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <http://zmenaprolidi.cz/volby-program/>.

²¹⁵ Tamt.

křesel bylo rozděleno po volbách v roce 2016 následovně: ANO 2011 získalo 22 křesel, ČSSD získala 14 mandátů, KSČM obsadila 9 mandátů, KDU – ČSL získala 8 křesel a po 6 mandátech získala ODS a koalice SPD a SPO.²¹⁶

Z výsledků je evidentní, že došlo k oslabení pozice levicových stran a přesunu levicových voličů k hnutí ANO 2011. Tento trend lze sledovat i v celorepublikovém měřítku, kdy odliv voličů směrem k ANO 2011 postihuje levicové i pravicové strany. Další celorepublikový trend, který se projevil i ve volbách do zastupitelstva Moravskoslezského kraje je výrazný nárůst podpory strany SPD, která kandidovala v koalici s SPO.

5.3.6. Tabulka výsledků krajských voleb 2016

Pořadí	Číslo k. listiny	Politická strana/hnutí	Zisk hlasů	Zisk mandátů
1	30	ANO 2011	25,7 %	22
2	12	ČSSD	16,66 %	14
3	37	KSČM	11,38 %	9
4	24	KDU – ČSL	10,17 %	8
5	78	Koalice SPD a SPO	7,02 %	6
6	2	ODS	6,93 %	6
7	47	Starostové a Nezávislí	4,29 %	0
8	32	TOP 09	3,43 %	0
9	82	Česká pirátská strana	2,93 %	0
10	68	Nezávislí	2,75 %	0

²¹⁶ Moravskoslezský kraj: *Historie voleb do zastupitelstva Moravskoslezského kraje* [online]. 2016 [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/verejna_sprava/historie-voleb-do-zastupitelstva-moravskoslezskeho-kraje.pdf.

11	65	Pro region	1,67 %	0
12	43	Úsvit s Blokem proti islamizaci	1,58 %	0
13	9	Komunistická strana Československa	1,24 %	0
14	52	Koalice Svobodní a Soukromníci	1,02 %	0
15	75	DSSS – Imigranty a islám v ČR nechceme	0,76 %	0
16	92	Dobrá volba	0,59 %	0
17	46	Změna pro lidi	0,43 %	0
18	45	Moravané	0,34 %	0
19	67	Ne ilegální imigraci – peníze raději pro naše děti	0,28 %	0
20	1	Pravý Blok	0,17 %	0
21	81	Koalice Republikánů Miroslava Sládka, Patriotů České republiky a HOZK	0,14 %	0
22	26	Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy s Slezska)	0,14 %	0
23	65	Sdružení pro republiku	0,12 %	0

24	41	Národní demokracie	0,08 %	0
25	28	Romská demokratická strana	0,05 %	0

Zdroj: Volby.cz²¹⁷

5.3.7. Proces utváření vládnoucí koalice

Vznik koalice po volbách 2016 v Moravskoslezském kraji byl neobvykle rychlý. Již 17. 10. 2016, tedy 9 dní po volbách, byla podepsána koaliční smlouva mezi ANO 2011, KDU – ČSL a ODS. I přes počáteční odpor ODS k uzavření koaliční dohody s ANO 2011, byla smlouva po krátkém jednání odsouhlasena a podepsána. Křesla v Radě kraje si trojkoalice rozdělila v poměru 6 křesel pro vítězné hnutí ANO 2011, včetně hejtmanského postu pro lídra kandidátky Iva Vondráka, KDU – ČSL získala 3 křesla v radě a ODS obsadila zbylá dvě.²¹⁸ Celkově koalice má v zastupitelstvu 36 hlasů z celkových 65.

6. Plzeňský kraj

6.1. Charakteristika Plzeňského kraje

Plzeňský kraj je třetím největším krajem České republiky. Se svými 575 tisíci obyvateli, což je pouze 5,4 % z celkového počtu občanů v republice, je však až devátým krajem v pořadí. Kraj je charakteristický tím, že se v něm nachází pouze jedno velké krajské město, Plzeň.²¹⁹ Ta je se svými 170 tisíci obyvateli čtvrtým největším městem české republiky.²²⁰ Měst střední velikosti jako jsou například Klatovy, Domažlice,

²¹⁷ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Moravskoslezský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=13>.

²¹⁸ PLEVA, Martin. *Dohodnuto: kraj chce vést ANO s KDU – ČSL a ODS*. Moravskoslezský Deník.cz [online]. 10.10.2016 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: https://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/dohodnuto-kraj-chce-vest-ano-s-kdu-csl-a-ods-20161010.html.

²¹⁹ Plzeňský kraj. *Základní informace o kraji*. [online]. 2018 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/kategorie/plzensky-kraj>.

²²⁰ Statutární město Plzeň. *Krátké představení: oficiální informační server města Plzně*. [online]. 2018 [cit. 2018-05-22]. Dostupné z: <https://www.plzen.eu/obcan/o-meste/informace-o-meste/kratke-predstaveni/>

Rokycany nebo Tachov je pouze několik.²²¹ Kraj je rozdělen do sedmi částí, přičemž největší je okres Klatovy. Nej hustěji a nejvíce obydleným je Plzeň.²²²

Na jihozápadě přiléhá k německé spolkové zemi Bavorsko. Plzeňsko bylo vždy díky své poloze významným dopravním uzlem, přes který vedla většina obchodních stezek do Západní Evropy.²²³ I z tohoto důvodu byl tento kraj zařazen do této práce.

Míra nezaměstnanosti se v kraji od konce minulého roku pohybuje okolo 2, 3 %. Největší podíl na tvorbě HDP v kraji, asi dvě třetiny, má jak jinak než krajské město Plzeň. Mezi velké firmy v kraji patří pivovar Plzeňský prazdroj, největší výrobce potravinářských obalů v České republice PAP nebo výrobní lihovin Stock Plzeň Božkov.²²⁴

6.2. Krajské volby v roce 2012

6.2.1. Charakteristika krajských voleb 2012

Do krajských voleb v Plzeňském kraji kandidovalo na šestnácti kandidátních listinách politických stran celkem 633 lidí, což byl nejmenší počet kandidátů z celé České republiky. Plnou kandidátku, tedy více jak 45 a maximálně 50 uchazečů nominovalo deset politických subjektů. Přesně padesát kandidátů nominovalo, kromě parlamentních stran jako KSČM, ODS a koalice TOP 09 a STAN, ještě Sdružení pro náš kraj, Národní socialisté – levice 21.století, Strana Zelených a Koalice pro Plzeňský kraj. 49 kandidátů do volebního klání vyslala Strana práv občanů Zemanovci, Suverenita – Strana zdravého rozumu a ČSSD. Nejmenší kandidátku, pouhých 12 lidí, nominoval Pravý Blok. Subjekty, které kandidovaly pouze v Plzeňském kraji, byly dva: Koalice TOP 09 a STAN pro Plzeňský kraj a Koalice pro Plzeňský kraj.²²⁵ Je na místě znovu zdůraznit, že kandidatura subjektů je posuzována podle názvu kandidátek. V Plzeňském kraji bylo v krajských

²²¹ Statutární město Plzeň. *Krátké představení: oficiální informační server města Plzně*. [online]. 2018 [cit. 2018-05-22]. Dostupné z: <https://www.plzen.eu/obcan/o-meste/informace-o-meste/kratke-predstaveni/>.

²²² Volby.cz – *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 – 8.10.2016 – Výsledky voleb do zastupitelstev krajů – Plzeňský kraj*. [online]. 2016 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=3>.

²²³ ŘEHOŘOVÁ, Pavla. *Geografie České republiky*. V Liberci: Technická univerzita, 2010. ISBN 978-80-7372-633-1. s. 105.

²²⁴ Plzeňský kraj. *Základní informace o kraji*. [online]. 2018 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/kategorie/plzensky-kraj>.

²²⁵ Volby.cz – *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10 – 13.10.2012 – Počet kandidátů podle kandidátních listin*. [online]. 2012 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz15?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.

volbách v roce 2012 neuvěřitelných 48, 97 % kandidátů bez politické příslušnosti.²²⁶

6.2.2. Program kandidujících subjektů

Program kandidujících subjektů se zabýval jednak běžnými politickými tématy (zdravotnictví, školství, sociální služby), tak i ryze krajskými otázkami. Nejvíce se v rámci nich objevovala podpora projektu Evropského hlavního města kultury (EHMK 2015), tedy Plzeň 2015. Zajímavé bylo, že zde jednotlivé politické subjekty zmiňovaly ambice na výstavbu různých veřejných budov, například galerie. V neposlední řadě je zapotřebí upozornit, že se bohužel nepodařilo získat program všech stran, a tak je i základna informací pro celkové zhodnocení mnohem užší.

6.2.3. Kandidující subjekty

6.2.3.1. ODS

Lídrem kandidátky ODS byl bývalý ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil. Cílem programu bylo v první řadě zvýšit transparentnost hospodaření a dosáhnout dlouhodobě vyrovnaného rozpočtu. Z vlastních prostředků kraje by strana ráda ročně investovala do úpravy a rekonstrukce krajských komunikací. Dalším bodem bylo postavení nové budovy Západočeské galerie dle původních plánů, které vzešly z výběrového řízení. Cílem byla také finanční podpora projektu Evropského hlavního města kultury 2015. V dalších bodech bylo zmíněno prověření smysluplnosti Zdravotnického holdingu Plzeňského kraje, prosazování rovnoměrného rozvoje regionu, rozvoj cestovního ruchu a podpora šumavských obcí.²²⁷

Vzhledem k tomu, že program ODS pro krajské volby 2012 byl z veřejných informačních zdrojů stažen a nepodařilo se ho získat ani po žádosti na jeho zaslání, bylo nutné pracovat s článkem, který program tohoto subjektu shrnoval. O tom, že by se ODS zabývala tématem migrace nebyla nalezena žádná informace. Z důvodu absence programu je složité se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu. Nicméně vzhledem k podpoře projektu hlavního města kultury a vzniku nové galerie lze usoudit, že se jedná o opravdu

²²⁶ Volby.cz – Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10 – 13.10.2012 – Kandidáti dle politické příslušnosti – Plzeňský kraj. [online]. 2012 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=3&xstrana=0&xv=1>.

²²⁷ BENEŠ, R. ODS zahájila kampaň pro krajské volby, láká na transparentnost, dobré hospodaření a stavbu galerie. ZakTV [online]. 29.08.2012 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.zaktv.cz/zpravy/481-ods-zahajila-kampan-pro-krajske-volby-laka-na-transparentnost-dobre-hospodareni-a-stavbu-galerie.html>.

konkrétní krajská témata a role plzeňské krajské organizace je zde zcela evidentní. ODS v tomto případě dala prostor tématům důležitým pro volby druhého řádu v Plzeňském kraji.

6.2.3.2. ČSSD

V programu ČSSD bylo rozvedeno celkem 9 bodů. Na prvním místě bylo vzdělání, přičemž pozornost chtěla ČSSD věnovat zajištění stabilního systému financování školství. Následovala otázka zdravotnictví, přičemž cílem bylo zrušení regulačních poplatků, prosazování principu solidarity a právo přístupu občanů ke zdravotní péči. Dále se program zabýval například sociální politikou, infrastrukturou, udržitelným rozvojem, životním prostředím a v neposlední řadě otázkou bezpečnosti. V tomto bodě se ČSSD převážně zabývala nutností zlepšení působení složek integrovaného záchranného systému, prevencí kriminality a řešení příčin trestné činnosti v krajích.²²⁸ O otázce migrace zde ale není zmínka. Program ČSSD byl společný pro všechny kraje a neobsahoval krajská specifika pro Plzeňský kraj. Z tohoto pohledu je tedy evidentní hlavní role centrály strany a také voleb prvního řádu.

6.2.3.3. TOP 09 a Starostové pro Plzeňský kraj

Koalice stran TOP 09 a Starostů měla ve svém programu pro krajské volby 2012 celkem 8 bodů. Hned na první místě se umístila rozpočtová politika, kde bylo hlavním cílem nezvyšovat zadlužení kraje a efektivně vynakládat dostupné finanční zdroje. Druhým bodem programu byla zdravotní péče a úmysl zvýšit kvalitu a efektivitu zdravotní péče poskytované v Plzeňském kraji. Na tento bod navazovala sociální politika, životní prostředí, doprava a regionální rozvoj, školství. Poslední bod programu se věnoval kultuře. Cílem tohoto bodu byla podpora tradic a živé kultury. Zároveň koalice podporovala projekt Plzeň Evropské hlavní město kultury 2015.²²⁹

Program této koalice se nezabýval problematikou migrace. Vzhledem k jeho obsahu je možné se domnívat, že byl tvořen někým, kdo ví, na jaká témata se v rámci kraje zaměřit. Program totiž působí konkrétně, a to i vzhledem k podpoře Plzně jako hlavního

²²⁸ ČSSD: *Volební program ČSSD pro Krajské volby 2012. Jak dál v krajích v letech 2012–2016* [online] 2016 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://www.cssd.cz/data/files/cssd_manifest_2012-kraje.pdf.

²²⁹ TOP 09. *Volební program TOP 09 a Starostové pro Plzeňský kraj – krajské volby 2012.* [online]. 2012. [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: <http://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-top-09-a-starostove-plzensky-kraj.pdf>.

evropského města kultury. Z toho lze usuzovat, že plzeňské krajské organizace mohly do podoby programu zasáhnout. Je zde tedy patrné, že dostala přednost témata určená pro volby druhého řádu.

6.2.3.4. Koalice pro Plzeňský kraj

Konkrétně se jednalo o koalici KDU – ČSL, Strany soukromníků a hnutí Neustraníci. Lídrem této koalice byl Petr Náhlík. Mezi témata jemu blízká můžeme zařadit zlepšení veřejné dopravy a zajištění dobré dopravní obslužnosti, především díky působení ve firmě Poved (Plzeňský organizátor veřejné dopravy). Nadále měl blízko k ochraně přírody a sociální problematice.²³⁰

Program této koalice se již nepodařilo ve veřejných informačních zdrojích vyhledat. Z důvodu absence programu není možné s jistotou říci, zda se tento subjekt zabýval tématem migrace, či nikoli. S tím souvisí i aplikace teorie prvního a druhého řádu, kterou opět znemožňuje absence programu.

6.2.3.5. Sdružení pro náš kraj

Sdružení pro náš kraj zařadilo mezi priority, kterými chtělo oslovit voliče, téma zdravotnictví. Podporovalo zachování dostupnosti zdravotní a sociální péče pro všechny občany. Problém vidělo v kvalitě poskytovaných služeb a v nedostatečném využívání krajských nemocnic. Důležitým bodem v programu bylo i dostavba chybějící budovy Západočeské galerie.²³¹

Program této koalice se však nepodařilo ve veřejných informačních prostředcích dohledat. Z tohoto důvodu nelze jasně potvrdit, že se problematikou migrace tento subjekt nezabýval, i když je to velice pravděpodobné. Vzhledem k tomu, že se jedná o sdružení, které kandidovalo pouze v Plzeňském kraji, konkrétně jde o koalici dvou stran, SNK – ED a Alternativy, jedná se bezpochyby o typicky krajské, regionální uskupení. I když není možné důsledně aplikovat teorii voleb prvního a druhého řádu z důvodu absence programu, lze se domnívat, že se jedná o typicky regionální hnutí s tématy určenými pro

²³⁰ NEDVĚD, Jaroslav. *Lídři z Plzeňska: Koalice pro kraj sází na disidenta a skauta Vokouna*. iDnes.cz [online]. 2.10.2012. [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/lidri-z-plzenska-koalice-pro-kraj-sazi-na-disidenta-a-skauta-nahlika-1pc-/plzen-zpravy.aspx?c=A121002_124518_plzen-zpravy_pp.

²³¹ BENEŠ, Richard. *Sdružení pro náš kraj vsadilo v krajských volbách na známé osobnosti z regionu*. ZakTV [online]. 19.9. 2012 [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: <https://www.zaktv.cz/zpravy/560-sdruzeni-pro-nas-kraj-vsadilo-v-krajskych-volbach-na-zname-osobnosti-z-regionu.html>.

volby druhého řádu, bez rysů souboje moci mezi centrem a periferií.

6.2.3.6. Česká pirátská strana

Této straně byla pozornost věnována pozornost již v kapitole, která se věnovala Jihomoravskému kraji. Protože neexistoval program určený pouze pro Plzeňský kraj, nebude se tomuto subjektu tato práce podrobněji zabývat.

6.2.3.7. Sdružení nestraníků

Sdružení nestraníků bylo v Plzeňském kraji vedeno Václavem Prokúpkem. Celé znění programu se nepodařilo dohledat, nicméně se podařilo najít jeho stručný přehled. Cílem strany bylo dostat do politiky více nestranických osobností a tím omezit vliv velkých politických stran. Velký důraz program klade na vzdělání, ale i na vylepšení politické kultury a etiky v politice, která dle lídra Sdružení nestraníků v ČR chybí. Mimo jiné podporuje tento subjekt důslednou obranu zájmů českého zemědělství.²³² O tom, že by se tento subjekt zabýval problematikou migrace se nepodařilo najít žádné informace. Z důvodu absence politického programu není možné se zabývat vztahem mezi centrem a periferií strany. Ze stejných důvodů není možné se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu.

6.2.3.8. Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net

Pravý blok neměl program pro Plzeňský kraj. Pozornost mu byla věnována v kapitole o Jihomoravském kraji. Z tohoto důvodu nebude tomuto subjektu věnována další pozornost v této části práce.

6.2.4. Další kandidující subjekty

KSČM, Strana práv občanů Zemanovci, Strana Zelených, Dělnická strana sociální spravedlnosti – Stop nepřizpůsobivým!, Strana svobodných občanů, Suverenita – Strana zdravého rozumu, Národní socialisté – levice 21. století, Balbínova poetická strana. To jsou strany, které své programy z veřejného prostoru stáhly a nepodařilo se k nim dohledat

²³² PROKÚPEK, Václav. *Sdružení nestraníků v Plzeňském kraji představilo volební program*. Region pod lupou [online]. 18.9.2012. [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: <http://www.regionpodlupou.cz/554-sdruzeni-nejstraniku-v-plzenskem-kraji-predstavilo-volebni-program.xhtml>.

další informace, ani na základě snahy je oslovit.

6.2.5. Výsledky krajských voleb 2012

Voleb se zúčastnilo 38, 21 % voličů a bylo odevzdáno 174 538 hlasů. Volby v Plzeňském kraji dopadly velmi překvapivě. Tři parlamentní strany získaly nad 20 % hlasů, jedna nad 5 % a zbylé pod 5 % hlasů. Nejvyšší procentní zisk, 26, 48 %, získala ODS. Hned za ní se umístili sociální demokraté s 24,89 %. Nad dvacet procent, 20,93 %, získala KSČM. Nad 5 % získala koalice TOP 09 a Starostové pro Plzeňský kraj. Na dalších místech se umístila Koalice pro Plzeňský kraj se 4, 65 %, dále Strana práv občanů Zemanovci s 3, 42 %, Sdružení pro náš kraj s 2, 86 %, Česká pirátská strana s 2, 68 % a Strana Zelených s 2, 09 %. Pod jedno procento získaly DSSS, Strana svobodných občanů, Sdružení neustraníků, Suverenita – Strana zdravého rozumu, Právý Blok, Národní socialisté – levice 21. století a Balbínova poetická strana.²³³

Nejvíce hlasů připadlo stranám zastoupeným v Poslanecké sněmovně. Z tabulky níže je patrné, že je diametrální rozdíl mezi ziskem těchto mediálně známých stran a menších subjektů. Větší zisk je zároveň patrný u parlamentních stran, které byly v té době zrovna v opozici, tedy ČSSD a KSČM. Zároveň je zajímavé, že Plzeňský kraj byl jedinou částí České republiky, ve které zvítězila ODS.²³⁴

6.2.6. Tabulka výsledků krajských voleb 2012

Pořadí	Číslo k. listiny	Politická strana/uskupení	Zisk hlasů	Zisk mandátů
1	70	ODS	26, 48 %	15
2	60	ČSSD	24, 89 %	15
3	43	KSČM	20, 93 %	12
4	61	TOP 09 a Starostové pro Plzeňský kraj	5, 50 %	3

²³³ Idnes.cz: Volby. *Krajské volby 2012: Plzeňský kraj – zvolení zastupitelé*. [online]. 2012 [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2012.aspx?t=3&o=3>.

²³⁴ Idnes.cz: Volby. *Krajské volby 2012: Plzeňský kraj – zvolení zastupitelé*. [online]. 2012 [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2012.aspx?t=3&o=3>.

5	73	Koalice pro Plzeňský kraj	4,65 %	0
6	8	Strana Práv Občanů ZEMANOVCI	3,42 %	0
7	10	SDRUŽENÍ PRO NÁŠ KRAJ – SNK	2,86 %	0
8	93	Česká pirátská strana	2,68 %	0
9	51	Strana zelených	2,09 %	0
10	53	DSSS – STOP NEPŘÍZPŮSOBIVÝM!	1,56 %	0
11	77	Strana svobodných občanů	1,26 %	0
12	3	“Sdružení nestraníků“	1,16 %	0
13	57	Suverenita – Strana zdravého rozumu	0,93 %	0
14	7	(Volte) Pravý Blok	0,81 %	0
15	22	Národní socialisté – levice 21. století	0,36 %	0
16	37	Balbínova poetická strana	0,33 %	0

Zdroj: Volby.cz²³⁵

6.2.7. Proces utváření vládnoucí koalice

I přesto, že ve volbách vyhrála ODS, koalici nakonec vytvořila ČSSD se stávajícím hejtmánem Milanem Chovancem společně s KSČM. Kromě hejtmána získali sociální demokraté dalších šest radních a KSČM náměstka hejtmána a jednoho radního pro životní prostředí. Občanští demokraté a koalice TOP 09 a Starostů zůstala v opozici.²³⁶

²³⁵ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů – Plzeňský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=3>.

²³⁶ Novinky.cz: *ČSSD a KSČM vytvoří v Plzeňském kraji koalici, dohodly se na tom obě strany* [online]. 18.11.2016 [cit. 2018-06-26]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/285095-cssd-a-kscm-vytvori-v->

6.3. Krajské volby v roce 2016

6.3.1. Charakteristika krajských voleb 2016

V roce 2016 do zastupitelstva kandidovalo za sedmnáct politických subjektů dohromady 673 lidí. I v těchto volbách, stejně jako před čtyřmi roky, byl na kandidátních listinách v Plzeňském kraji nejmenší počet kandidátů z celé České republiky. Nejméně kandidátů, pouhého jediného člověka, měl na kandidátní listině politický subjekt Pravý Blok. Druhý nejnižší počet kandidátů, jen dva, nominovalo Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa Miroslava Sládka. Naopak plnou kandidátku, tedy více jak 45 uchazečů, sestavilo tentokrát jedenáct subjektů. Maximum, tedy padesát kandidátů, nabídla svým voličům ODS, ČSSD, ANO 2011, v těchto volbách již sama kandidující TOP 09, Úsvit s Blokem proti islamizaci, STAN nyní v koalici pro změnu s Patriots, Svobodnými a Stranou soukromníků České republiky, Koalice pro Plzeňský kraj a koalice SPD a SPO. Plnou kandidátku složenou ze 48 uchazečů vytvořilo i uskupení Ne ilegální imigraci – peníze pro lidi. Hnutí PRO Zdraví a Sport a DSSS v koalici s Národní frontou nabídly voličům svých 46 a 45 kandidátů.²³⁷

Jak nejmladší, tak i nejstarší kandidáti byli dva. JUDr. Václavu Havlíkovi kandidujícímu za koalici SPD a SPO a Jiřímu Rothovi ze subjektu Ne ilegální migraci bylo v den voleb 75 let. Kaskadéru Kryštofu Císaři z Koruny České a studentce a florbalistce Lence Lexové ze subjektu PRO Zdraví a Sport bylo 20 let.²³⁸ Poměr mužů oproti ženám byl opět velmi nevyvážený a na kandidátních listinách jich kandidoval skoro trojnásobně větší počet. Nejvíce kandidátů, něco málo přes 50 %, bylo ve věku mezi 30 a 49 let. Dále následovali uchazeči v kategorii nad 50 let kteří si oproti předcházejícím volbám polepšili a bylo jich 38, 48 %. Zbýlých 10, 85 % kandidátů bylo ve věku mezi 18 a 29 let.²³⁹ Oproti

plzenskem-kraji-koalici-dohodly-se-na-tom-obe-strany.html.

²³⁷ Volby.cz: Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 - 8.10.2016. Počty kandidátů podle kandidátních listin. [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz15?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

²³⁸ Volby.cz – Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 – 8.10.2016 – Nejstarší a nejmladší kandidát – Plzeňský kraj [online]. 2016 [cit. 2018-21-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz121?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3&xstrana=0&xv=1>.

²³⁹ Volby.cz – Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 – 8.10.2016 – Kandidáti dle věku a pohlaví – Plzeňský kraj [online]. 2016 [cit. 2018-21-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz122?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3&xstrana=0&xv=1>.

předchozím volbám se počet kandidátů bez politické příslušnosti snížil na 40 %.²⁴⁰

6.3.2. Program kandidujících subjektů

Kandidující subjekty se v Plzeňském kraji zabývaly standardními politickými tématy. Zmiňována byla problematika zdravotnictví, sociálních služeb, ale strany a hnutí se intenzivně věnovaly i školství. Často bylo skloňováno téma bezpečnosti. Všechny kandidující subjekty zdůrazňovaly, že chtějí, aby byl Plzeňský kraj tím nejlepším pro život.

6.3.3. Kandidující subjekty

6.3.3.1. ANO 2011

Program hnutí ANO pro krajské volby v Plzeňském kraji byl z webových stránek stažen. Na stránce, která se zabývá souhrnem politických programů jednotlivých kandidujících subjektů, jsem našla informace o tom, že se ANO věnovalo životnímu prostředí a dopravě.²⁴¹ O tom, že by byla v programu zmíněna problematika migrace nebyla nalezena žádná informace.

V průběhu hledání dat pro tuto práci byl nalezen program ANO do parlamentních voleb, které byly o rok později. Jedním z bodů programu je otázka bezpečnosti, která se zaměřuje na ochranu národní identity. Dle programu je nutné navyšovat podíl výdajů na obranu a bezpečnost na HDP, a to až do výše 2 % HDP, s cílem zvýšit počet aktivních příslušníků Armády ČR. V otázce nelegální migrace program kladl důraz na uzavření vnější evropské hranice a řešení tohoto problému mimo kontinent. Boj proti nelegální migraci a pašeráctví je jedním z klíčových bodů programu a je to prakticky první věc, na kterou v programu narazíme. V rámci této otázky je kladen důraz i na soběstačnost ČR i Evropy, a to v podobě soběstačnosti potravinové a energetické.²⁴²

Z důvodu absence programu bohužel nelze prokázat, že migrace byla tématem

²⁴⁰ Volby.cz – Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 – 8.10.2016 – Kandidáti dle politické příslušnosti– Plzeňský kraj [online]. 2016 [cit. 2018-21-05]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3&xstrana=0&xv=1>.

²⁴¹ VÍTKOVÁ, Zdeňka. *Krajské volby 2016: V Plzeňském kraji se kandidáti vyjadřují nejčastěji k úložišti a dopravě.* Ekolist.cz [online]. 5.10.2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2016-v-plzenskem-kraji-se-kandidati-vyjadruji-nejcasteji-k-ulozisti-a-doprave>.

²⁴² ANO Politické hnutí: *Program hnutí ANO pro volby do Poslanecké sněmovny 2017.* [online]. 2017 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-do-poslanecke-snemovny.pdf>.

hnutí již v krajských volbách, nicméně o rok později měla v programu jasné místo. V tomto případě je komplikované se zabývat i teorií voleb prvního a druhého řádu. Program pro krajské volby 2016 v Plzeňském kraji totiž nebyl pro účely této práce poslán ani na žádost. Z tohoto důvodu není možné jasně stanovit vztah mezi centrálou strany a její krajskou organizací. Výsledek krajských voleb 2016, které vyhrálo v Plzeňském kraji právě hnutí ANO, byly potvrzeny v parlamentních volbách konaných o rok později, kdy se v rámci tohoto kraje umístilo opět na prvním místě.²⁴³

6.3.3.2. ČSSD

Mezi hlavní body programu ČSSD pro Plzeňský kraj lze zařadit podporu podnikání, otázku zdravotnictví, zlepšení dopravní infrastruktury, bezpečnost, lepší školství, podporu rodiny a sociálních služeb a na posledním místě rozvoj turistického ruchu.²⁴⁴

Programový bod bezpečnosti se zabýval hlavně rozšířením kamerových systémů, zákazem heren, kasin, nočních podniků a podporou integrovaného záchranného systému. Je zde rozváděno i zavedení centra pro lidi v tíživé ekonomické situaci (exekuce).²⁴⁵ Tématu migrace se však program vyhýbá.

Volební program sociálních demokratů v sobě nese rysy krajských témat, a tak je zřejmé, že byl zpracováván ve spolupráci s plzeňskou krajskou organizací. Kromě témat z voleb prvního řádu zde dostala prostor i témata pro volby druhého řádu.

6.3.3.3. ODS

V krajských volbách se ODS zaměřila na podporu podnikání a zvýšení ekonomické výkonnosti, v celkem devíti bodech programu. Dalším tématem bylo zlepšení dopravní

²⁴³ Volby.cz: Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Výsledky hlasování za územní celky – Plzeňský kraj [online]. 2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3>. a Výsledky voleb v Plzeňském kraji: Volby do Poslanecké sněmovny 2017 (konečné výsledky). Idnes.cz: Volby 2017 [online]. [cit. 2019-01-02]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/poslanecka-snemovna-2017.aspx?t=celkove-vysledky&s=2&o=CZ032>.

²⁴⁴ BERNARD, Josef. Program ČSSD pro krajské volby 2016. [online] 2016 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://www.josefbernard.cz/kandidati/program.php>.

²⁴⁵ BERNARD, Josef. Program ČSSD pro krajské volby 2016. [online] 2016 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://www.josefbernard.cz/kandidati/program.php>.

infrastruktury a zrychlení výstavby a oprav pozemních komunikací.²⁴⁶

Předposlední bod programu se zaměřil na úmysl přeorientování zahraniční politiky ČR na západ (EU a USA), místo na východ (Čína a Rusko). V rámci podpory dostupného bydlení se zasazovali o zrušení 4 % daně z nabytí nemovitosti, která zbytečně zvyšuje náklady při koupi nemovitosti.²⁴⁷

Otázka migrace nebyla v programu jasně definována, strana tedy na toto téma nevsázela a raději jej ponechala s neutrálním postojem. Program ODS pro Plzeňský kraj by byl aplikovatelný i na jiné kraje a nese spíše rysy centrální politiky strany. Z toho je možné usoudit, že program krajská organizace nemohla moc ovlivňovat. Přednost dostala témata vhodná pro celonárodní arénu, volby prvního řádu na úkor regionálních témat voleb druhého řádu.

6.3.3.4. KSČM

Program komunistů pro krajské volby 2016 byl z webových stránek stažen. Z článku, který informuje o programech kandidujících politických subjektů bylo zjištěno, že se strana zabývala problematikou Národního parku Šumava, dopravou, evropskými dotacemi.²⁴⁸ O tom, že by se zajímala i o témata spojená s migrací se nepodařilo získat žádné informace. Vzhledem k absenci uceleného volebního programu není možné se zabývat ani vztahem mezi centrem strany a její periferií, ani teorií voleb prvního a druhého řádu.

6.3.3.5. Starostové a Patrioti s podporou Svobodných a Soukromníků

Poměrně rozmanitá koalice dvou stran s podporou dalších dvou stran je poměrně netradiční, nicméně všechny tyto strany jsou relativně malé, a tak se jednalo pravděpodobně o jedinou možnost, jak mít šanci dosáhnout přijatelného volebního výsledku. Na prvním místě programu bylo zlepšení kvality vzdělání, přičemž prioritou se stal sport. Nadále se chtěli zaměřovat na podporu rozvoje venkova, obnovu památek a

²⁴⁶ ODS: *Volby 2016 Program*. [online]. 2016 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/volby-2016/program>.

²⁴⁷ Tamt.

²⁴⁸ VÍTKOVÁ, Zdeňka. *Krajské volby 2016: V Plzeňském kraji se kandidáti vyjadřují nejčastěji k úložišti a dopravě*. Ekolist.cz [online]. 5.10.2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2016-v-plzenskem-kraji-se-kandidati-vyjadruji-nejcastěji-k-ulozisti-a-doprave>.

celkovou propagaci kraje za účelem podpory cestovního ruchu. V neposlední řadě chtěli zvýšit kvalitu záchranné služby i zdravotní péče a podpořit terénní sociální služby.²⁴⁹

Vzhledem k tématu této práce je však zajímavý hlavně předposlední programový bod, který se týkal bezpečí. *„Chceme, aby Plzeňský kraj zůstal bezpečným krajem, krajem s nízkou zločinností. Složitá oblast možných migračních vln, event. teroristické hrozby jsou záležitostí bezpečnostních složek státu. Kraj musí být samozřejmě připraven v rámci krizových plánů státním orgánům všemožně pomáhat. Rovněž chceme, aby byl kraj lépe připraven na mimořádné události, na živelné katastrofy, na bezpečnostní rizika.“*²⁵⁰

Program této koalice se migrace lehce dotýká. Jedná se nicméně o velice obecné a nekonkrétní prohlášení, které není dále rozvinuto. Nejsou zde popsány ani konkrétní kroky, které by měly být obsaženy v krizových plánech. Koalice vypracovala velmi podrobný a rozvrstvený program. Vzhledem k tomu, že tato koalice kandidovala společně jen v tomto kraji a také k tomu, že se zde objevují velice podrobné informace, je možné tvrdit že tento program byl zpracováván tzv. zdola. Prostor měli lidé žijící v Plzeňském kraji a nikoli vedení jednotlivých stran. Upřednostněna zde byla témata vhodná pro volby druhého řádu před tématy voleb prvního řádu.

6.3.3.6. TOP 09

TOP 09 chtěla na voliče v Plzeňském kraji zapůsobit osmibodovým volebním programem. Jako první bod bylo uvedeno zlepšení zdravotnictví. V programu bylo konstatováno, že není v kraji koordinováno a trpí výraznými nedostatky. Druhým bodem bylo zvýšení úrovně vzdělání a sportu. V rámci vzdělání by rádi zlepšili úroveň středních škol, propojili výuku s praxí a k tomu podporovali sportovní aktivity ve škole. Další bod se věnuje sociální politice a to, že by měla znamenat přiměřenou pomoc potřebným nebo nové začátky a soběstačnost. Následuje bod týkající se dopravy a zlepšení dopravní infrastruktury. Cílem bylo vybudování obchvatů, lepší napojení a efektivnější koordinace silničních prací, aby co nejméně zasahovali do životů občanů. Následující body se věnovaly tématu životního prostředí, kultury, regionálního rozvoje a rozpočtové

²⁴⁹ STAROSTOVÉ A PATRIOTI S PODPOROU SVOBODNÝCH A SOUKROMNÍKŮ. *Volební program*. [online]. 2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://starostoveapatrioti.cz/volebni-program/>.

²⁵⁰ Tamt.

politiky.²⁵¹ O migraci v programu nenajdeme ani zmínku.

Program TOP 09 zveřejněný na stránkách krajské organizace je velmi podrobný. Upozorňuje na problémy a nabízí jejich řešení. Vzhledem k jeho podrobnosti a místním určením je jasné, že byl zpracováván s někým, kdo danou problematiku dobře znal. Z toho vyplývá, že byl program tvořen za participace plzeňské krajské organizace. Prostor tak nedostala jen témata typická pro volby prvního řádu ale i cílená, specifická, regionální témata pro volby druhého řádu.

6.3.3.7. Koalice hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura a Strany práv občanů

V případě této koalice hnutí Tomia Okamury, Svoboda a přímá demokracie a Strany práv a občanů, se tato práce jejich centrálně stanovenému programu věnovala již v předchozích kapitolách. Žádnou programovou verzi určenou pro Plzeňský kraj se nepodařilo dohledat. Proto bylo zacíleno na stránky plzeňské krajské organizace na sociální síti Facebook, kde byla sdílena řada koláží s antiimigrační²⁵² a anti-evropskou tematikou.²⁵³

O tom, že v programu koalice byla problematika migrace není pochyb, jak už bylo zmíněno v předchozích kapitolách. Migrace byla jedním ze stěžejních témat koalice. Program byl však centralisticky stanovený a plzeňské krajské organizace stran do něj nezasahovaly, nebo alespoň nebyla ve veřejných prostředcích nalezena žádná plzeňská verze programu. Krajská organizace pravděpodobně spravuje Facebook SPD, na kterém byly sdíleny různé grafiky, koláže. Hlavní role centra stran, respektive centra koalice je však naprosto jasná. Stejně jako prosazování stejných témat jako v národní aréně.

6.3.3.8. Koalice pro Plzeňský kraj

Hlavní osobou kandidátky KDU – ČSL, Strany Zelených a hnutí Nestraníci, byla Mgr. Ivana Bartošová, pracující jako školní inspektorka. Jejím hlavním cílem bylo zlepšení školství v Plzeňském kraji. Zároveň prosazovala zlepšení dopravní obslužnosti malých

²⁵¹ TOP 09. *VOLEBNÍ PROGRAM PRO PLZEŇSKÝ KRAJ 2016–2020*. [online]. 2016 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/plzensky-kraj/volby/krajske-volby-2016/program/>.

²⁵² Viz Příloha č. 8.

²⁵³ Viz Příloha č. 9.

obcí a zachování málotřídních škol na venkově.²⁵⁴

Při pohledu na facebookovou stránku najdeme 9 důvodů proč volit Koalici pro Plzeňský kraj. Na této stránce se prosazuje zrychlení výstavby dopravních obchvatů, podpora školství a činností neziskového sektoru (hospice, charity). Jedním z témat je i uvolnění nevyužitých pozemků v podobě opuštěných továren. Tyto pozemky by rádi nabídli investorům za účelem zbourání továren a postavení nových budov.²⁵⁵

K otázce migrace nelze nalézt žádné názory, tato koalice ji tedy zřejmě nepovažovala za podstatnou. Při bližším přezkoumání programu vyplyne, že program tohoto kandidujícího subjektu byl zaměřen na Plzeňský kraj a jeho potřeby. Kandidovaly za něj také lokální osobnosti. V rámci teorie voleb prvního a druhého řádu je patrné, že prostor dostala regionálně významná témata, důležitá pro volby druhého řádu

6.3.3.9. Česká pirátská strana

Piráti měli společný program pro všechny kraje, který obsahoval celkem sedm bodů. Tato práce se mu věnovala již v kapitole o Jihomoravském kraji a z toho důvodu mu zde nebude věnována další pozornost.

6.3.3.10. Úsvit s Blokem proti islamizaci

Úsvit s Blokem proti islamizaci vydaly volební noviny (*Národní listy*) i pro Plzeňský kraj. I zde se objevila stejná nebo podobná témata jako v předchozích krajích a také zde byly představovány krajské osobnosti. Na rozdíl od předchozích krajů zde voliči byli zváni na debaty, které jsou spojeny s koncertem kontroverzní kapely Ortel.²⁵⁶

Představena zde byla osoba Romana Bakaly, mluvčího plzeňských fotbalových fanoušků. Ti se proslavili tím, že na jednom ze zápasů měli transparenty zobrazující Vikinga, který vyhání imigranta. U toho byl nápis: „*Evropo, vzbud' se!*“²⁵⁷. V Národních listech je také uvedeno, že pokud se občané obávají toho, že budou migranti ubytováni v Plzeňském kraji, mají Romanu Bakalovi, který byl lídrem kandidátky Plzeňského kraje,

²⁵⁴ KDU – ČSL: *Koalice pro Plzeňský kraj*. [online]. 2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.kduplzen.cz/2016/03/23/koalice-pro-plzensky-kraj/>.

²⁵⁵ Facebook Koalice pro Plzeňský kraj. [online]. 2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/koaliceppk/app/128953167177144/>.

²⁵⁶ Národní listy. *Plzeňský kraj*. s. 1. Tyneside, 2016.

²⁵⁷ Národní listy. *Plzeňský kraj*. *Kdo je*. s. 2. Tyneside, 2016.

zavolat.²⁵⁸

V Plzeňském kraji kandidoval na senátora vojenský analytik Martin Koller, který měl ve volebních novinách také svůj článek. Ten nesl titul: „*Prosazujeme zřízení Pohraniční policie, jinak budeme zemí teroru a strachu!*“.²⁵⁹ V tomto článku je uvedeno, že ochrana hranic České republiky byla zanedbávána, armáda je v rozkladu a peníze zmizely například do neziskových organizací. Na příkladu Švédska, Německa, Francie je vysvětleno, že multikulturalismus je zvrácená ideologie. Současná migrační vlna ohrožuje podle Martina Kollera jak nás, tak naše křesťanské tradiční hodnoty. Proto je zavedení pohraniční stráže jediným řešením, jak zajistit naši zemi bezpečnost.²⁶⁰

Další kandidátkou Úsvitu s Blokem proti islamizaci byla Ladislava Köoltová. Ta ve svém článku s titulkem: „*STOP halal jatkým na Klatovsku!*“²⁶¹, bojovala proti jatkým, na kterých se údajně provádí rituální porážka halal podle islámského práva. Argumentovala jednak tím, že zvíře neuvěřitelně trpí, jelikož musí postupně vykrváct za modliteb islámského duchovního imáma, tak i tím, že je to protizákonné.²⁶²

Program Úsvitu s Blokem proti islamizaci má migraci jako jedno ze svých hlavních témat. Program tohoto kandidujícího subjektu byl však stejný pro všechny kraje a tato práce se jím zabývala v předchozích kapitolách. Je však jasně patrné, že i v Plzeňském kraji byla představena i nová, krajská témata a také kandidující osobnosti. Přesto, že je zde jasně daný centralistický vliv strany, je patrné, že plzeňská krajská organizace mohla v určitých směrech šířit svá vlastní témata a nemusela se spoléhat jen na články, které se objevovaly i v předchozích krajích. Každopádně v rámci programu jsou prosazována stejná témata jako v rámci voleb prvního řádu a národní aréně.

6.3.3.11. PRO Zdraví a Sport

Politický subjekt PRO Zdraví a sport, jak už napovídá jeho název, má za hlavní téma sport. Tomuto tématu je věnována největší pozornost, hlavním cílem strany bylo zlepšit stav sportu v ČR i zdravotní stav obyvatel. Ve svém celorepublikovém programu se

²⁵⁸ Národní listy. *Plzeňský kraj*. s. 2. Tyneside, 2016.

²⁵⁹ Národní listy. *Plzeňský kraj*. Vojenský analytik, podplukovník Martin Koller: Prosazujeme zřízení Pohraniční policie, jinak budeme zemí teroru a strachu!. s. 3. Tyneside, 2016.

²⁶⁰ Národní listy. *Plzeňský kraj*. Vojenský analytik, podplukovník Martin Koller: Prosazujeme zřízení Pohraniční policie, jinak budeme zemí teroru a strachu!. s. 3. Tyneside, 2016.

²⁶¹ Národní listy. *Plzeňský kraj*. Ladislava Köoltová : STOP halal jatkým na Klatovsku s. 4. Tyneside, 2016.

²⁶² Tamt.

však věnovali i stavu českého zdravotnictví, školství a odborností předních politických představitelů.²⁶³

Jeden bod programu se též zabýval otázkou Romů, či podle programu nepřizpůsobivých. V této otázce by stát měl zavést zákony tvrdě potírající kriminalitu, změnit systém vyplácení sociálních dávek a zrušit podporu neziskovým organizacím, které s Romy pracují. Prostor byl věnován i otázce migrace. V programu strana jasně odmítá přijímání jakýchkoliv migrantů. Dle programu se jedná o řízenou invazi do Evropy.²⁶⁴

Téma migrace bylo v programu tohoto kandidujícího subjektu obsaženo. Není však konkrétně uvedeno, jakým způsobem chtějí případný příliv imigrantů řešit. Program je pak celorepublikový, z čehož vyplývá, že se jedná o centralistickou stranu. Témata, která v rámci Plzeňského kraje prosazují jsou stejná pro stejnou republiku, tedy zasahují do témat vhodných pro volby prvního řádu.

6.3.3.12. Dělnická strana sociální spravedlnosti – Imigranty a islám v ČR nechceme!

V jejich programu se vyskytují body jako: vystoupení z NATO, zřízení zemských hranic Moravy a Slezska, zákaz manželských svazků mezi homosexuály, trest smrti pro závažné případy nebo omezení přílivu cizího kapitálu. Program pro Plzeňský kraj však strana neměla.

Protiimigrační tematika byla obsažena už v názvu samotné kandidátky, kde bylo uvedeno: „*Imigranty a islám v ČR nechceme!*“²⁶⁵. Další informace související s propagováním tohoto tématu v Plzeňském kraji však nebyly nalezeny. Protože program vytvořený přímo pro Plzeňský kraj DSSS neměla, je možné se domnívat, že její program je pouze centralisticky daný, je společný pro všechny kraje a krajské organizace nemají prostor do něj zasahovat. To opět vede opět k předpokladu, že strana má jeden ucelený program, který používá pro všechny typy voleb a nedělá rozdíly mezi tématy pro volby

²⁶³ PRO Zdraví a sport. *Program*. [online]. 2013-2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://www.prozdraviasport.cz/program>.

²⁶⁴ PRO Zdraví a sport. *Program*. [online]. 2013-2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://www.prozdraviasport.cz/program>.

²⁶⁵ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Výsledky hlasování za územní celky – Plzeňský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3>.

prvního a druhého řádu.

6.3.3.13. Ne ilegální migraci – peníze raději pro naše lidi

Pod tímto názvem se skrývá Česká strana národně sociální (ČSNS). Jak už název strany může napovídat, protiimigrační rétorika není straně cizí. Vzhledem k tomu, že se nepodařilo získat program pro krajské volby 2016, není možné ověřit, v jaké míře se tato strana věnovala migraci ve svém programu. Zároveň se není možné zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu a také vztahem mezi centrem strany a její periferií.

6.3.3.14. Národní demokracie

Při pohledu na program můžeme vidět, že je zde protiimigrační rétorika silná. Na celkem šesti bodech programu se otázkám rozvoje ČR věnuje jen jeden z nich. Tímto jediným bodem je oprava silnic a dopravních komunikací, avšak ne cyklostezek („*Žádné další praštěné cyklostezky a chodníky odnikud nikam prosazované dotačními pijavicemi!*“²⁶⁶). Dále prosazují výraznou regulaci v oblasti vodohospodářství. Následuje bod o nutnosti domobrany a ústavního práva držet střelnou zbraň (jako v USA). Zaškrcení „*multikulti*“ projektů a odmítání americké kultury jsou posledními body.²⁶⁷

Program Národní demokracie se zabývá problematikou migrace a dalšími tématy s ní spojenými. Vzhledem k absenci programu přímo určeného pro Plzeňský kraj existuje důvod se domnívat, že strana je spíše centralisticky řízená a program a průběh kampaně stanovuje její centrum. V rámci aplikace teorie voleb prvního a druhého řádu je nutné konstatovat, že se jednalo o témata pro volby prvního řádu, ne o témata regionální, která by byla určena pro volby prvního řádu.

6.3.3.15. Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net

Tento subjekt neměl program určený přímo pro Plzeňský kraj. Pozornost jeho stabilnímu volebnímu programu byla věnována již v kapitole, která se věnovala Jihomoravskému kraji. Z tohoto důvodu mu v této části práce nebude věnována další

²⁶⁶ NÁRODNÍ DEMOKRACIE – Oficiální stránky politické strany: *Národní demokracie: Program ND – kraje. Z tankodromů silnice.* [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://narodnidemokracie.cz/program-nd-kraje/>.

²⁶⁷ Tamt.

pozornost.

6.3.4. Další kandidující subjekty

U těchto kandidujících subjektů se nepodařilo získat více informací k jejich programu: Koalice Republikánů Miroslava Sládka, Patriotů České republiky a HOZK, Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska).

6.3.5. Výsledky krajských voleb 2016

Vítězem krajských voleb v Plzeňském kraji 2016 se stalo hnutí ANO, které získalo necelých 22 % hlasů voličů a tím pádem získá 11 mandátů v zastupitelstvu. Na druhém místě skončila ČSSD se 17 % hlasů a získala 9 mandátů. Sociální demokraté však obhajovali z předchozích voleb celkem 15 křesel, takže strana zaznamenala poměrně výrazný propad. ODS byla v pořadí třetí a získala od voličů 15 % hlasů, což jí vyneslo 8 mandátů v zastupitelstvu. V rámci celorepublikových čísel byl její výsledek v Plzeňském kraji tím nejlepším.²⁶⁸

KSČM skončila na čtvrtém místě. Voliči ji dali necelých 12 % hlasů, díky kterým získala 6 mandátů. Komunisté však obhajovali celkem 12 mandátů, takže i v případě této strany je evidentní citelný propad. Jejich volební výsledek oproti volbám 2012 byl poloviční. Čtyři mandáty v zastupitelstvu získali Starostové a Patrioti s podporou Svobodných a Soukromníků s procentuálním ziskem hlasů 8 %. TOP 09 získala 7 % hlasů, v přepočtu tři mandáty.²⁶⁹

Koalice SPD a SPO získala ve volbách dva mandáty a 5 % zisk hlasů. Posledním subjektem, který se do krajského zastupitelstva dostal je Koalice pro Plzeňský kraj (KDU – ČSL, Strana Zelených a hnutí Neustraníci), která dosáhla stejného výsledku jako koalice SPD a SPO. Tato koalice získala od voličů 5,11 % hlasů a dva mandáty.²⁷⁰

²⁶⁸ PETŘÍKOVÁ, Petra, Jaroslav NEDVĚD a Petr JEŽEK. *Volby v Plzeňském kraji vyhrálo hnutí ANO, nadmíru spokojená je i ODS*. Idnes.cz: Plzeňský kraj [online]. 8.10.2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/krajske-volby-plzen-hnuti-ano-ods-cssd-dha-/plzen-zpravy.aspx?c=A161008_161037_plzen-zpravy_pp.

²⁶⁹ Tamt.

²⁷⁰ Tamt.

6.3.6. Tabulka výsledků voleb

Pořadí	Číslo k. listiny	Politická strana/hnutí	Zisk hlasů	Zisk mandátů
1	30	ANO 2011	21, 52 %	11
2	12	ČSSD	17, 35 %	9
3	2	ODS	14, 63 %	8
4	37	KSČM	11, 58 %	6
5	51	Starostové a Patrioti s podporou Svobodných a Soukromníků	8, 15 %	4
6	32	TOP 09	7, 09 %	3
7	78	SPD a SPO	5, 33 %	2
8	61	Koalice pro Plzeňský kraj – KDU – ČSL, Strana zelených a hnutí Nestraníci	5, 11 %	2
9	82	Česká pirátská strana	3, 82 %	0
10	43	Úsvit s Blokem proti islamizaci	1, 39 %	0
11	80	PRO Zdraví a Sport	1, 38 %	0
12	75	DSSS – Imigranty a islám v ČR nechceme!	1, 03 %	0
13	67	Ne ilegální migraci – peníze raději pro naše lidi	0, 59 %	0
14	26	Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska)	0, 33 %	0
15	41	Národní demokracie	0, 30 %	0
16	1	Pravý blok	0, 24 %	0
17	70	Koalice Republikánů Miroslava Sládka, Patriotů České republiky a HOZK	0, 09 %	0

Zdroj: Volby.cz ²⁷¹

²⁷¹ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Výsledky hlasování za územní celky – Plzeňský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3>.

6.3.7. Proces utváření vládnoucí koalice

Koalici v Plzeňském kraji utvořila ČSSD, ODS, Starostové a Patrioti s podporou Svobodných a Soukromníků, Koalice pro Plzeňský kraj (KDU – ČSL, Strana Zelených a hnutí Neustraníci). Vítěz voleb, tedy hnutí ANO, zůstalo v opozici. Došlo tak ke kurióznímu jevu. Sociální demokraté, aniž by vyhráli volby, jsou již podruhé ve vedení kraje a obsazují post hejtmana. V opozici bude i TOP 09, KSČM a SPD s SPO.²⁷²

7. Ústecký kraj

7.1. Charakteristika Ústeckého kraje

Ústecký kraj má dlouhou tradici v rámci průmyslové a zemědělské výroby, velkou snahu věnuje vytváření příznivých podmínek pro investory. Důraz je kladen i na celkovou modernizaci kraje i lepší dopravní spojení (silniční doprava-dálnice D8 do Drážďan, železniční koridor Děčín-Praha-Vídeň, splavnost Labe). Díky odsíření uhelných elektráren se v příhraničních oblastech v posledních letech výrazně zlepšilo životní prostředí. Díky mnoha historickým památkám i přírodním krásám v kraji vzkvétá turistický ruch. Teplicko je také známo jako oblast termálních vřidel, a proto je hojně vyhledáváno lázeňskými turisty. Zatímco Mostecko je známé jako oblast zdevastovaná po těžbě, Lounsko je známé díky dlouhé tradici pěstování chmele.²⁷³

Ústecký kraj s rozlohou 5335 m² je tvořen sedmi okresy, a to Děčínem, Chomutovem, Litoměřicemi, Louny, Mostem, Ústím nad Labem a Teplicemi.²⁷⁴ Krajské zastupitelstvo v Ústeckém kraji má celkem 55 členů, Rada Ústeckého kraje má 11 členů²⁷⁵ a v čele kraje je momentálně hejtman Oldřich Bubeníček z KSČM.²⁷⁶

²⁷² NEDVĚD, Jaroslav. *Potvrzeno: Na hejtmánství nastupuje nová vláda čtyř stran bez hnutí*. Idnes.cz: Plzeňský kraj [online]. 11.10.2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/koalice-plzen-plzensky-kraj-d12-/plzen-zpravy.aspx?c=A161011_082206_plzen-zpravy_pp.

²⁷³ JANDA, Petr. *Ústecký kraj-oficiální web: Historie a současnost Ústeckého kraje* [online]. 2014 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <http://www.kr-ustecky.cz/historie-a-soucasnost/d-850435/p1=204829>

²⁷⁴ MAŠKAŘINEC, Pavel, BLÁHA, Petr, ed. *Krajské volby 2012 v Ústeckém kraji*. Ústí nad Labem: grafický design PROTEBE live, 2013. s. 12. ISBN 978-80-7414-623-7.

²⁷⁵ JANDA, Petr. *Ústecký kraj-oficiální web: Zastupitelstvo* [online]. 2007 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <http://www.kr-ustecky.cz/zastupitelstvo/d-846945/p1=204832>.

²⁷⁶ JANDA, Petr. *Ústecký kraj-oficiální web: Hejtman a náměstci* [online]. 2008 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <http://www.kr-ustecky.cz/hejtman-a-namestci/d-1642914/p1=204834>.

7.2. Krajské volby v roce 2012

7.2.1. Charakteristika krajských voleb v roce 2012

V době konání krajských voleb 2012 zde žilo 663 440 oprávněných voličů, kteří mohli volit v 1 046 volebních okrscích. K volbám nakonec přišlo 225 180 voličů. Obálky odevzdalo 224 527 voličů a platných hlasů bylo 213 000. Pro postup do skrutinia bylo potřeba získat 10 650 hlasů. To splnilo pět subjektů.²⁷⁷

Volební výsledky přinesly mnoho zajímavostí. Ústecký kraj byl jedním ze dvou krajů, kde celkové vítězství získala KSČM. Byl ale jediným krajem, kde KSČM získala post hejtmana. V čele kraje stanul zástupce KSČM Oldřich Bubeníček. Pro komunisty se jednalo o velmi průlomový a historický moment. Dalším překvapením byl volební výsledek hnutí PRO! Kraj, které bylo v rámci průzkumů velmi podceňováno, přesto se ale dostalo do zastupitelstva. Úspěch zaznamenala i Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS), které chybělo jen půl procenta k získání mandátu v krajském zastupitelstvu. Pro představu stejný výsledek zaznamenala v Ústeckém kraji i TOP 09 a to byla v té době vládní stranou.²⁷⁸

7.2.2. Program kandidujících subjektů

V otázkách vedení politické kampaně můžeme klasifikovat jedno hlavní téma. Je jím sociální otázka. Tento bod souvisel především se zachováním vnitřní bezpečnosti v rámci kraje, což přímo souviselo s otázkou romské národnostní menšiny, problematikou vyloučených lokalit, ubytoven a sociálních dávek.²⁷⁹

Změny bylo možné pozorovat i ve vedení volební kampaně. Zatímco v předchozích krajských volbách, v roce 2008, šlo o velice dynamickou volební kampaň, ve které se kandidující subjekty zabývaly především otázkou placení poplatků u lékaře, tato kampaň byla o mnoho klidnější. Tyto volby v Ústeckém kraji neměly jedno konkrétní téma. Témat bylo několik a diferencovala se mezi jednotlivé strany.²⁸⁰

²⁷⁷ MAŠKAŘINEC, Pavel, BLÁHA, Petr, ed. *Krajské volby 2012 v Ústeckém kraji*. Ústí nad Labem: grafický design PROTEBE live, 2013. s. 12. ISBN 978-80-7414-623-7.

²⁷⁸ Tamt.

²⁷⁹ Tamt., s. 25-27.

²⁸⁰ Tamt.

7.2.3. Kandidující subjekty

7.2.3.1. KSČM

Hlavním cílem strany v jejím programovém prohlášení bylo vytvoření nových pracovních míst. Toho chtěla docílit prostřednictvím prolomení těžebních limitů. Podporovala také zvyšování úrovně náročnosti studia na středních školách zřizovaných krajem nebo stipendijními programy pro studenty, kteří po ukončení studia zůstanou v Ústeckém kraji. Komunisté jsou pověstní svou stabilní a ukázněnou voličskou základnou, bylo tomu tak i tentokrát. KSČM vyhrála v šesti ze sedmi okresů, jen v okrese Most vyhráli Severočeši.cz.²⁸¹

Tématu migrace se však komunisté nevěnovali. Díky tématům, která cílila přímo na problémy Ústeckého kraje je možné se domnívat, že program byl tvořen ve spolupráci s krajskou organizací, která mohla toto dění ovlivňovat. Zároveň se kromě témat, prosazovaných v národní aréně prostřednictvím voleb prvního řádu, objevují i témata, která přímo souvisí s volbami druhého řádu.

7.2.3.2. ČSSD

V Ústeckém kraji patřili oproti celorepublikovým výsledkům sociální demokraté k pomyslným poraženým. Důvodem špatného volebního výsledku byl bezpochyby odchod lídra Jiřího Paroubka, který založil vlastní stranu Lev 21. Paroubek byl totiž spolu s hokejistou Jiřím Šlégrem zvolen do poslanecké sněmovny právě v Ústeckém kraji. V čele kandidátky ČSSD stála tehdejší hejtmanka Jana Vaňhová.²⁸²

Pro krajské a také i senátní volby vydala strana volební manifest s názvem: „*Spravedlivá společnost*“²⁸³. Cílem manifestu bylo apelovat na voliče, aby ve všech krajích volili zástupce ČSSD, čímž by byla vytvořena jakási bariéra proti vládní politice Petra Nečase. V rámci Ústeckého kraje pak strana prezentovala své priority pod názvem: „*Sedm šancí pro Ústecký kraj*“²⁸⁴. Těmito šancemi byly myšleny: Zaměstnanost, bezpečnost, zdravotnictví, školství, doprava, životní prostředí i možnost volnočasových aktivit.²⁸⁵

²⁸¹ MAŠKAŘINEC, Pavel, BLÁHA, Petr, ed. *Krajské volby 2012 v Ústeckém kraji*. Ústí nad Labem: grafický design PROTEBE live, 2013. s. 15. ISBN 978-80-7414-623-7.

²⁸² Tamt., s. 16-17.

²⁸³ Tamt.

²⁸⁴ Tamt., s. 17-18.

²⁸⁵ Tamt.

Sociální demokraté se tématu migrace ve svém programu nevěnovali. Vzhledem k vytvoření manifestu platného pro všechny kraje lze usuzovat, že ČSSD měla kampaň jasně řízenou centrálou strany, a to včetně jejího programu. V rámci voleb prvního a druhého řádu je možné říci, že volební materiál ČSSD byl tvořen pro volby druhého řádu. Témata v něm zmíněná však nebyla v zásadě odlišná od témat, která ČSSD prosazuje v rámci voleb prvního řádu.

7.2.3.3. Severočeši.cz

Toto lokální politické uskupení se soustředilo především kolem ústeckého senátora Jaroslava Doubravy. V předešlých krajských volbách v roce 2008 získal tento politický aktér osm mandátů v zastupitelstvu. Jeho politický program nesl název: „*Šťastná sedmička pro Ústecký kraj*“²⁸⁶ a přesně v souladu s tím měl sedm kapitol. Největší důraz byl kladen na ochranu občanů a bezpečnost v kraji. Strana chtěla docílit navýšení počtu strážníků v ulicích a chtěla také rozšířit jejich pravomoci. Důraz byl kladen i na prevenci kriminality a zefektivnění kamerového systému.²⁸⁷

Severočeši.cz jsou lokálním politickým aktérem, a tak i jejich program řeší regionální politické problémy v souladu s teorií voleb druhého řádu. Teorii voleb prvního řádu není možné se věnovat, protože se jedná o lokální politický subjekt. Je také možné zhodnotit voličskou základnu a její stabilitu. Oproti minulým volbám získali Severočeši dokonce o jedno křeslo navíc. Díky jejich úspěchu v okrese Most, kde toto politické uskupení vyhrálo, bylo alespoň částečně zmírněno drtivé vítězství komunistů v Ústeckém kraji.²⁸⁸

7.2.3.4. ODS

ODS byla v roce 2012 představitelem vládní koalice. Krajské volby tak byly pro řadu voličů nepochybně příležitostí k tomu, aby svým hlasem řekli vládní politice občanských demokratů své ne. Přihlédneme-li k tomu, že voliči Ústeckého kraje spíše tíhnou k levicovým stranám, neměla ODS v kraji zrovna jednoduchou pozici. Do čela své

²⁸⁶MAŠKAŘINEC, Pavel, BLÁHA, Petr, ed. *Krajské volby 2012 v Ústeckém kraji*. Ústí nad Labem: grafický design PROTEBE live, 2013. s. 18-19. ISBN 978-80-7414-623-7.

²⁸⁷ Tamt.

²⁸⁸ Tamt., s. 19-20.

kandidátky postavila bývalého primátora Děčína, Ing. Vladislava Rašku.

ODS při sestavení svého volebního programu kladla důraz na problémy, které v Ústeckém kraji dlouhodobě rezonovaly. Celý program nesl název: „*Bezpečí a prosperita pro slušné pracovitě*“²⁸⁹. ODS se v něm jasně vymezila proti nepřizpůsobivým občanům a zneužívání sociálních dávek.²⁹⁰

Migrace se v programu ODS neobjevila. Program cílil na problematiku Ústeckého kraje. Centrum strany tedy dalo prostor i krajské organizaci, aby mohla do programu zasáhnout. Kromě standardních témat prosazovaných v rámci voleb prvního řádu došlo i na témata, která nesla krajská specifika pro volby druhého řádu v Ústeckém kraji.

7.2.3.5. Hnutí PRO! Kraj

Hnutí PRO! Kraj bylo koalici Strany Zelených, KDU – ČSL a Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj obcí a měst. Polovina kandidátů na kandidátní listině byla ze Strany Zelených, 11 bylo z KDU – ČSL a zbylých 15 bylo z Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj obcí a měst. Tato koalice kandidovala s programem, který nesl heslo: „*Je koho volit*“²⁹¹. Prosazovat chtěli transparentnost, ochranu zájmů občanů Ústeckého kraje, ochranu životního prostředí, ekonomický rozvoj, boj proti nezaměstnanosti.²⁹² O tom, že by se program této koalice věnoval migraci nebyla nalezena žádná informace. V programu se objevovala jak celostátní, tak regionální témata. Je tedy jasné, že strukturu programu ovlivnili lidé, kteří dobře znají problémy Ústeckého kraje. Vzhledem k tomu, že se jedná o koalici, není možné se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu v pravém slova smyslu.

7.2.3.6. TOP 09 a Starostové pro Ústecký kraj

Program TOP 09 a Starostů se nesl v duchu hesla: „*Odpovědní jsou s námi*“²⁹³. Programová brožura se zabývala politickými tématy jako je školství, zemědělství, vedení

²⁸⁹ MAŠKAŘINEC, Pavel, BLÁHA, Petr, ed. *Krajské volby 2012 v Ústeckém kraji*. Ústí nad Labem: grafický design PROTEBE live, 2013. s. 20-21. ISBN 978-80-7414-623-7.

²⁹⁰ Tamt.

²⁹¹ Tamt., 22-23.

²⁹² Tamt.

²⁹³ TOP09: *Volební program, Volby 2012 do zastupitelstva Ústeckého kraje* [online]. 2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-top-09-a-starostove-pro-ustecky-kraj-pro-krajske-volby-2012_739.pdf.

kraje, ekonomické otázky.²⁹⁴

Téma migrace však v programu chybí. Brožura krajského programu měla propracovanou grafickou podobu. Program byl rozepsán obecně, ale místy byl doplněn o konkrétní názvy obcí, silnic. Z toho je možné usuzovat, že v tomto případě dala centrála strany TOP 09 a Starostů dohromady obecný programový vzor, který byl po vzájemné konzultaci s krajskými organizacemi v Ústeckém kraji doplněn a zkonkretizován. Z toho je patrné, že TOP 09 dala prostor i tématům pro druhý řád, nešlo jen o přebírání jejích témat z voleb prvního řádu.

7.2.3.7. DSSS – Stop nepříznivým

Největší úspěch Dělnické strany v krajských volbách 2012 byl právě v tomto kraji. Získala 4, 37 % hlasů. Po TOP 09 se jednalo o druhou stranu, která se již do krajského zastupitelstva nedostala. Jednalo se však pouze o předzvěst komunálních voleb 2014, ve kterých Dělnická strana získala mandáty. S 13,28 % získala tři zastupitelská křesla v Duchcově.²⁹⁵ Po prostudování Facebooku strany je možné tvrdit, že se Dělnická strana ve volbách 2012 migrací nezabývala. Řešila spíše problematiku spojenou s romskou menšinou.²⁹⁶ Strana působí centralistickým dojmem díky pevnému stanovení programu pro všechny kraje nebo jedinými stránkami na sociální síti. Strana má zřejmě jeden program, ve kterém jsou cílená témata a ta jsou používána napříč všemi volbami, ať už se jedná o volby prvního nebo druhého řádu.

7.2.3.8. SNK Evropští demokraté a Strana zdraví, sportu a prosperity

Webové stránky s programem této koalice byly zrušeny, webové stránky Strany zdraví, sportu a prosperity nefungují. Informace o jejich programu byly nalezeny na webových stránkách shrnujících programy jednotlivých stran. Podle nich řešila koalice témata jako je čistota ovzduší, rekultivace krajiny, zákaz dovozu odpadů do Ústeckého kraje.²⁹⁷ O tom, že by strana řešila problematiku migrace nebyly nalezeny žádné informace. Z důvodu absence programu koalice není možné ani aplikovat teorii voleb

²⁹⁴ Tamt.

²⁹⁵ DSSS-Národně a sociálně!: *Výsledky DSSS v krajských volbách* [online]. 2010-2017 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/volebni-vysledky>.

²⁹⁶ Facebook: DSSS – Dělnická strana sociální spravedlnosti [online] 2018 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/dsss.cz/>.

²⁹⁷ MACH ONDŘEJ, Martin. *Krajské volby 2012: Ústecký kraj*. Ekolist.cz [online]. 24.9.2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2012-ustecky-kraj>.

prvního a druhého řádu ani se zabývat vztahem mezi periferií a centrem strany.

7.2.3.9. Česká pirátská strana

Piráti nepřipravili program konkrétně pro Ústecký kraj a krajské volby 2012. Jejich obecnému, společnému programu byla věnována pozornost v části práce věnované Jihomoravskému kraji. Proto se jím tato práce nebude více zabývat.

7.2.3.10. Národní socialisté – levice 21. století

V čele kandidátky Národních socialistů v Ústeckém kraji stanul expremiér Jiří Paroubek.²⁹⁸ Předsedou krajské organizace byl Pavel Benda, který je mediálně známý díky kauze nákupu černých duší pro ČSSD. Dalším zajímavým jménem je bývalý ředitel severočeské policie Jiří Vorálek.²⁹⁹ Informace o programu tohoto subjektu však nejsou k dispozici. Například odkazy, které byly na jejich stránce na sociální síti již nefungují. Z tohoto důvodu se v případě tohoto subjektu není možné se zabývat aplikací teorie voleb prvního a druhého a tématem migrace.

7.2.3.11. Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net

Pravý Blok neměl program pro krajské volby v Ústeckém kraji. Jeho obecnému programu byla pozornost věnována již v kapitole týkající se Jihomoravského kraje. Z tohoto důvodu se mu tato práce nebude dále věnovat.

7.2.3.12. Občané městu, město občanům

Tento politický subjekt se soustředil na běžné programové otázky jako je odbyrokratizování kraje, zdravotnictví, školství, finanční otázky, zaměstnanost. V jednom z bodů programu se však věnuje otázce bezpečnosti. Na krizových místech chce docílit pravidelného setkávání zástupců policie a měst, chtějí také dělat volnočasové

²⁹⁸ ČT24: *Paroubkovi národní socialisté schválili kandidátky pro krajské volby* [online]. 21.7.2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1156963-paroubkovi-narodni-socialiste-schvalili-kandidatky-pro-krajske-volby>.

²⁹⁹ ŠŤASTNÝ, Jiří a Josef KOPECKÝ. *Paroubek chce být ústeckým hejtmanem, má podporu exšéfa tamní policie*. Idnes.cz [online]. 11.2.2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/paroubek-chce-byt-usteckym-hejtmanem-ma-podporu-exsefa-tamni-policie-1jz-/domaci.aspx?c=A120211_135214_usti-zpravy_js.

aktivity pro mládež a protidrogové programy.³⁰⁰

Migraci sice tento subjekt neřeší, nicméně se alespoň zabývá bezpečností a prevencí kriminality. Program měl tento subjekt sice stanovený přímo pro Ústecký kraj, ale byl poměrně obecný a dobře aplikovatelný i na jiný kraj. Vzhledem k povaze tohoto subjektu je možné se zabývat pouze teorií druhého řádu.

7.2.4. Další kandidující subjekty

U následujících kandidujících subjektů se nepodařilo získat volební program. Ani žádné informace o prosazovaných politických tématech. Strana práv občanů Zemanovci, Komunistická strana Československa, Nespokojení občané, Česká pirátská strana, Strana svobodných občanů, Suverenita – Blok Jany Bobošíkové – pro Ústecký kraj, Strana soukromníků České republiky, Česká strana národně sociální.

7.2.5. Výsledky krajských voleb 2012

Do zastupitelstva se dostalo celkem pět subjektů, kandidovalo jich ale 19. Strany většinou prezentovaly sami sebe a svůj vlastní krajský program. Při pohledu na ČSSD a ODS je patrné, že tyto dvě strany naopak svou kampaň i program spojily s celostátní politikou. Krajské volby tak byly pro tyto dvě strany pomyslným referendem o vládě. Naproti tomu ostatní subjekty prezentovaly čistě regionální témata. Kromě etablovaných politických stran se do voleb zapojily i nové strany, hnutí a kolice, které usilovaly o přízeň voličů. Protože tyto politické subjekty neměly takové množství finančních prostředků pro vedení kampaně, volily hlavně metody kontaktní kampaně jako roznášení letáčků a intenzivní zapojení kandidátů.³⁰¹

Volební účast v Ústeckém kraji ovlivnilo několik faktorů. V první řadě se jednalo o socio-ekonomické faktory, konkrétně nízkou životní úroveň a nezaměstnanost. V druhé řadě se jednalo o zajímavý aspekt a sice o to, že byl zaznamenán poměrně prudký nárůst neplatných hlasů. To dokazují tato čísla. Celkově bylo odevzdáno 224 527 obálek a více než jedenáct tisíc jich bylo neplatných. Pravděpodobně to ovlivnily i sociální sítě,

³⁰⁰ Politické hnutí Občané městu, město občanům: *Volební program OMMO do Zastupitelstva Ústeckého kraje* [online]. 15.8.2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <https://www.hnutiommo.cz/news/volebni-program-ommo-do-zastupitelstva-usteckeho-kraje/>.

³⁰¹ MAŠKAŘINEC, Pavel, BLÁHA, Petr, ed. *Krajské volby 2012 v Ústeckém kraji*. Ústí nad Labem: grafický design PROTEBE live, 2013. s. 25-27. ISBN 978-80-7414-623-7

na kterých se objevovaly poplašné zprávy, tzv. *HOAX*. Internetem se masivně šířila zpráva, která nabádala nerozhodnuté voliče, či rozhodnuté nevoliče k odevzdání neplatných volebních lístků na protest.³⁰²

Krajské volby v Ústeckém kraji vyhrála KSČM s 25, 26 % hlasů a ziskem 20 mandátů. Následovala ČSSD s 16, 13 % hlasů a ziskem 13 mandátů. Severočeši dostali od voličů 12, 02 % hlasů, což jim vyneslo 9 mandátů. ODS získala 7 mandátů díky 9, 68 % hlasů. Posledním úspěšným kandidujícím subjektem byla koalice Hnutí Pro! Kraj, která získala 8, 15 % hlasů a díky tomu získala 6 mandátů.³⁰³

7.2.6. Tabulka výsledků krajských voleb 2012

Pořadí	Číslo k. listiny	Politická strana/uskupení	Zisk hlasů	Zisk mandátů
1	43	KSČM	25,26 %	20
2	60	ČSSD	16,13 %	13
3	40	Severočeši.cz	12,02 %	9
4	70	ODS	9,68 %	7
5	9	Hnutí Pro! kraj	8,15 %	6
6	32	TOP 09 a Starostové pro Ústecký kraj	4,67 %	0
7	53	DSSS-Stop nepřizpůsobivým!	4,37 %	0
8	38	Koalice SNK ED a SZSP	3,63 %	0
9	22	Národní socialisté – levice 21. století	2,79 %	0

³⁰² MAŠKAŘINEC, Pavel, BLÁHA, Petr, ed. *Krajské volby 2012 v Ústeckém kraji*. Ústí nad Labem: grafický design PROTEBE live, 2013. s. 13-14. ISBN 978-80-7414-623-7

³⁰³ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Ústecký kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=5>.

10	8	Strana Práv Občanů Zemanovci	2,32 %	0
11	83	Komunistická strana Československa	2,21 %	0
12	45	Nespokojení občané!	1,93 %	0
13	93	Česká pirátská strana	1,88 %	0
14	77	Strana svobodných občanů	1,55 %	0
4	75	Suverenita – Blok Jany Bobošíkové – pro Ústecký kraj	1,22 %	0
16	16	Strana soukromníků České republiky	0,87 %	0
7	92	Pravý blok	0,62 %	0
1	46	Občané městu, město občanům	0,53 %	0
19	67	Česká strana národně sociální	0,07 %	0

Zdroj: Volby.cz³⁰⁴

7.2.7. Proces utváření vládnoucí koalice

Vítězná strana voleb, KSČM, potřebovala díky zisku dvaceti mandátů pouze jednoho partnera pro utvoření vládnoucí koalice. I přes rozdílné názorové proudy uvnitř strany se nakonec rozhodla sestavit levicově orientovanou vládnoucí koalici s ČSSD. Situace však nebyla od začátku jednoznačná. Komunisté zvažovali možnost sestavit koalici i s hnutím Severočesí.cz, k čemuž nakonec nedošlo. Levicová koalice KSČM a ČSSD disponovala celkem 33 mandáty z celkových 55.³⁰⁵

³⁰⁴ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Ústecký kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=5>.

³⁰⁵ Novinky.cz: *Komunisté si v Ústeckém kraji vybrali do koalice ČSSD* [online]. 29.10.2012 [cit. 2018-08-26]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/283094-komuniste-si-v-usteckem-kraji-vybrali-do-koalice-cssd.html>.

7.3. Krajské volby v roce 2016

7.3.1. Charakteristika krajských voleb v roce 2016

V krajských volbách v roce 2016 kandidovalo v Ústeckém kraji celkem 23 subjektů. Volební účast byla 28,94 %.³⁰⁶ V kraji vzniklo 1 046 okrskových volebních komisí. Voličům bylo vydáno 190 000 úředních obálek, odevzdaných jich bylo 189 745. Z toho bylo 186 286 platných hlasů.³⁰⁷

V krajských volbách kandidovala i řada subjektů, které v jiných krajích nekandidovaly. Celkově jich bylo sedm. Konkrétně se jednalo o Alternativu pro občany. Specifický název kandidátky měla pro tento kraj i Dělnická strana sociální spravedlnosti. I kandidující subjekty s názvem kandidátky JsmePRO! Kraj a ProKraj v jiném kraji nekandidovaly. To se týkalo i Nového severu a Severočechů.cz. Ojedinělá byla i kandidatura Starostů a Sportovců pro Ústecký kraj.³⁰⁸

7.3.2. Program kandidujících subjektů

Subjekty kandidující v Ústeckém kraji v krajských volbách 2016 se zabývaly standartními politickými tématy, zdravotnictvím a školstvím. Objevovala se i témata, která rezonovala v předchozích krajských volbách v tomto kraji. Konkrétně sociální otázky, problémy s bezpečností a vyloučenými lokalitami. V neposlední řadě se objevilo i nové téma, konkrétně téma migrace, kterému se v rámci Ústeckého kraje věnovala celá řada politických subjektů, včetně těch vládních.

7.3.3. Kandidující subjekty

7.3.3.1. ANO 2011

Hnutí ANO se ve svém programu soustředilo na pracovní příležitosti, dopravu, zdravotnictví, vzdělávání a další oblíbená politická témata. Vzhledem k tématu této práce bylo zacíleno na druhý programový bod: „*Bezpečný kraj bez rizik*“³⁰⁹, kde se ANO

³⁰⁶ Idnes.cz: Volby. *Rozdělení křesel 2016* [online]. 2016 [cit. 2018-08-26]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2016.aspx?o=5&t=2>.

³⁰⁷ Ústecký kraj: *Zápis o výsledku voleb do zastupitelstva Ústeckého kraje* [online]. 8.10.2016 [cit. 2018-08-26]. Dostupné z: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1706144.

³⁰⁸ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Počty hlasů pro volební strany*. [online]. 2016 [cit. 2018-08-26]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz61?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

³⁰⁹ ANO Politické hnutí: Ústecký kraj: *Volební program*. [online]. 2016 [cit. 2017-01-25]. Dostupné z:

vymezuje proti „obchodu s chudobou“ a nárůstu sociálně vyloučených lokalit. Chce podpořit obce při legislativních změnách a také kvalitní výzbroj pro policisty, záchranáře. V tomto bodě ANO také uvedlo: „*NE ekonomickým migrantům*“.³¹⁰ Téma migrace ale ANO ve svém programu dále nerozvedlo ani neuvedlo, jak chtějí tento problém řešit.

Hnutí ANO 2011 v Ústeckém kraji na svých webových stránkách v programu zohlednilo jak celostátní hesla a program, tak i program cílený konkrétně na Ústecký kraj. Zatímco v položce „Makáme“ mohl volič nalézt informace o hnutí ANO, jeho hlavní programová východiska a aktuality, v záložce program se mohl dočíst, čeho chce hnutí ANO v jeho kraji dosáhnout. Tento program měl celkem sedm bodů. Z těchto zjištěných informací lze usoudit, že v těchto krajských volbách hrála roli jak centralistická role strany, tak i krajská organizace. Centrum a periferie zřejmě na kampani úzce spolupracovaly. Z pohledu teorie voleb prvního a druhého řádu tak dochází k symbióze témat pro národní a krajskou arénu.

7.3.3.2. KSČM

Komunisté vytvořili pro veřejnost desetibodový program pro volební období 2016-2020. Jeho prvním bodem byla zaměstnanost, kdy KSČM považuje za svou prioritu řešit vysokou nezaměstnanost v Ústeckém kraji. Následně se však věnuje i dalším bodům jako je školství, zdravotnictví, životní prostředí a sociální služby.³¹¹

S ohledem na téma této práce bylo zacíleno na druhý programový bod, a to na bezpečnost. V tomto bodě komunisté zdůrazňují úzkou spolupráci kraje a Policie ČR, protidrogový program, potírání kriminality, kontroly v rámci sociálně vyloučených lokalit a také navýšení počtu strážníků a hlídek. Komunisté v tomto bodě říkají NE ekonomickým migrantům s odůvodněním, že máme dost vlastních sociálně-ekonomických problémů.³¹² Problematika migrace tedy v programu obsažena sice je, nicméně velice okrajově a není dále rozepsána.

Volební program komunistů obsahuje mnoho regionálních specifických upřesnění.

<https://www.anobudlip.cz/cs/ustecky-kraj/program/>.

³¹⁰ Tamt.

³¹¹ KSČM Ústecký kraj: *Volební program KSČM pro Ústecký kraj na roky 2016–2020*. [online]. 2018 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <http://www.kscm-usteckykras.cz/volebni-program-2016-20.php>.

³¹² KSČM Ústecký kraj: *Volební program KSČM pro Ústecký kraj na roky 2016–2020*. [online]. 2018 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <http://www.kscm-usteckykras.cz/volebni-program-2016-20.php>.

Jsou zde zmíněna i konkrétní města a problematiky. Z těchto důvodů je možné se domnívat, že program byl tvořen ve spolupráci s krajskou buňkou Ústeckého kraje, jejíž členové dobře problémy svého kraje znají. V tomto případě je tedy jasně patrné, že periferie mohla ovlivnit program. Z pohledu voleb první a druhého řádu byl v programu dán prostor tématům pro krajské volby, která byla doplněna i o celostátní politická témata, která komunisté prosazují celonárodně.

7.3.3.3. Koalice hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura a Strany práv občanů

SPD kandidovala v Ústeckém kraji poprvé. Krajský program SPD a SPO pro krajské volby 2016 měl 4 body společné pro všechny kraje. Zastavení nelegální imigrace, podpora přímo zvoleného prezidenta a prosazování přímé volby hejtmanů, primátorů a starostů, dalším bodem je zastavení diktátu EU a posledním konec poplatků České televizi. SPD k volebnímu programu uvádí, že prosazení těchto čtyř bodů celostátního programu je zásadní pro případný vstup SPD a SPO do povolební koalice. Na centrálních webových stránkách je také uvedeno, že každý kraj si tento program doplňuje o svá témata,³¹³ která však nebyla nikde nalezena.

Pro tuto práci je nejzajímavější bod programu, který se týká imigrantů. SPD s SPO v tomto bodě slibují voličům, že nedovolí pobyt nelegálních imigrantů v kraji, protože chce bezpečný kraj bez náboženských fanatiků.³¹⁴ Dále tuto problematiku však nerozvádí ani nenabízí konkrétní řešení.

Na základě prověřovaných zdrojů bylo zjištěno, SPD neměla program přímo pro Ústecký kraj. Bylo zde sice uvedeno, že každý kraj si k centrálnímu programu přidává svá specifika, o těch však nebyla nalezena ani zmínka. Na webové stránky byla umístěna jen kompletní kandidátní listina a obecný čtyřbodový program, který byl pro všechny kraje stejný. Z tohoto pohledu je jasné, že hlavní rozhodovací práva měla centra stran, respektive centrála koalice. To, že by si příslušné kraje k centrálnímu programu přidávaly specifické body, se nepodařilo prokázat. Jako už v předchozích krajích, i zde SPD s SPO prosazovala stejná témata jako ve volbách prvního řádu.

³¹³ SPD-Svoboda a přímá demokracie: *Kandidátka SPD a SPO v Ústeckém kraji* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/kandidatka-koalice-okamurovcu-a-zemanovcu-v-usteckem-kraji>.

³¹⁴ Tamt.

7.3.3.4. ČSSD

Program ČSSD byl z webových stránek stažen. Na Facebooku ČSSD Ústeckého kraje byl nalezen zajímavý videoblog Jaroslava Foldyna, který byl kandidátem této strany na hejtmana. V tomto krátkém videu odpovídá Jaroslav Foldyna na otázku, co s muslimskými imigranty. Podle jeho názoru nepatří do naší kultury a je tedy zapotřebí posílit naše hranice, zaměřit se na bezpečnost a migranty sem vůbec nepouštět.³¹⁵

V Ústeckém kraji se dokonce konala debata s Milanem Chovancem, tehdejším ministrem spravedlnosti, jejímž tématem byla bezpečnost a migrace.³¹⁶ Občané se na veřejné debatě mohli dozvědět, jak bude zajištěna jejich bezpečnost, jak zamezit rizikům, která sebou přináší nelegální migrace a jak lze postupovat proti projevům terorismu a náboženského extremismu.³¹⁷

Jaroslav Foldyna se k tématu migrace vyjádřil i v rámci svého rozhovoru pro Deník.cz. podle jeho slov: „*Sociální demokraté v Ústeckém kraji důrazně nesouhlasí s migrační politikou Evropské unie a uděláme v tomto ohledu maximum pro bezpečnost našeho kraje včetně důkladné kontroly státní hranice. Uvědomujeme si útrapy tisíců rodin v místech, kde zuří válka. Tato neřízená migrace lidí ze zcela jiného kulturního prostředí ale může v našem kraji ještě prohloubit již tak napjaté soužití s některými menšinami, které se nedokázaly integrovat ani za několik generací. Pomáhejme v zemích, kde problém vzniká!*“³¹⁸

V rozhovoru pro parlamentní listy Jaroslav Foldyna řekl, že se chce zaměřit na nejpálčivější problémy, které Ústecký kraj trápí. Především chce zamezit levné práci. Odmítá také to, aby byl „*Ústecký kraj nadále odpadkovým košem na problémy s nepřizpůsobivými*“³¹⁹. Zároveň dodává, že kraj má v současné chvíli dost vlastních

³¹⁵ Facebook: EDěčínsko: *Videoglosa Jaroslava Foldyna*. [online]. 5.10.2016 [cit. 2018-08-15]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/edecinsko/videos/1760554417544685/UzpfSTE2NzeE4Mzc1MzQ1MTA5Mj02O DI0MDIyOTUyNjI1NjY/>.

³¹⁶ Viz Příloha č. 4.

³¹⁷ Facebook Tady jsme doma: *Migrace, Extremismus a terorismus*. [online]. 12.9.2016 [cit. 2018-08-15]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/TadyjsmedomaUK/photos/a.1003918996356869/1079511252130976/?type=3&t heater>.

³¹⁸ Deník.cz: *Věrní odkazu praotce Čecha TADY JSME DOMA*. [online]. 5.9.2016 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <https://reklama.denik.cz/reklama/verni-odkazu-praotce-cecha-tady-jsme-doma-20160905.html>.

³¹⁹ PANENKA, Radim. *Foldyna spustil kanonádu o nepřizpůsobivých, uprchlících, "exportérech" demokracie z USA i "absurdním" Havlovi: A pokud budu hejtmanem...* Parlamentní listy.cz [online]. 4.10.2016 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Foldyna-spustil->

problémů, a proto je zcela nepřijatelné, aby se ho dotkla ještě migrační krize.³²⁰

Téma migrace u ČSSD v Ústeckém kraji rozhodně rezonovalo a lídr strany, Jaroslav Foldyna se k němu často vyjadřoval. Vzhledem k absenci programu, který bohužel nebylo možné dále analyzovat, je obtížné zabývat se teorií voleb prvního a druhého řádu. Z následných zjištění však vyplývá, že Jaroslav Foldyna jako lídr strany zastával v kampani zájmy Ústeckého kraje, zmiňoval jeho konkrétní problémy, upozorňoval na ně, nabízel řešení. Z toho je usuzováno, že i krajské organizace mohly podobu kampaně ovlivnit. Dokládá to i fakt, že na Facebooku ČSSD Ústeckého kraje byly sdíleny jak příspěvky celostátní ČSSD, tak i příspěvky ze stránek *Tady jsme doma*, které ČSSD podporovaly svými příspěvky. Je totiž pravděpodobné, že právě tyto stránky mohl ovládat někdo z ústecké krajské organizace.

V rámci témat pro volby první a druhého řádu se díky absenci programu můžeme jen domnívat, že v tomto případě byl v programu ČSSD prostor pro skutečně regionální témata, vhodná pro krajské volby. Zároveň je nutné podtrhnout, že téma migrace řešila ČSSD v tomto kraji opravdu intenzivně.

7.3.3.5. ODS

Občanští demokraté chtěli přízeň voličů získat především díky sloganu „Zjednodušme to!“³²¹. Jejich program cílil v Ústeckém kraji na často používaná politická témata. Jako je méně byrokracie, lepší zdravotnictví, srovnání podmínek pro tuzemské a zahraniční podnikatele, doprava, vzdělání. Obecně tak můžeme říci, že v programu rezonovala především ekonomická témata řešící srovnání platů, podmínek podnikání, rozdělování sociálních dávek. Poslední bod programu ODS byl zaměřen na bezpečnost. Bylo v něm však řečeno jen to, že policista nepatří do kanceláře, nýbrž do ulic.³²² Problematika migrace tak v programu ODS zcela chybí.

Na základě shlédnutého programu, webových i facebookových stránek je možné si dovolit tvrdit, že ODS měla kampaň vedenou především centrem strany, nikoli krajskou

kanonadu-o-nepripruzpobivych-uprchlicich-exporterech-demokracie-z-USA-i-absurdnim-Havlovi-A-pokud-budu-hejtmanem-456696.

³²⁰ Tamt.

³²¹ ODS Ústecký kraj: *Volby 2016 Program pro krajské volby* [online]. 2016 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/region.ustecky/volby2016/krajske/program>.

³²² ODS Ústecký kraj: *Volby 2016 Program pro krajské volby* [online]. 2016 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/region.ustecky/volby2016/krajske/program>.

organizací. To dokládá i fakt, že facebooková stránka ODS ústeckého kraje vznikla v srpnu 2016, tedy cíleně před krajskými volbami. Program ODS čerpal z témat ODS, která tato strana používá na celostátní úrovni. Regionální témata pro volby druhého řádu byla zmíněna jen velmi okrajově.

7.3.3.6. Úsvit s Blokem proti islamizaci

I v Ústeckém kraji kandidoval Úsvit s Blokem proti islamizaci společně. Stejně jako pro jiné kraje zde byl pevně stanovený program vedením strany, který byl pro všechny kraje totožný a tato práce se mu věnovala v předchozích kapitolách.

Je nutné se zaměřit na volební noviny Úsvitu s Blokem proti islamizaci³²³, které byly zmíněny již v předcházejících kapitolách, a které vycházely ve všech krajích. K tématu této práce se vztahoval například článek s titulkem: „*Iva Procházková: STOP ISLAMIZACI. Skandál: 6 000 imigrantů v ČR díky Sobotkovi... A média mlčí!*“.³²⁴ Tento článek se však objevil i v jiných krajských vydáních novin, např. v Moravskoslezském kraji. S tím souvisí i osobnost Dominiky Myslivcové, která se v ústeckém vydání novin také objevuje. Po setkání s muslimy v Teplicích se rozhodla za Úsvit kandidovat.³²⁵

V Národních listech je dokonce výzva, stejně jako v Plzeňském kraji, aby lidé volali Ivě Procházkové, pokud se budou bát, že migranti budou ubytováni v jejich okolí.³²⁶ Iva Procházková také upozorňuje na to, že muslimové si na Teplicku kupují pozemky, staví nemovitosti a usazují se v kraji. Přitom nechtějí respektovat místní pravidla a zvyklosti. Mění se kvůli nim i tvář Teplic. Jsou tam nápisy v arabštině, nebo restaurace, nabízející halal jídla.³²⁷

Teplická aktivistka Iva Procházková je vzhledem k tématu této diplomové práce velmi zajímavou osobností. Její jméno vešlo ve známost především díky organizování společného venčení psů teplickými pejskaři v místním parku. Ten byl totiž hojně využíván muslimskou komunitou, která navštěvuje místní lázně. Muslimové však dle názoru místních obyvatel dělali nepořádek, zanechávali po sobě odpadky. Protože je pro muslimy

³²³ Viz Příloha č. 5.

³²⁴ Národní listy. *Ústecký kraj*. Iva Procházková: STOP ISLAMIZACI. Skandál: 6 000 imigrantů v ČR díky Sobotkovi... A média mlčí! s. 2. Tyneside, 2016.

³²⁵ Národní listy. *Ústecký kraj*. s. 8. Tyneside, 2016.

³²⁶ Tamt., s. 2.

³²⁷ Národní listy. *Ústecký kraj*. Aktivistka Iva Procházková: Nechceme černé, ale růžové Teplice. s. 4-5. Tyneside, 2016.

pes nečistým zvířetem, docházelo mezi pejskaři a muslimy ke konfliktům. Iva Procházková se proto rozhodla, že společným venčením psů se spolu s tamními občany pokusí park získat zpět pro obyvatele Teplic a jejich aktivity. Tuto akci navštívil i tehdejší poslanec Úsvitu, Tomio Okamura.³²⁸

Protiimigrační aktivitou tohoto kandidujícího subjektu byla blokáda hraničního přechodu Cínovec, který se nachází v Ústeckém kraji a také hraničních přechodů Kraslice v Karlovarském kraji a České Velenice v kraji Jihočeském. Blokace hraničního přechodu Cínovec se zúčastnili i zástupci německého antiimigračního hnutí Pegida, se kterým Úsvit s Blokem proti islamizaci velice úzce spolupracoval.³²⁹

Z výše uvedených údajů je jasně patrné, že migrace byla hlavním tématem kandidatury Úsvitu s BPI. Po prostudování volebního programu a volebních novin je možné konstatovat, že jejich volební kampaň měla pevně danou strukturu, která byla určena vedením obou hnutí. V Ústeckém kraji se sice konaly různé debaty, ale například na volebních novinách je jasně vidět, že se některé články opakují, ostatně opakuje se i program kandidující koalice, a z toho je zjevné, že se nejednalo o kampaň vždy připravenou pro konkrétní kraj, ale spíše o obecný mustr, který se na jednotlivé kraje následně pasoval. Z těchto zjištění vyplývá, že i v tomto kraji byla prosazována celostátní témata a v rámci voleb prvního a druhého řádu použita v krajských volbách.

7.3.3.7. KDU – ČSL

Krajský program KDU – ČSL byl z webových stránek stažen. Bohužel se ho pro účely této práce nepodařilo získat ani na facebookových stránkách, ani po dotazu na jeho zaslání. V rámci hledání bylo na webových stránkách KDU – ČSL nalezeno usnesení k migrační vlně³³⁰.

12.1.2016 se celostátní výbor lidovců unesl na stanovisku k migrační krizi. V tomto usnesení je uvedeno, že KDU – ČSL považuje nastalou migrační krizi za závažný problém,

³²⁸ DVOŘÁK, Michal a Jiří PÁNEK. *Pejskaři venčili proti Arabům v prázdném parku. Lázně klienty varovaly.* *Idnes.cz: Ústí a Ústecký kraj.* [online] 24.7.2015 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: https://usti.idnes.cz/hromadne-venceni-psu-proti-arabum-v-lazenskem-parku-v-teplicich-pwz-/usti-zpravy.aspx?c=A150724_162003_usti-zpravy_alh.

³²⁹ ČTK. *Sobotní blokády českých hranic se zúčastní i představitelé Pegidy.* *Ústecký Deník.cz* [online]. 8.4.2016 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <https://ustecky.denik.cz/z-regionu/blokady-ceskych-hranic-se-zucastni-predstavitele-pegidy-20160407-gs82.html>.

³³⁰ Viz Příloha č. 6.

v jehož řešení je třeba postupovat společně v rámci EU. Dále lidovci vyzývají vládu ke změně azylové politiky. Problémy je zapotřebí řešit v místě konfliktu nebo tranzitních zemích, ne až podružně, na území Evropy. Každá země by si také měla zvolit vlastní parametry pro příjem migrantů. Hlavní je pro KDU – ČSL populace, tedy důraz na rodinu a legální migraci, která je řízená státem považují jen za doplňkovou složku pro demografickou křivku naší společnosti.³³¹

Lidovci se tedy migrační politikou zabývali. Bohužel z důvodu absence politického programu pro krajské volby 2016 není možné posoudit, zda bylo téma migrace reflektováno v rámci voleb, či nikoliv. Zároveň není možné se zabývat teorií voleb prvního a druhého řádu.

7.3.3.8. JsmePRO! Kraj 2016

Tento politický subjekt šel do krajských voleb s devaterem, vlastně desaterem. Jak totiž sami uvedli v programu, desátým bodem jsou občané. Program se však věnoval běžným politickým tématům jako je zdravotnictví, rozvoj kraje, investice.³³² O problematice migrace není v programu tohoto politického subjektu ani zmínka.

Po shlédnutí programového devatera a webových stránek je jasné, že toto uskupení vzniklo právě pro působnost v Ústeckém kraji, čemuž je přizpůsobena i programová základna. Témata programu jsou vytvořena cíleně pro volby druhého řádu.

7.3.3.9. Koalice Česká pirátská strana a Strana Zelených

Tyto dvě strany kandidovaly společně. Jejich program byl vyvěšen na webových stránkách obou politických subjektů. Z internetových stránek Zelených byl program odstraněn. Na webových stránkách Pirátské strany byl volební program ponechán. Jedná se však o program pouze Pirátské strany, který byl společný pro všechny kraje v krajských volbách 2016. Piráti a Strana Zelených měly společný volební web, který dnes již nefunguje.

Společný program těchto politických subjektů, které kandidovaly v Ústeckém kraji společně se pro účely této práce nepodařilo získat. K dispozici byl pouze program Pirátské

³³¹ KDU – ČSL: *Usnesení KDU – ČSL k migrační vlně*. [online]. 12. 1. 2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.kdu.cz/temata/uprchlici/usneseni-predsednictva>.

³³² Jsme Pro! Kraj: *Devatero pro Ústecký kraj*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <http://www.jsmeprokraj.cz/vy-vite-ze/devatero/>.

strany, který byl společný pro všechny kraje a již se mu tato práce věnovala v předchozích kapitolách. Jak už bylo uvedeno, v programu absentuje téma migrace a vzhledem k tomu, že se jedná o společný program pro všechny kraje, je zde jasně patrná vedoucí pozice centrály strany. I v rámci této kandidatury České pirátské strany můžeme konstatovat, že prosazovala témata shodná s volebními body pro volby prvního řádu.

7.3.3.10. Starostové a Nezávislí

Program toto subjektu byl opět jedním z nejpodrobnějších. Hned jeho prvním bodem byla sice bezpečnost, nicméně v něm byly řešeny otázky, které absolutně nekorespondovaly s migrační problematikou.³³³ Ani ve zbylé části programu se o ní neobjevila ani zmínka.

Program ke sice velice podrobný, ale opět působí velice obecně, nicméně v některých bodech jsou zmiňovány konkrétní lokality. Centrála strany tedy pravděpodobně vytvořila svůj program, do kterého byly následně doplňovány konkrétní případy, a to ve spolupráci s kandidáty Ústeckého kraje. Zde tak dostala prostor i témata pro volby druhého řádu.

7.3.3.11. TOP 09

Kampaň TOP 09 nesla heslo „*Silou rozumu*“³³⁴. Program, který se jmenoval „*Plán obnovy Ústeckého kraje*“³³⁵, říká voličům, co TOP 09 nechce a jaká jsou její řešení. V programu jsou čtyři základní body, a to regionální rozvoj, zdravotnictví, školství a životní prostředí.³³⁶ Problematiku migrace však nezmínil žádný z těchto bodů.

Z programu je také jasně patrné, že centrum strany mělo na jeho vizualizaci a podobu velký vliv, přes některé obecnosti v programu jsou zde zmíněna některá konkrétní krajská témata. Z toho je usuzováno, že program musel být připravován ve spolupráci s kandidáty Ústeckého kraje. Je to zřejmě i tím, že zde TOP 09 kandidovala samostatně, a ne v koalici, jako například v Jihomoravském kraji, kde byla odlišnost od

³³³ Starostové a nezávislí: *Program do krajských voleb 2016*. [online]. 28. 9. 2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/regiony/ustecky-kraj/program-do-krajskych-voleb-2016>.

³³⁴ Tamt.

³³⁵ Tamt.

³³⁶ TOP 09: *Program: Plán obnovy pro Ústecký kraj: Volební program Ústecké TOP 09 2016-2020*. [online]. 11. 8. 2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/ustecky-kraj/volby/archiv/krajske-volby-2016/program-plan-obnovy-pro-ustecky-kraj-20775.html>.

centrální grafiky a vizualizace celé kampaně TOP 09 více patrná. I když se TOP 09 věnovala tématům, která nebyla v zásadě odlišná od témat pro volby prvního řádu, vzniknul zde i prostor pro krajská specifika voleb druhého řádu.

7.3.3.12. Dělnická strana sociální spravedlnosti – ne imigrantům, proti nepřizpůsobivým, pro pořádek!

Pro Dělnickou stranu je Ústecký kraj velice důležitý. V komunálních volbách v roce 2014 v něm získala 3 mandáty. Konkrétně ve městě Duchcov.³³⁷ Duchcov je totiž všeobecně známou lokalitou především kvůli romské problematice.³³⁸ V čele kandidátky Dělnické strany stanul v Ústeckém kraji přímo její předseda, Tomáš Vandas. V rozhovoru pro Parlamentní listy uvedl, že jeho přítelem je Marian Kotleba, slovenský radikální politik a občany také pozval na setkání v Ústeckém kraji, kde společně vystoupili.³³⁹

V rozhovoru na dotaz ohledně řešení migrační krize uvedl, že je nutné, aby státy EU spolupracovali. Dalším krokem je například i to, aby byla stanovena linie, která by byla pod dohledem vojenských lodí. Tuto linii by pak uprchlíci na svých lodích nesměli překročit. Tomáš Vandas se také podivuje nad tím, proč tedy nejsou migranti deportováni zpět do země, odkud přišli. Zdůvodňuje to tím, že dnes se politici bojí toho, aby nebyli označeni za extremisty nebo rasisty, a tak se vyhýbají důsledným, radikálním řešením.³⁴⁰

Podařilo se najít i video věnované krajským volbám. Spotem provází Tomáš Vandas, lídr kandidátky v Ústeckém kraji. Kromě obecných informací o krajských volbách a útoku na vládní strany je zde řečeno, že DSSS je stranou práva. Byla označována za extrémistickou, ale přitom měla ve všem pravdu. Některé strany podle Tomáše Vandase dokonce přebírají její program. Dále ve videu vyzývá k tomu, aby lidé nevolili ty, kteří chtějí zvýhodňovat menšiny a souhlasí s přijímáním imigrantů a razí probruselskou

³³⁷ DSSS-Národně a sociálně!: *Výsledky DSSS v krajských volbách* [online]. 2010-2017 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/volebni-vysledky>.

³³⁸ Aktuálně.cz: *Starosta Duchcova: Koalice s DSSS zůstane. Lidé ji chtějí*. [online]. 28. 11. 2014 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/starosta-duhcova-koalice-s-dsss-zustane-i-kdyz-me-vylouci/r~f1ec0da2771411e4833a0025900fea04/?redirected=1532433782>.

³³⁹ SYNKOVÁ, Kateřina. *Předseda DSSS Vandas: Mnoho lidí mě přesvědčuje, abych kandidoval na prezidenta*. Parlamentní listy.cz [online]. 30.09.2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Predsesa-DSSS-Vandas-Mnoho-lidi-me-presvedcuje-abych-kandidoval-na-prezidenta-455778>.

³⁴⁰ SYNKOVÁ, Kateřina. *Předseda DSSS Vandas: Mnoho lidí mě přesvědčuje, abych kandidoval na prezidenta*. Parlamentní listy.cz [online]. 30.09.2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Predsesa-DSSS-Vandas-Mnoho-lidi-me-presvedcuje-abych-kandidoval-na-prezidenta-455778>.

politiku.³⁴¹

Informace o programu této strany byly získány z článku uveřejněném na webové stránce České televize. Zde je uvedeno, že tato strana nechce v krajských volbách řešit regionální témata. Naopak chce zastavit islamizaci státu, propagovat myšlenky přímé demokracie, chce podporovat tradiční hodnoty a především rodinu. Věnovat se však chce i řečně klasičtějším volebním tématům jako je inkluze ve školství.³⁴²

Migrace v programu Dělnické strany rozhodně nechyběla. Slova islám a imigrant byla dokonce v názvu samotné kandidátky. Program Dělnické strany je však jednoznačně veden centrem strany, tedy Tomáše Vandasem, hlavní osobností této strany.

Program Dělnické strany však nenese krajská specifika a je stejný pro všechna místa, kde strana kandiduje. Programu již byla věnována pozornost v předešlých kapitolách této diplomové práce. Z toho se dá jasně usoudit, že strana je centrálně vedena pravděpodobně svým předsedou, Tomášem Vandasem, který je hlavní postavou tohoto politického subjektu. Program je centrálně stanovený. Zajímavé je i to, že jednotlivé kraje nemají ani vlastní facebookové stránky, ale existuje pouze jedna centrální stránka Dělnické strany. Z výše zjištěných informací vyplývá, že Dělnická strana má jeden centrálně stanovený program a nedělá rozdíly v tom, zda se jedná o volby prvního nebo druhého řádu.

7.3.3.13. Severočeši.cz

Tento subjekt je velice zajímavý, protože v krajských volbách 2016 měl obhajovat 9 mandátů. Těsně před volbami se však stala nečekaná událost. Vnitřní rozpory mezi Severočechy vedly k tomu, že jejich volební zmocněnkyně stáhla těsně před volbami celou kandidátku z voleb.³⁴³ I přesto jim někteří voliči dali svůj hlas (získali 2, 13 %, které byly sice platné ale statistici k nim nepřihlédli).³⁴⁴ Severočeši proto několikrát žádali

³⁴¹ Youtube.com: *Volební spot DSSS ke krajským volbám 2016* [online]. 29.9.2016 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=yu-4zbNAc3Y>.

³⁴² ČT24: *Chtějí váš hlas: Co slibují v Moravskoslezském kraji lídři, kteří se nedostali do debaty ČT?* [online]. 3.10.2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1925927-chteji-vas-hlas-co-slibuji-v-moravskoslezskem-kraji-lidri-kteri-se-nedostali-do>.

³⁴³ ČTK. *Severočeši nesmí do voleb! Výjimku má populární politička*. TN.cz [online]. 6.10.2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <http://tn.nova.cz/clanek/severocesni-nesmi-letos-do-voleb-nejoblíbenější-kandidatka-je-ze-hry.html>.

³⁴⁴ PIKNOVÁ, Iveta a Michaela ROZSYPALOVÁ. *Nové volby asi nebudou. Soud zamítl všech pět stížností Severočechů*. Ústecký Deník.cz [online]. 3.11.2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z:

o opakování voleb. Soud však veškeré jejich námitky zamítl.³⁴⁵ Pravděpodobně z výše uvedených důvodů nebylo možné dohledat program Severočešů pro krajské voly 2016. V důsledku toho nebylo možné ověřit, zda se toto politické uskupení zabývalo migrací. Co je možné říci i bez programu je to, že Severočeši kandidovali pouze ve volbách druhého řádu, a tak měli program vytvoření přímo pro kandidaturu v nich.

7.3.3.14. Nový Sever

Politické hnutí Nový Sever se ve svém programu zabývalo bezpečností, komfortem života, sportem a volným časem, veřejnou správou a korupcí.³⁴⁶ Téma migrace ale toto hnutí ze svého programu vynechalo. Jedná se o lokální politický subjekt, který se účastnil voleb druhého řádu.

7.3.3.15. Ilegálním imigrantům ne – peníze raději pro naše děti

Pod tímto volebním názvem je trojkoalice Republikánů Miroslava Sládka, Hnutí občanů za kraje a Patriotů České republiky. V jejich předvolebních novinách Trefa³⁴⁷ je k problematice migrace doslova uvedeno: „*Koalice Republikánů Miroslava Sládka, Patriotů České republiky a Hnutí občanů za kraje řekla a říká jasně své NE imigrantům ze středního východu a severní Afriky. Jsme jediného názoru: At' si onen bordel, co mají doma dají sami do pořádku a nezačínají jej dělat v Evropě. Vždyť se jedná o samé mladé, dobře živené lidi, kterým se asi z amerického kontinentu doneslo... že je budou Evropané žít a šatit !!!*“.³⁴⁸

Hned o pár stránek dále je připomínka výročí 322 let od porážky Turků u Vídně. Autor článku apeluje na čtenáře, že tehdy si Evropané hrozbu islámu uvědomili, a proto se spojili ve Svatou ligu a společně muslimy porazili. Dnes se situace opakuje, ale bohužel to nikomu nedochází. Autor v článku zároveň vysvětluje důvody migrační krize. Za vším

https://ustecky.denik.cz/zpravy_region/nove-volby-asi-nebudou-soud-zamitl-vsech-pet-stiznosti-severocechu-20161103.html.

³⁴⁵ ČTK. *Soud zamítl poslední stížnost na volby v Ústeckém kraji*. Ústecký Deník.cz [online]. 9.11.2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: https://ustecky.denik.cz/zpravy_region/soud-zamitl-posledni-stiznost-na-volby-v-usteckem-kraji-20161109.html.

³⁴⁶ ČTK. *Program Nový sever* [online]. 2018 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.novysever.cz/program.html>.

³⁴⁷ Viz Příloha č. 7.

³⁴⁸ SVOBODA, Pavel. *Republikánská strana Miroslava Sládka, Patrioti České republiky a Hnutí občanů za kraje, koalice pro krajské volby 2016. Trefa vlasteneckého spolku M. J. Husa, Teplice: Ilegálním imigrantům ne, peníze raději pro naše děti* [online]. srpen 2016 [cit. 2018-03-01]. s. 1. Dostupné z: <http://os-mjh.wz.cz/trefa/2016/trefa1608.pdf>.

podle něj stojí Spojené státy americké, které chtějí záměrně oslabit Evropu. Centrum v Bruselu pak podceňuje tyto hrozby.³⁴⁹

Nechybí ani kalkulace. „Do jednoho imigranta chce vláda investovat 2 miliony korun ročně. Český slušný člověk se nadře a ani za deset nevydělá tento obnos. Za 9 miliard, které chce vláda investovat do imigrantů by bylo asi 4000 bytů pro mladé české rodiny. Dvě kvalitní okresní nemocnice. Čtyři léčebny pro ostravské horníky. 5000 azylových bytů pro týrané české ženy s dětmi. 3000 speciálně upravených bytů pro české invalidy“.³⁵⁰

Tato trojkoalice má migraci jako stěžejní téma své kampaně, i když okrajově řeší i další volební témata. Na první pohled je patrné, že tyto volební noviny vznikaly více z iniciativy periferie, než centra strany a že je to autorské dílo přímo jednoho z kandidátů. Jeden z kandidátů, pan Pavel Svoboda, je totiž otištěn na tiráži novin jako vydavatel. Přesto koalice prosazovala témata, které Republikánská strana prosazuje i v národní aréně. Jednalo se o obecné problematiku, chyběl zde regionální aspekt.

7.3.3.16. Ne ilegální migraci – peníze raději pro naše lidi

Stejně jako v předchozím případě, i zde je pod názvem kandidátky schován název koalice. Konkrétně Strany zdravého rozumu, České strany národně socialistické, České strany národně sociální a Demokratické strany zelených. I tato kandidátka se silně orientuje na téma migrace. Jedním z jejich dvou hlavních postojů je: „*Chceme pro budoucnost zachovat naši zemi alespoň takovou, jaké je dnes. Budeme vši silou bojovat proti přijímání imigrantů, kteří představují pro náš stát a společnost bezpečnostní riziko. Jako národ a stát nemáme povinnost na našem území financovat rozvětvené rodiny imigrantů z Blízkého východu, ze kterých se i v dalších generacích mohou rekrutovat teroristé. (NE ILEGÁLNÍ IMIGRACI)*“.³⁵¹

I zde je tedy jasně patrný důraz na řešení otázek spojených s migrací. Zároveň je

³⁴⁹ SVOBODA, Pavel. *Velké výročí: Před 332 lety porazila Evropa muslimy u Vídni. Trefa vlasteneckého spolku M. J. Husa, Teplice: Ilegálním imigrantům ne, peníze raději pro naše děti* [online] srpen 2016. s 3. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://os-mjh.wz.cz/trefa/2016/trefa1608.pdf>.

³⁵⁰ SVOBODA, Pavel. *Vláda zradila celý národ. Trefa vlasteneckého spolku M. J. Husa, Teplice: Ilegálním imigrantům ne, peníze raději pro naše děti* [online]. srpen 2016. s 6 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://os-mjh.wz.cz/trefa/2016/trefa1608.pdf>.

³⁵¹ Česká strana národně sociální Ústecký kraj: *Naše zásady aneb Co je pro nás důležité* [online]. 2018 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://csns.cz/kraj-ustecky>.

důležité zdůraznit, že program této koalice není nikterak propracovaný. Jedná se o několik stručných politických témat, která by byla aplikovatelná pro každý kraj. Z tohoto usuzují, že se jednalo o centrální program, který byl společný pro všechny kraje, případně se jen lehce doplnil. Vypadá to tedy, že o programu tedy rozhodovalo centrum vedení koalice.

7.3.3.17. Sdružení pro republiku – Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska

Sdružení pro republiku má na svých webových stránkách výtah ze svého letitého, prověřeného programu. V důsledku toho lze předpokládat, že i volební program pro krajské volby 2016 se nesl v podobném duchu.³⁵²

V několika jeho bodech byla nalezena migrační tematika. „*Zajistit ochranu státních hranic a zrušit jakékoliv přijímání přivandrovalců bez výjimky.*“³⁵³ Prostřednictvím tohoto bodu se dozvídáme, že Sdružení pro republiku je proti přijímání jakýchkoliv migrantů, nejen proti ilegální migraci. Na tento programový bod navazuje další, ve kterém je napsáno, že pokud bude i nadále v EU docházet k přijímání „*kriminálních živlů*“ a také „*ekonomických přivandrovalců*“, je na místě vyhlásit referendum o vystoupení z EU.³⁵⁴

Níže se v bodě věnovaném přistěhovalectví dočítáme, že Sdružení pro republiku chce odmítnout kvóty na přerozdělení migrantů, chce docílit znovuzavedení ochrany státní hranice, aby bez souhlasu českých orgánů přes ně nemohly svévolně chodit jakékoliv osoby. Jejich dalším cílem je boj proti nelegální migraci. Migranty je dle názoru tohoto politického subjektu nutné deportovat zpět do zemí, odkud k nám přišli. „*Nemají nárok na jakékoli dávky, nebo podporu, a po dobu mezi zadržením a odsunutím, budou drženi ve střeženém zařízení. Dopravní společnosti, které by nedbaly zákonů a přispívaly k přílivu přistěhovalců, budou postiženy velmi přísnými pokutami, převaděči přes hranice vysokými tresty ztráty svobody a peněžitými pokutami, několikanásobně převyšujícími poplatky, které sami vybírali od přivandrovalců.*“³⁵⁵

³⁵² Republikánská Strana Československa: *Stručný výtah z programu*. [online]. 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.spr-rsc.cz/program.html>.

³⁵³ Republikánská Strana Československa: *Stručný výtah z programu*. [online]. 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.spr-rsc.cz/program.html>.

³⁵⁴ Tamt.

³⁵⁵ Republikánská Strana Československa: *Stručný výtah z programu*. [online]. 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.spr-rsc.cz/program.html>.

7.3.3.18. Volte Pravý Blok – stranu za odvolatelnost politiků, nízké daně, vyrovnaný rozpočet, minimální byrokracii, spravedlivou justici, přímou demokracii www.cibulka.net

Tomuto politickému subjektu byla věnována pozornost v kapitole věnované Jihomoravskému kraji. Vzhledem k tomu, že Pravý Blok neměl program určený pro Ústecký kraj, nebude se jím tato práce v této kapitole již zabývat.

7.3.4. Další kandidující subjekty

K následujícím politickým subjektům se bohužel nepodařilo získat více informací. Jejich programy byly z internetu staženy, jejich webové stránky zrušeny: ProKraj, Komunistická strana Československa, Starostové a Sportovci pro Ústecký kraj, Svobodní a Soukromníci, Alternativa pro občany, Národní demokracie, SPR – Republikánská strana Moravy, Čech a Slezska.

7.3.5. Výsledky krajských voleb 2016

Krajské volby vyhrálo hnutí ANO 2011 s 23, 24 % hlasů, které získalo 20 mandátů v zastupitelstvu. Na druhé místo dosáhla KSČM s 15, 82 % hlasů a ziskem 13 mandátů. Zde můžeme vidět znatelný propad počtu získaných mandátů, protože jich strana obhajovala 20. ČSSD obsadila třetí místo se ziskem deseti mandátů. Voliči ji dali 11, 9 % hlasů. Zde můžeme pozorovat lehký propad, protože strana získala v minulých volbách 13 mandátů. ODS, která skončila na čtvrtém místě obhájila všechny své mandáty a získala opět 7 míst v zastupitelstvu Ústeckého kraje díky 8, 54 % hlasů voličů. Koalice hnutí Svobody a přímé demokracie – Tomio Okamura a Strany práv občanů získala 5 mandátů a voliči této koalici udělili 6, 07 % hlasů.³⁵⁶

V rámci těchto voleb byl velice zajímavý posun na kandidátce ODS, kdy Jaroslav Kubera, který kandidoval na 55 místě přeskočil ostatní kandidáty a získal druhý nejvyšší počet preferenčních hlasů, takže se posunul na druhé místo kandidátky ODS a byl zvolen do krajského zastupitelstva.³⁵⁷

³⁵⁶ Ústecký kraj: *Zápis o výsledku voleb do zastupitelstva Ústeckého kraje* [online]. 8.10.2016, s. 16 [cit. 2018-08-26]. Dostupné z: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1706144

³⁵⁷ Tamt.

7.3.6. Tabulka výsledků krajských voleb 2016

Pořadí	Číslo k. listiny	Politická strana/hnutí	Zisk hlasů	Zisk mandátů
1	30	ANO 2011	23,24 %	20
2	37	KSČM	15,82 %	13
3	12	ČSSD	11,90 %	10
4	2	ODS	8,54 %	7
5	78	Koalice SPD a SPO	6,07 %	5
6	20	JsmePro! Kraj 2016	4,85 %	0
7	77	Piráti a Strana zelených	4,40 %	0
8	34	Starostové a nezávislí	4,04 %	0
9	32	TOP 09	3,91 %	0
10	58	DSSS	3,21 %	0
11	79	ProKraj	2,54 %	0
12	18	Severočeši.cz	2,13 %	0
13	9	Komunistická strana Československa	1,75 %	0
14	4	Starostové a Sportovci pro Ústecký kraj	1,70 %	0
15	60	Nový Sever	1,50 %	0
16	52	Svobodní a Soukromníci	1,45 %	0

17	43	Úsvit s Blokem proti islamizaci	1, 02 %	0
18	40	Alternativa pro občany	0, 54 %	0
19	17	Ilegálním imigrantům ne – peníze raději pro naše děti	0, 48 %	0
20	67	Ne ilegální imigraci – peníze raději pro naše lidi	0, 33 %	0
21	41	Národní demokracie	0, 21 %	0
22	1	Pravý blok	0, 17 %	0
23	81	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Moravy, Čech a Slezska	0, 08 %	0

Zdroj: Volby.cz ³⁵⁸

7.3.7. Proces utváření vládnoucí koalice

Ačkoli volby v Ústeckém kraji vyhrálo hnutí ANO, do vládnoucí koalice se nedostalo. Stalo se opoziční stranou, stejně jako ODS. K podepsání koaliční smlouvy došlo mezi KSČM, ČSSD a SPD s SPO. Díky tomu měla koalice těchto tří politických subjektů v krajském zastupitelstvu těsnou většinu. Z 55 mandátů disponovala 28. Hejtmanem Ústeckého kraje se opět stal Oldřich Bubeníček z KSČM.³⁵⁹

Koaliční smlouva definovala i počet zástupců jednotlivých stran v krajské radě, která má celkem 11 členů. KSČM měla 6 zástupců, následovala ČSSD se čtyřmi a po ní SPD s SPO s jedním zástupcem.³⁶⁰

³⁵⁸ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Ústecký kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=5>.

³⁵⁹ ČTK. *Ústecký kraj: koaliční smlouva je podepsaná KSČM, ČSSD a SPD-SPO*. Lidovky.cz [online]. 15.11.2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kscm-cssd-a-spd-spo-podepsaly-v-usteckem-kraji-koalicni-smlouvu-ps3-/zpravy-domov.aspx?c=A161115_153458_in_domov_ELE.

³⁶⁰ ČTK. *Ústecký kraj: koaliční smlouva je podepsaná KSČM, ČSSD a SPD-SPO*. Lidovky.cz [online].

Změna nastala v počtu jednotlivých výborů. Jejich počet se zvýšil z původních pěti na osm. Nově také vzrostl počet náměstků hejtmána. Dříve byli dva, po podpisu koaliční smlouvy vzrostl jejich počet na pět.³⁶¹

8. Dotazníky

8.1. Metodologie dotazníku a základní informace

Za účelem získání vlastních, zajímavých dat byl vyhotoven elektronický dotazník, uveřejněný na serveru [Survio.cz](https://www.survio.cz).³⁶² Do dotazníku bylo definováno celkem devět otázek na respondenta. První čtyři otázky jsou otevřené, identifikační. Jméno, politická strana a dvě otázky na funkci respondenta ve straně (pro případ že má více než jednu). Poté následovala otázka, ve které měl respondent seřadit krajská témata dle důležitosti. Na to navazovaly čtyři uzavřené otázky týkající se přímo tématu migrace a míry ovlivňování volebních programů a chodu krajských organizací centrálním vedením strany. Tyto otázky sice byly uzavřené, avšak v případě nespokojenosti respondenta s nabízenými odpověďmi mohl napsat odpověď vlastními slovy.³⁶³ Celková podoba dotazníku je v příloze 9, 10, 11.³⁶⁴

Dotazník byl předkládán jak řadovým členům politických subjektů, tak důležitým představitelům politických stran, které se účastnily krajských voleb. Ve veřejných informačních zdrojích byly vyhledány emaily na krajské organizace, mluvčí, předsedy, nebo řadové členy tak, aby byly osloveny všechny politické subjekty. Některé z nich byly osloveny i na sociálních sítích.

8.2. Vyhodnocení získaných dat

Dotazník celkem vyplnilo 26 respondentů, přičemž se podařilo získat zajímavé a osobnosti politické scény. Dotazník vyplnil například Michal Klusáček (předseda České strany národně sociální), Tomáš Vandas (předseda Dělnické strany sociální spravedlnosti),

15.11.2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kscm-cssd-a-spd-spo-podepsaly-v-usteckem-kraji-koalicioni-smlouvu-ps3-/zpravy-domov.aspx?c=A161115_153458_ln_domov_ELE.

³⁶¹ Tamt.

³⁶² RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. *Migrace jako téma krajských voleb 2016*, Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

³⁶³ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. *Migrace jako téma krajských voleb 2016*, Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

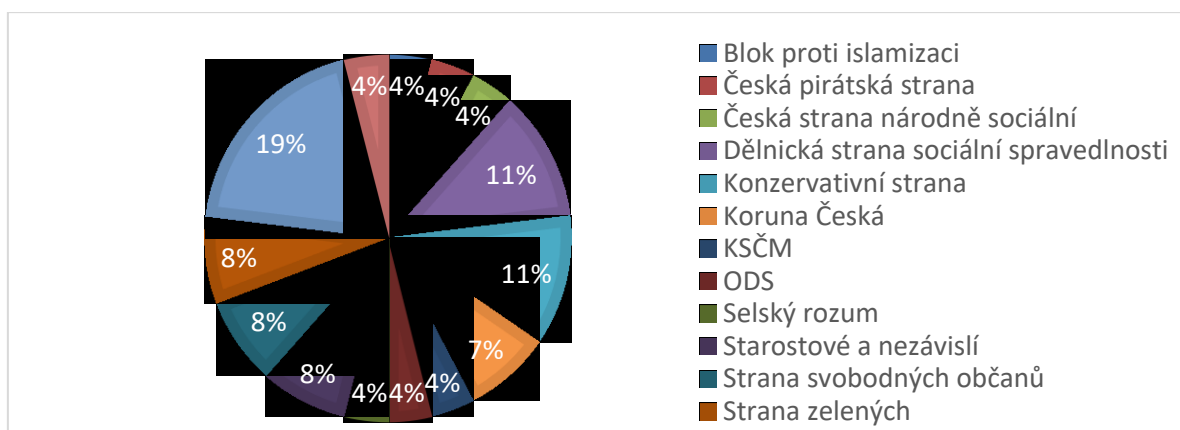
³⁶⁴ Viz Příloha č. 10-12.

Jan Kubalčík (předseda Konzervativní strany), Miroslav Lidinský (tehdejší předseda Úsvitu – Národní koalice) nebo Barbora Antonová (předsedkyně Žít Brno).³⁶⁵ Získání odpovědí těchto respondentů výrazně zvyšuje kvalitu finálního datového souboru.

8.2.1. Rozložení respondentů dle politické příslušnosti

Respondenti v datovém souboru mají funkci, nebo jsou obyčejnými členy, v celkem čtrnácti politických subjektech. Při pohledu na *Graf 1* lze vidět rozložení respondentů dle politické příslušnosti. Nejvíce respondentů se podařilo získat ze strany Úsvit – Národní Koalice, vysoký podíl odpovědí byl i z Konzervativní strany a Dělnické strany sociální spravedlnosti. Následovaly odpovědi respondentů ze strany Starostů a nezávislých, Strany svobodných občanů a Strany zelených, a poté i Koruny České.³⁶⁶ Výrazný podíl respondentů je tedy z politických stran, které se vyznačují poměrně extrémní rétorikou a protiimigračními výroky.

Jak již bylo zmíněno, dotazník byl předkládán členům politických stran, které kandidovaly v krajských volbách v krajích, kterým se tato práce věnuje, a to bez ohledu na jejich funkci nebo činnost. Respondenti jsou tedy jak obyčejní členové, tak i celorepublikoví či krajszí předsedové a místopředsedové stran. V souboru se vyskytují i tajemníci, sekretáři, volební manažeři, členové předsednictva nebo poslanci parlamentu. Datový soubor tedy obsahuje poměrně různorodou škálu respondentů a funkcí.³⁶⁷

Graf 1: Znárodnění politické příslušnosti respondentů

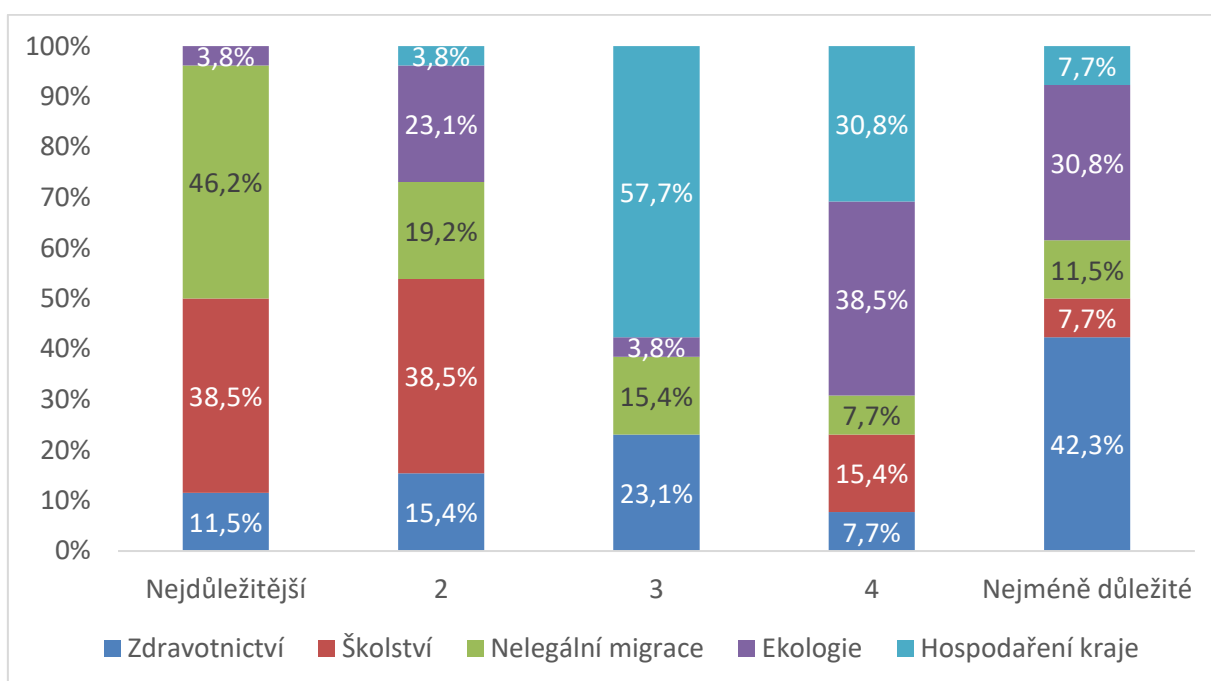
³⁶⁵ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. *Migrace jako téma krajských voleb 2016*, Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

³⁶⁶ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. *Migrace jako téma krajských voleb 2016. 2-4*. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

³⁶⁷ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. *Migrace jako téma krajských voleb 2016. 2-4*. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

8.2.2. Důležitost témat krajských voleb

Zajímavé údaje můžeme vyčíst hned z první otázky. Seřazení témat dle důležitosti je graficky znázorněné v *Grafu 2*. Respondenti v tomto datovém souboru přikládali největší váhu otázce nelegální migrace a školství, naproti tomu nikdo nepovažoval efektivitu hospodaření za nejdůležitější téma. Na druhém stupni důležitosti převažuje stále školství, zvyšuje se ale podíl otázky ekologie. Na třetím stupni důležitosti zcela převažuje otázka efektivnosti hospodaření kraje s finančními prostředky. Na čtvrtém stupni figuruje hlavně otázka ekologie a finálně na pátém stupni lze vidět největší podíl u tématu zdravotnictví, které 42,3 % respondentů považuje za nejméně důležité.³⁶⁸

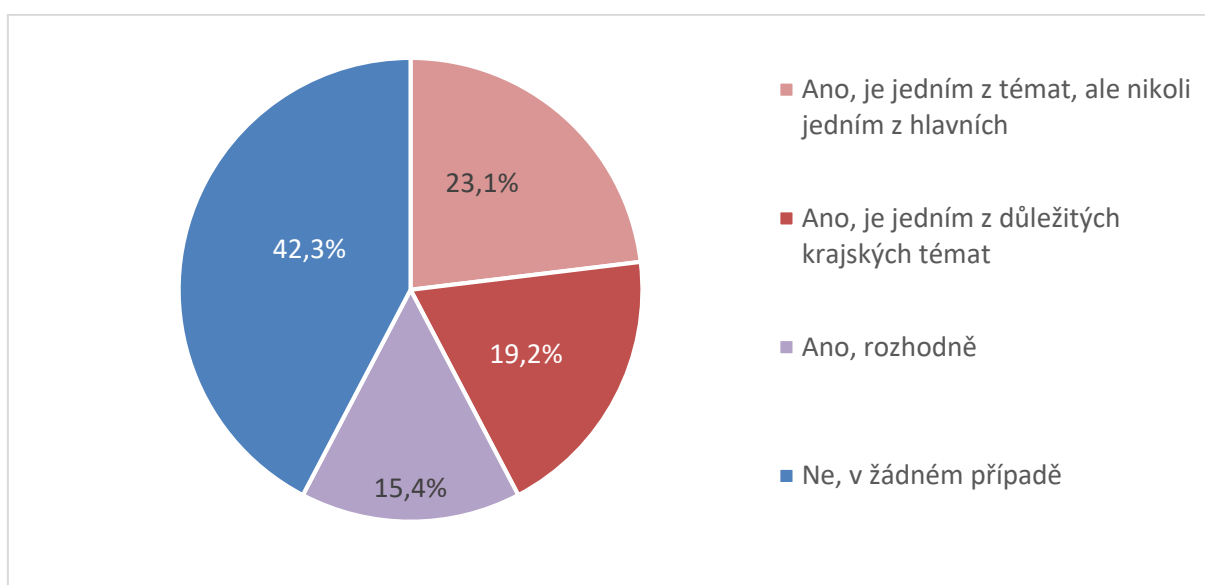
Graf 2: Důležitost témat v krajských volbách³⁶⁹

³⁶⁸ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. *Migrace jako téma krajských voleb 2016*. 5. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

³⁶⁹ Tamt.

8.2.3. Téma migrace v krajských volbách

Otázky zabývající se tématem migrace poskytují v obou případech zajímavý obraz. Tyto otázky byly respondentům pokládány za účelem získání povědomí o jejich osobním názoru na toto téma a vnímání krajských voleb v roce 2016. První otázka zněla: „*Je podle Vás migrace tématem krajských voleb?*“³⁷⁰, na což nadpoloviční většina respondentů odpověděla kladně (57,7 % odpovědí). Grafické znázornění je v grafu 3. Nicméně je důležité zmínit, že skoro čtvrtina respondentů považovala téma migrace za jedno z témat vedlejších, nikoliv za téma hlavní. Pouze necelá pětina považovala téma migrace za jedno z důležitých krajských témat.³⁷¹

Graf 3 Znárodnění odpovědí na otázku: „Je podle Vás migrace tématem krajských voleb?“³⁷²

Druhá otázka ohledně migrace zněla: „*Byla problematika migrace prezentována voličům ve Vašem volebním programu?*“³⁷³ Na tuto otázku odpověděly kladně skoro dvě třetiny respondentů (65,4 % odpovědí). Grafické znázornění odpovědí je v *Grafu 4*. Respondentka, která odpověděla: „*Ano, ale myslím si že ne dostatečně.*“³⁷⁴ patřila do hnutí Žít Brno. Zcela okrajově se tématem zabývala strana Starostové a nezávislí. Respondenti upozorňující na nesrovnalosti ve volebním programu v rámci krajů pocházeli ze Strany svobodných občanů. Zajímavostí je, že se u této otázky vůbec neobjevila nabízená

³⁷⁰ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. *Migrace jako téma krajských voleb 2016*. 6. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

³⁷¹ Tamt.

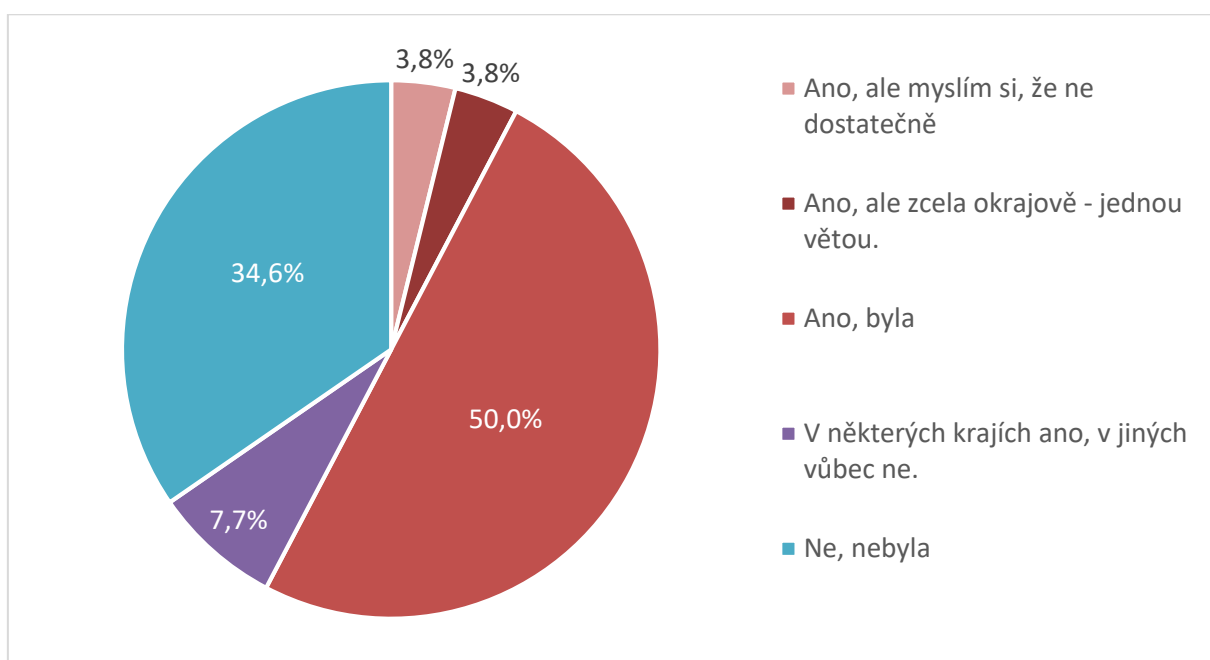
³⁷² Tamt.

³⁷³ Tamt., 7.

³⁷⁴ Tamt.

odpověď „Ano, myslím, že až moc“³⁷⁵. Politickým subjektům, pro které byla otázka migrace prakticky jediným tématem, tedy pravděpodobně nevalila kvantita diskuse, kterou vyvolávaly.

Na základě odpovědí na obě tyto otázky tedy lze říci, že pro respondenty v datovém souboru byla otázka migrace důležitým tématem, avšak s rozdílným postojem i přiřazovanou prioritou. Tím, že se jednalo o první krajské volby po migrační krizi, lze tento jev očekávat. Větší počet odpovědí přiřazujících vyšší váhu otázce migrace je způsobený tím, že je v datovém souboru více respondentů z protiimigračních stran.

Graf 4: Znázornění odpovědí na otázku: „Byla problematika migrace prezentována voličům ve Vašem volebním programu?“³⁷⁶

8.2.4. Vztah mezi centrem strany a krajskými organizacemi

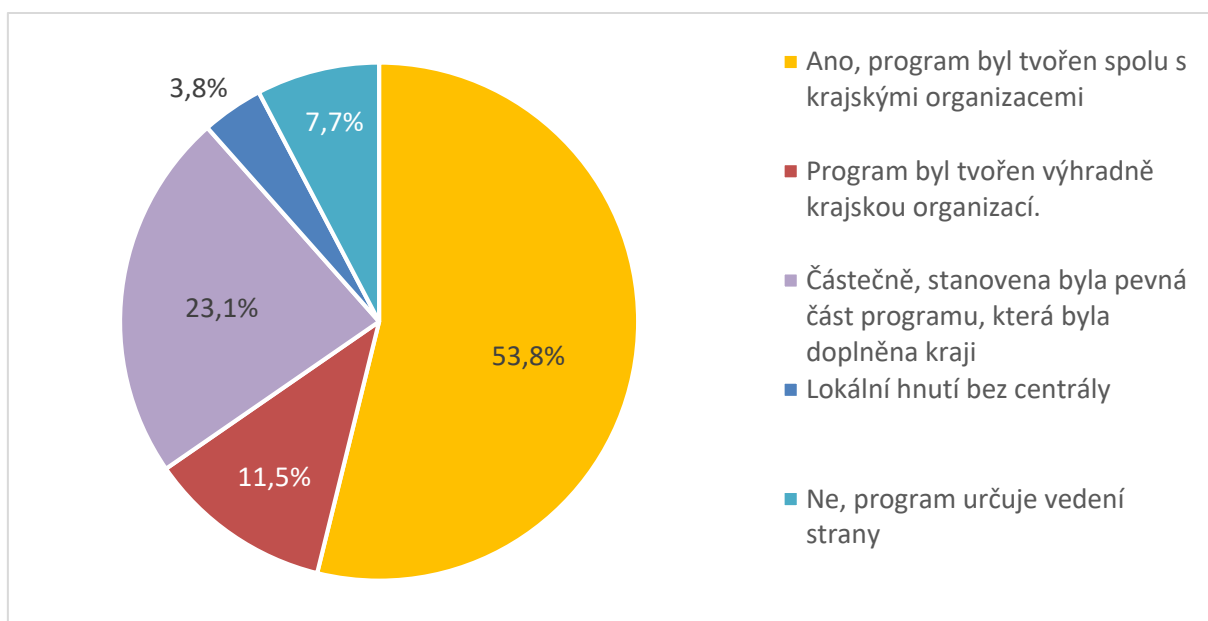
Zbývající dvě otázky se zabývaly vztahem mezi centrálním vedením strany a krajskými organizacemi. Cílem bylo zjistit, jak blízký je jejich vztah a do jaké míry mohou krajské organizace ovlivňovat dění ve straně a volební program. První otázka zněla: „Bylo u Vašeho politického subjektu možné, aby krajské organizace ovlivňovaly volební program

³⁷⁵RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. *Migrace jako téma krajských voleb 2016*. 7. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

³⁷⁶RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. *Migrace jako téma krajských voleb 2016*. 7. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

a témata, kterými se budete ve volbách zabývat, nebo vše řídila centrála strany?“³⁷⁷. Grafické znázornění odpovědí je v Grafu 5.

Jak lze vidět, pouze naprosté minimum respondentů říká, že program striktně určuje vedení strany. Více než polovina odpovědí tvrdí, že existuje spolupráce mezi vedením strany a krajskými organizacemi při tvorbě volebních programů. Tři respondenti dokonce odpověděli tak, že je krajský volební program tvořen výhradně krajskou organizací. V jednom případě se jednalo o lokální hnutí (jedná se o Žít Brno), kde se tato skutečnost předpokládá vzhledem k povaze tohoto politického subjektu.

Graf 5: Znázornění odpovědí na otázku ovlivňování volebního programu krajskými organizacemi.

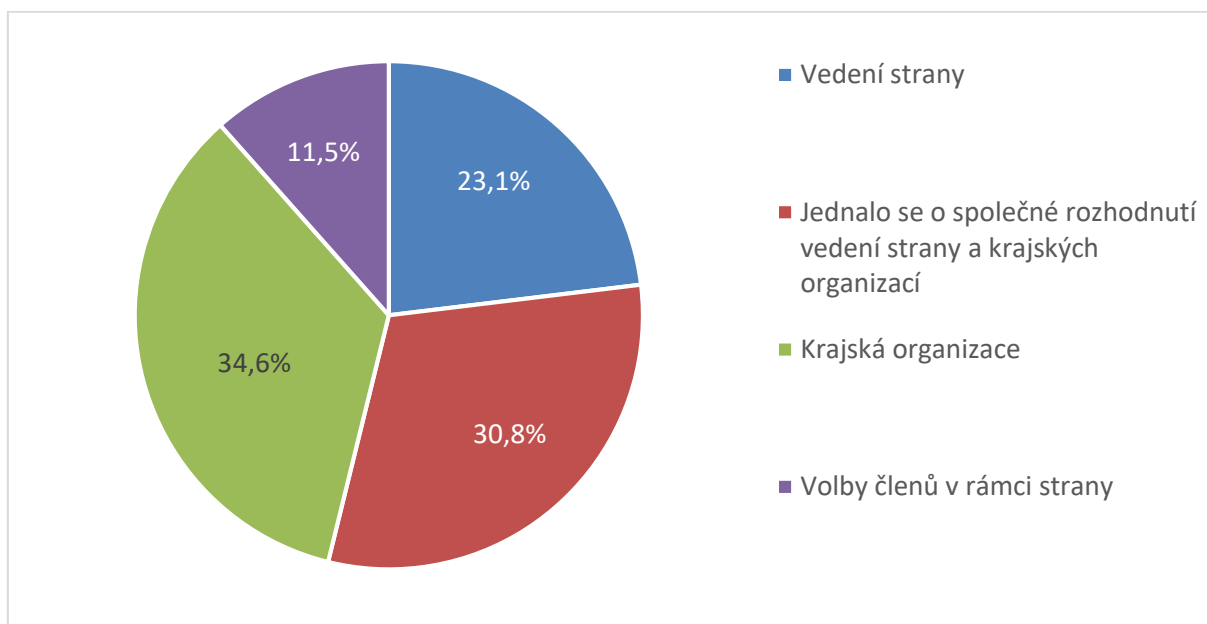
Druhá otázka zněla: „Kdo u Vašeho politického subjektu rozhodoval o lídrovi kandidátky?“³⁷⁸ V tomto případě jsou odpovědi poměrně rovnoměrně rozložené do třetin. V první třetině případů se jedná o společné rozhodnutí vedení a krajských organizací. V druhé třetině rozhodují pouze krajské organizace, a poslední třetina je rozdělena mezi dvě odpovědi. Téměř čtvrtina všech respondentů (23,1 %) tvrdí, že o lídrovi kandidátky rozhoduje vedení strany. Zbývajících 11,5 % odpovědí říká, že o pozici na kandidátní listině rozhoduje interní hlasování všech členů strany. Tato odpověď se vyskytovala jednou u respondenta z KSČM a dvakrát u respondentů ze Strany svobodných. Nebyla mezi

³⁷⁷ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. *Migrace jako téma krajských voleb 2016*. 8. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.surveio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

³⁷⁸ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. *Migrace jako téma krajských voleb 2016*. 9. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.surveio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

nabízenými odpověďmi, protože nebyla očekávaná.

Při uvážení odpovědí na tyto dvě otázky lze říci, že v rámci datového souboru existuje poměrně dobrý vztah mezi krajskými organizacemi a vedením strany. Volební programy jsou tvořeny v drtivé většině ve spolupráci s vedením strany, nebo dokonce ponechány plně v kompetenci krajských organizací. Nevyskytuje se ani řízené dosazování lídra na kandidátku a je to ve většině případů ponecháno buď částečně nebo plně v kompetenci krajské organizace a členů strany.

Graf 6: Znárodnění odpovědí na otázku: „Kdo u Vašeho politického subjektu rozhodoval o lídrovi kandidátky?“³⁷⁹

9. Shrnutí

Tato část diplomové práce bude pracovat s informacemi, které byly získány v rámci vedení výzkumu v příslušných krajích. Tato zjištění zde budou porovnána. Jednotlivé kraje a kandidující politické subjekty zde budou vyhodnoceny na základě stanovených kritérií této diplomové práce. Bude se jednat o problematiku migrace, vztah mezi centrem strany a jeho periferií a také témata v rámci voleb prvního a druhého. V neposlední řadě se tato část bude zabývat i shrnutím provedeného dotazníkového šetření

³⁷⁹ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. Migrace jako téma krajských voleb 2016. 9. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

9.1. Jihomoravský kraj

9.1.1. Krajské volby v roce 2012

V krajských volbách 2012 v Jihomoravském kraji se téma migrace neobjevilo ani u jednoho kandidujícího subjektu. Pozornost byla spíše věnována politickým tématům jako je zdravotnictví, školství, sociální služby, financování a zlepšení komunikace s občany. Ze všech získaných dat měl ve svém programu alespoň zmínku o bezpečnosti jen jeden kandidující subjekt. Toto téma můžeme považovat za možnou předzvěst tématu migrace.

Konkrétně se jednalo o ČSSD, která chtěla investovat do prevence kriminality, zvýšit počet policistů v ulicích a také zefektivnit činnost složek integrovaného záchranného systému. Ostatní subjekty se tomuto tématu nevěnovaly, nebo se pro účely této práce nepodařilo jejich program získat.³⁸⁰

Bylo také zjištěno, že v Jihomoravském kraji v krajských volbách 2012 převažovaly kandidující subjekty, ve kterých je velmi pravděpodobné, že jsou vedeny centrem strany. V rámci teorie voleb prvního a druhého řádu byl ze získaných dat nalezen jen jeden skutečně krajský subjekt, který měl program přímo pro Jihomoravský kraj. Folklor a společnost. Jak již bylo uvedeno v kapitole věnované volbám 2012 v Jihomoravském kraji, program ostatních kandidujících subjektů byl většinou natolik obecný, že neobsahoval žádná krajská specifika a bylo by jej možné aplikovat na kterýkoliv jiný kraj.

Zajímavé je i to, že ČSSD, tedy jediná z analyzovaných stran, která měla v programu téma bezpečnosti vyhrála krajské volby 2012 v Jihomoravském kraji. Volební program však čerpala především z voleb prvního řádu. Oproti tomu krajský politický subjekt, Folklor a společnost, s programem přímo pro Jihomoravský kraj nezískal ve volbách jediný mandát.³⁸¹

³⁸⁰ ČSSD: *Volební program ČSSD pro Krajské volby 2012. Jak dál v krajích v letech 2012–2016* [online] 2016 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://www.cssd.cz/data/files/cssd_manifest_2012-kraje.pdf.

³⁸¹ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Jihomoravský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10>.

9.1.2. Krajské volby v roce 2016

V následujících krajských volbách, tedy v roce 2016, se téma migrace v Jihomoravském kraji objevilo a došlo tak k potvrzení toho, že se v tomto kraji jedná o nový fenomén. Téma migrace ve své kampani zohlednilo celkem 12 kandidujících subjektů (ANO 2011, KDU – ČSL, ČSSD, KSČM, ODS, SPD s SPO, Piráti a Zelení, Moravané, Úsvit s blokem proti islamizaci, Sdružení pro republiku, Konzervativní strana, Národní demokracie).

Hnutí ANO chtělo zamezit nekontrolované migraci, založit cizineckou policii, nepřipustit ubytování migrantů na území kraje a chtělo dohlédnout i na přísnou evidenci migrantů v mezinárodním systému AFIS.³⁸² Koalice SPD s SPO se ve svém programu nebála použít i radikální výrazy a chtěla zastavit příliv „islámských fanatiků“³⁸³. Úsvit s Blokem proti islamizaci postavily svou kampaň přímo na tématu migrace.³⁸⁴ Sdružení pro republiku se proti migrantům také jasně a radikálně vymezilo.³⁸⁵ Oproti tomu KDU – ČSL, ČSSD, KSČM, ODS, Piráti a Zelení, Moravané, Národní demokracie, Konzervativní strana, ve svých volebních programech problematiku migraci zmínili, ale jen heslovitě. Piráti a Zelení se ve svém programu zaměřili naopak na integrování migrantů do společnosti.³⁸⁶ Téma bezpečnosti bez zmínění problematiky migrace měli ve svém programu Starostové pro jižní Moravu.³⁸⁷

Z pohledu na vztah mezi centrem strany a její periferií došlo ke změně. Krajské organizace se v krajských volbách 2016 v Jihomoravském kraji mnohem více mohly zapojit do volební kampaně, než tomu bylo v roce 2012. Změnila se i situace ohledně politických témat a voleb prvního a druhého řádu. Objevilo se mnohem více politických aktérů, kteří se soustředili na program určený přímo pro volby druhého řádu a tím pádem

³⁸² ANO Politické hnutí: Jihomoravský kraj: Volební program ANO pro Jihomoravský kraj [online] 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/jihomoravsky-kraj/makame/aktuality/novinky/jih-moravy-trapi-chybejici-uzemni-plan-29737.shtml>.

³⁸³ SPD-Svoboda a přímá demokracie. *Základní všeobecný krajský program*. [online]. [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/novinky/zakladni-vseobecny-krajsky-program>.

³⁸⁴ Národní listy. *Jihomoravský kraj*. Tyneside, 2016.

³⁸⁵ Republikánská Strana Československa: *Volební program Republikánské strany pro krajské volby do Jihomoravského kraje 2016 - Jihomoravský kraj*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.spr-rsc.cz/127-jihomoravsky-kraj.html>.

³⁸⁶ ³⁸⁶ Zelení a Piráti: *Volební program koalice Zelení a Piráti pro volby do Zastupitelstva Jihomoravského kraje v roce 2016*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.zeleniapirati.jmk.cz/program/>.

³⁸⁷ Starostové a nezávislí: *Krajské volby 2016*. 2. [online]. 2016 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/regiony/jihomoravsky-kraj/krajske-volby-2016>.

zohledňovali témata vhodná pro krajské volby. Ze zkoumaných stran měly program určený pro Jihomoravský kraj a volby druhého řádu dva subjekty (koalice TOP 09 a Žít Brno a Starostové pro Jihomoravský kraj). Krajská témata pro volby druhého řádu zohlednily mezi národními tématy i tyto politické subjekty: ANO 2011, KDU – ČSL, KSČM, ČSSD, ODS, koalice České pirátské strany a Strany Zelených. Naopak celonárodními tématům se věnovala koalice SPD a SPO, koalice Svobodní a Soukromníci, Úsvit s Blokem proti islamizaci, Pravý Blok, Konzervativní strana, Národní demokracie.

Zajímavých faktorů v rámci krajských voleb 2016 v Jihomoravském kraji je hned několik. V zásadě platí, že političtí aktéři, kteří umístili téma migrace do svého programu a zároveň dali prostor tématům důležitým pro krajské volby, získali mandát. Doslova to však neplatí o TOP 09 s Žít Brno, protože tato koalice se vyhnula tématu migrace. SPD s SPO naopak podle zjištěných informací nedaly prostor krajským tématům, i když na webových stránkách koalice tvrdily, že krajská specifika existují. To se však nepotvrdilo.

9.2. Moravskoslezský kraj

9.2.1. Krajské volby v roce 2012

V Moravskoslezském kraji v krajských volbách 2012 nebyla problematika migrace zaznamenána u žádného kandidujícího subjektu. Na základě poskytnutého vyjádření statutární předsedkyně politického subjektu Suverenita, paní Jany Volfové, je možné konstatovat, že hájili národní zájmy, a to má vztah i k problematice nelegální migrace. Migrace tehdy ještě nebyla pro politické strany tématem, ale v podstatě jde o podobnou myšlenku. Podporu státní suverenity.³⁸⁸

Bezpečnost ve svém programu zmínilo celkem pět politických subjektů z analyzovaných politických aktérů (ČSSD, KSČM, SPO – Zemanovci, DSSS, Národní socialisté). Strana práv občanů Zemanovci pak ve svém programu uvedla, že je zapotřebí monitorovat problémové skupiny lidí, které do kraje přichází.³⁸⁹ Jakých skupin se to týká však nebylo v programu uvedeno. O tom, zda se jedná o migranty nebyla nalezena jediná informace.

³⁸⁸ (ústní sdělení) [Volfová, Jana] [Praha] [cit. 2018-07-10].

³⁸⁹ VIDIŠEVSKÁ, Alena. *Parlamentní listy: Mladý Zemanovec: Je to jasné. Prezidentem bude Miloš*. *Parlamentní listy.cz* [online]. 2.5.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/kauzy/Mlady-Zemanovec-Je-to-jasne-Prezidentem-bude-Milos-229632>.

U zkoumaných kandidujících subjektů, jejichž program se pro účely této práce podařilo získat, převážily ty, které měly program stanovený centrem strany, oproti těm, které program tvořily i s místní krajskou organizací. To znamená, že v krajských volbách 2012 v Moravskoslezském kraji převládla autorita center stran nad pomyslnými „periferiemi“.

Tento fenomén se potvrdil i v rámci teorie voleb prvního a druhého řádu a jejich témat. Jasně se ukázalo, že mezi kandidujícími politickými aktéry v krajských volbách 2012 v Jihomoravském kraji převažovali ti, kteří čerpali politická témata ze svých celorepublikových politických programů, prosazovaných v národní aréně a vhodných pro volby prvního řádu. Konkrétně se jednalo o TOP 09 a Starosty pro Moravskoslezský kraj, Českou pirátskou stranu se Stranou Zelených, Suverenitu, Pravý Blok, Stranu práv občanů. Program čistě pro volby druhého řádu měly jen dva subjekty (Sdružení neustraníků a Protest – nevolím parlamentní strany). Oba druhy témat pak do svých programů zařadila ČSSD, KSČM a ODS.

Zajímavé tedy je, že z pohledu tématu migrace v tomto kraji byly již v roce 2012 nalezeny dva subjekty, o kterých by se dalo říci, že určitým způsobem inklinovaly k tomuto tématu, i když se jednalo jen o jakýsi ideový předvoj. Jednalo se o Suverenitu – Blok Jany Bobošíkové – pro Moravskoslezský kraj a Stranu práv občanů. Toto téma jim ale úspěch ve volbách nepřineslo, naopak. V těchto krajských volbách zvítězily parlamentní strany, které měly ve svém programu obsažena jak témata pro volby prvního, tak i témata pro volby druhého řádu.

9.2.2. Krajské volby v roce 2016

V těchto volbách se i v Moravskoslezském kraji objevil nový trend a sice téma migrace. I v tomto kraji se tak potvrzuje, že se jedná o zcela nové téma pro krajské volby. I když v tomto kraji není bez zajímavosti, že k němu ideově inklinovaly dva kandidující subjekty v krajských volbách 2012 (Suverenita, SPO). Migrací se zabývalo celkem sedm analyzovaných kandidujících subjektů.

Jednu z nejvýraznějších antiimigračních kampaní měla koalice SPD a SPO a také Úsvit s Blokem proti islamizaci. Migraci se věnovala i DSSS, která ji měla i v názvu

kandidátky („DSSS – Imigranty a islám v ČR nechceme!“³⁹⁰). Stejnou strategii zvolila také koalice Rozumných, ČSNS, ČSNS2005 a DSZ. Kandidátka nesla název: „*Ne ilegální imigraci – peníze raději pro naše lidi*“³⁹¹. Lokální subjekt, který kandidoval pouze v Moravskoslezském kraji, Změna pro lidi, měl ve svém programu migraci také. Upozorňovali například na upřednostnění tradiční rodiny před přijímáním migrantů.³⁹² Tématikou bezpečnosti se pak zabývaly tři subjekty. Zajímavý programový bod měla ODS, která chtěla v kraji znovu zavést armádu, protože podle jejího názoru kraj bez armády nemůže fungovat samostatně.³⁹³ Těmto názorům oponuje vyjádření lídryně Nezávislých, která v rozhovoru Idnes.cz uvedla, že migrace není tématem pro tyto krajské volby.³⁹⁴

I v krajských volbách 2016 se v Moravskoslezském kraji ukazuje, že u subjektů, kterým se práce věnovala a byl získán k prostudování jejich program opět převládají ty, které ho měly stanovený centrálně. Převaha centra strany nad periferií je zde stále patrná. Na základě prostudovaných programů je možné konstatovat, že témata z voleb prvního řádu prosazovali v tomto kraji tito političtí aktéři: SPD a SPO, České pirátská strana, Úsvit s Blokem proti islamizaci, Národní demokracie. Témata voleb druhého řádu zohlednila KSČM, KDU – ČSL, ODS, TOP 09. Na volby druhého řádu se zaměřili pouze Nezávislí a Změna pro lidi.

V souvislosti s výsledkem krajských voleb 2016 v Moravskoslezském kraji je možné konstatovat, že subjekty, které měly migraci v názvu kandidátky si příliš velké sympatie voličů nezískaly. Jejich přízeň spíše získali političtí aktéři, kteří ve svém programu pro volby prvního řádu dali prostor tématům důležitým pro volby druhého řádu. To ovšem naplatilo pro TOP 09. Jediným subjektem, který se intenzivně věnoval

³⁹⁰ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Moravskoslezský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=13>.

³⁹¹ Tamt.

³⁹² Změna pro lidi: *Krajský program 2016* [online]. 2016 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <http://zmenaprolidi.cz/volby-program/>.

³⁹³ ODS Moravskoslezský kraj: *Volby 2016 Program pro krajské volby* [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/region.moravskoslezsky/volby2016/krajske/program>.

³⁹⁴ GABZDYL, Josef: *Migrace není moje téma pro krajské volby, ujistí Liana Janáčková*. Idnes.cz: Ostrava a Moravskoslezský kraj. [online]. 8.9.2016 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: https://ostrava.idnes.cz/migrace-neni-moje-tema-pro-krajske-volby-ujistuje-liana-janackova-pyv-/ostrava-zpravy.aspx?c=A160908_2271803_ostrava-zpravy_sme.

problematice migrace a získal mandát, byla koalice SPD a SPO.³⁹⁵

9.3. Plzeňský kraj

9.3.1. Krajské volby v roce 2012

Do voleb, které v Plzeňském kraji proběhly v roce 2012, migrace jako téma nezasáhla. Touto problematikou se nezabýval ani jeden z kandidujících subjektů. Zajímavé je i to, že se strany a hnutí málo věnovaly i tématu bezpečnosti a tématům s ní spojeným. Z analyzovaných politickým subjektům se tomuto tématu věnovala jenom ČSSD.³⁹⁶

V Plzeňském kraji byl v roce 2012 jeden velmi zvláštní jev. Oproti jiným, doteď zkoumaným krajům, zde převažovala role „periferie“ strany nad jejím centrem. V rámci teorie voleb prvního a druhého řádu a jejich témat se ze stran, u kterých se podařilo získat program, na oba druhy témat zaměřila jen ODS. S tématy voleb prvního řádu pracovala ČSSD, Česká pirátská strana i Pravý Blok. Na volby druhého řádu se zaměřila TOP 09 a Starostové pro Plzeňský kraj a Sdružení pro náš kraj.

Ukazuje se, že ODS, která jako jediná ve svém programu propojila témata pro volby prvního a druhého řádu, vyhrála volby. ČSSD, která byla jedinou stranou, která se zabývala ve svém programu tématem bezpečnosti, se umístila na druhém místě. Ze dvou stran, které se věnovaly čistě volbám druhého řádu a regionálním tématům, získala mandát jen koalice TOP 09 a Starostů.³⁹⁷ Této koalici se tak vyplatilo zaměření na lokální témata, což se v její neúspěšné kandidatuře například v Moravskoslezském kraji nestalo a strana tak nezískala žádný mandát.³⁹⁸

³⁹⁵ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Moravskoslezský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-03-8]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=13>.

³⁹⁶ ČSSD: *Volební program ČSSD pro Krajské volby 2012. Jak dál v krajích v letech 2012–2016* [online] 2016 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://www.cssd.cz/data/files/cssd_manifest_2012-kraje.pdf.

³⁹⁷ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů – Plzeňský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=3>.

³⁹⁸ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Moravskoslezský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-03-8]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=13>.

9.3.2. Krajské volby v roce 2016

V těchto krajských volbách se již téma migrace mezi kandidujícími subjekty objevuje. I v Plzeňském kraji se stejně jako v krajích předchozích potvrzuje to, že migrace byla zcela novým fenoménem. Problematiku migrace ve svém programu zmínilo celkem osm politických subjektů. Stěžejním tématem byla jako již v předchozích krajích pro koalici SPD a SPO a také Úsvit s Blokem proti islamizaci.

Starostové a Patrioti s podporou Svobodných a Soukromníků ve svém společném programu uvedli, že je zapotřebí, aby byl kraj připraven na složitou situaci migračních vln a zdůraznili potřebu krizového plánu.³⁹⁹ PRO Zdraví a Sport byla proti přijímání jakýchkoliv imigrantů.⁴⁰⁰ DSSS si dala antiimigrační tematiku přímo do názvu kandidátky. Za názvem strany byl dovětek „*Imigranty a islám v ČR nechceme!*“⁴⁰¹. Stejně postupovala ČSNS, jejíž kandidátka nesla název „*Ne ilegální migraci – peníze raději pro naše lidi*“⁴⁰².

Specifická situace nastala u hnutí ANO, jehož program pro krajské volby 2016 v Plzeňském kraji se nepodařilo dohledat. Z tohoto důvodu bylo nahlédnuto do programu pro parlamentní volby, které se konaly v roce 2017. ANO se se v bodu bezpečnosti zabývalo bojem proti migraci, pašeráctví a také uzavřením vnější hranice Evropy.⁴⁰³ Tématu bezpečnosti bez zmínění migrace se věnovaly pouze dva politické subjekty.

V Plzeňském kraji došlo v krajských volbách 2016 k zajímavému jevu. Zdá se, že počet politických subjektů, u kterých je hlavní vedoucí role centrály strany a subjektů, u kterých je hlavní role její „periferie“, je téměř vyrovnaný. Z pohledu teorie voleb prvního a druhého řádu je patrné, že tématům voleb prvního řádu se věnovala ODS, SPD s SPO, Česká pirátská strana, Úsvit s Blokem proti islamizaci, Dělnická strana sociální spravedlnosti, Národní demokracie, Pravý Blok. Témata voleb druhého řádu zařadila do svého programu ČSSD, TOP 09. Na témata pro volby druhého řádu se zaměřili Starostové

³⁹⁹ STAROSTOVÉ A PATRIOTI S PODPOROU SVOBODNÝCH A SOUKROMNÍKŮ. *Volební program*. [online]. 2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://starostoveapatrioti.cz/volebni-program/>.

⁴⁰⁰ PRO Zdraví a sport. *Program*. [online]. 2013-2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://www.prozdraviasport.cz/program>.

⁴⁰¹ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Výsledky hlasování za územní celky – Plzeňský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3>.

⁴⁰² Tamt.

⁴⁰³ ANO Politické hnutí: *Program hnutí ANO pro volby do Poslanecké sněmovny 2017*. [online]. 2017 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-do-poslanecke-snemovny.pdf>.

a Patrioti s podporou Svobodných a Soukromníků a Koalice pro Plzeňský kraj.

Na základě výsledků krajských voleb v Plzeňském kraji v roce 2016 je zjevné, že jediný subjekt, který se opravdu intenzivně zabýval tématem migrace a dostal se do krajského zastupitelstva je koalice SPD s SPO. Problematikou migrace se okrajově zabývalo i vítězné hnutí ANO, ale prokazatelně až v parlamentních volbách 2017. O tom, zda mělo téma migrace již v programu pro krajské volby 2016 v Plzeňském kraji lze jen polemizovat. Ve výsledcích voleb se opakuje i pomyslná vyrovnanost mezi subjekty, které se zaměřily na témata voleb prvního řádu, druhého řádu a oba druhy témat. Mezi vítěznými politickými aktéry je možné nalézt zástupce z každé této skupiny.

9.4. Ústecký kraj

9.4.1. Krajské volby v roce 2012

Krajské volby v Ústeckém kraji opět ukázaly, že ani zde se téma migrace neobjevilo. Bylo příliš brzy a nejednalo se ještě o politické téma. Velmi často však byla řešena otázka nepřizpůsobivých občanů a bezpečnostní problematiky. Z analyzovaných kandidujících subjektů se tématu bezpečnosti věnovaly celkem čtyři. Konkrétně se jednalo o tyto strany a hnutí: ČSSD, Severočeši.cz, ODS, Občané městu, město občanům.

V rámci krajských voleb 2012 v Ústeckém kraji převažovaly ty subjekty, u kterých se projevila možnost periferie strany zasahovat do volební kampaně. Převaha stran s vedoucí úlohou centrály strany nebyla prokázána.

Z pohledu teorie voleb prvního a druhého řádu a jejich témat je možné konstatovat, že témata z voleb prvního řádu prosazovala v Ústeckém kraji DSSS a Česká pirátská strana. Program s tématy čistě pro volby druhého řádu měli Severočeši.cz, Hnutí PRO! Kraj a také Občané městu, město občanům. Témata z prvního řádu doplněná o některá krajská specifika pro volby druhého řádu prosazovala KSČM, ČSSD, ODS, TOP 09 a Starostové pro Ústecký kraj.

Výsledek krajských voleb 2012 ukazuje, že většina kandidujících subjektů, které se dostaly do krajského zastupitelstva se zabývala bezpečnostní problematikou (KSČM, ČSSD, Severočeši.cz). Dalším zajímavým faktorem je, že voliči zvolili do krajského zastupitelstva tři parlamentní strany a dva lokální subjekty.⁴⁰⁴ Výsledek regionálních

⁴⁰⁴ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Ústecký kraj* [online]. 2012 [cit.

a celostátních politických aktérů je tak téměř vyrovnaný. S tím souvisí to, že je téměř vyrovnaný počet stran, které se dostaly do krajského zastupitelstva, protože prosazovaly regionální témata a počet stran, které do témat z národní arény zařadily několik témat regionálních.

9.4.2. Krajské volby v roce 2016

V krajských volbách 2016 se v Ústeckém kraji objevilo téma migrace. I v tomto případě se potvrzuje, že se jedná o nový fenomén. Téma migrace ve svém programu neopomnělo celkem deset kandidujících subjektů.

Hnutí ANO ve svém programu jasně uvedlo své NE ekonomickým migrantům⁴⁰⁵, stejně jako KSČM⁴⁰⁶. Koalice SPD a SPO má stejně jako Úsvit s Blokem proti islamizaci kampaň postavenou na tématu migrace jako na prioritním bodu. Sdružení pro republiku – Republikánská strana Čech, Moravy a Slezska se proti migrantům také ostře vymezila. DSSS i v tomto kraji doplnila antiimigrační tematiku i do názvu své kandidátky prostřednictvím dovětky „*NE imigrantům, PROTI nepřizpůsobivým, PRO pořádek!*“⁴⁰⁷ Stejnou strategii zvolila i trojkoalice Republikánů Miroslava Sládka, Hnutí občanů za kraje a Patriotů České republiky. Jejich kandidátka nesla název „*Ilegálním imigrantům NE – peníze raději pro naše děti*“⁴⁰⁸. Tato trojkoalice měla kampaň také postavenou jen na antiimigrační vlně. Koalice Strany zdravého rozumu, České strany národně socialistické, České strany národně sociální a Demokratické strany zelených, měla migraci také v názvu kandidátky („*Ne ilegální migraci – peníze raději pro naše lidi*“⁴⁰⁹). Tématem bezpečnosti bez zmínění migrace se zabývala pouze ODS.

V těchto volbách figurovaly politické subjekty, které měly jak vedoucí roli centrály

2018-08-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=5>.

⁴⁰⁵ ANO Politické hnutí: Ústecký kraj: *Volební program*. [online]. 2016 [cit. 2017-01-25]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/ustecky-kraj/program/>.

⁴⁰⁶ KSČM Ústecký kraj: *Volební program KSČM pro Ústecký kraj na roky 2016–2020*. [online]. 2018 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <http://www.kscm-usteckyokraj.cz/volebni-program-2016-20.php>.

⁴⁰⁷ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Ústecký kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=5>.

⁴⁰⁸ SVOBODA, Pavel. *Republikánská strana Miroslava Sládka, Patrioti České republiky a Hnutí občanů za kraje, koalice pro krajské volby 2016. Třetí vlasteneckého spolku M. J. Husa, Teplice: Ilegálním imigrantům ne, peníze raději pro naše děti* [online]. srpen 2016 [cit. 2018-03-01]. s. 1. Dostupné z: <http://os-mjh.wz.cz/trefa/2016/trefa1608.pdf>.

⁴⁰⁹ Česká strana národně sociální Ústecký kraj: *Naše zásady aneb Co je pro nás důležité* [online]. 2018 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://csns.cz/kraj-ustecky>.

strany, tak periferie. Jejich počet byl veskrze vyrovnaný. Po zaměření na teorii voleb prvního a druhého řádu vyplývá, že více bylo rozhodně těch politických subjektů, které ve svém programu nějakým způsobem zohlednily tematiku pro volby druhého řádu. Oba druhy témat ve svých programech měly: ČSSD, KSČM, ODS, ANO, TOP 09. Na volby druhého řádu se zaměřili: Jsme PRO! Kraj 2016, Starostové a Nezávislí, Severočeši.cz, Nový sever. S tématy z voleb prvního řádu pracovala koalice SPD a SPO, Úsvit s Blokem proti islamizaci, Piráti a Zelení, Dělnická strana sociální spravedlnosti, Pravý Blok.

Vzhledem k poměrně vysokému počtu lokálních politických subjektů je velmi zajímavé, že ani jeden z nich se do krajského zastupitelstva nedostal. Přízeň voličů dostaly parlamentní strany. Jediným aktérem, který se intenzivně zabýval migrací a získal mandát byla koalice SPD a SPO. Zároveň přízeň voličů dostaly ty strany a hnutí, které ve svých programech doplnily témata voleb prvního řádu o témata voleb druhého řádu.

9.5. Dotazníky

V dotazníkovém šetření byly osloveny všechny subjekty, které v příslušných krajích v roce 2012 a 2016 kandidovaly. Mnoho z nich však na prosbu o vyplnění dotazníku vůbec nereagovalo. Nakonec se podařilo získat vzorek 26 respondentů ze 14 politických stran a hnutí. Konkrétně se jednalo o Úsvit – Národní Koalice, Konzervativní stranu, Blok proti islamizaci, Českou pirátskou stranu, Dělnickou stranu sociální spravedlnosti, ODS, Žít Brno, Českou stranu národně sociální, Korunu Českou, KSČM, Selský rozum, Starosty a Nezávislé, Stranu svobodných občanů, Stranu Zelených.⁴¹⁰ Z toho vyplývá, že nejčastěji odpovídaly méně etablované, neparlamentní strany.

V rámci těchto stran a hnutí se podařilo získat odpovědi od řadových členů, ale i volebních manažerů, sekretářů, poslanců, předsedů apod. Mezi nejzajímavější respondenty patřil Miroslav Lidinský (tehdejší předseda Úsvit – Národní Koalice), Michal Klusáček (předseda České strany národně sociální), Barbora Antonová (předsedkyně Žít Brno), Tomáš Vandas (předseda Dělnické strany sociální spravedlnosti) a Jan Kubalčík (předseda Konzervativní strany).⁴¹¹

Respondenti odpovídali celkem na 9 otázek, z nichž první čtyři byly identifikační. Následovala otázka na důležitost krajských témat. Respondenti vyhodnotili jako

⁴¹⁰ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. Migrace jako téma krajských voleb 2016. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

⁴¹¹ Tamt.

nejdůležitější téma krajských voleb právě nelegální migraci. V následující otázce 57, 7 % dotázaných uvedlo, že migrace je tématem pro krajské volby. Čtvrtina respondentů toto téma považovala za téma vedlejší a pětina za jedno z hlavních témat. 65, 4 % dotázaných uvedlo, že jejich politický subjekt měl migraci v programu. Zajímavá byla odpověď subjektu Žít Brno, kdy bylo uvedeno, že toto téma nebylo prezentováno voličům dostatečně.⁴¹² Na základě těchto odpovědí je patrné, že dotázaní respondenti skutečně v rámci svých stran a hnutí spatřovali migrace jako téma pro krajské volby. Jejich názor se liší pouze v tom, zda se jedná o téma hlavní nebo vedlejší.

Pro prostudování programu Žít Brno, které kandidovalo v Jihomoravském kraji spolu s TOP 09 nebylo prokázáno, že by se tento subjekt vůbec migrací zabýval. Tato koalice se ale do krajského zastupitelstva dostala i přes absenci tohoto tématu ve svém programu.

Odpovědi respondentů na téma migrace, kdy se shodli na tom, že se jedná o téma pro krajské volby, ale je zároveň nejdůležitějším tématem pro krajské volby, podporují zjištění této diplomové práce v rámci jednotlivých krajů. V roce 2016 totiž toto téma prosazovala řada politických subjektů.

Po otázkách na téma migrace následovaly dotazy na vztah mezi stranickým centrem a „periferií“. Cílem bylo zjistit, zda stranické organizace mohou ovlivňovat program nebo zda je určen striktně vedením strany. Nadpoloviční většina respondentů odpověděla, že program je tvořen s krajskými organizacemi. Přibližně 23 % dotázaných uvedlo, že centrála strany dává pevný mustr programu, který je dále doplněn krajskými organizacemi. Jen minimum respondentů uvedlo, že by byl program pevně stanoven centrem strany. V tomto bodě tak dochází k zajímavému kontrastu vzhledem ke zjištěným informacím v rámci této práce.

Při porovnání výsledků výzkumů ze specifikovaných krajů je patrné, že existují rozdíly jak mezi jednotlivými volbami (2012 a 2016) i mezi územními celky (Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj, Plzeňský kraj, Ústecký kraj). Zatímco v roce 2012 byla v Jihomoravském kraji převaha spíše centrálně řízených politických subjektů, v rámci krajských voleb 2016 se situace změnila. Začaly zde převažovat politické subjekty, u kterých vše nasvědčuje tomu, že dávaly větší prostor krajským organizacím a také

⁴¹² RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. Migrace jako téma krajských voleb 2016. 9. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.surveio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

regionálními tématům. Rozdíl je i ve výsledcích voleb. Zatímco v roce 2012 vyhrála ČSSD a aktéři s regionálními tématy byli upozaděni, v roce 2016 získaly přízeň subjekty, které regionální témata ve svých programech zmínily.

V Moravskoslezském kraji zvítězily ty strany a hnutí, které měly ve svém programu zohledněna i krajská témata, a to jak v roce 2012, tak v roce 2016. V Plzeňském kraji byl v krajských volbách 2012 volební výsledek stran, které zohlednily ve svých programech témata druhého řádu a volební výsledek stran, které se zaměřily pouze na témata voleb prvního řádu téměř stejný. V roce 2016 se tato situace opakovala. Situace byla podobná i v Ústeckém kraji ve výsledcích krajských voleb 2012. V krajských volbách 2016 došlo v Ústeckém kraji k té situaci, že voliči zvolily pouze parlamentní strany (je nutné podotknout že SPD se jí reálně stala až po parlamentních volbách 2017) a ani jednu lokální. Zajímavé však je, že všechny tyto etablované, parlamentní strany (kromě SPD) do svých programů zařadily i regionální témata důležitá pro Ústecký kraj.

Další otázkou, která měla objasnit vztah mezi centrem strany a její „periferií“ byla otázka na výběr lídra kandidátky. Zde se odpovědi téměř rovnoměrně rozdělily do několika skupin. První skupina se vyjádřila pro možnost společného rozhodnutí strany a krajské organizace, druhá, že se jedná o rozhodnutí krajských organizací a poslední třetina je rozdělena do dvou odpovědní. Čtvrtina všech respondentů tvrdí, že lídr je vybrán vedením strany. Zbytek dotázaných uvádí možnost interního stranického hlasování o lídrovi.⁴¹³ Na základě informační základy této diplomové práce je možné konstatovat, že se na kandidátkách politických subjektů objevovala řada regionálních osobností a nešlo jen o osoby dosazené centrem strany. I v tomto se tedy zjištění shodují.

10. Závěr

Tato diplomová práce se zabývala problematikou migrace v krajských volbách 2016 v Jihomoravském, Moravskoslezském, Plzeňském a Ústeckém kraji. V rámci uvedených krajů se zároveň věnovala vztahu mezi centrem a periferií strany a také volbám prvního a druhého volebního řádu.

Práce se nejdříve věnovala teoretickému ukotvení problematiky voleb prvního a druhého řádu, migrace i krajských voleb. Následně zdůvodnila, proč byly vybrány právě

⁴¹³ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník. Migrace jako téma krajských voleb 2016. 9. Survio.cz [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <https://www.surveio.com/survey/d/V9Z3J4I9C1D8V5W3J>.

výše uvedené kraje. Následně se podrobně věnovala krajským volbám 2012 a krajským volbám 2016 ve všech těchto územních celcích. V rámci krajských voleb se snažila popsat politický program všech kandidujících politických subjektů s ohledem na téma migrace, vztah centra a periferie strany a teorii voleb prvního a druhého řádu.

Zásadním problémem, se kterým se tato práce setkala bylo získání pramenů, ze kterých by bylo pro tuto práci možné čerpat. Největší problém nastal při dohledávání politických programů ve veřejně dostupných informačních zdrojích. Mnohé webové stránky, na kterých byly programy zveřejněny, byly zrušeny, odkazy na program nefungovaly, příspěvky věnované krajským volbám 2012 a 2016 byly smazány.

V těchto případech byly jednotlivé politické subjekty oslovovány s žádostí o zaslání programu z příslušných krajských voleb z důvodu psaní diplomové práce. Většina subjektů však na tuto žádost ani neodpověděla a materiály nezaslala. Nabízí se tedy otázka, proč se takto politické strany a hnutí chovají. Jednou z odpovědí může být to, že tyto politické subjekty s původními krajskými programy stále pracují a nechtějí, aby si volič všiml, že témata, která prosazují, jsou stále stejná. To však nebylo výzkumnou otázkou této práce.

Výsledky ze zkoumání programů byly následně porovnány, a to i s volebními výsledky v kraji. Díky tomu bylo zjištěno, že v každém kraji existují určitá specifika. Například v Jihomoravském kraji byla v krajských volbách 2012 převaha politických stran a hnutí, které byly centrálně řízeny. V roce 2016 se situace změnila a v kraji se objevilo mnohem více subjektů apelujících na témata pro volby druhého řádu, ve kterých měly krajské organizace mnohem větší roli. V porovnání s výsledky voleb je patné, že zatímco v krajských volbách 2012 dali voliči přednost centrálně řízeným stranám, zabývajícím se tématy voleb prvního řádu, v roce 2016 dali přednost subjektům, které ve svém programu zohlednily jak témata druhého řádu, tak problematiku migrace.

V Moravskoslezském kraji v krajských volbách 2012 i 2016 zvítězili ti političtí aktéři, kteří ve svém programu zohlednili regionální témata vhodná pro volby druhého řádu. To je zajímavé vzhledem ke zjištění, že na základě zkoumaných volebních programů, které byly k dispozici, převažovaly v tomto kraji kandidující subjekty spíše s centrálním vedením. Moravskoslezský kraj byl také prvním krajem, kde se již v krajských volbách 2012 objevila ideová základna pro budoucí politické téma migrace. To se v kraji objevilo až v roce 2016, stejně jako v ostatních krajích. Ani v roce 2012, ani v roce 2016, se toto téma

nesetkalo s přízní voličů Jediný kandidující subjekt, který se intenzivně zabýval migrací a dostal se do krajského zastupitelstva byla koalice SPD s SPO.

V Plzeňském kraji panovala v roce 2012 i 2016 ve výsledku voleb téměř rovnováha mezi subjekty, které byly centrálně řízeny a těmi, ve kterých mohla věci ovlivnit i periferie. V krajských volbách tam převažovaly subjekty, ve kterých mohla periferie strany zasahovat do dění, v roce 2016 se tento počet vyrovnal subjektům se sklonem k centrálnímu vedení. Problematika migrace zasáhla do programu kandidujících aktérů také až v roce 2016. Ovšem jediným subjektem, který se prokazatelně zabýval problematikou migrace v rámci Plzeňského kraje a dostal se do krajského zastupitelstva je opět koalice SPD a SPO.

Situace v Ústeckém kraji byla podobná jak v krajských volbách 2012, tak 2016. Přízeň voličů si získaly ty politické subjekty, které do svého programu zařadily regionální témata voleb druhého řádu. Zajímavé však je, že zatímco v krajských volbách 2012 se do krajského zastupitelstva dostal téměř vyrovnaný počet lokálních a parlamentních subjektů, v roce 2016 žádný lokální subjekt neuspěl. I v tomto kraji platí, že jediným politickým subjektem, který se intenzivně zabýval problematikou migrace a získal mandát byla koalice SPD a SPO.

Po porovnání těchto výsledků zjistíme, že téma migrace je skutečně novým tématem pro krajské volby 2016 a ve volbách 2012 se ještě neobjevovalo. Jedná se tedy o odpověď na první výzkumnou otázku. Migrace je novým fenoménem krajských voleb 2016 a objevuje se ve všech krajích, které byly v této diplomové práci analyzovány. Toto téma však ve většině krajů nebylo pro voliče až tak důležité. Ve všech krajích tak platí, že jediným politickým aktérem, který se zabýval intenzivně problematikou migrace a dostal se do krajského zastupitelstva je koalice SPD s SPO. Zároveň je vidět obecný trend většího zapojování krajských periferií do volební kampaně a většího důrazu na témata voleb druhého řádu, která mají u voličů obvykle větší úspěch.

Tyto výsledky byly umocněny informacemi získanými dotazníkovým šetřením, které bylo pro účely této práce provedeno. Elektronický dotazník byl rozeslán všem kandidujícím subjektům napříč krajskými volbami 2012 a 2016 v příslušných krajích. Na základě jejich vyhodnocení bylo respondenty potvrzeno, že migrace je tématem pro krajské volby. Většina z nich dokonce uvedla, že se jedná o nejdůležitější téma a politické subjekty, ze kterých respondenti pocházeli toto téma měly ve svých programech. Zde se

objevuje odpověď na další výzkumnou otázku. Migrace byla důležitým tématem pro krajské volby.

Na otázky na vztah mezi centrem a periferií strany většina respondentů odpověděla, že politické programy jsou vytvářeny s krajskou organizací. Jen minimum dotazovaných odpovědělo, že má vedoucí roli centrála strany. Někteří z nich zmínili také možnost, že strana dodává šablonu programu, která je krajskou organizací dále doplňována. Spolupráci mezi centrem a periferií potvrdili respondenti i v otázce na výběr krajské lídra. Výsledky dotazníků jsou také zpracovány do přehledných grafů v kapitole osm.

Z výše uvedených zjištění vyplývá, že migrace je novým fenoménem krajských voleb. Toto nové téma se objevilo ve všech zkoumaných krajích. Zároveň se jedná o důležité téma krajských voleb. Jediným politickým subjektem, který se zabýval migrační tematikou a získal přizeň voličů napříč kraji je koalice hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura a Strany práv občanů. Ve zkoumaných krajích je také patrný větší důraz na regionální témata a spolupráci s krajskými organizacemi.

11. Summary

This thesis aims on migration as the 2016 regional-election topic in four thoroughly chosen regions (South-Moravian, Moravian-Silesian, Pilsen, Ústecký). The paper also considers the regional election in 2012 due to comparison. In the frame of this elections the thesis aims on both topic of migration and relationship between the center and periphery of the party. The theory of first and second electoral order is mentioned. The thesis touches all parties running for election in respect of chosen regions for both 2012 and 2016 regional election. The thesis examines each subject's election program in respect of chosen period and according to the relationship between the center and periphery of the party also the single topics from the perspectives of the first and second order elections. Doing so, quite wide information base for consequent research was gained.

This data was then compared with regional elections's 2012 and 2016 electoral results in particular regions. Outcome was the finding that in 2012 was in the South-Moravian region majority of central-managed political subjects and in 2016 became dominating political subjects, that encouraged regional organisations and also regional topics, which was indicated by all factors. That was reflected in the elections results. In the

South-Moravian region in both 2012 and 2016 election won the subjects, that considered regional topics as shown in Ústecký region example. The election result of the Pilsen's region parties, that either had or did not have the regional topics in their political program was almost identical.

While working on the thesis, it was verified, that migration as a topic became real new phenomenon in 2016 regional election. However its engagement into the political program did not have such a importance for the voters. (except of the coalition of SPD with SPO).

All of these findings were compared with the results of survey, that was undertaken for this paper. Based on result-comparison of the information bases of this thesis with the survey-results was found, that the results match independently. The trend of higher-emphasis for regional topics and higher influence of the periphery over the center of the party was confirmed. Also the emphasis of promoting the suitable topics for the theory of the second electoral order was confirmed. Last, the topic of migration was confirmed as a new phenomenon of regional election.

Použitá literatura

Knížní publikace

BALÍK, Stanislav. *Krajské volby 2012*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. ISBN 978-80-210-6641-0.

ČALOUK, Dalibor, BALÍK, Stanislav a Jakub KYLOUŠEK, ed. *Krajské volby v České republice 2004*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3880-2.

HAVLÍK, Vlastimil a Libor HOSKOVEC. Krajské volby v České republice v kontextu konceptu voleb druhého řádu. Analýza vybraných aspektů voleb do krajských zastupitelstev v letech 2000-2008. *Evropská volební studia*, Brno: ISPO FSS MU, 2009, roč. 4, č. 1, s. 22-47. ISSN 1801-6545.

CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6.

KING, Russell, *Atlas lidské migrace*. Praha: Mladá fronta, 2008. ISBN 978-80-204-1706-0.

LINEK, Lukáš. Volby do Evropského parlamentu 2004 - analýza volební účasti a stranické podpory v České republice. Praha: Sociologický ústav AV ČR, Sociologické studie, 2004. s. 1-8. ISBN 80-733-0065-6.

MAŠKAŘINEC, Pavel, BLÁHA, Petr, ed. *Krajské volby 2012 v Ústeckém kraji*. Ústí nad Labem: grafický design PROTEBE live, 2013. ISBN 978-80-7414-623-7.

ŘEHOŘOVÁ, Pavla. *Geografie České republiky*. V Liberci: Technická univerzita, 2010. ISBN 978-80-7372-633-1.

ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1876-6.

Odborné články

REIF, Karlheinz. (1984). National Electoral Cycles and European Elections 1979 and 1984. *Electoral Studies - ELECT STUD*. 3. 244-255. 10.1016/0261-3794(84)90005-2.

REIF, Karlheinz a Hermann SCHMITT, 1980. *Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the analyses of European Election Results*. *European Journal of Political Research* [online]. 8(1), 3-44 [cit. 2018-04-17]. DOI: 10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x. ISSN 0304-4130. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x>.

Internetové zdroje

Aktuálně.cz: *Krajské volby 2012 – KDU – ČSL v Moravskoslezském kraji* [online]. 15.10.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/politika/volby/krajske-volby-kdu-csl-v-moravskoslezskem-kraji/r~i:wiki:3369/>.

Aktuálně.cz: *Krajské volby 2012 - ODS v Moravskoslezském kraji* [online]. 15.10.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/politika/volby/krajske-volby-ods-v-moravskoslezskem-kraji/r~i:wiki:3217/>.

Aktuálně.cz: *Starosta Duchcova: Koalice s DSSS zůstane. Lidé ji chtějí.* [online]. 28. 11. 2014 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dtvv/starosta-duhcova-koalice-s-dsss-zustane-i-kdyz-me-vylouci/r~f1ec0da2771411e4833a0025900fea04/?redirected=1532433782>.

ANO Politické hnutí: *Program hnutí ANO pro volby do Poslanecké sněmovny 2017.* [online]. 2017 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-do-poslanecke-snemovny.pdf>.

ANO Politické hnutí: Jihomoravský kraj: *Volební program ANO pro Jihomoravský kraj* [online] 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/jihomoravsky-kraj/makame/aktuality/novinky/jih-moravy-trapi-chybejici-uzemni-plan-29737.shtml>.

ANO Politické hnutí: Ústecký kraj: *Volební program.* [online]. 2016 [cit. 2017-01-25]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/ustecky-kraj/program/>.

BENEŠ, Richard. *Sdružení pro náš kraj vsadilo v krajských volbách na známé osobnosti z regionu.* ZakTV [online]. 19.9. 2012 [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: <https://www.zaktv.cz/zpravy/560-sdruzeni-pro-nas-kraj-vsadilo-v-krajskych-volbach-na-zname-osobnosti-z-regionu.html>.

BERNARD, Josef. *Program ČSSD pro krajské volby 2016.* [online] 2016 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://www.josefbernard.cz/kandidati/program.php>.

BusinessInfo.cz: *Charakteristika Moravskoslezského kraje* [online]. 2017 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/charakteristika-moravskoslezskeho-kraje-2171.html>.

Česká strana národně sociální Ústecký kraj: *Naše zásady aneb Co je pro nás důležité* [online]. 2018 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://csns.cz/kraj-ustecky>.

Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích – k 1.1.2017* [online]. 2017 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112017>.

Český statistický úřad: *Rozloha území, počet obyvatel, hustota obyvatelstva a počet obcí podle krajů a okresů k 1.1.2013* [online]. 2013 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20548153/130055140101.pdf/ec104fff-5b76-4f81-a3e4-ad32a4dfc330>.

ČSSD Jihomoravský kraj: *Volební program ČSSD pro krajské volby v Jihomoravském kraji 2016: Víze pro kraj*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.vyjstekraj.cz/vize-pro-kraj/>.

ČSSD: *Stanovisko ČSSD k řešení migrační krize* [online]. 2011-2018 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/ke-stazeni/propagacni-materialy/stanovisko-cssd-k-reseni-migracni-krize/>.

ČSSD: *Velký volební program ČSSD pro volby 2010. Program změny a naděje: Lepší budoucnost pro obyčejné lidi* [online]. [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_velky2010.pdf.

ČSSD: *Volební program ČSSD pro Krajské volby 2012. Jak dál v krajích v letech 2012–2016* [online] 2016 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://www.cssd.cz/data/files/cssd_manifest_2012-kraje.pdf.

ČSSD Havířov: *Volební program ČSSD pro krajské volby 2012 v Moravskoslezském kraji* [online]. 2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <http://www.cssd-havirov.cz/1012-volebni-program-cssd-pro-krajske-volby-2012-v-moravskoslezskem-kraji/>.

ČSÚ. ČSÚ: *Metody pro přepočítání hlasů na mandáty* [online]. 2018 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepocet_hlasu_na_mandaty.

ČT24: *Chtějí váš hlas: Co slibují v Moravskoslezském kraji lídři, kteří se nedostali do debaty ČT?* [online]. 3.10.2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1925927-chteji-vas-hlas-co-slibuji-v-moravskoslezskem-kraji-lidri-kteri-se-nedostali-do>.

ČT24: *Paroubkovi národní socialisté schválili kandidátky pro krajské volby* [online]. 21.7.2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1156963-paroubkovi-narodni-socialiste-schvalili-kandidatky-pro-krajske-volby>.

ČTK. *Podepsáno. Jihomoravský kraj má novou koalici, počítá s hejtmanem Šimkem*. IDNES.cz: Brno a Jižní Morava [online]. 2017 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/jihomoravsky-kraj-ma-novou-koalici-dua-/brno-zpravy.aspx?c=A161026_133018_brno-zpravy_vh.

ČTK. *Policie zesílila kontroly hranic, hlídá 20 přechodů s Rakouskem a zadržela pět běženců*. EuroZprávy.cz [online]. 10.10.2015 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/domaci/armada-a-policie/133806-policie-zesilila-kontroly-hranic-hlida-20-prechodu-s-rakouskem/>.

ČTK. *Politika stranou, spolupracujme, vyzval kolegy nový hejtman*. Moravskoslezský Deník.cz [online]. 9.11.2012 [cit. 2018-03-8]. Dostupné z: https://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/dosavadni-palasu-v-namestek-je-novak-novym-hejtmanem-20121109.html.

ČTK. *Program Nový sever* [online]. 2018 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.novysever.cz/program.html>.

ČTK. *Severočeši nesmí do voleb! Výjimku má populární politička*. TN.cz [online]. 6.10.2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <http://tn.nova.cz/clanek/severocesni-nesmi-letos-do-voleb-nejoblíbenější-kandidátka-je-ze-hry.html>.

ČTK. *Sobotní blokády českých hranic se zúčastní i představitelé Pegidy*. Ústecký Deník.cz [online]. 8.4.2016 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <https://ustecky.denik.cz/z-regionu/blokady-ceskych-hranic-se-zucastni-predstavitel-pegidy-20160407-gs82.html>.

ČTK. *Soud zamítl poslední stížnost na volby v Ústeckém kraji*. Ústecký Deník.cz [online]. 9.11.2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: https://ustecky.denik.cz/zpravy_region/soud-zamitl-posledni-stiznost-na-volby-v-usteckem-kraji-20161109.html.

ČTK. *Strana Národní socialisté – levice 21. století představila program sociální integrace*. Romea.cz. [online]. 23.2.2012 [cit. 2018-03-8]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/strana-narodni-socialiste-levice-21-stoleti-predstavila-program-socialni-integrace>.

ČTK. *Ústecký kraj: koaliční smlouva je podepsaná KSČM, ČSSD a SPD-SPO*. Lidovky.cz [online]. 15.11.2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kscm-cssd-a-spd-spo-podepsaly-v-usteckem-kraji-koalicni-smlouvu-ps3-/zpravy-domov.aspx?c=A161115_153458_ln_domov_ELE.

ČTK. *Ve vlaku v Břeclavi zadrželi více než dvě stovky migrantů*. Novinky.cz [online]. 1.9.2015 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/379243-ve-vlaku-v-breclavi-zadrzeli-vice-nez-dve-stovky-migrantu.html>.

Demografie.cz, 2005. *Migrace*. [online]. Praha, 2004-2014 [cit. 2018-04-17]. Dostupný z: http://www.demografie.info/?cz_migrace=&PHPSESSID=dccb9f08e8cd6c53567572514dc43d1.+ISSN+1801-2914.

Deník.cz: *Věrní odkazu praotce Čecha TADY JSME DOMA*. [online]. 5.9.2016 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <https://reklama.denik.cz/reklama/verni-odkazu-praotce-cecha-tady-jsme-doma-20160905.html>.

DSSS-Národně a sociálně!: *Výsledky DSSS v krajských volbách* [online]. 2010-2017 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/volebni-vysledky>.

DVOŘÁK, Michal a Jiří PÁNEK. *Pejskaři venčili proti Arabům v prázdném parku. Lázně klienty varovaly*. Idnes.cz: Ústí a Ústecký kraj. [online] 24.7.2015 [cit. 2018-08-25].

Dostupné z: https://usti.idnes.cz/hromadne-venzeni-psu-proti-arabum-v-lazenskem-parku-v-teplicich-pwz-/usti-zpravy.aspx?c=A150724_162003_usti-zpravy_alh.

Facebook: DSSS – Dělnická strana sociální spravedlnosti [online] 2018 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/dsss.cz/>.

Facebook: EDěčínsko: *Videoglosa Jaroslava Foldyny*. [online]. 5.10.2016 [cit. 2018-08-15]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/edecinsko/videos/1760554417544685/UzpfSTE2NzE4Mzc1MzQ1MTA5Mjo2ODI0MDIyOTUyNjI1NjY/>.

Facebook Koalice pro Plzeňský kraj. [online]. 2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/koaliceppk/app/128953167177144/>.

Facebook: Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura Moravskoslezský kraj – SPD [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/SPDmoravskoslezsky/photos/a.898224840259029.1073741828.858027300945450/1084608748287303/?type=3&theater>.

Facebook: Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura – SPD [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/hnutispd/photos/a.974781025886076/1171822166181960/?type=3&theater>.

Facebook: Tady jsme doma: *Migrace, Extremismus a terorismus*. [online]. 12.9.2016 [cit. 2018-08-15]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/TadyjsmedomaUK/photos/a.1003918996356869/1079511252130976/?type=3&theater>.

Facebook: Tomio Okamura – SPD [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/tomio.cz/videos/1312215662122579/>.

Folklor i Společnost. *Volební program. Folklor i společnost – politické hnutí* [online]. 2012. [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <https://folklor-i-spolecnost.webnode.cz/volebni-program/>.

GABZDYL, Josef: *Migrace není moje téma pro krajské volby, ujišťuje Liana Janáčková*. Idnes.cz: Ostrava a Moravskoslezský kraj. [online]. 8.9.2016 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: https://ostrava.idnes.cz/migrace-neni-moje-tema-pro-krajske-volby-ujistuje-liana-janackova-pyv-/ostrava-zpravy.aspx?c=A160908_2271803_ostrava-zpravy_sme.

CHLEBOUNOVÁ, Miroslava. *Krajské volby naposledy vyhrály třicetikorunové poplatky. Co to bude letos?* Moravskoslezský Deník.cz. [online]. 28.9.2012 [cit. 2018-03-8]. Dostupné z: <https://moravskoslezsky.denik.cz/z-regionu/krajske-volby-zdravotnictvi-je-zarukou-stavnatych-hadek-20120927-pm5v.html>.

Idnes.cz: *Krajské volby 2016: Jihomoravský kraj-zvolení zastupitelé*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2016.aspx?t=3&o=10>.

Idnes.cz: *Volby. Krajské volby 2012: Plzeňský kraj – zvolení zastupitelé*. [online]. 2012 [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2012.aspx?t=3&o=3>.

Idnes.cz: *Volby. Rozdělení křesel 2012* [online]. 2012 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2012.aspx?o=10&t=2>.

Idnes.cz: *Volby. Rozdělení křesel 2016* [online]. 2016 [cit. 2018-08-26]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2016.aspx?o=5&t=2>.

Idnes.cz: *Volby 2017. Rozdělení křesel: Jihomoravský kraj – konečné výsledky*. [online]. [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/kraje-2016.aspx?t=2&o=10>.

Idnes.cz: *Volby 2017. Výsledky voleb v Jihomoravském kraji: Volby do Poslanecké sněmovny 2017 (konečné výsledky)*. [online]. [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/poslanecka-snemovna-2017.aspx?t=celkove-vysledky&s=2&o=CZ064>.

Idnes.cz: *Volby. Výsledky voleb v Moravskoslezském kraji: Volby do Poslanecké sněmovny 2013 (konečné výsledky)*. [online]. [cit. 2019-01-02]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/poslanecka-snemovna-2013.aspx?t=celkove-vysledky&s=2&o=CZ080>.

Idnes.cz: *Volby 2017. Výsledky voleb v Moravskoslezském kraji: Volby do Poslanecké sněmovny 2017 (konečné výsledky)*. [online]. [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/poslanecka-snemovna-2017.aspx?t=celkove-vysledky&s=2&o=CZ080>.

Idnes.cz: *Volby 2017. Výsledky voleb v Plzeňském kraji: volby do Poslanecké sněmovny 2017 (konečné výsledky)*. [online]. [cit. 2019-01-02]. Dostupné z: <https://volby.idnes.cz/poslanecka-snemovna-2017.aspx?t=celkove-vysledky&s=2&o=CZ032>.

JANDA, Petr. *Ústecký kraj-oficiální web: Hejtman a náměstci* [online]. 2008 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <http://www.kr-ustecky.cz/hejtman-a-namestci/d-1642914/p1=204834>.

JANDA, Petr. *Ústecký kraj-oficiální web: Historie a současnost Ústeckého kraje* [online]. 2014 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <http://www.kr-ustecky.cz/historie-a-soucasnost/d-850435/p1=204829>.

JANDA, Petr. *Ústecký kraj-oficiální web: Zastupitelstvo* [online]. 2007 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <http://www.kr-ustecky.cz/zastupitelstvo/d-846945/p1=204832>.

JANOUSH, Václav. *Česko čeká víc uprchlíků. Vnitro už opět najímá zaměstnance do Balkové*. Idnes.cz [online]. 7.3.2016 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/balkova-se-pripravuje-na-uprchliky-due-domaci.aspx?c=A160306_101525_domaci_pku.

Jsme Pro! Kraj: *Devatero pro Ústecký kraj*. [online]. [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <http://www.jsmeprokraj.cz/vy-vite-ze/devatero/>.

KDU – ČSL: *Koalice pro Plzeňský kraj*. [online]. 2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.kduplzen.cz/2016/03/23/koalice-pro-plzensky-kraj/>.

KDU – ČSL: *Tady je našich devět hlavních priorit pro krajské volby 2016*: [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://www.srostliskrajem.cz/#hlavni-cile>.

KDU – ČSL: *Usnesení KDU – ČSL k migrační vlně*. [online]. 12. 1. 2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.kdu.cz/temata/uprchlici/usneseni-predsednictva>.

KDU – ČSL Jižní Morava. *Volební program KDU – ČSL pro krajské volby v Jihomoravském kraji 2016*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.kdujiznimorava.cz/politika/>.

Konzervativní strana: Program. *Konzervativní strana: Úvod* [online]. 2011 [cit. 2018-05-24]. Dostupné z: <http://www.konzervativnistrana.cz/program/podrobny-program.html>.

Koruna Česká – monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska: *Obecný program* [online]. 2007-2018 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.korunaceska.cz/program/obecny-program>.

Krajská správa ČSÚ v Brně: *Charakteristika okresu Znojmo* [online]. 2016 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_znojmo.

KSČM. *Volební program do KZ Jihomoravského kraje*. [online]. 2018 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <http://old.kscm.cz/volby-a-akce/krajska-zastupitelstva4/kandidatni-listiny-do-krajskych-zastupitelstev-2012/jihomoravsky-kraj/mudr-vojtech-adam/67472/volebni-program-do-kz-jihomoravskeho-kraje>.

KSČM: *Volební program do KZ Moravskoslezského kraje* [online]. 23.8.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <http://old.kscm.cz/viewDocument.asp?document=5898>.

KSČM Jihomoravský krajský výbor. *Náš program*. [online]. 2018 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://jmkr.kscm.cz/cs/nase-strana/program>.

KSČM Moravskoslezský kraj: *Náš program* [online]. 2018 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://mskraj.kscm.cz/cs/nase-strana/program>.

KSČM Ústecký kraj: *Volební program KSČM pro Ústecký kraj na roky 2016–2020*. [online]. 2018 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <http://www.kscm-usteckykraj.cz/volebni-program-2016-20.php>.

MACH ONDŘEJ, Martin. *Krajské volby 2012: Jihomoravský kraj*. Ekolist.cz [online]. 25.9.2012 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2012-jihomoravsky-kraj>.

MACH ONDŘEJ, Martin. *Krajské volby 2012: Ústecký kraj*. Ekolist.cz [online]. 24.9.2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2012-ustecky-kraj>.

MACH ONDŘEJ, Martin. *Krajské volby 2016: Moravskoslezský kraj – téma ovzduší už není tak silné jako v minulých volbách*. Ekolist.cz [online]. 29.9.2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2016-moravskoslezsky-kraj-tema-ovzdusi-uz-neni-tak-silne-jako-v-minulych-volbach>.

Moravané-politická strana: *Strípky z našeho programu* [online]. 2013 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.moravane.cz/domains/moravane.cz/o-nas/program>.

Moravskoslezský kraj: *Historie voleb do zastupitelstva Moravskoslezského kraje* [online]. 2016 [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/verejna_sprava/historie-voleb-do-zastupitelstva-moravskoslezskeho-kraje.pdf.

Moravskoslezský kraj: *Rada kraje* [online]. 2018 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/verejna_sprava/rada-kraje-42132/.

Moravskoslezský kraj: *Zastupitelstvo kraje* [online]. 2018 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/verejna_sprava/zastupitelstvo-kraje-41268/.

NÁRODNÍ DEMOKRACIE – Oficiální stránky politické strany: *Národní demokracie: Program ND – kraje*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://narodnidemokracie.cz/program-nd-kraje/>.

NEDVĚD, Jaroslav. *Lídři z Plzeňska: Koalice pro kraj sází na disidenta a skauta Vokouna*. iDnes.cz [online]. 2.10.2012. [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/lidri-z-plzenska-koalice-pro-kraj-sazi-na-disidenta-a-skauta-nahlika-1pc-/plzen-zpravy.aspx?c=A121002_124518_plzen-zpravy_pp.

NEDVĚD, Jaroslav. *Potvrzeno: Na hejtmanství nastupuje nová vláda čtyř stran bez hnutí*. Idnes.cz: Plzeňský kraj [online]. 11.10.2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/koalice-plzen-plzensky-kraj-d12-/plzen-zpravy.aspx?c=A161011_082206_plzen-zpravy_pp.

Neviditelný pes. *ČESKO: Imigrace, emigrace a argumentační fauly*. [online]. 2015 [cit. 2018-04-17]. Dostupný z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/cesko-imigrace-emigrace-a-argumentacni-fauly-fms-/p_spolecnost.aspx?c=A151222_172433_p_spolecnost_wag.

Novinky.cz: *ČSSD a KSČM vytvoří v Plzeňském kraji koalici, dohodly se na tom obě strany* [online]. 18.11.2016 [cit. 2018-06-26]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/285095-cssd-a-kscm-vytvori-v-plzenskem-kraji-koalici-dohodly-se-na-tom-obe-strany.html>.

Novinky.cz: *Komunisté si v Ústeckém kraji vybrali do koalice ČSSD* [online]. 29.10.2012 [cit. 2018-08-26]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/283094-komuniste-si-v-usteckem-kraji-vybrali-do-koalice-cssd.html>.

ODS: *Volby 2016 Program*. [online]. 2016 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/volby-2016/program>.

ODS Moravskoslezský kraj: *Volby 2016 Program pro krajské volby* [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/region.moravskoslezsky/volby2016/krajske/program>.

ODS Ústecký kraj: *Volby 2016 Program pro krajské volby* [online]. 2016 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/region.ustecky/volby2016/krajske/program>.

PANENKA, Radim. *Foldyna spustil kanonádu o nepřizpůsobivých, uprchlících, "exportérech" demokracie z USA i "absurdním" Havlovi: A pokud budu hejtmanem...* Parlamentní listy.cz [online]. 4.10.2016 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Foldyna-spustil-kanonadu-o-nepripusobivych-uprchlicich-exporterech-demokracie-z-usa-i-absurdnim-havlovi-a-pokud-budu-hejtmanem-456696>.

PÁTEK, Michal: *Jihomoravská ODS představila volební program pro krajské volby*. ODS – Občanská demokratická strana. [online]. 2016 [cit. 22.04.2018]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/clanek/12345-jihomoravska-ods-predstavila-volebni-program-pro-krajske-volby>.

PETŘÍKOVÁ, Petra. *Zadržení migranti už měli požádáno o azyl. Kdosi poslal policii i na Indy*. *Idnes.cz: Plzeňský kraj* [online]. 22.4.2016 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/turisti-indie-bezenci-migranti-policie-kontrola-autobus-pe6-/plzen-zpravy.aspx?c=A160422_091822_plzen-zpravy_pp.

PETŘÍKOVÁ, Petra, Jaroslav NEDVĚD a Petr JEŽEK. *Volby v Plzeňském kraji vyhrálo hnutí ANO, nadmíru spokojená je i ODS*. *Idnes.cz: Plzeňský kraj* [online]. 8.10.2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/krajske-volby-plzen-hnuti-ano-ods-cssd-dha-/plzen-zpravy.aspx?c=A161008_161037_plzen-zpravy_pp.

PIKNOVÁ, Iveta a Michaela ROZSYPALOVÁ. *Nové volby asi nebudou. Soud zamítl všech pět stížností Severočeňů*. *Ústecký Deník.cz* [online]. 3.11.2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: https://ustecky.denik.cz/zpravy_region/nove-volby-asi-nebudou-soud-zamitl-vsech-pet-stiznosti-severocechu-20161103.html.

Pirátská strana: *Program Pirátů pro krajské volby do Plzeňského kraje v roce 2012*. [online]. 2012. [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: <https://wiki.pirati.cz/regiony/plzensko/program2012>.

Pirátská strana: *Společný program pro krajské volby 2012* [online]. 2012 [cit. 2018-03-5]. Dostupné z: <https://wiki.pirati.cz/volby2012/program>.

Pirátská strana: *Společný program pro krajské volby 2016* [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://wiki.pirati.cz/volby/2016/program>.

PLEVA, Martin. *Dohodnuto: kraj chce vést ANO s KDU – ČSL a ODS*. Moravskoslezský Deník.cz [online]. 10.10.2016 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: https://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/dohodnuto-kraj-chce-vest-ano-s-kdu-csl-a-ods-20161010.html.

Plzeňský kraj. *Základní informace o kraji*. [online]. 2018 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/kategorie/plzensky-kraj>.

Politické hnutí Občané městu, město občanům: *Volební program OMMO do Zastupitelstva Ústeckého kraje* [online]. 15.8.2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <https://www.hnutiommo.cz/news/volebni-program-ommo-do-zastupitelstva-usteckeho-kraje/>.

Portál Jihomoravského kraje: *Členové rady* [online]. 2018 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <https://m.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=324444&TypeID=1>.

PRO Zdraví a sport. *Program*. [online]. 2013-2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://www.prozdraviasport.cz/program>.

PROKŮPEK, Václav. *Sdružení nestraníků v Plzeňském kraji představilo volební program*. Region pod lupou [online]. 18.9.2012. [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: <http://www.regionpodlupou.cz/554-sdruzeni-nestraniku-v-plzenskem-kraji-predstavilo-volebni-program.xhtml>.

Regionální informační servis. *Srovnání kraje s Českou republikou*. [online]. 2012 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/ustecky-kraj/kraj/>.

Republikánská Strana Československa: *Stručný výtah z programu*. [online]. 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.spr-rsc.cz/program.html>.

Republikánská Strana Československa: *Volební program Republikánské strany pro krajské volby do Jihomoravského kraje 2016 - Jihomoravský kraj*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.spr-rsc.cz/127-jihomoravsky-kraj.html>.

SPD-Svoboda a přímá demokracie: *Kandidátka SPD a SPO v Ústeckém kraji* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/kandidatka-koalice-okamurovcu-a-zemanovcu-v-usteckem-kraji>.

Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura Jihomoravský kraj - SPD. Facebook [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/SPDjiznimorava/photos/a.450420165124519/610632949103239/?type=3&theater>.

Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura Plzeňský kraj - SPD. Facebook [online]. 26.8.2016 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/SPDplzensky/photos/a.1603308426591392/1745408879048012/?type=3&theater>.

SPD-Svoboda a přímá demokracie. *Základní všeobecný krajský program*. [online]. [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/novinky/zakladni-vseobecny-krajsky-program>.

Starostové a nezávislí: *Krajské volby 2016*. [online]. 2016 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/regiony/jihomoravsky-kraj/krajske-volby-2016>.

Starostové a nezávislí: *Program do krajských voleb 2016*. [online]. 28. 9. 2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/regiony/ustecky-kraj/program-do-krajskych-voleb-2016>.

STAROSTOVÉ A PATRIOTI S PODPOROU SVOBODNÝCH A SOUKROMNÍKŮ. *Volební program*. [online]. 2018 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://starostoveapatrioti.cz/volebni-program/>.

Statutární město Plzeň. *Krátké představení: oficiální informační server města Plzně*. [online]. 2018 [cit. 2018-05-22]. Dostupné z: <https://www.plzen.eu/obcan/o-meste/informace-o-meste/kratke-predstaveni/>.

SVOBODA, Pavel. *Republikánská strana Miroslava Sládka, Patrioti České republiky a Hnutí občanů za kraje, koalice pro krajské volby 2016. Třefa vlasteneckého spolku M. J. Husa, Teplice: Ilegálním imigrantům ne, peníze raději pro naše děti* [online]. srpen 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://os-mjh.wz.cz/trefa/2016/trefa1608.pdf>.

SVOBODA, Pavel. *Velké výročí: Před 332 lety porazila Evropa muslimy u Vídně. Třefa vlasteneckého spolku M. J. Husa, Teplice: Ilegálním imigrantům ne, peníze raději pro naše děti* [online] srpen 2016. s 3. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://os-mjh.wz.cz/trefa/2016/trefa1608.pdf>.

SVOBODA, Pavel. *Vláda zradila celý národ. Třefa vlasteneckého spolku M. J. Husa, Teplice: Ilegálním imigrantům ne, peníze raději pro naše děti* [online]. srpen 2016. s 6 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://os-mjh.wz.cz/trefa/2016/trefa1608.pdf>.

Svobodní – Jihomoravský kraj. *Krajské volby 2012* [online]. 30.8.2012 [cit. 2018-03-5]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/svobodni.brno/photos/a.431083073605215.95725.281590928554431/431083223605200/?type=3&theater>.

Svobodní – Strana svobodných občanů: *Svobodní a Soukromníci jdou do krajských voleb společně i na Jižní Moravě*. [online]. 6.4.2016 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://www.svobodni.cz/clanky/svobodni-a-soukromnici-jdou-do-krajskych-voleb-spolecne-i-na-jizni-morave/>.

ŠŤASTNÝ, Jiří a Josef KOPECKÝ. *Paroubek chce být ústeckým hejtmanem, má podporu exšéfa tamní policie*. I dnes.cz [online]. 11.2.2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/paroubek-chce-byt-usteckym-hejtmanem-ma-podporu-exsefa-tamni-policie-ljz-/domaci.aspx?c=A120211_135214_usti-zpravy_js.

ŠŤASTNÝ, Jiří: *Extremisté z DSSS chtějí do voleb, lidi budou vábit na anticikánismus*. I dnes.cz [online]. 13.2.2012 [cit. 2018-05-05]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/extremiste-z-dsss-chteji-do-voleb-lidi-budou-vabit-na-anticikanismus-lin-/domaci.aspx?c=A120213_200030_domaci_js.

ŠTEVULOVÁ, Zuzana. *Uprchlíci a migrace: Dojmy a pojmy*. Euractiv [online]. 23.10.2017 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/opinion/uprchlici-a-migrace-dojmy-a-pojmy/>.

SPO Čechy: *SPD SPO: Společná kampaň SPO a SPD* [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://www.spocechy.cz/novinky/spolecna-kampan-spo-a-spd>.

SYNKOVÁ, Kateřina. *Předseda DSSS Vandas: Mnoho lidí mě přesvědčuje, abych kandidoval na prezidenta*. Parlamentní listy.cz [online]. 30.09.2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Predsesda-DSSS-Vandas-Mnoho-lidi-me-presvedcuje-abych-kandidoval-na-prezidenta-455778>.

TOP 09: *Deset a jeden dobrý důvod, proč volit kandidáty TOP 09 a Starostů* [online]. 11.10.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/volby/archiv/2012-krajska-zastupitelstva/deset-a-jeden-dobry-duvod-proc-volit-kandidaty-top-09-a-starostu-11265.html>.

TOP 09: *Krajské volby 2016: Volby do Zastupitelstva Moravskoslezského kraje 7. - 8. října 2016*. [online]. 2016 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/moravskoslezsky-kraj/volby/archiv/krajske-volby-2016/>.

TOP 09: *Program: Plán obnovy pro Ústecký kraj: Volební program Ústecké TOP 09 2016-2020*. [online]. 11. 8. 2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/ustecky-kraj/volby/archiv/krajske-volby-2016/program-plan-obnovy-pro-ustecky-kraj-20775.html>.

TOP 09. *VOLEBNÍ PROGRAM PRO PLZEŇSKÝ KRAJ 2016–2020*. [online]. 2016 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/plzensky-kraj/volby/krajske-volby-2016/program/>.

TOP 09: *Volební program: TOP 09 a Starostové pro Jihomoravský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-07-28]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/regiony/jihomoravsky-kraj/volby/archiv/krajske-volby-2012/volebni-program/>.

TOP 09: *Volební program, Volby 2012 do zastupitelstva Ústeckého kraje* [online]. 2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-top-09-a-starostove-pro-ustecky-kraj-pro-krajske-volby-2012_739.pdf.

TOP 09. *Volební program TOP 09 a Starostové pro Plzeňský kraj – krajské volby 2012*. [online]. 2012. [cit. 2018-07-23]. Dostupné z: <http://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-top-09-a-starostove-plzensky-kraj.pdf>.

TOP 09, Žít Brno s podporou starostů: *Projekty, které máme v plánu* [online]. 2016 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.chtejmevic.cz/projekty.html>.

TRÁVNÍČEK, Václav. Policie zadržela v Hatích čtyři Syřany mířící do Německa. Řídil Turek. Idnes.cz: Brno a jižní Morava [online]. 25.2.2016 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/muzi-zadrzeni-u-hranic-prevadeci-hrozui-vezeni-fr4-/brno-zpravy.aspx?c=A160225_120323_brno-zpravy_tr.

Ústecký kraj: *Zápis o výsledku voleb do zastupitelstva Ústeckého kraje* [online]. 8.10.2016 [cit. 2018-08-26]. Dostupné z: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1706144.

VANČOVÁ, Anička. *Muslimské ženy v hábitech, ověšené zlatem, cupitající dva kroky za mužem, restaurace s arabskými názvy, lidské výkaly na chodnicích. Teplice zažívají arabský nájezd*. Krajské listy: Ústecký kraj [online]. 28.8.2014 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <https://www.krajskelisty.cz/ustecky-kraj/okres-teplice/6230-muslimske-zeny-v-habitech-ovesene-zlatem-cupitajici-dva-kroky-za-muzem-restaurace-s-arabskymi-nazvy-lidske-vykaly-na-chodnicich-teplice-zazivaji-arabsky-najezd.htm>.

VIDIŠEVSKÁ, Alena. *Parlamentní listy: Mladý Zemanovec: Je to jasné. Prezidentem bude Miloš*. Parlamentní listy.cz [online]. 2.5.2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/kauzy/Mlady-Zemanovec-Je-to-jasne-Prezidentem-bude-Milos-229632>.

VÍTKOVÁ, Zdeňka. *Krajské volby 2016: V Plzeňském kraji se kandidáti vyjadřují nejčastěji k úložišti a dopravě* Ekolist.cz [online]. 5.10.2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krajske-volby-2016-v-plzenskem-kraji-se-kandidati-vyjadruji-nejcastěji-k-ulozisti-a-doprave>.

Volby.cz: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 02.06. – 03.06.2006* [online]. [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>.

Volby.cz: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010* [online]. [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>.

Volby.cz: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010: Počty hlasů pro strany v % (z hlasů celkem za územní celek)* [online]. [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10>.

Volby.cz: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010: Počty hlasů pro strany v % (z hlasů celkem za územní celek)* [online]. [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2010/ps61?xjazyk=CZ&xv=2>.

Volby.cz: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013* [online]. [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>.

Volby.cz: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS)* [online]. [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17.10. – 18.10.2008 – Územní přehledy o volební účasti* [online]. 2008 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2008/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20081017>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Jihomoravský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10 - 13.10.2012 – Kandidáti dle politické příslušnosti – Jihomoravský kraj.* [online]. 2012 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012: Kandidáti dle politické příslušnosti – Moravskoslezský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=13&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz – *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10 – 13.10.2012 – Kandidáti dle politické příslušnosti – Plzeňský kraj.* [online]. 2012 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=3&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Moravskoslezský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-03-8]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=13>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10 - 13.10.2012 – Nejstarší a nejmladší kandidáti – Jihomoravský kraj*. [online] 2012 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz121?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012: Nejstarší a nejmladší kandidáti – Moravskoslezský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz121?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=13&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10 – 13.10.2012 (okres Brno – Město)*. [online] 2012 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=10&xnumnuts=6202>.

Volby.cz – *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10 – 13.10.2012 – Počet kandidátů podle kandidátních listin*. [online]. 2012 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz15?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Ústecký kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-08-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=5>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012 – Územní přehledy o volební účasti* [online]. 2012 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů – Plzeňský kraj* [online]. 2012 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=3>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Jihomoravský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=10>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 - 8.10.2016. Kandidáti dle politické příslušnosti – Jihomoravský kraj*. [online] 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=10&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Kandidáti dle politické příslušnosti – Moravskoslezský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=13&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz – *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 – 8.10.2016 – Kandidáti dle politické příslušnosti– Plzeňský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-21-05]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz123?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Kandidáti dle věku a pohlaví – Moravskoslezský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz122?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=13&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz – *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 – 8.10.2016 – Kandidáti dle věku a pohlaví – Plzeňský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-21-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz122?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Moravskoslezský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=13>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 - 8.10.2016. Nejstarší a nejmladší kandidáti – Jihomoravský kraj.* [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz121?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=10&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Nejstarší a nejmladší kandidáti – Moravskoslezský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz121?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=13&xstrana=0&xv=11>.

Volby.cz – *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 – 8.10.2016 – Nejstarší a nejmladší kandidát – Plzeňský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-21-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz121?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3&xstrana=0&xv=1>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Počty hlasů pro volební strany.* [online]. 2016 [cit. 2018-08-26]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz61?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 - 8.10.2016. Počty kandidátů podle kandidátních listin.* [online]. 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz15?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Ústecký kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=5>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016 – Územní přehledy o volební účasti* [online]. 2016 [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

Volby.cz – *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10 – 8.10.2016 – Výsledky voleb do zastupitelstev krajů – Plzeňský kraj*. [online]. 2016 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=3>.

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Výsledky hlasování za územní celky – Plzeňský kraj* [online]. 2016 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz311?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3>.

Volte Pravý Blok: *Program*. [online]. 2002-2018 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: http://pravymblok.g6.cz/viewpage.php?page_id=1.

Významné osobnosti: *Karel Fiedler* [online]. 9.11.2015 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://vyznamneosobnosti.cz/karel-fiedler/>.

Youtube.com: *Strana zelených: krajské volby 2012 – Moravskoslezský kraj* [online]. 8.10.2012 [cit. 2018-05-5]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=9dJp2tJPEKU>.

Youtube.com: *Volební spot DSSS ke krajským volbám 2016* [online]. 29.9.2016 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=yu-4zbNAc3Y>.

Zelení a Piráti: *Volební program koalice Zelení a Piráti pro volby do Zastupitelstva Jihomoravského kraje v roce 2016*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.zeleniapiratijmk.cz/program/>.

Změna pro lidi: *Krajský program 2016* [online]. 2016 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <http://zmenaprolidi.cz/volby-program/>.

Legislativní zdroje

Ústava České republiky. *Listina základních práv a svobod: podle stavu k 21.10.2002*. Ostrava: Sagit, 2002. ISBN 8072083279.

Stranické materiály

Národní listy. *Jihomoravský kraj*. Tyneside, 2016.

Národní listy. *Moravskoslezský kraj*. Tyneside, 2016.

Národní listy. *Plzeňský kraj*. Tyneside, 2016.

Národní listy. *Ústecký kraj*. Tyneside, 2016.

Jiné

ABRAMUSZKINOVÁ PAVLÍKOVÁ, Eva, 2010. *Migrace a etnická identita cizinců v České republice* [online]. Brno, 2010 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/upcc0/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Martina Pavlicová.

KAHOUNOVÁ, Lucie. *Migrace jako sociální fenomén* [online]. Praha, 2012 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/109076/>. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce PhDr. Jana Duffková, CSc.

RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník: Migrace jako téma krajských voleb 2016 [online]. In: Survio, 2018, 15.6.2018 [cit. 2018-10-10].

(ústní sdělení) [Volfová, Jana] [Praha] [cit. 2018-07-10].

Seznam zkratek a symbolů

ČSNS – Česká strana národně sociální

ČSNS2005 – Česká strana národně socialistická

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

DSSS – Dělnická strana sociální spravedlnosti

DSZ – Demokratická strana Zelených

FOE – First-order Election

HOZK – Hnutí občanů za kraje

KDU – ČSL – Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová

KONS – Konzervativní strana

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

ODS – Občanská demokratická strana

SNK – Sdružení nezávislých kandidátů

SOE – Second-order Election

SPD – Strana přímé demokracie

SPO – Strana práv občanů

SPR – Sdružení pro republiku

SsČR – Strana soukromníků ČR

STAN – Starostové a Nezávislí

SZP/SZSP – Strana zdraví, sportu a prosperity

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Volební billboard SPD a SPO (obrázek)
- Příloha č. 2: Národní listy pro Jihomoravský kraj (obrázek)
- Příloha č. 3: Stanovisko ČSSD k řešení migrační krize (obrázek)
- Příloha č. 4: Pozvánka na debatu ČSSD Ústecký kraj (obrázek)
- Příloha č. 5: Národní listy pro Ústecký kraj (obrázek)
- Příloha č. 6: Usnesení KDU – ČSL k migrační vlně (obrázek)
- Příloha č. 7: Trefa vlasteneckého spolku M. J. Husa (obrázek)
- Příloha č. 8: Koláž s anti-migrační tematikou (obrázek)
- Příloha č. 9: Koláž s anti-evropskou tematikou (obrázek)
- Příloha č. 10: Elektronický dotazník, server Survio.cz (obrázek)
- Příloha č. 11: Elektronický dotazník, server Survio.cz (obrázek)
- Příloha č. 12: Elektronický dotazník, server Survio.cz (obrázek)

Přílohy

Příloha č. 1: Volební billboard SPD a SPO (obrázek) ⁴¹⁴

⁴¹⁴ Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura Jihomoravský kraj - SPD. Facebook [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/SPDjihomorava/photos/a.450420165124519/610632949103239/?type=3&theater>

REFERENDUM O VYSTOUPENÍ ČR Z EU SOBOTKOVA KOALICE BLOKUJE VE SNĚMOVNĚ

• Úsvit s Blokem proti islamizaci a Pegidou prosadil celoevropskou petici proti kvótám •

Evropská komise prozradila, že v rámci etap do Evropy jede každý rok asi 7 milionů azylantů. Které z nich se stávají občany ČR, zatímco zbytek je vracen zpět do země původu. Úsvit s Blokem proti islamizaci a Pegidou se snaží prosadit celoevropskou petici proti kvótám. Úsvit s Blokem proti islamizaci a Pegidou se snaží prosadit celoevropskou petici proti kvótám. Úsvit s Blokem proti islamizaci a Pegidou se snaží prosadit celoevropskou petici proti kvótám.

JIŘÍ DONSKÝ předseda Úsvitu s Blokem proti islamizaci a Pegidou v Jihomoravském kraji. Je ženatý a má dvě děti.
FRANTIŠEK NOVÁK předseda Úsvitu s Blokem proti islamizaci a Pegidou v Jihomoravském kraji. Je ženatý a má dvě děti.
JAN FIALA místopředseda Úsvitu s Blokem proti islamizaci a Pegidou v Jihomoravském kraji. Je ženatý a má dvě děti.
MIREK LOMSKÝ místopředseda Úsvitu s Blokem proti islamizaci a Pegidou v Jihomoravském kraji. Je ženatý a má dvě děti.

Novák: Setkání velvyslance USA a předsedy muslimských obcí ČR v Brně je zcela nepřijatelné

FRANTIŠEK NOVÁK předseda Úsvitu s Blokem proti islamizaci a Pegidou v Jihomoravském kraji. Je ženatý a má dvě děti.

Setkání velvyslance USA a předsedy muslimských obcí ČR v Brně je zcela nepřijatelné. Úsvit s Blokem proti islamizaci a Pegidou se snaží prosadit celoevropskou petici proti kvótám. Úsvit s Blokem proti islamizaci a Pegidou se snaží prosadit celoevropskou petici proti kvótám.

⁴¹⁵ Národní listy. *Jihomoravský kraj*. Tyneside, 2016.

STANOVISKO SOCIÁLNÍ DEMOKRACIE K ŘEŠENÍ MIGRAČNÍ KRIZE

Ústřední výkonný výbor sociální demokracie schválil v sobotu 5. září stanovisko k řešení migrační krize. Přinášíme text v kompletním znění.

Evropa čelí v těchto měsících jedné z největších historických zkoušek. Na náš kontinent směřují stovky tisíc uprchlíků. Celá situace je testem akceschopnosti a v širším pohledu také soudržnosti země osmadvacítky. Žádání ze země EU není schopna vážný a zřetelně dlouhodobý problém migrace řešit sama a izolovaně.

V těchto napjatých chvílích je třeba, aby členské státy spolupracovaly jako partneři, kteří se vzájemně podporují. Evropa už nemůže dál váhat, musí jednat. Potřebujeme kontrolovat a regulovat příliv lidí do Evropské unie, pomoci těm, kteří pomoc skutečně potřebují, a účinně navracet ty, kteří na mezinárodní ochranu nárok nemají. Vedle toho se však hraje o budoucnost Evropské unie, o to zda jsme skutečně schopni spolupráce a solidarity, kterou deklarujeme. Hraje se rovněž o důvěru občanů, kteří s rostoucími obavami sledují nepochopnost EU migrační problém rychle a efektivně řešit.

ČSSD podporuje takové kroky, které se budou soustředit na podstatu problému migrace, ne pouze na její následky. Proto pokládáme za důležité prosadit na úrovni EU osm následujících opatření:

1. Dodržovat a respektovat pravidla schengenského prostoru důsledně ve všech zemích EU. To zahrnuje efektivní ochranu a kontrolu vnějších hranic EU, rychlý vznik zařízení pro identifikaci a registraci, sejmутí otisků prstů, rozhodnutí o azylu pro uprchlíky či o návratu nelegálních migrantů do země původu. Zmíněná zařízení by měla vzniknout při vnější hranici schengenského prostoru, měla by mít potřebnou kapacitu, umožňující zajistit důstojné životní podmínky, a dostatečné financování ze zdrojů EU. Musí být rovněž definován evropský seznam bezpečných zemí původu.

2. Zesílit boj proti organizovanému zločinu a pašeráctví lidí, včetně misi Společné bezpečnosti a obranné politiky EU. Tyto mise by měly rychle zahájit operace proti lodím pašeráků lidí.

3. Je třeba stabilizovat zhroutilé státy v bezprostředním okolí Evropy. EU se musí v rámci společné zahraniční politiky aktivněji soustředit na ukončení války v Sýrii a Libyi, je nutno zvýšit diplomatické úsilí a vyjednávání, včetně půdy OSN, se zapojením USA i Ruska.

4. Zvýšit pomoc EU těm zemím, které se starají o zajištění bezpečí a ubytování uprchlíků na Blízkém východě, zejména Jordánsku, Turecku a Libanonu tak, aby se rychle zlepšily podmínky v tamních uprchlických táborech.

5. Posílit a celoevropsky koordinovat rozvojovou pomoc zaměřenou na země, odkud do Evropy migranti přicházejí. S těmito zeměmi je nutno posílit spolupráci v oblasti prevence migrace. Současně je nutno dotvořit systém readmisních dohod tak, aby do těchto zemí bylo možno vracet ekonomické migranty. S jejich návratem by měla být spojena speciální technická a ekonomická podpora.

6. Musí být zachována dobrovolná povaha solidárních opatření, která se týkají přerozdělení azylantů v rámci EU. Jednotlivé členské státy musejí mít i nadále právo rozhodovat o tom, komu a v jakém počtu poskytnou pomoc ve formě azylu a integrace. Je nepřijatelné, aby byly zaváděny kvóty či jiná trvalá opatření, týkající se povinného přerozdělení uprchlíků.

7. Uprchlíkům, kteří v naší zemi získají azyl a budou zde chtít žít, je nutno poskytnout dostatečnou a efektivní podporu, směřující k co nejlepší integraci, včetně vzdělávání, výuky jazyka, pomoci při zajištění práce a bydlení. Do této pomoci by měl být co nejvíce zapojen i neziskový sektor, církve, obce a kraje. Vláda musí zajistit objektivní informovanost o problematice migrace a čelit důsledně možným fašizujícím a rasistickým tendencím.

8. Evropa musí výrazně posílit společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, k jejímž hlavním strategickým cílům bude patřit zajištění míru a stability v bezprostředním sousedství EU, a to jak ve spolupráci s NATO, tak OSN a dalšími mezinárodními organizacemi. Nesmí se opakovat situace, kdy v okolí Evropy zuří současně několik ozbrojených konfliktů se stovkami tisíc mrtvých a také miliony uprchlíků, aniž by jim ze strany mezinárodního společenství byla věnována adekvátní pozornost.

www.cssd.cz

⁴¹⁶ ČSSD: *Stanovisko ČSSD k řešení migrační krize* [online]. 2011-2018 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/ke-stazeni/propagacni-materialy/stanovisko-cssd-k-reseni-migracni-krize/>.

Příloha č. 4: Pozvánka na debatu ČSSD Ústecký kraj (obrázek) ⁴¹⁷

**Migrace, Extremismus
a Terorismus**

Jaroslav Foldyna
kandidát na hejtmana

Milan Chovanec
ministr vnitra

Jak chránit bezpečí občanů? Co dělat proti rizikům nelegální migrace? Jak odvracet hrozby náboženského extremismu a terorismu? Reaguje EU dostatečně? Co dělá proti terorismu česká vláda? Přijďte nám to říct!
Váš názor nás zajímá!

Městská knihovna Děčín
Karla Čapka 1441/3 Děčín 1
20. září 2016 od 17:00

⁴¹⁷ Facebook Tady jsme doma: *Migrace, Extremismus a terorismus*. [online]. 12.9.2016 [cit. 2018-08-15]. Dostupné. Z: <https://www.facebook.com/TadyjsmedomaUK/photos/a.1003918996356869/1079511252130976/?type=3&theater>.

Řekněte **NE** Sobotkovi a EU. Volte Procházkovou a Úsvit s BPI

Noviny i televize neinformují o zločiných politikách, ani o tom, jak Sobotkova a Šaršáková vláda postupuje diktátů Evropské unie. Přinášíme nezastarované informace.

» **STOP ISLAMIZACI**
Ministrstvo vnitra plánuje přijít s 1000 imigrantů do naší přehrádky.
Více na str. 2

» **KRAJSKÉ VOLBY MUSÍ ZACHRÁNIT MOŠTICKO PŘED BAHÍSEM.**
Více na str. 3

» **OBČANÉ MUSÍ MÍT PRAVO BRÁNIT SE.**
Více na str. 4

» **ZAKÁŽEME LICHTVÁRSKÝ ÚROK.** Více na str. 5

» **O REFERENDU ČR V EVROPSKÉ UNII ROZHODNĚTE KRAJSKÉ VOLBY**
Vládní koalice ve sněmovně blokuje zákon Úsvitu na vypnutí referenda o vytožení ČR z EU. Ekonom Pavel Řehorčí a vlivný veterán a předseda Úsvitu a BPI Mirek Lidinský na str. 6 a 7

IVA PROCHÁZKOVÁ
Vedoucí občanské dílny, teploká bojovnice proti islamizaci, místopředsedkyně BPI, dvojnásobná kandidátka

DAVID KÁDNER
Krušnohorský starosta, předseda svácnického výboru pro okresu. Bojuje proti nekonanční energetické politice vlády

MIREK LIDINSKÝ
Vítězný veterán z Alžírského. Nyní předseda Úsvitu a Blokem proti islamizaci.

Světově známý, Marjánský most v Ústí nad Labem

Dominika Myslivcová: Chceme růžovou, ne černou budoucnost

Solární louka nenakrmí

Ortel, Harpo, Martin Maxa a Myslivcová podpoří demonstraci 28.9., více na str. 8

Prezident Miloš Zeman: Vításková statečně bojuje proti solární mafii

Více na str. 8

⁴¹⁸ Národní listy. *Ústecký kraj*. Tyneside, 2016.

Příloha č. 6: Usnesení KDU – ČSL k migrační vlně (obrázek) ⁴¹⁹

KDU-ČSL

UPRCHLÍCI, ISLÁM A ČESKO

Diskuse s vrcholnými politiky KDU-ČSL
na téma migrační vlny v Evropě.

řečník: Ing. **Marian Jurečka**, ministr zemědělství

2. 10. 2015 | 17:00 | VSTUP VOLNÝ

Hotel Prince de Ligne
Zámecké náměstí 136, Teplice

Kontaktní osoba: **Roman Gaudyn**, krajský tajemník, kt.ustecky@kdu.cz

⁴¹⁹ KDU – ČSL: *Usnesení KDU – ČSL k migrační vlně*. [online]. 12. 1. 2016 [cit. 2018-08-31]. Dostupné z: <https://www.kdu.cz/temata/uprchlici/usneseni-predsednictva>.

srpen 2016 21. ročník www.os-mjh.wz.cz zdarma

ILEGÁLNÍM IMIGRANTŮM NE, PENÍZE RADĚJI PRO NAŠE DĚTI

**REPUBLIKÁNI MIROSLAVA SLÁDKA,
PATRIOTI ČESKÉ REPUBLIKY**

Hnutí občanů za kraje

Koalice pro krajské volby 2016

S tímto heslem se rozhodla trojkoalice Republikánů Miroslava Sládka, Patriotů České republiky a Hnutí občanů za kraje vstoupit do krajských voleb 2016 a oslovit ty z občanů Ústeckého kraje, kteří nejsou se současným stavem ve společnosti spokojeni a rádi by se dočkali změny k lepšímu. Občané však mohou ony nedostatky a i humpáky ve svém regionu odstranit a změnit, ale musí k tomu využít možnosti voleb... a než hodí listek, zavzpomínat na koho si předtím ze srdce zanařovali.

Koalice Republikánů Miroslava Sládka, Patriotů České republiky a Hnutí občanů za kraje říká a říká jasně své NE imigrantům ze středního východu a severní Afriky. Jsme jediného názoru: Ať si onen bordel, co mají doma dají sami do pořádku a nezačínají jej dělat v Evropě. Vždyť se jedná o samé mladé, dobře živěné lidi, kterým se asi z amerického kontinentu doneslo... že je budou Evropané žít a šatit!!!

Jistě s námi bude souhlasit valná většina dříve narozených, že je v současné době hodně co zlepšovat, a to zvláště v dopravě a zdravotnictví!!! o důchodcích ani nemluvě. A že je česká země rozkradena? Akdo že za to může?

Po odstranění Sládka z politické scény se o moc dělily celé roky pouze dvě politické stranyODS, ČSSD, kterým celé roky přisluhovala KDU-ČSL!!!!!! Co k těmto zlodějnám ještě dodávat ??? Snad jen to, že pokud je bude někdo ještě dál volit...zbyde z české země pouhá poušť.

Vážení přátelé-občané...přijďte k volbám...jinak budete opět po volbách nadávat večer co večer u svých televizorů !!!!!!!!!

⁴²⁰ SVOBODA, Pavel. *Republikánská strana Miroslava Sládka, Patrioti České republiky a Hnutí občanů za kraje, koalice pro krajské volby 2016. Trefa vlasteneckého spolku M. J. Husa, Teplice: Ilegálními imigrantům ne, peníze raději pro naše děti* [online]. srpen 2016 [cit. 2018-03-01]. s. 1. Dostupné z: <http://os-mjh.wz.cz/trefa/2016/trefa1608.pdf>.

Příloha č. 8: Koláž s anti-migrační tematikou (obrázek) ⁴²¹

⁴²¹ Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura Plzeňský kraj - SPD. Facebook [online]. 7.8.2016 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/SPDplzensky/photos/a.1603308426591392/1737165069872393/?type=3&theater>

Příloha č. 9: Koláž s anti-evropskou tématikou (obrázek) ⁴²²

⁴²² Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura Plzeňský kraj - SPD. Facebook [online]. 26.8.2016 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/SPDplzensky/photos/a.1603308426591392/1745408879048012/?type=3&theater>

Příloha č. 10: Elektronický dotazník, server Survio.cz (obrázek)⁴²³

1. Jméno:*

Napište odpověď

500

+

2. Politická strana:*

Napište odpověď

500

+

3. Funkce ve straně:*

Napište odpověď

500

+

4. Funkce ve straně:*

Napište odpověď

500

+

5. Seřadte prosím pro Vás podle důležitosti krajská témata od jedničky do pětky, s tím, že nejdůležitější téma známkuje známkou jedna a nejméně důležité známkou pět:

◇ 1. Zdravotnictví

◇ 2. Školství

◇ 3. Nelegální migrace

◇ 4. Ekologie

◇ 5. Hospodaření kraje s finančními prostředky

⁴²³ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník: Migrace jako téma krajských voleb 2016 [online]. In: Survio, 2018, 15.6.2018 [cit. 2018-10-10].

6. Je podle Vás migrace tématem krajských voleb?*

Ano, rozhodně

Ano, je jedním z důležitých krajských témat

Ano je jedním z témat, ale nikoli jedním z hlavních

Ne, v žádném případě

Jiné (prosím o zdůvodnění):

+

7. Byla problematika migrace prezentována voličům ve Vašem volebním programu?*

Ano, byla

Ne, nebyla

Ano, ale myslím si, že ne dostatečně

Ano, myslím, že až moc

Jiné (prosím o zdůvodnění):

⁴²⁴ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník: Migrace jako téma krajských voleb 2016 [online]. In: Survio, 2018, 15.6.2018 [cit. 2018-10-10].

Příloha č. 12: Elektronický dotazník, server Survio.cz (obrázek) ⁴²⁵

8. Bylo u Vašeho politického subjektu možné, aby krajské organizace ovlivňovaly volební program a témata, kterými se budete ve volbách zabývat, nebo vše řídilá centrála strany?*

Ano, program byl tvořen spolu s krajskými organizacemi

Částečně, stanovena byla pevná část programu, která byla doplněna kraji

Ne, program určuje vedení strany

Jiné (prosím o zdůvodnění):

+

9. Kdo u Vašeho politického subjektu rozhodoval o lídrovi kandidátky?*

Vedení strany

Krajská organizace

Jednalo se o společné rozhodnutí vedení strany a krajských organizací

Jiné (prosím o zdůvodnění):

⁴²⁵ RANDÁKOVÁ, Alice. Dotazník: Migrace jako téma krajských voleb 2016 [online]. In: Survio, 2018, 15.6.2018 [cit. 2018-10-10].

